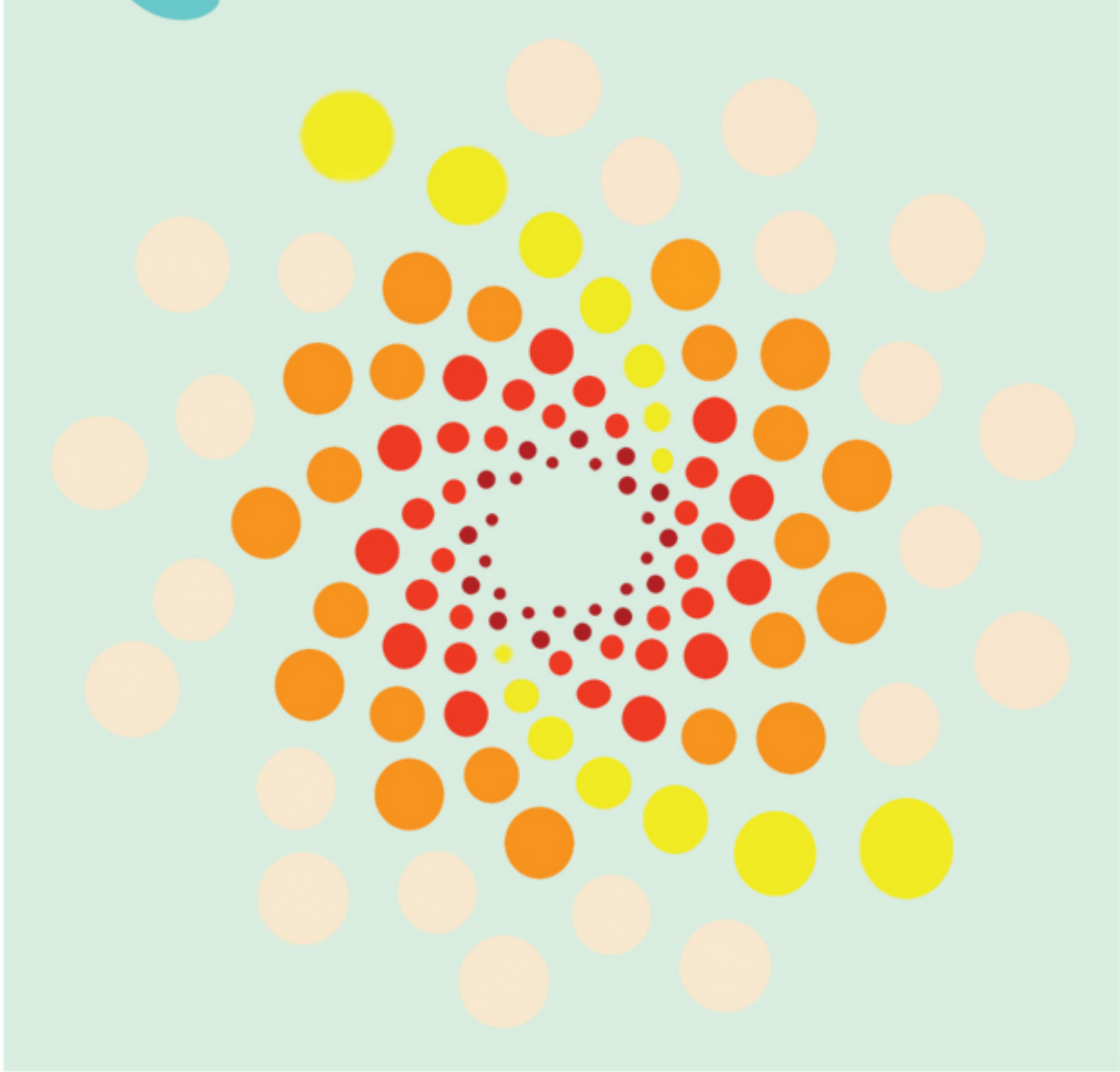

yenifikir

ULUSLARARASI HAKEMLİ AKADEMİK FİKİR ARAŞTIRMA DERGİSİ

international journal of academic research and studies / international akademisch idee forschungs zeitschrift

yıl / year / jahr: 1 sayı / number / nr: 2 Ağustos/ August / Agust 2009 issn: 1308-9412 www.yenifikirdergisi.org

Prof. Dr. Duran Nemutlu, Fatma Karakaya: Yeni Roman Süleyman Faruk Göncüoğlu: Seyahatnamelerde İstanbul Yard. Doç. Dr. Hilmi Demirkaya, Dr. Mustafa Sağdıç: Burdur Küçük Sanayi Sitesi Çalışanlarının Mesleklerine ve Eğitimlerine İlişkin Görüşleri Mesut Mezkit: "Neo-Con"izmin Emperyalist Fikri Fatih Güldal: Tarih Ders Kitapları İçerisinde Ötekileştirilen Araplar Ömer Gedik: Görsel ve İşitsel Kitle İletişiminde Tekelleşme Yaşığı Doç. Dr. Yücel Oğurlu: Dağıstan Halkları ve Dilleri Doç.Dr. Reise Dünyamalyeva: Azerbaycan Hukukunda Miras Hakkının Korunma Usulleri Yard.Doç.Dr. Bünyamin Gürpınar: Kurumsal yönetim, vekâlet sorunu ve rekabet açısından TTK tasarısı üzerine bir inceleme

ESTABLISHED IN 2009

DÖRT AYLIK ULUSLAR ARASI HAKEMLİ
AKADEMİK-FİKİR-ARAŞTIRMA DERGİSİ

KURULUŞ TARİHİ: 26 NİSAN 2009
YIL/YEAR/JOHR: 2009 SAYI/NR/ISSUE: 2
ISBN :1308-9412

*Yılda üç defa; 26 Nisan- 26 ağustos ve 26 Aralık aylarında yayınlanır.:
Published three times a year: 26 April - 26 Augst-26 December*

SAHİBİ / Owner/ Inhaber
Gönül ŞAHİN MEZKİT

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Executive Editor
Mesut MEZKİT

EDİTÖR / Associate Editor
Süleyman Faruk GÖNCÜOĞLU

YAYIN KOORDİNATÖRÜ/ YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ /
Coordinatör
Rabia Çaki

YAYIN KURULU BAŞKANI / Sende Komitee /
HEAD OF EDITORIAL BOARD
Mesut MEZKİT

YAYIN KURULU / Editorial Board / Sende Komitee
Mesut MEZKİT
Süleyman Faruk GÖNCÜOĞLU
Rabia ÇAKI
Mükerrem KÜRÜM
Davut TÜRKSEVER
Eğitim Danışmanı: Cengiz ALTINTAŞ

YABANCI DİLLER EDITÖRÜ / EDITOR OF ENGLISH
Erdem ÖZKAN

YABANCI DİLLER KOMİSYONLARI
Council Of Foreign Languages / Fremdsprachen Komitee

İNGİLİZCE/ English / Englisch
Şahin AKKAN (BAŞKAN / CHIEF Vorsitzender) / Işın ÖZPEK (ÜYE /
MEMBER / Mitglied) / Koray ARSOY (ÜYE / MEMBER / Mitglied) /
Uğur CİNER (ÜYE / MEMBER / Mitglied)

ALMANCA / German / Deutsch
Gönül ŞAHİN MEZKİT (BAŞKAN - YEMİNLİ TERCÜMAN /
Chief - sworn translator / Vorsitzende- Vereidigte Dolmetscher) /
Didem DAL / (ÜYE - YEMİNLİ TERCÜMAN / Member - sworn translator
/ Mitglied-Vereidigte Dolmetscher)

RUSÇA / Russia / Russisch
Arzu UYANIK

FRANSIZCA / French/ Französisch:
Prof.Dr. Duran NEMUTLU / (BAŞKAN / Chief / vorsitzender) /
Sezen TÜRK (ÜYE - MEMBER / Mitglied)

İTALYANCA / Italian Language / Italienisch:
Tuğba TÜKEL

ARAPÇA / Arabic Language / Arabisch:
Rüştü BALCI

Tasarım: Kerem Selek
Baskı: Mim Matbaacılık

REKLAM VE İLETİŞİM ADRESİ / Communication / Kommunikation

Hasan Efendi Mahallesi 1919 Sokak No:14 Kat:1 TLF.: 0256 214 48 21 AYDIN
Otağtepe Caddesi Timuçin Sokak Ekmekçiopğlu Residence No:1 D: 4 Anadoluhisari BEYKOZ/İSTANBUL

www.kulturtarihi.org

YENİFİKİR

www.yenifikirdergisi.org

DERGİ HAKEM VE DANIŞMA KURULU

BOARD OF REVIEWERS / BOARD OF ADVISORS

Prof. Dr. Adnan KUYUCULAR	Pamukkale Üniversitesi / University / Univesität
Prof. Dr. Ahmet Nahmedov	Azerbaycan Devlet Üniversitesi
Prof. Dr. Fátima MATOS	Faculdade de Letras da Universidade do Porto
Prof. Dr. Fátima OUTEIRINHO	Faculdade de Letras da Universidade do Porto
Prof. Dr. Duran NEMUTLU	Adnan Menderes Üniversitesi / University / Univesität
Prof. Dr. İsmet BARAN	İstanbul Üniversitesi / University / Univesität
Prof. Dr. Maria de Fátima MARINHO	Faculdade de Letras da Universidade do Porto
Prof. Dr. Maria do NOSCIMENTO	Faculdade de Letras da Universidade do Porto
Prof. Dr. Muammer DEMİREL	Atatürk Üniversitesi / University / Univesität
Prof. Dr. Mustafa ARSLAN	Firat Üniversitesi / University / Univesität
Prof. Dr. Salih TUĞ	Marmara Üniversitesi / University / Univesität
Prof. Dr. Zulmira SAUTOS	Faculdade de Letras da Universidade do Porto
Doç. Dr./Assoc. Dr./ Doz. Dr. Yücel OĞURLU	Beykent Üniversitesi / University / Univesität
Doç. Dr./Assoc. Dr./ Doz. Dr. Bahri ERSOY	Afyon Kocatepe Üniversitesi / University / Univesität
Doç. Dr./Assoc. Dr./ Doz. Dr. Süleyman KIZILTOPRAK	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniv./ University / Univesität
Doç. Dr./Assoc. Dr./ Doz. Dr. Yusuf DEVRAN	Yeditepe Üniversitesi / University / Univesität
Doç. Dr./Assoc. Dr./ Doz. Dr. Yücel Oğurlu	Beykent Üniversitesi / University / Univesität
Yrd. Doç. Dr./Asst. Assoc. Dr./Ass. Doz. Dr. Ali SATAN	Marmara Üniversitesi / University / Univesität
Yrd. Doç. Dr./Asst. Assoc. Dr./Ass. Doz. Dr. Abdülkadir YALDIR	Pamukkale Üniversitesi / University / Univesität
Yrd. Doç. Dr./Asst. Assoc. Dr./Ass. Doz. Dr. Adil Adnan ÖZTÜRK	Adnan Menderes Üniversitesi / University / Univesität
Yrd. Doç. Dr./Asst. Assoc. Dr./Ass. Doz. Dr. Ali TAŞ	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi / University / Univesität
Yrd. Doç. Dr./Asst. Assoc. Dr./Ass. Doz. Dr. Aydın SARI	Pamukkale Üniversitesi / University / Univesität
Yrd. Doç. Dr./Asst. Assoc. Dr./Ass. Doz. Dr. Bekir SAVAŞ	Kocaeli Üniversitesi / University / Univesität
Yrd. Doç. Dr./Asst. Assoc. Dr./Ass. Doz. Dr. Celaleddin SERİNKAN	Pamukkale Üniversitesi / University / Univesität
Yrd. Doç. Dr./Asst. Assoc. Dr./Ass. Doz. Dr. Doğan KUTUKIZ	Muğla Üniversitesi / University / Univesität
Yrd. Doç. Dr./Asst. Assoc. Dr./Ass. Doz. Dr. Günver GÜNEŞ	Adnan Menderes Üniversitesi / University / Univesität
Yrd. Doç. Dr./Asst. Assoc. Dr./Ass. Doz. Dr. Halil İbrahim HAKSEVER	Uşak Üniversitesi / University / Univesität
Yrd. Doç. Dr./Asst. Assoc. Dr./Ass. Doz. Dr. Hans Werner SCHMIDT	Goethe Enstitüsü / Institute / Institut
Yrd. Doç. Dr./Asst. Assoc. Dr./Ass. Doz. Dr. Hilmi DEMİRKAYA	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi / University / Univesität
Yrd. Doç. Dr./Asst. Assoc. Dr./Ass. Doz. Dr. Hülya YALDIR	Pamukkale Üniversitesi / University / Univesität
Yrd. Doç. Dr./Asst. Assoc. Dr./Ass. Doz. Dr. Hüseyin ÜRETEN	Adnan Menderes Üniversitesi / University / Univesität
Yrd. Doç. Dr./Asst. Assoc. Dr./Ass. Doz. Dr. İsmail TOSUN	Süleyman Demirel Üniversitesi / University / Univesität
Yrd. Doç. Dr./Asst. Assoc. Dr./Ass. Doz. Dr. Mehmet ÜNAL	Uşak Üniversitesi / University / Univesität
Yrd. Doç. Dr./Asst. Assoc. Dr./Ass. Doz. Dr. Mustafa BIYIKLI	Dumlupınar Üniversitesi / University / Univesität

(Unvan ve isim sırasına göre yazılmıştır. / by academic title the names listed and alphabetically)

Yenifikir Dergisi'nde Yayınlanmak Üzere Gönderilecek Makalelerle İlgili Normlar:

YENİ FİKİR dergisi üç dilde yayın yapan uluslar arası sosyal bilimler dergidir.

YENİ FİKİR DERGİSİ'NİN akademik yazıları hakemlidir.

Akademik tarzda yazılan araştırma ve inceleme yazıları ilgili heyetlerin tetkikinden sonra yayımlanabilir.

Hakem Kurulu yayım düzeni www.yenifikirdergisi.org adresinden incelenebilir.

Yeni Fikir dergisi gizli hakemlilik prensibini esas almıştır.

Hakem heyetine gönderilen yazının yazarının ismi gönderilmez..

Hakemler, birbirinden bağımsız olarak yazıyı inceler ve raporlarını ona göre verirler.

Akademik yazılar, www.yenifikirdergisi.org adresindeki kurallara uygun olarak gönderilmelidir.

Akademik yazılar www.yenifikirdergisi.org adresindeki kurallara uygun olarak en fazla on beş(15) sayfa olmalıdır.

Yayınlanmak üzere gönderilen yazının aynısı veya benzerinin başka bir yerde yayınlanmamış olması gerekir.

Özgün çalışmalarda yazarlarının, yazının uluslararası bir yerde (Türkiye dahil)yayınlanmadığına dair imzalı beyanını içeren bir belge başvuruya eklenmelidir.

Yazılar belirlenen yazı ölçülerinde 80 gramlık A4 boyutunda beyaz kâğıda çıktısı dergi adresine, ayrıca e-posta adresine de gönderilmelidir.

Dergi, Türkçe-İngilizce-Almanca olmak üzere üç dilde yayın yapacaktır

Akademik yazılar, komisyonlarımız tarafımızdan tercüme edilecektir.

Hazır gelen tercüme edilmiş yazılar yabancı dil komisyonu tarafından incelendikten sonra yayımlanacaktır.

Çeviri, inceleme ve hakem heyetine gönderilecek yazıların kargo yükümlülükleri yazara aittir.

Yazarın talebi doğrultusunda ayrıca farklı dillerde de yayımlanabilecektir.(Rusça-Fransızca-Arapça-Ispanyolca-İtalyanca gibi)

Akademik yazıların dışında seviyeli yorum, görüş, tartışmalara da yer verilecektir.

Yazıların sorumluluğu yazarlarına, reklamların sorumluluğu da reklam verenlere aittir.

Gönderilen yazılar yayımlansın yayımlanmasın iade edilmez.

Derginin ve yazarın ismi kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

eni FİKİR dergisinin bütün yayın hakları Gönül Şahin MEZKİT'e aittir.

Yeni Fikir Dergisi, www.yenifikirdergisi.org adresinde de yayımlanmaktadır.

Yeni Fikir" Journal is an international social studies published in three languages.

The academic articles of "Yeni Fikir" Journal are controlled by a referee committee.

Research and investigation works of academic articles can only be published after supervised by referee committee.

The writing structure of referee committee can be seen in www.yenifikirdergisi.org web address.

Yeni Fikir" Journal gives importance to privacy of referee committee.

The article's author's name is not sent to the committee.

The referees analyze the articles independently of each other and report in.

Academic articles must be sent according to rules stated in www.yenifikirdergisi.org

Academic articles must be at most 15 pages according to the rules stated in www.yenifikirdergisi.org

The articles must be unique in its class and must not have been published before. Authors must add the notification document for their peculiar works and articles have not been published in any international press (including Turkey as well) before with a signature.

Articles must be sent in specified dimensions; white A4 paper, to both addresses of the magazine and to e-mail address.

The magazine will be published in three different languages; Turkish, English and German language.

Academic articles and works will be translated by our language committees.

Previously translated and prepared works will be revised by our committee and published afterwards.

The price for translation, investigation and transportation for articles belong to the author.

If requested by author, article will also be published in various languages (Russia, Spanish, and French Italian and Arabic languages)

Besides academic articles, reasonable discussions and ideas will also be published in the Journal.

Sent works or articles will not be sent back to the owner no matter they are published or not.

It is only possible to use quotations by specifying the name of the Journal and author.

The copyright of "Yeni Fikir" magazine belongs to Gönül Şahin MEZKİT.

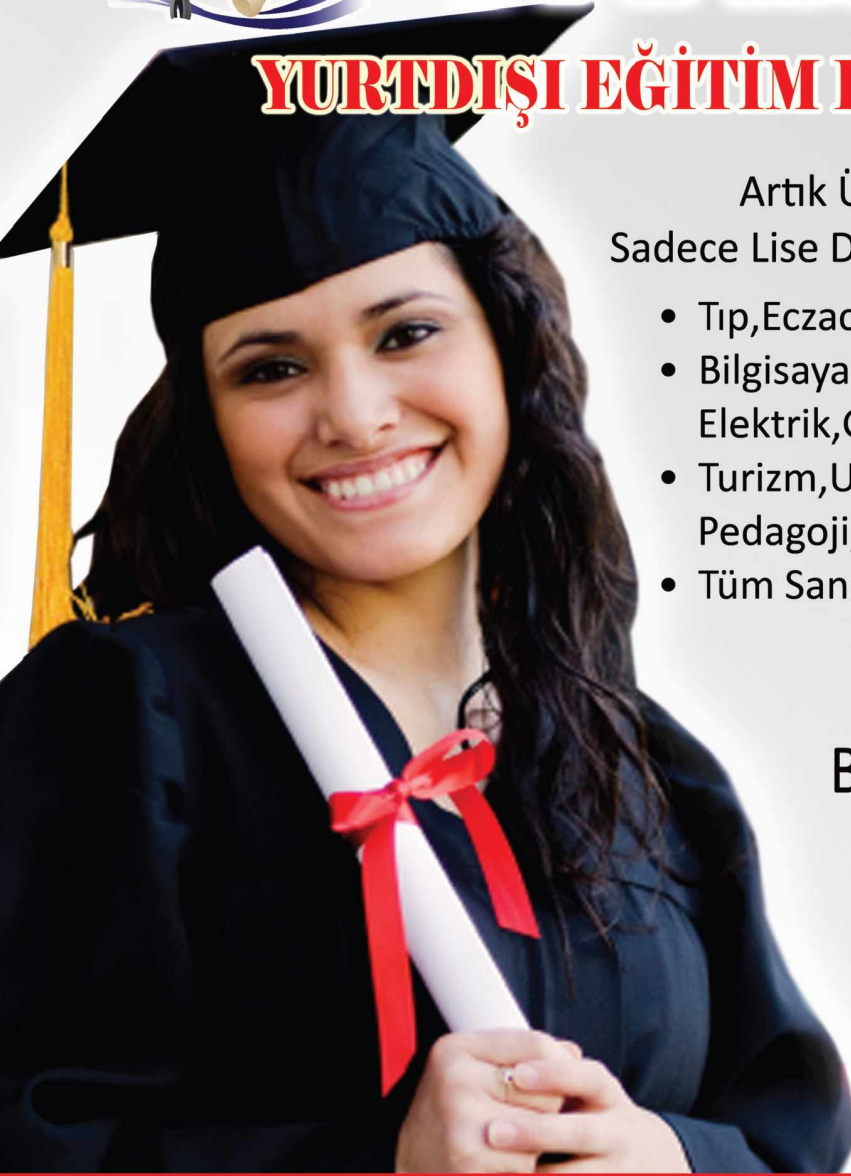
Yeni Fikir" Journal will also be broadcasted in www.yenifikirdergisi.org web address.

TRAKYA

YURTDIŐI EĞİTİM DANIŐMANLIĐI

Artık Üniversiteli Olmak Hayal Değil!
Sadece Lise Diplomanız ile Hayal Ettiđiniz Bölümde;

- Tıp,Eczacılık,Diő Hekimliđi ve Tüm Tıp Bilimleri
- Bilgisayar,Makine,Mekatronik,Elektronik, Elektrik,Gıda,Endüstri ve Tüm Mühendislikler
- Turizm,Uluslararası İlişkiler,Ekonomi,Psikoloji, Pedagoji,Hukuk ve Tüm Sosyal Bilimler
- Tüm Sanat ve Spor Bölümleri

YÖK denkliđi bulunan
BULGARİSTAN Üniversitelerinde;
Avrupa Üniversiteler Birliği (EUA)
Diplomasına Sahip Olun
Üstelik 2000 Euro' dan Başlayan
Cazip Fiyatlarla...

Geleceđinize ÖSS değil siz karar verin..!

www.bulgaristanegitim.biz

Merkez Kayıt Bürosu: İstiklal Caddesi Yörüker Apt No 3/A Kesan-EDİRNE
Bilgi Destek Hattı : 0 541 925 00 22 info@bulgaristanegitimdanismani.com

AYDIN-DENİZLİ-MUĞLA TEMSİLCİSİ ADRES:HASANEFENDİ MAHALLESİ 1919 SOKAK NO:14 KAT:1
MERKEZ AYDIN TELEFON:0256 214 48 21 E-POSTA:aydinlisan@hotmail.com www.aydinlisanegitim.com

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

YENİ ROMAN / NEUER ROMAN / NEW ROMAN

Duran NEMUTLU, Fatma KARAKAYA ■ 8

SEYAHATNAMELERDE İSTANBUL

ISTANBUL IN REISEBESCHREIBUNGEN

ISTANBUL IN TRAVEL BOOKS

Süleyman Faruk GÖNCÜOĞLU ■ 21

BURDUR KÜÇÜK SANAYİ SİTESİ ÇALIŞANLARININ MESLEKLERİNE VE EĞİTİMLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

VIEWS OF THE WORKERS IN BURDUR SMALL INDUSTRIAL SITES

/ DIE ANSICHTEN DER ARBEITER IN BURDUR KLEIN-INDUSTRIE -

GEBIET IN BEZUG AUF IHRE BERUFE UND ERZIEHUNGEN

Hilmi DEMİRKAYA, Mustafa SAĞDIÇ ■ 35

"NEO-CON"İZMİN EMPERYALİST FİKRİ

IMPERIALIST IDEA OF "NEO-CONISM

NEO-CON" ISMUS IMPERIALISTISCHE GEDANKEN

Mesut MEZKİT ■ 51

TARİH DERS KİTAPLARI İÇERİSİNDE ÖTEKİLEŞTİRİLEN ARAPLAR

/ OTHERED ARABS IN HISTORY BOOKS

IN GESCHICHTSLEHRBÜCHERN ANDERS BEHANDELTEN ARABER

Fatih GÜLDAL ■ 64

3984 SAYILI RADYO VE TELEVİZYONLARIN KURULUŞ VE YAYINLARI HAKKINDA KANUN ÇERÇEVESİNDE GÖRSEL VE İŞİTSEL KİTLE İLETİŞİMİNDE TEKELLEŞME YASAĞI

PROHIBITION OF MONOPOLY IN MASS MEDIA UNDER THE LAW ON THE ESTABLISHMENT OF RADIO AND TELEVISION ENTERPRISES AND THEIR BROADCASTS LAW NO. 3984

DAS MONOPOLISIERUNGSVERBOT NR.3984 IN DER AUDIO-VISUELLEN

MASSENKOMMUNIKATION DER RUNDfunk UND FERNSEHER ORGANISATIONEN

UND VERÖFFENTLICHUNGEN IM RECHTLICHEN RAHMEN

Ömer GEDİK ■ 76

DAĞISTAN HALKLARI VE DİLLERİ

DAGESTAN FOLKS AND LANGUAGES

DAGESTAN VÖLKER UND DEREN SPRACHEN

Yücel OĞURLU ■ 90

AZERBAYCAN HUKUKUNDA MİRAS HAKKININ KORUNMA USULLERİ

PROCESS OF PROTECTING THE RIGHT OF HERITAGE IN AZERBEIJAN LAW

DIE METHODEN ZUM SCHUTZ DES ERBRECHTES IM ASERBAIDCHANISCHEN RECHTSWESEN

О НАЦИЯХ И ЯЗЫКАХ ДАГЕСТАНА

Reiese DÜNYAMALIYEVA ■ 113

KURUMSAL YÖNETİM, VEKÂLET SORUNU VE REKABET AÇISINDAN TTK TASARISI MADDE 369 ÜZERİNE BİR İNCELEME

AN ANALYSIS OVER ARTICLE 339 OF TURKISH COMMERCIAL CODE IN TERMS OF CORPORATE GOVERNANCE, AGENCY PROBLEM AND RIVAL BUSINESS.

ABHANDLUNG ÜBER DEN TÜRKISCHEN HANDELSRECHT-ENTWURF, ARTIKEL 369, İN BEZUG AUF KORPORATIVE FÜHRUNG, AGENTURPROBLEME UND KONKURRENZ

Bünyamin GÜRPINAR ■ 127

TR

İkinci sayımızda birlikteyiz. Uluslararası hakemli dergi ölçütlerine uyum sağlayıp bilim dünyasında çığır açmak adına yoğun bir uğraş veriyoruz. İlk sayımız için olumlu ve yol gösterici tepkiler bizi daha da umutlandırdı. Bize güç verdi ve yeni fikri açılımlara zemin hazırladı. Birinci sayımızı okuyanlar, ikinci sayımızdaki değişimi fark edeceklerdir. Uluslararası misyonu bir sorumluluk olarak kabul edip ve yüklenerek dergimizi onurlandıran Hakem Heyetimize yurt içi ve yurt dışından değerli bilim insanlarımız katılmıştır. İnaniyoruz ki, tozlu raflarda yerini alan dergiler gibi değil, insanlığa her alanda farklı kazanımlar sunarak yeni bir fikri keşif dergisi olacağız. Tabii ki bu amacımıza ulaşmamız toplum dinamiklerini harekete geçiren, araştıran, sorgulayan pozitif akılla gerçekleşecektir. Ve, tabi ki insan merkezli yeni bir fikri inşa edeceğiz.

Bu sayımızda her biri gizlilik esasları çerçevesinde sahasında uzman hakemlerimiz tarafından incelenen ve gerekli görülen düzeltmeler yapılarak yayınlanan altı adet akademik makale bulunuyor: Bunlar "Yeni Roman", "Seyahatnamelerde İstanbul", "Burdur Küçük Sanayi Sitesi Çalışanlarının Mesleklerine Ve Eğitimlerine İlişkin Görüşleri", "Neo-Con"İzmin Emperyalist Fikri", "Tarih Ders Kitapları İçerisinde Ötekileştirilen Araplar", "3984 Sayılı Radyo Ve Televizyonların Kuruluş Ve Yayınları Hakkında Kanun Çerçevesinde Görsel Ve İşitsel Kitle İletişiminde Tekelleşme Yasağı", "Dağıstan Halkları Ve Dilleri", "Azerbaycan Hukukunda Miras Hakkının Korunma Usulleri"dir. Makaleler içerikleri bakımından sadece ulusal değil uluslararası konuları da kapsamaktadır. Bu yazılarda dünya üzerindeki farklı kültürler ve diller, günümüz Türkiye'sinde ki Arap algısına tarihi bir perspektiften bakılmış, Azerbaycan miras hukukunda korunma usullerine yeni bir bakış açısı, iletişimde tekelleşme yasağı ve küçük sanayi çalışanlarının mesleki eğitim süreci değerlendirilmiş ve Türk Edebiyatı'nda tanınmayan bir döneme ışık tutulmuştur. İstanbul, bilinen seyyahların dışında 'öteki' gezginlerin gözüyle, ezberbozan bir yazı ve son olarak Amerikan imparatorluğunu çok farklı açıdan analiz eden bir araştırma yazısı: Neo-Conizm ve kurumsal yönetim, vekâlet sorunu ve rekabet açısından tük tasarısı madde 369 üzerine bir inceleme.

Yeni Fikir Dergisi'nde değerlendirilmek üzere gönderilen yazıların, daha önce hiç bir yerde yayımlanmamış

olmasının ve bize yollandığı sırada başka bir derginin değerlendirme sürecine alınmamış olmasının gerektiğini önemle hatırlatırız. Yeni Fikir Dergi'mizin yayınlanmasında emeği geçen başta Eğitim Danışmanımız ve iş adamı Sayın Cengiz ALTINTAŞ'a, yayın kurulu, hakem kurulu ve yabancı diller komisyonu üyelerimize, yazı gönderen tüm değerli araştırmacılarımıza, dergimizin basımını gerçekleştiren teknik sorumlularımıza teşekkürlerimizi sunuyoruz. Üçüncü sayımızda buluşmak dileği ile...

EDITORIAL

We Here we are with our second issue. We are trying hard to blaze a trail in academic world, adopting the criteria and requirements of an international peer-reviewed journal. Positive and guiding responses to the first issue were encouraging, thus giving us power and providing the basis for our new ideas. Those who have read our first issue will realize the difference in our second issue. Many prestigious academicians have joined the board of reviewers who considering it a responsibility, has undertaken an international mission. We believe that the journal, sharing significant and distinguished ideas and views, will prove to be a journal of novel conceptions, unlike those in dusty bookshelves. So this will only be possible with positive mind which questions, investigates and evokes dynamics of society. And we will, of course, build up a human-centered concept. In this issue, there are six academic articles, each of which are reviewed and edited in the framework of confidentiality-based principles by the board of reviewers. Among them are "New Roman", "Istanbul in Travel Books", "the views of the workers in Burdur Small Industrial Sites", "Imprealist Idea of Neo Conism", "Othered Arabs in History Text Books", " Prohibition of Monopoly in Mass Media under the Law on the Establishment of Radio and Television Enterprises and Their Broadcasts Law No. 3984, " The Peoples of Degestan and Their Languages", "Process of Proctecting the right of heritage in Azerbeijan Law"

The Articles contain not only national ,but also international issues. In these articles, different cultures and languages throughout the world and today's Turkish perception of Arabs are evaluated

from a historical perspective, process of protecting the right of heritage in Azerbaijan law, prohibition of monopolization in communication, vocational education and training process of Small Industry workers are discussed, and an unknown era of Turkish literature is revealed. Istanbul in the eye of the 'others', other than known travelers, and extraordinary research article on USA, the Empire of USA, analyzed from completely different perspective: Neo Conism

We strongly remind that the manuscripts submitted must not have been previously published, or submitted for publication elsewhere. We present our special thanks and regards to those who contributed to the publication: first, Mr Cengiz ALTINTAŞ, educational advisor, and the board of editors, the board of peer reviewers, the members of foreign languages commission, our distinguished researchers, who submitted their articles, and to the technical staff who made the publication possible. Sincerely.

✱SINCERELY✱

Wir kommen in unserer zweiten Ausgabe zusammen. Wir gaben uns grosse Mühe um, mit den internationalen Zeitschriftkriterien harmonisierend, in der Wissenschaft einen neuen Weg einzuschlagen. Die positiven und wegweisenden Reaktionen gegenüber unserer ersten Ausgabe, haben uns noch mehr Hoffnungen bereitet. Diese gaben uns Kraft und bereiteten neue ideelle Entwicklungen vor. Die Leser der ersten Ausgabe werden die Veränderungen in unserer zweiten Ausgabe bemerken. Die internationale Mission als eine Verantwortung aufnehmend und übernehmend; sind dem, unserem Zeitschrift die Ehre weisende Vorstand der Schlichter, vom In- und Ausland geschätzte Wissenschaftler beigetreten. Wir sind der Überzeugung, dass wir nicht wie die Zeitschriften in den verstaubten Regalen; sondern eine, der Menschheit in allen Gebieten verschiedene Nutzen bietende eine neue ideelle Aufklärungszeitschrift werden. Natürlich wird das Erlangen dieses Zieles durch eine, die Gesellschaftsdynamiken in Bewegung setzende, forschende, befragende, positive Verständnis (Sinn) verwirklicht. Und, natürlich werden wir eine neue, menschenorientierte Idee errichten.

In dieser Ausgabe befinden sich von unseren, in ihren

Gebieten spezialisierten Schlichtern; im Rahmen der Geheimhaltung überprüften und erforderliche Korrekturen durchgenommenen, acht akademische Artikeln. Diese sind: "Neues Roman", "Istanbul in Reisebeschreibungen", "Die Ansichten der Arbeiter in Burdur Klein-Industrie Gebiet im Bezug auf ihre Berufe und Erziehung", "'Neo-Con' ismusses Imperialistische Gedanken", "In Geschichtslehrbüchern Anders Behandelten Araber", "Das Monopolisierungsverbot Nr. 3984 im Audio-Visuellen Massenkommunikation der Rundfunk und Fernseher Organisationen und Veröffentlichungen im rechtlichem Rahmen", "Dagestan Völker und dessen Sprachen", "Die Methoden zum Schutz des Erbrechtes im Aserbaidshanischem Rechtswesen". Die Artikel beinhalten inhaltlich nicht nur nationale, sondern auch internationale Themen. In diesen Artikeln wurden die verschiedenen Kulturen und Sprachen auf der Welt; die Araber Wahrnehmung in der heutigen Türkei von einer geschichtlichen Perspektive; eine neue Blickwinkel zu den Schutzmethodenim Aserbaidshanischem Erbschafts - Rechtswesen; das Monopolisierungsverbot in der Kommunikation und die berufliche Ausbildungsprozess der Klein-Industrie Arbeitern bewertet und eine unbekannte Phase in der Türkischen Literatur beleuchtet. Eine das Auswendiglernen brechende Artikel über Istanbul, mit der Sicht der 'anderen' Reisenden, außerhalb der bekannten Reisenden und als letztes ein Forschungsartikel, der das amerikanische Imperium aus einer ganz unterschiedlichen Winkel analysiert: Neo-Conismus und abhandlung über den türkischen handelsrecht-entwurf, artikel 369, in bezug auf korporative führung, agenturprobleme und konkurrenz

Wir wollen ausdrücklich daran erinnern, dass die Artikeln welche zur Auswertung bei der "Neuen Idee" Zeitschrift eingehen, zuvor nirgendwo veröffentlicht werden und während diese uns gesendet wurden, nicht im Auswertungsprozess einer anderen Zeitschrift sein dürfen. Wir bedanken unserem Bildungsberater und Geschäftsmann Herrn Cengiz ALTINTAŞ; bei unseren Editoren; beim Schlichterausschuss und den Mitgliedern des Fremdsprachenkomitees; bei den geschätzten Forschern dessen Artikeln bei uns eingegangen sind; den technischen Verantwortlichen, die das drucken unserer Zeitschrift ausführen. Mit der Hoffnung, in unserer dritten Ausgabe mit ihnen zusammenzukommen...

YENİ ROMAN

ÖZET

"Yeni Roman" terimi Fransa'da 1950 yılından sonra kullanılmaya başlanmıştır. İngilizler "Yeni Roman" yerine "Post-Modern Roman" derler. Geleneksel romandan ayrılma Marcel Proust'la, onun 1913'te yayımladığı **Du Côté De Chez Swann** (Swann'ların Semtinden) romanı ile başlar. 1957'de Michel Butor'un yayımladığı **La Modification** (Değişim) romanı ile zirve yapar. 1916 yılında Romanya asıllı şair ve yazar Tristan Tzara Fransa'da Dadaizm edebiyat ekolünü kurmuştur. Dadaizm kendinden önceki tüm roman türlerini reddeder. 1924'e André Breton'un, sürrealizmin manifestosunu yazması ve Louis Aragon'un da imzalaması ile birlikte dadaizme son verilmiş ve sürrealizm okulu resmen kurulmuştur. 1939 yılında J.P. Sartre **Varoluşçuluk** (existentialisme= eksiztansiyalizm) edebiyat okulunun teorisini yazmıştır. Böylece sürrealizm dönemi tamamen kapanmış varoluşçuluk başlamıştır. 1938'de J.P. Sartre'ın yazdığı **Bulantı** (La Nausée) ve 1942'de A. Camus'nün yazdığı, **Yabancı** (L'Étranger) romanları eksiztansiyalizme (Varoluşçuluk) en iyi örnek iki romandır. 1953'te A.Robe-Grillet'nin yazdığı **Silgiler** (Les Gommages) ve 1957'te M. Butor'un yazdığı **Değişim** (La Modification) romanları yeni roman türünün örnek romanlarıdır.

Yeni romanda konu bütünlüğü ve olay zinciri aranmaz, yeni roman parçacıkların romanıdır.

Anahtar Sözcükler: Yeni roman, Dadaizm, sürrealizm, eksiztansiyalizm (varoluşçuluk).

Yeni Roman adı, 1950 yılından sonra kullanılmaya başlanmıştır. Geleneksel romandan ayrılma Marcel Proust'la, onun 1913'de yayımladığı **Du Côté De Chez Swann** (Swann'ların Semtinden) romanı ile başlar, 1957'de Michel Butor'un yayımladığı **La Modification** (Değişim) romanı ile zirve yapar. Biz şimdi Marcel Proust'dan başlayarak Michel Butor'a varıncaya kadarki romandaki gelişmeleri etap etap vermeye çalışacağız.

Fransa'da ve dünyada roman anlayışı 1913 yılında Fransız yazar Marcel Proust'un **Du Côté Chez Swann** (= **Swann'ların Semtinden**) romanını yazması ile değişmeye başlamıştır. Birinci dünya savaşına gelinceye kadar romanda iki özellik aranır:

- 1- Psikolojik analiz,
- 2- Toplumun tasviri.

Flaubert'de, Stendhal'da, Balzac'da hep böyle görülmüştür roman. Hatta Balzac

tüm romanlarını İnsanlık Komedyası (= La Comédie Humaine) genel adı altında toplamıştır. Geleneksel roman üçüncü şahıs "o" ile anlatılan bir hikâyedir. Bir entrika, bir olay zinciri söz konusudur. Yazar kahramanına içinde yaşadığı toplumdaki yerine, sosyal olaylar karşısında alacağı tavırlara göre bir karakter verirdi. Yani yazar iki üç konu, iki üç de kahraman seçerdi ve bu kahramanları seçtiği bu konular etrafında yaşattırdı. Kahraman, yazarın oyuncağı idi,

yazar kendi niyet ve tasarımına göre ona karakter ve roller verirdi. Yani Balzac'ın dediği gibi, kahramanı doğurtmak, yaşatmak, evlendirmek, öldürmek yazarın elindeydi, medeni halini verir gibi.

Yazar dar anlamda bir de gerçekçilik verirdi. Zaman olarak geçmiş zaman kullanılırdı. Nesnelere bir perspektif dâhilinde bakılmazdı, nesnenin ayrıntısız, nüanssız, ortak bir görünümü verilirdi.

Stendhal ve Flaubert'in roman tekniklerinde yapılan birkaç değişiklikle Proust'dan itibaren çağdaş romanda perspektif etkileri gözlenebilmektedir. Hayatın gerçeğini, insanın gerçeğini bütün tezahürleri ile birlikte, baştan sona anlatmak, göstermek çağdaş romanın yapmak istediği.

Proust entrikasız bir roman yazıyordu, sergilemesi, düğümü ve düğümün çözümü gibi "meşhur dramatik-tiyatro has-durum" onda yoktu. Okuyucularına olaylar zincirini takip etme fırsatını vermiyordu. Kahramanları hem hikâyeye bağlı kişiler değildirler, hem de onun gelişimine yardımcı bir pozisyon içinde bulunmuyorlardı. Proust kahramanları artarda anlatıcının görüş sahasına girerler, bu onları bir araya getiren bir hikâyeye değildir, tıpkı hayattaki gibi, onlar fark edilir, onlara rastlanılır, onlardan konuşulduğu duyulur, onlar tekrar görülür.

Proust için hayat bir dizi olaylar ve duyulardan ibarettir.

Uzay çok geniştir ve insan onun belirli bir yerinde yaşar, her tarafında yaşamak mümkün değildir. Zaman bir insan hayatıdır, insan hayatı ise zorunlu olarak belli bir süreyi, bir olaylar dizisini içine alır. Fakat zaman kesik aralıklıdır; Lamartine'in dediği gibi, içinde bulunduğumuz an geçince, o bir daha yaşanmayacaktır. Proust'un iç sıkıntısı oradan gelir, hayatın kesik aralıklı olayları kaybolmuş, zaman içinde silinmişlerdir. Hayatın devamlılığını bulamadığı an hayatı bir hiç olarak görüyordu o. Şu halde romancının görevi yiten zamanı tekrar bulmak olmalıydı. Yitik zaman tekrar bulunabilir ve bazı duyuların ve olayların bir sonucu olan hayat sadece istem dışı hatırlama ile tekrar yaşanabilir. İnsan bir takım jestlerin ve olayların toplamından ibaret değildir, bir devamlılık söz konusudur, işte insan orada geçmiş yaşamını tekrar yaşar; bu Proust'un iç sıkıntısına aynı zamanda cevabıdır. Zamanı muhafaza ederek yaşamak imkânsızdır, fakat insanın geçmiş yaşamını hafızasında (hatırlayarak) tekrar yaşama özelliği vardır; geçmiş yaşamını hayalinde tekrar yaşar, yani onu hayal ederek yaşar.

Proust eski bir kelt (Fransızların atası, celte, celtique) inancını akla uygun ve doğru bulurdu. Bu kelt inancına göre insanlar ölünce ruhları daha alt seviyedeki bir yaratığa geçerdi; ata, ineğe, koyuna, ağaca geçerdi. Dolayısıyla ruh ölmüyor, yaşamaya devam ediyordu. Buradan hareketle Proust ruhların ölmediğini, yaşamın devam ettiğini keşfedebilmektedir. **Du Côté De Chez Swann (=Swann'ların Semtinden)** başlıklı romanının 54-58 inci sayfalarında deneyimini ve bunu nasıl başardığını anlatır. Soğuk bir kış günü eve girdiğinde, üşümemesi için annesi ona çay ve küçük madlen çöreği sunuyor. Yumuşaması için bisküvi batırır gibi çaya madlen çöreğini batırır ve çaydan yudumlar. Çayı çok seven Proust, geçmiş zamanlarda madlen çöreği ile içtiği çayları hatırlar ve bundan büyük bir haz duyar; istemeden hatırladığı, geçmiş zamanda içtiği çayları ve yediği madlen çöreklerini hafızasında tekrar yaşıyor, yaşıyor. Yine aynı şekilde, pazar günleri kiliseden, ayinden çıktıktan sonra teyzesine gittiği, teyzesinin sunduğu çayı madlen çöreği ile içerken, çay fincanını tabağına koyarken çıkardığı tıngırtı sesi onun geçmiş pazarlardaki içtiği çayı ve madlen çöreğini gözünün önüne getiriyor, yani geçmiş zamandaki yaşantısını tekrar yaşıyor. Böylece Proust hayatın devamlılığını, geçmiş hatırlama yolu ile tekrar yaşamayı keşfediyor.

Proust'un romanı, gerçeği söylemek gerekirse, bir entrika ihtiva etmez. Yazar kendi duygularını, ailesininkileri, dostlarınıninkileri analiz ediyor, aynı zamanda da içinde yaşadığı aristokratik dünyayı tasvir ediyor ve böylece yaptığı analiz geleneklerin, göreneklerin, ahlak kurallarının tasviri ile zenginleşiyor. Aslında Proust'un romanı, bizim yeni bir iç ve dış dünya keşfetmemizi sağlayan, geleneksel romandaki psikolojinin ve üslubun yerine geçen bir analiz ve âdetler romanıdır. Eser üçlü bir sorunla karşı karşıyadır: **Zaman, hafıza ve sanat.**

Zaman: Proust'a göre, insanoğlunun vücut ve düşünce olarak aşka, hatıra olarak da ölüme doğru, yani yok olmaya doğru kaçışı söz konusudur.

Hafıza (hatırlama): Bununla birlikte, insanda süreklilik arz eden bir şeyler vardır: Bir rüya veya duyum, mukayese yolu ile birden gizlenmiş hatıralarımızı uyandırıp açığa çıkarabilir, ölü sandığımız anlar hayatımıza entegre olurlar, istem dışı hatırlama ile muhafaza edilirler: Tıpkı çay ve madlen çöreği gibi; bu hatıraları, yani geçmiş yaşantıları tekrar yaşamak demektir.

Sanat: Proust'a göre sanatçı zamanı durdurmasını bilen, geçmiş ile şimdiki zamanın özdeşleştiği bazı özel anları sabitleyebilen kişidir.

Proust yepyeni bir yazardır, romanı yeni, üslubu yeni, fakat roman genişliği ve zenginliği bakımından Balzac'çidir. Çok uzun cümleler yazmıştır. Çok zengin bir sözcük dağarcığı kullanmıştır. Romanındaki genişlik ve çok fazla sayıda kelime kullanmış olması okuyucu için biraz sıkıcı gelmektedir. Fakat çok sağlam bir roman kurgusu vardır ve Fransız diline tam hâkimdir. Onun romanı anlatılan bir hikâyeye değildir, kendisinin öz hikâyesidir. Kendi arzusu ile hafızasında canlandırarak anlattığı hatıralardır. Romanda kendinden bahseder ve anlatım olarak direkt stil (çoğunlukla "ben") kullanır. Okuyucuyu eserine iştirak ettirmeyi başarır. Aynı durum André Gide'in, **Kalpazanlar** romanında da söz konusudur.

"Roman ne bir gerçeğin fotoğrafı, ne de bir idealin sergilenmesi olmamalıdır" diyen Proust'un büyüklüğü özel ile geneli, gerçek ile düşüncüyü birleştirmek istemesinden ileri gelir. Gerçek anlayışı açısından Gide de Proust'dan uzak değildi. 1913 yılında Proust'un **Swann'ların Semtinden** başlıklı romanını reddetmiş olmanın pişmanlığına açıklık getirmek, dadaizm ve sürrealizm akımlarından da etkilenecek 1926 da yeni akım türünde **Kalpazanlar**'ı yazan Gide şöyle diyor: "Eser (roman) tasarlanmış, önceden düşünülmüş bir fikirden doğmamalıdır. O fikirle döllenmiş bir olayın ürünü olmalıdır; benim **Kalpazanlar**'a kadar olan eserlerim (1897: **Dünya Nimetleri**, 1909: **Dar Kapı** v.b.) parkların havuzlarındaki durgun sularla kıyaslanabilir, esir ve mahpus (hayatsız) sular; bu eserimle (Kalpazanlar) suyu doğal eğilimine (akıntısına) bırakarak akıtmak istedim; yani suya hayat vermek istedim¹".

Gide romanda bir hayat dilimi vermek istemiştir, fakat bu natüralistlerde olduğu gibi tek ve aynı yönde kesilmiş dilim olmayacaktır, enine ve derinlemesine de kesilmiş olacaktır; insan yaşamı bütün tezahürleri ile anlatılacaktır. Hikâyeye, eğer varsa, bir görüş açısından değil, fakat çok görüş açısından anlatılacaktır. Bir insan olayı, çeşitli insanların değişik görüşleriyle farklı farklı algılanabilir; bu olay adamın eşi için bir şey ifade eder, sokaktaki adam için başka bir şey ifade eder, fakat eşinin algılamış olduğundan bambaşka bir şey olabilir.

Gerçek, Gide'i plastik madde olarak ilgilendirir, yani bir şekille, sanatla ilgisi oranında, değişik yönlerden ele alın-

abilir olmasıyla, moral gerçeğin fiziki gerçekle buluşması, her ikisinin de roman gerçeğinin parçaları olmaları gibi.

1913 yılında Proust'un **Swann'ların Semtinden** romanını yazması ile 1926 da Gide'in Proust çizgisinde **Kalpazanlar**'ı yazması arasında iki edebiyat akımı doğar Fransa'da: Dadaizm ve Sürrealizm. Dadaizm (dada da denir) 1916 da Romanya asıllı şair ve yazar Tzara tarafından kurulmuştur. Dadaizm Okulu, kendinden önceki tüm roman türlerini reddederek işe başlar. Bir mesaj vermek amacı ile de kurulmamıştır. Hiçbir fikrin yanında değildir, hiçbir fikri savunmaz, hiçbir fikri desteklemez, fakat hiçbir fikre de karşı değildir. Her şeyi inkâr eder, tüm toplumsal, ahlaki, siyasal değerleri, gelenekleri, görenekleri reddeder; yani o bir nihilist ekol olarak algılanabilir. Otantik gerçeği bulmak için düşünce ile ifade arasındaki her türlü bağı koparmak istiyor. İnsanın otantik yapısı doğal halidir, yiyen, içen, nefes alan, hareket eden, konuşan, doğal ihtiyaçları ile baş başa kalmış bir insan söz konusudur. Tüm değerleri reddederek, bütün etiketlerinden sıyrılmış, bütün ünvanları, idari görevleri elinden alınmış, apoletleri sökülmiş insanı ilkel ve doğal haliyle yakalamak, bu çerçevede onu değerlendirmek. Resimde de, heykelde de Dadaizm vardı. Picasso dadaist ressam grubundan sayılır; resimlerinde (çoğunda), düşünce ile ifade arasındaki bağ kopuktur. Örneğin iki eşkenar üçgeni birer uçlarından üst üste getirerek kadın resmi yapmaktadır. Düşüncedeki kadınla resimdeki kadın arasında hiçbir bağ yoktur.

1918 yılından itibaren sürrealizmden bahsedilmeye başlanır. André Breton, Louis Aragon, Robert Desnos gibi şair ve yazarlar hem sürrealist okulu kuracaklar hem de yaşatacaklardır. Hatta bunlara göre sürrealizmin temelleri 19.yüzyılın sonlarında Lautréamont ve Apollinaire tarafından atılmıştı. Kendilerine sürrealist diyen grup bu dadaist grubu çok sevmiş ve tutmuştu. Dadaizm, birinci dünya savaşı içinde, 1916 da, umutsuzluğun, acıların, ölümlerin kol gezdiği, tüm dünyayı sarstığı bir sırada doğmuştu, bunun için bir umutsuzluk, bir olumsuzluk okulu olarak görülebilir; tüm değerleri reddetmesi, eseri, sanatı tanıması bundan dolayıdır. Louis Aragon'un 1920 lerde yayımladığı Anicet adlı romanı, sürrealist öğelerle birlikte dadaist öğeler de taşır. 1924 yılında André Breton'un sürrealizmin manifestosu'nu yazması, Louis Aragon'un da imzalamasıyla birlikte dadaizme son verilmiş ve sürrealizm okulu resmen kurulmuştur.

Sürrealizmin kuruluş manifestosunu yazan André Breton, 1919 yılında "otomatik yazma"yı keşfetmiştir. Sürrealist yazarlar Paris'teki Opera Pasajı'nda romanlarını yazmışlardır: Pasajda yürüyerek, butikleri gezerek, kahvenin birinde toplanarak yazmışlar, çay içmişler, uyumuşlar, uyanınca tekrar yazmışlar, hatta bir yazar uyuyunca, bir diğer yazar onun kaldığı yerden yazmaya devam etmiştir. Tabii bu önceki yazıların devamı olmazdı, yazarın aklına ne gelmişse, aklında ne varsa, gözleminde ne bulunuyorsa onu yazardı.

Böylece bir eser kolektif olarak yazılabiliyordu. Yazılan bir şiir, bir roman, anonim eser olarak da kabul edilebilir. Yazar bilinçsiz olarak düşüncenin dikte ettirdiklerini otomatik olarak yazıyordu; bir hayal, bir kuruntu, bir rüyayı yazıyordu. Kolektif eseri, şiiri yazarlar, müşterek yazılan bu eseri imzalıyorlardı. Uyuyarak, bilinçsiz ve o anda akla ne geldiyse yazıldığı için, olaylar arasında bir bütünlük, bir zincir yoktu. Bir estetik ve moral kaygı da taşıyorlardı yazarlar. Yazıda otomatizm, hızı ve çabukluğu vermiştir onlara. Breton'un **Nadja (Naca)** adlı romanı örnek bir sürrealist eser sayılabilir.

Sürrealizmin en parlak dönemi 1924 ile 1930 yılları arasındır. Louis Aragon'un realist ve sürrealistlikten sosyalistliğe dönüşümü, daha sonra da komünist oluşu (Aragon, komünist partisine girdikten sonra, "ailemi orada buldum", demiştir) 1932 de Breton ile yollarının ayrılması sürrealizmi bitirmiştir; 1939-1949 yılları arasına egemen olacak olan Varoluşçuluk (**ekzistansiyalizm=existentialisme**) felsefesinin ve edebiyat akımının kurucuları olacak olan :J.P Sartre ve A. Camus sürrealizmi silip götüreceklerdir (1939).

1930'lardan sonra sürrealizm sönmeye başlamıştı. Birinci dünya savaşı, 1918 de, ardında birçok acı ve ölü bırakarak sona ermişti. Aradan henüz yirmi yıl geçmişti ki, 1938 yılında yine tüm dünyayı olumsuz etkileyen savaş rüzgârları esmeye ve belirtileri görünmeye başladı. Ve 1939 yılında Almanya'nın Polonya'yı çiğneyip geçmesi ile ikinci dünya savaşı başladı. Yeniden insanlığı ve tüm Avrupa'yı, hatta tüm dünyayı yeni acılar ve ölümler bekliyordu. J.P Sartre ve A. Camus'nün başını çektiği yazar ve düşünür grubu, **varoluş (ekzistans= existence)** sözcüğünü daha önce kullanan ve insanın varoluşu üzerine fikir üreten, yazılar yazan Danimarkalı filozof Kierkegaard ile Alman filozof Heidegger'in düşüncelerinden de yararlanarak, 1939 da teorisini J.P Sartre'in yazdığı Varoluşçu edebiyat akımını kuruyorlar. Felsefe olarak varoluşçuluğu zaten Heidegger kurmuştu.

Her iki dünya savaşını görmüş ve yaşamış olan bu iki yazar, insanların çaresizliği, yalnızlığı, iletişimsizliği, sürekli sorunlarla boğuşması, sürekli acı çekmeleri ve anlamsız savaşlarda ölmeleri karşısında ne gibi çareler, çözüm yolları bulunabileceğini düşünüyorlar, fakat ölüme, acıya, yoksulluğa, şiddete karşı bir çözüm, bir çare bulmanın mümkün olmadığını görüyorlar. Bunun üzerine, "insan kendi hayatından sorumludur, bir dakika sonrasından emin değildir, her an savaşta ölebilir" diyorlar. İnsan kendi hayatının efendisi ve sahibidir, bu kısa ömrünü, süreli günleri, hatta sahip olduğu ve içinde bulunduğu anı iyi yaşamalıdır. Gelenekle, görenekle, dinle, öbür dünyayla, cehennem korkusuyla, istikbal kaygısı ile insanların hayatını bir cendereye sokmanın hiçbir anlamı yoktur. Bırakalım insanları, bir dakika önceyi, bir dakika sonrayı düşünmeden içinde bulunduğu anı, elinde şu anda var olan anı, istediği gibi yaşasın.

İnsanoğlu saçma bir dünyada, saçmalıklarla boğuşmaktadır. İnsanoğlu sorunlarına, yoksulluğa, ölüme, acıya, şid-

dete, çaresizliğe çözüm bulamayan ve bu olumsuzluklar karşısında her zaman mutsuz olan insanı mutlu kılmak için J.P. Sartre 1938 de **Bulantı (La Nausée)** adlı romanını, A. Camus ise 1942 de **Yabancı (L'Étranger)** adlı romanını yazar. Bir insanın imkânları, yeteneği yukarıda sayılan olumsuzlukları çözmeye yetmiyor. Bu bakımdan yoksulluk ve ıstırap içinde bir adam gördüğümüz zaman, J.P. Sartre optiğinden bakarsak:

-Allah kahretsin, deyip kusacağız;

A.Camus optiğinden bakarsak:

-Her şeye olduğu gibi, bu manzara karşısında da yabancılaşıp budalalaşacağız, anlam veremeyeceğiz.

Tiyatro dalında absürd edebiyat akımında yazan üç yabancı uyruklu yazar var:

İonesco (Romen), Adamov (Rus), Samuel Becket (İrlanda). Bu üç yazar da Fransızca yazdığı için Fransız edebiyatında yer alırlar. Eserlerinde insanın bunalımını, iletişimsizliğini, çıkmazını dile getirirler.

1950'den itibaren yeni roman nosyonu oluşmaya başlıyor. Yeni romanın teorisi ile uğraşan, yazan, Alain Robe-Grillet bazı yönlerden A. Camus'nün **Yabancı** adlı romanını ve kahramanı Meursault'yu şimdiden yeni roman türünün öncüsü sayar. Zira her ikisi de amerikan tekniğini kullanır, üslup kaygısı yoktur, yazar önüne çıkan olayları, manzaraları çıkış sırasına göre anlatır. Yeni roman türüne, bir bakış romanı diyebiliriz, anlatıcı kendi bakışı ile gördüklerini, müşahade ettiklerini, basit cümlelerle anlatır, bu durum hem A. Camus'de, hem de yeni romanın kurucuları sayılan A. Robe-Grillet ve Michel Butor'da vardır.

Alain Robe-Grillet, yeni romanı tarif ederken şöyle der: **"Yeni roman, geleneksel romana karşı gelişen bir roman türüdür"**. Kuruluş tarihi 1950 yılı olarak kabul edilen, Fransızların "Yeni Roman Okulu", İngilizlerin "Post-Modern Edebiyat Okulu" olarak adlandırdıkları yeni romanın, ne kahramanlar yaratmak ne de hikâyeler anlatmak gibi bir amacı vardır. Bu türdeki romanlar küçük bir hikâye etrafında kurgulanırlar; orada bir şeyler geçer ve bu şey bir şahısla ilişkilendirilir; kahraman demiyorum, çünkü kahraman kavramı nispeten yeni bir kavramdır. Örneğin Michel Butor, 1957'de yazdığı **Değişim (La Modification)** adlı romanında siz (vous) zamirini kullanır. Bu "siz" tam kahraman değildir; bu siz bazen yazarı (anlatıcıyı), bazen kahramanı, bazen de okuyucuyu kasteder.

Yeni roman, İrlandalı yazar J. Joyce, A. Gide ve M. Proust'un etkisi ile bizzat roman üzerine bir fikir yürütmedir; yeni bir taslak oluşturmaktır. Geleneksel romanın iki temel direği olan kahramanı ve hikâyeyi inkâr ederek hayattan (gerçek hayata uygun) bir imaj, bir kesit vermek üzerine temellenir. Yeni roman prensip olarak bilmece gibi anlaşılmalıdır; yani kimseyi ikna etmeye çalışmaz, kimseye güvence vermez, o daha çok şaşırtır..

1953'te Alain Robe-Grillet'nin yazdığı Silgiler (Les Gommages) ve 1957 de Michel Butor'un yazdığı Değişim (La

Modification) yeni romanın örnek ve temel, en çok tanınan ve okunan eserleridir. Yeni romanda konu bütünlüğü ve olay zinciri zaten aranmazdı. Yeni roman bir parçacıklar romanıdır. Yazar parçacıklar arasında ilinti yapmaz, yorumlamaz, böyle bir kaygısı da yoktur. Her şeyi okuyucuya bırakır, okuyucu kendine göre parçalar arasında bir ilinti kurabilir, kuramayabilir de. Okuyucu ardı ardına gelen sözcükleri, satırları, paragrafları okuyacaktır, bir şey anlamayabilecek, yazarın vermeyi düşünmediği bir şeyi okuyucunun alması zaten mümkün değildir, sözcüklerdeki müzikalite, satırlardaki, cümlelerdeki şiirsellik ona yetecektir. Zaten roman, fıkra niteliğinde, küçücük bir olay etrafında kurgulanıyor. Örneğin: Michel Butor'un, Değişim adlı romanının konusu çok bayağı ve basittir. Karısından ayrılıp Roma'daki sevgilisi ile yeni bir hayat kurmayı, evlenmeyi düşünen bir adam, Paris-Roma treninden bir yer alır; bir de kitap alıyor; kitabı okumak için almıyor; zaman zaman dışarıya bakmak için koridora çıktığında başkaları oturmasını diye kitabı yerine koyuyor. Trende adam düşünüyor; karısı ile geçirdiği günleri hatırlıyor; trende giderken, iç monologlarla, eski iyi günleri hatırlayarak, dışarıdaki manzaraları seyrederek, etap etap tekrar eski karısına dönmeye karar veriyor. Roma'daki sevgilisine varmaktan vazgeçerek, Roma'ya varır varmaz ilk Paris trenine tekrar biniyor ve roman bitiyor.

■ DİPNOTLAR

1- 20.yüzyılın ilk yarısına egemen olan, etkili yetkili bir yazarı vardır: André Gide. Marcel Proust, klasik romana benzemeyen, fakat çok emek verdiği, zengin bir dil kullandığı **Swann'ların Semtinden** adlı romanının el yazmalarını, okuması, değerlendirmesi ve bir yayın evine basılması için tavsiyelerde bulunması düşüncesi ile André Gide'e veriyor. Gide 30-40 sayfa okuduktan sonra: "Bu roman değil, otobiyografi" diyerek el yazmalarını iade ediyor, Gide tavsiye etmediği için de hiçbir yayınevi eseri yayınlamıyor. Neyse ki, Proust zengindi, parasıyla bir yayınevine bastırıyor, böylece insanlık yeni ve değerli bir romana kavuşuyor. Roman, Fransa'da ve dünyada çok tutunuyor. André Gide yaptığı yanlıştan çok üzüntü duyar. Ölürken başucundakilere: "Hayatta affedilmeyecek iki üç hata yaptım, onlardan biri Marcel Proust'u reddetmemdir ", demiştir. Proust'un romanından on üç sene sonra, 1926 da, Proust'unkine benzeyen, bu yeni roman türünde **Kalpazanlar'ı (= Les Faux -Monnayeurs)** yazacaktır Gide.

■ KAYNAKÇA

- 1- Brisville, Jean-Claude, Camus, Gallimard, Paris, 1963
- 2- Camus, A. L'Étranger, Folio, Paris, 1985
- 3- Camus, A. (Çeviren, Vedat Günyo), Yabancı, Can Yayınları, İstanbul, 2007
- 4- Proust, M., Du Côté De Chez Swann, Le Livre De Poche, Paris, 1968
- 5- Sarraute, N. L'Ère du soupçon, Gallimard, Paris, 1968
- 6- Rey, Pierre-Louis, L'Étranger, Hatier, Poitiers, 1992

NOUVEAU ROMAN (NEW NOVEL)

ABSTRACT

The term nouveau roman (new novel) appeared in France after 1950. It is referred to as postmodern fiction in Britain. Divergence from the traditional fiction began with Marcel Proust's novel 'Swann's Way' published in 1913, with the novel 'The Modification' published by Michel Butor in 1957 came most prominent dissociation. In 1916, Tristan Tzara, Romanian-born French poet and writer, founded dadaist literature movement in France. Dadaism rejects all the pre-existing fictional genres. The fact that in 1924, Andre Breton wrote the Manifesto of Surrealism and Louis Aragon signed it put an end to dadaism, and there appeared surrealism. J.P Sartre articulated the theory of existentialist literature movement in 1939. Thus, the age of surrealism completely closed and there came existentialism. 'Nausea', the novel written by Sartre in 1938 and 'The Stranger' written by A. Camus in 1942 are the best examples of existentialism. 'The Erasers', the novel of Alain Robbe-Grillet published in 1953 and 'La Modification' written by M. Butor in 1957 are sample novels of nouveau roman. In nouveau roman, the unity of subject and succession of events are not essential elements..

Schlüsselwörter: Dadaism, new novel, surrealism, existentialism

New novel term was put in use 1950. Its diverging from the traditional novels starts with Marcel Proust and his novel 'Swann's Way', published in 1913. Divergence reached a peak level with the novel 'The Modification' Michel Butor published in 1957. Now we will try to present the progress from Marcel Proust to Michel Butor step by step.

The concept of novel in France and in the world began to change by the fact that Marcel Proust, a French novelist, wrote the novel "Swann's Way" in 1913. Until the 'World War II, two features were to be demanded in a novel:

- 1- Psychological analysis
- 2- A description of a community

Just as considered in the novels of Flaubert, Stendhal and Balzac, even Balzac collected all his novels under general name of 'human comedy'. Traditional novel is the one which is narrated by third singular. There is an intricacy, a succession of events. The author would give a character to the hero according to his social status and the behaviours he would take against social events. So the author would choose two or three characters and two or three subject-matters and make hero live around these events. Hero was a toy of author, and author gave him characters and roles

according to his intention and design. In short, to create, survive, marry, kill the hero all were under the control of the author, as said Balzac.

The author would present a realism with its narrow definition. The past tense would be used. The subject would not be regarded from a single perspective; its undetailed, nuanceless appearance would be presented. With some changes in narrative techniques of Stendhal and Flaubert, the effects of perspective on modern novel have been seen since Proust. What was the intention of modern novel was to elaborate and show thoroughly the reality of life and man with all its/their manifestations. Proust was writing novels with no intricacy. His novels had no dramatic/theatre-specific situations such as representation, turning point, and solution. He would not give a chance to audience to follow event chain. Heroes were neither dependent on narration nor were they in a position to help its progress. Proust's heroes enter author's standpoint area, this is not a story that brings them together. One recognizes them as in life, comes across them, hears that they are spoken of and sees them once again.

For Proust, life consists of some series of events and senses. Space is very wide and human beings live in its particu-

lar part. It is not possible to live all around space. Time is a life of human. It inevitably contains some period of time and series of events. But time is of intermittent character. As Lamartine said, "when the moment we are experiencing elapses, it will not happen again, from which Proust's internal boredom comes. Intermittent events of life are lost and disappear in the course of time. He regarded life as nothing when he could not find continuity of life. Therefore, duty of a novelist must be to find lost time again. Lost time could be found again, and life which is the result of some sensations and events could be lived again only through involuntary recall. Man is not just only a collection of some kinds of gestures and events, a continuity is subject matter, a man lives his past life there; this is an answer to internal boredom of Proust. It is impossible to live by conserving time, but man has a feature through which he can live the past time again, remembering past time in mind. Proust found old Celtic belief reasonable and true, according to which when people died, their soul would transfer to a lower-level creature, such as horse, cow, sheep or tree. Thus the soul would not die and continue to live. Accordingly, Proust would discover that soul is eternal and life is endless. In pages 54-58 of *Swann's Way*, he narrates his experience and how he managed it. When he came home on a cold winter day, his mother served him with some tea and madlen cookies. To soften the cookie he dipped it into tea like a biscuit and he drank tea. Proust, who liked tea very much remembers that he drunk tea with madlen cookie in the past, and he got great pleasure from this; he makes memories of teas and madlen cookies he drunk and ate in the past. Similarly, he recalls having visited his aunt after having prayed at the church, and, while drinking tea with madlen cookies, the sound of the cup-saucer contact. Therefore, Proust discovers to experience life's continuity again remembering the past.

Proust's novel, to tell the truth, contains no complexity and/or intricacy. He analyses his own, his family's and friends' emotions. He also describes the aristocratic world in which he lived. Thus, the analysis becomes richer with descriptions of ethical rules, customs and traditions. In fact, Proust's novel is a novel of analysis and traditions which enables us to discover internal and external world and which is a substitution of the psychology and style in classical fiction and The narration faces with a triple question:

1-Time

2-Memory

3-Art

Time: according to Proust, man is likely to have the tendency to love physically and mentally, and, as a memory, to

death, that is, to disappearance.

Memory (remembering): There is, however, something in man that presents continuity. A dream or sensation may suddenly reveal our hidden memories through comparison, the moments which we think dead become integrated into our life and are preserved through involuntary recall. Like tea and madlen cookies, this means living memories and past life again.

Art: According to Proust, an artist is a person who can manage to pause the time, and who can fix some special moments in which the past and the present become identical.

Proust is a very new writer, whose novel is new, style is new, but in terms of novel broadness and richness, he is Balzacian. He wrote in very long sentences. He used a rich vocabulary. The broadness and the large numbers of words of his novel may seem boring for the reader. His novel, however, has a sound fictional plot, and has a great command of French language. His novel is not a mere story that is narrated; it is his own real story. They are memories in which he tells with his will and which he imagines. In novel he tells about himself and uses mostly the pronoun 'I' using direct narrating style. He manages to get reader join the novel. Same situation is subject matter in 'The Counterfeiters', a novel of Andre Gide.

Stating that 'a novel must be neither a picture of reality nor exhibition of a thought.', Proust's significance is due to the fact that he wanted to combine reality with thought and private with general. Gide was not entirely different from Proust in terms of conception of reality. Andre Gide, who, having been affected by Dadaist and Surrealist movements, wrote the novel *The Counterfeiters* in 1926 to clarify his regret of his rejecting the novel of Proust, '*Swann's Way*' published in 1913, says that a scriptwork should not be born out of pre-designed and pre-thought ideas. My novels till *The Counterfeiters* can be compared with waters of pools, prisoned and lifeless waters; I wanted to let water into its natural volume, so I wanted to give water a life.

Gide wanted to present a slice of life in his novel, but it would not be a slice like what naturalists did. It would be a transverse and deep slice. Human life would be told with all its manifestations. The story, if there is, would be told not from a single viewpoint but from a variety of viewpoints. A human event with different thoughts of different people can be perceived differently; this event may mean so many things for a man's wife, it means different things to a man in street, but it maybe completely different from what the wife perceived.

Gide is interested in reality as a plastic material; briefly it

is like relationship of shape with art which can be evaluated from different perspectives, a combination of moral reality with physical reality, eventually both of them are parts of novel reality.

Between Proust's *Swann's Way* in 1913 and Andre Gide's *The Counterfeiters* of Proustian flavour in 1926, two literary movements emerged in France: Dadaism and Surrealism. Dadaism was founded by a Romanian-originated French poet and writer Tzara in 1916. Dadaism started out ignoring all the pre-existing fictional genres, but not giving a message. It does not substantiate any idea, neither does it stand aside any idea nor defends any idea, yet it is not against any idea.

It ignores everything, rejects all the social, ethical, political values, traditions and customs; it can be perceived as nihilist school. Dadaist movement, to find out authentic reality, is intended to break off the relationship between idea and statement. Authenticity of a human is his natural attitude. What is of significance here is that a man who eats, breathes, speaks meets his natural needs. It is the man who rejecting all the values, is free of all the labels, and naked in social and moral values. Dada was in painting and sculpture, as well. Picasso is considered among the dadaist artists; in most of his paintings the relationship between thought and expression is vague. For instance, he draws a woman overlapping two triangles at one end. There is no relationship between the woman in his pictures and the woman in imagination.

Since 1918 surrealism has come to be spoken of. Poets and writers, such as Andre Breton, Louis Aragon, Robert Desnos would not only set up a surrealist school but also would make it survive. Furthermore, according to them, surrealist movement was originated by Apollinaire and Lautreamont in the late 19th century. The group who called themselves surrealists appreciated this Dadaist group. Dadaism was born during the World War II in 1916 at a time when the pains, hopelessness, despair and deaths were lurking around. The novel 'Anicet' of Louis Aragon published in 1920s contains both surrealist and dadaist features. The fact that Andre Breton wrote the manifesto of surrealism in 1924 and Louis Aragon approved it put an end to Dadaism, and surrealist movement was truly founded.

Andre Breton, who wrote surrealism manifesto, discovered 'automatic writing'. Surrealist writers wrote their novels in *Opera Passage in Paris*; walking in passage, visiting-boutiques, meeting at cafes, they drank tea, slept and when they woke up they wrote again, even when a writer slept, another writer continued to write from where the first writer stopped. But there was not the rest of former

scripts, the writer wrote whatever came his mind, what was in his mind and what he observed. Therefore a scriptwork could be written collaboratively. A written novel or poem can be accepted as anonymous. Unconsciously the writer wrote automatically what the thought dictated, a dream, an imagination, and a fantasy. Writers who wrote the collective manuscript signed it all together. As it was written unconsciously and with what came to mind at that moment, there was no sequence or unity of events, nor was there a fear of aesthetics and ethics. Automatism in manuscript gave them speed and quickness. Breton's novel 'Nadja' can be regarded as an example of surrealist fiction.

Highest term of surrealism was between the years 1924-1930. Louis Aragon's turned to socialism from surrealism, he became communist later, (after he joined communist party Aragon said that: 'I found my family there.') and he parted from Breton in 1932. Then all resulted in the collapse of surrealism. A. Camus and Sartre, the founders of existentialist philosophy and literary movement, which would be prevailing during 1939-1949 would wipe out surrealism.

After 1930, surrealism began diminishing. The World War I ended with many deaths and pains in 1918. Two years later, war winds that affected negatively all the world and Europe started to breeze in 1938, and the signs of it became obvious then. And in 1939 as Germany passed over Poland, the World War II started. Again deaths and pains were waiting for all Europe, even all the world. In 1939, the writer group J.P. Sartre and A. Camus led, by benefiting from the thoughts of Danish philosopher Kierkegaard and German philosopher Heidegger, who had previously used the word existentialism and proposed ideas about the existence of man, set up existentialist literary movement whose theory was written by J.P. Sartre. Existentialism as a philosophical movement had already been founded by Heidegger.

These two writers, who lived and saw both World Wars were thinking about how to find solutions to the men's loneliness, desperation, uncommunicativeness, constant fights with problems and death in meaningless wars, but saw that finding solutions to death, pain, poverty and severity was impossible. Thereupon, they say 'Man is responsible for his own life and he is not sure for next minute, and at any time might be killed in war'. Man is the master and owner of his own life, he should live very well this short life, countable days, even the moment he is in. There is no meaning of putting people's life into narrow pass with traditions, customs, religion, and other world, fear of heaven and future doubts. Let people live the moment they have and they are in without thinking a minute before and a minute after as they wish.

Human beings deal with so many silly things in this silly world. To make people people who could not find a solution to violence, pain, death, poverty and problems and therefore became unhappy in the face of these adverse events, J.P.Sartre wrote the novel 'Nausea' in 1938 and A.Camus wrote the novel 'The Stranger' in 1942.

A human's facilities and capabilities are not enough to solve above-mentioned questions. Thus when we see a man in poverty and pain, if we take it from J.P Sartre's viewpoint:

-Saying 'God Damn' we will vomit.

From A. Camus's viewpoint:

-as we do for all, we will become alienated and idiots and make no sense out of it

There are three foreign- originated authors who wrote in the absurd dramatic literature.

1-Ionesco(romanian),Adamov (russian), SamuelBecket (Irish),

As those three authors wrote in french,they are considered to be in French literature.In their scripts they Express the depression, uncommunicativeness and dilemma of man.

Since 1950, the concept of nouveau roman has begun to emerge.Alain Robe Grillet, who was interested in theory of new novel considers 'The Stranger' of Camus and its title character 'Meursault' as pioneers of new novel in some aspects.Both of them use american technique.There is no concern of style, writer narrates the events that he faces and the sceneries according to their existing sequence.We can call new novel a fiction of perspective. The narrator narrates in simple sentences what he sees and witnesses with his own perspective, which exists both in A.Camus and A.Robe- Grillet and Michel Butor, who are regarded as founders of new novel.

To describe new novel,Alain Robe Grillet says new novel is a fictional genre that emerged against traditional novel. French new novel school ,which is believed to be founded in 1950 (Post Modern Literature school in Britain) has neither aim to create new heros nor narrate stories.This kind of novels are set around a small story; there happens something and it is related to a person; I do not mean the hero, because the concept of hero is relatively a new term.For instance, Michel Butor uses (VOUS) (YOU) pronoun in The Modification, the novel written in 1957.You is not the exact hero. It sometimes refers to narrator, sometimes to hero, to audience.

New novel carries on ideas and making tasks on novel by the influences of Irish author J.Joyce,A.Gide and M.Proust. New novel, rejecting the title character and story line, the mainstays of the classical fiction, is based on presenting an image or section of life.New novel is, in principle, of intri-

cate complexity , i.e., it does not try to convince anyone,nor does it try to satisfy anyone, which is most remarkable.

The novel The Erasers written by Alain Robe-Grillet in 1953 and 'The Modification' written by Michel Butor in 1957 are well-known, most read and basic examples of new novel.In new novel, the unity of subject and the succession of events are not desirable.New novel is a novel of fragments .Author seeks no interrelationship, makes no interpretation and has no such concern.Author leaves everything to reader,reader may or may not establish relationship between the parts .Reader will read successive words,paragraphs and sentences but he/she will not be able to understand anything.In fact it is impossible that reader gets what author does not wish to give; he/she will satisfy with intonation in words and poetry in narration .The novel is set on a small event of anecdotal character.For instance,Michel Butor's 'The Modification' is very simple and ordinary.A man who has the intention to get divorced from his wife to start out a new life and marry his lover from Rome books a ticket for Paris-Rome train, buys a book never meaning to read, meaning to reserve his seat when he is out of his compartment.The man thinks of ,in train, and remembers the days he spent with his wife;with internal monologues in train,remembering good days in the past,watching the landscape outside,gradually decides to return to his wife again.Changing his mind about meeting his lover in Rome, as soon as he arrives in Rome, he gets on Paris train and the novel ends.

NEUER ROMAN

ÜBERSICHT

Die Verwendung des Begriffes "Neu Roman", beginnt nach 1950 in Frankreich. Die Engländer nennen es anstatt "Neu Roman", "Post-Moderner Roman". Es fängt mit dem, 1913 veröffentlichten Roman **Du Côté De Chez Swann (In der Gegend von Swann)** von Marcel Proust, der vom traditionellen Roman abwich, an. Mit dem 1957 veröffentlichten Roman **La Modification (Die Veränderung)** von Michel Butor, erreicht es seinen Höhepunkt. 1916 gründete der Dichter und Autor mit Rumänischer Herkunft, Tristan Tzara, die Dadaismus Literatur Schule, in Frankreich. Dadaismus lehnt alle seine früheren Romanarten ab. Zusammen mit dem Verfassen des Manifest des Surrealismus 1924 von André Breton und dessen Unterzeichnung von Louis Aragon, wurde Dadaismus beendet und die Schule für Surrealismus offiziell gegründet. 1939 schrieb J.P. Sartre die Theorie für die Literaturschule für **Existentialismus (existentialisme)**. Hiermit wurde der Surrealismus- Zeitabschnitt beendet, Existentialismus gestartet. Die, 1938 von J.P. Sartre geschriebenen **Übelkeit ("La Nausée")** und 1942 von A. Camus geschriebenen "Der Fremde" (*L'Étranger*) Romane, sind die besten zwei Beispiele zum Existentialismus. Auch die, 1953 von A. Robe-Grillet geschriebene "Radiergummis" (*Les Gommages*) und 1957 von M. Butor geschriebene **Die Veränderung ("La Modification")**- Romane, sind Beispiele zu dieser neuen Romanart. Im neuen Roman besteht keine Thematik und Handlungskette, der Neuroman ist ein Roman von Teilchen.

Schlüsselwörter: Neu-Roman, Dadaismus, Surrealismus, Existentialismus.

Die Verwendung des Begriffes "Neu Roman", beginnt nach 1950. Es fängt mit dem 1913 veröffentlichten Roman **Du Côté De Chez Swann (In der Gegend von Swann)** von Marcel Proust, der vom traditionellen Roman abwich, an und erreicht seinen Höhepunkt mit Michel Butors 1957 veröffentlichtem Roman **"La Modification" (Die Veränderung)**. Wir werden jetzt versuchen, die Entwicklung des Romanes, anfangend von Marcel Proust, bis zu Michel Butor, Schritt für Schritt wiederzugeben.

In Frankreich und der Welt fing das Romanverständnis an, sich mit der 1913 von dem Französischen Autor Marcel Proust geschriebenen Roman **Du Côté De Chez Swann (=In der Gegend von Swann)**, zu verändern. Bis zum 1. Weltkrieg wurden im Roman, zwei Eigenschaften gesucht:

- 1- Psychologische Analyse,
- 2- Darstellung der Gesellschaft.

Bei Flaubert, bei Stendal, bei Balzac wurde der Roman immer so gesehen. Balzac hat sogar seine sämtlichen Romane unter dem allgemeinen Namen **Komedia der Menschheit (=La Comédie Humaine)** vereinigt.

Der traditionelle Roman ist eine in der dritten Person "er/sie/es" erzählte Geschichte. Eine Intrige, eine Handlungskette ist hierbei das Thema. Der Autor gab seiner Figur, je nach seiner Stellung in der Gesellschaft, seiner Haltung gegenüber Ereignisse eine Persönlichkeit. Das heisst; der Autor suchte drei Themen und drei Figuren aus und ließ diese Figuren in diesen ausgesuchten Themen leben. Die Figur war das Spielzeug des Autors, der ihm je nach seiner Absicht und Konstruktion Persönlichkeit und Rollengab. Also wie Balzac schon sagt, das Gebären, leben lassen, Verheiraten, Töten der Figur war in den Händen des Autors, als ob er mit ihm ein familiären Stand hat.

Im engeren Sinn gab der Autor auch eine Realistik. Als Tempus wurde die vergangene Zeit benutzt. Die Objekte wurde nicht perspektiv betrachtet; es wurde eine oberflächliche, nuancelose, gemeinsame Erscheinung des Objektes gegeben.

Mit ein paar Veränderungen in den Romantechniken von Stendhal und Flaubert, konnten nach Proust die perspektiven Auswirkungen im zeitgenössischen Roman betrachtet werden. Des Lebens Tatsachen, des Menschens Tatsachen mit Erscheinungen zusammen, vom Anfang bis zum Schluss erzählend, zeigen, war es, was der zeitgenös-

sische Roman machen wollte.

Proust schrieb ein Roman ohne Intrigen. Es gab keinen "berühmten dramatischen-Theater- typischen Umstand" wie, zur Schau stellen, Verknotung und die Lösung des Knotens, bei ihm. Er gab seinen Lesern nicht die Gelegenheit, eine Handlungskette zu verfolgen. Seine Figuren waren weder an die Geschichte gebundene Personen noch waren sie in der Stellung, seiner Entwicklung zu helfen. Die Proust Figuren kommen einer nach dem anderen ins Sichtfeld; dies ist keine Geschichte, welche sie zusammenführt. Genau wie im Leben werden sie bemerkt, wird ihnen begegnet, wird gehört, dass über sie geredet wird, werden nochmals gesehen.

Für Proust ist das Leben aus einer Reihe Ereignissen und Wahrnehmungen bestehend. Der Weltraum ist umfassend und der Mensch lebt auf einem bestimmten Ort darauf; es ist unmöglich überall zu leben. Die Zeit ist ein Menschenleben und dieses Menschenleben beinhaltet zwangsläufig eine bestimmte Dauer, Handlungsreihe. Doch die Zeit ist lückenhaft; wie Lamartin auch sagt, wenn der Augenblick, in dem wir uns befinden, vorübergeht, wird dies nicht wieder erlebt. Proust's innere Sorge kommt hiervon, daß die lückenhaften Handlungen des Lebens verschwinden und mit der Zeit verwischt werden. In dem Moment, wo er die Kontinuität des Lebens nicht fand, sah er das Leben als ein Nichts an. Es soll also die Pflicht eines Schriftstellers sein, die verlorene Zeit wieder zu finden. Die verlorene Zeit konnte wieder gefunden werden und das Leben, welches das Ergebnis von Wahrnehmungen und Ereignissen ist, konnte nur durch unbeabsichtigte Erinnerung, nochmals erlebt werden. Der Mensch ist nicht nur bestehend aus der Gesamtheit einer Reihe von Gesten und Ereignissen; es besteht durchaus eine Kontinuität und hier durchlebt der Mensch sein vergangenes Leben wieder; dies ist gleichzeitig die Antwort auf Proust's innere Sorge. Es ist unmöglich, die Zeit bewahrend zu leben, doch der Mensch hat die Fähigkeit, sein vergangenes Leben im Gedächtnis (sich errinernd) nochmals durchzuleben; er erlebt sein Vergangenes in seiner Phantasie, also er stellt es sich vor.

Proust empfand einen alten Keltenglauben (Vorfahren der Franzosen, Celte, Celtique) als plausibel und korrekt. Nach diesem Keltenglauben gehen die Seelen der Menschen, wenn sie sterben, in ein Geschöpf eines niedrigeren Niveaus über, z.B. in das des Pferdes, der Kuh, des Schafes und des Baumes. Daher stirbt die Seele nicht, lebt weiter. Hiervon ausgehend wird Proust entdecken, dass die Seelen nicht sterben, sondern das Leben weitergeht. Er erzählt in den Seiten 54-58 seines Romans **Du Côté De Chez Swann (=In der Gegend von Swann)** über diese Erfahrung und wie er dies erreicht hat. An einem kalten Wintertag nach Hause kommend, gibt ihm seine Mutter Tee und Madlen Gebäck, damit ihm nicht kalt ist.

Er taucht das Madlengebäck wie einen Keks einweichend in den Tee und nimmt einen Schluck davon. Proust, der sehr gerne Tee trinkt, erinnert sich an den mit Madlengebäck getrunkenen Tee und hat Freude daran; er durchlebt den in der Vergangenheit getrunkenen Tee und das gegessene Madlengebäck, woran er sich ungewollt erinnert. Genau so bringt er sich auch vor Augen, daß er sonntags nach der Kirche nach dem Gottesdienst seine Tante besuchte, beim Verzehr des Tees und Gebäckes, welches sie ihm anbot, das klirrende Geräusch der Tasse, als sie auf die Untertasse gestellt wurde, ihn an die vergangenen Sonntage, als er Tee getrunken und Gebäck gegessen hatte, erinnerte; also er durchlebte dies alles nochmals. Somit entdeckt Proust, die Kontinuität des Lebens durch die Erinnerung an die Vergangenheit nochmals zu durchleben.

Wenn man ehrlich sein muss, beinhaltet der Roman von Proust keine Intrige. Der Autor analysiert seine eigenen Gefühle, die Gefühle seiner Familie und die der Freunde; zur gleichen Zeit stellt er auch die aristokratische Welt, in der er lebt, dar und somit wird seine Analyse bereichert durch die Darstellung der Traditionen, Bräuche, Moralischen Regeln. Eigentlich ist Proust's Roman, welcher uns dazu leitet, eine neue Innen- und Außenwelt zu entdecken, ein Analysen- und Gewohnheitsroman. Das Werk ist mit drei Problemen gefährdet: Zeit, Gedächtnis und Kunst.

Zeit: Nach der Ansicht von Proust, ist hier eine Flucht des Menschen, leiblich und gedanklich, zur Liebe und Erinnerung an den Tod, also zur Vernichtung, der Fall.

Gedächtnis (Erinnerung): Dabei hat der Mensch Kontinuität, Unterbreitendes an sich: Ein Traum oder eine Wahrnehmung kann durch Vergleichung, versteckte Erinnerungen plötzlich aufwachen und ans Tageslicht kommen. Die Momente, welche wir dachten, dass sie gestorben sind, integrieren sich in unser Leben, werden durch unbeabsichtigte Erinnerungen bewahrt; d. h. genau wie Tee und Madlengebäck; diese Erinnerungen, also vergangene Ereignisse, werden nochmals durchlebt.

Kunst: Nach der Ansicht von Proust, ist der Künstler eine Person, die die Zeit anhalten, einige besondere Momente, in welcher die vergangene und die gegenwärtige Zeit identisch sind, festhalten kann.

Proust ist ein ganz neuer Autor, sein Roman ist neu, sein Stil ist neu, doch die Länge und Reichheit seines Romans, ist genau wie Balzac. Er hat ganz lange Sätze gebildet. Er hat einen reichhaltigen Wortschatz verwendet. Die Länge, und dass er eine sehr reichhaltigen Wortwahl getroffen hat, kommt dem Leser etwas bedrückend vor. Doch er hat eine solide Romanspannung und er beherrscht die Französische Sprache. Sein Roman ist keine erzählte Geschichte, sondern die Geschichte seines eigenen Wesens. Es sind die Erinnerungen, die er nach eigen-

em Willen, im Geiste wieder belebend, schildert. Im Roman erzählt er von sich selbst, und als Ausdruck benutzt er den direkten Stil (zumeist "ich"). Ihm gelingt es, den Leser an seinem Werk teilhaben zu lassen. Dasselbe gilt auch für den Roman "Die Gauner" von André Gide.

Es ist die Größe von Proust; der sagt **"Der Roman darf weder eine exakte Wiedergebung des Realen noch Schaustellen der Ideale sein."** Es kommt von seinem Verlangen, das Persönliche mit dem Allgemeinen, das Reale mit dem Gedanken zu verbinden. Hinsichtlich seines eigentlichen Verständnisses war Gide nicht entfernt von Proust. Der Reue Klarheit zu bringen, dass er 1913 den Roman **"In der Gegend von Swann"** von Proust abgelehnt hat, sagte Gide, der sich von den geistigen Bewegungen Dadaismus und Surrealismus beeinflusst, 1926 **"Die Gauner"** in der neuen Romanart schrieb, folgendes: "Das Werk (Roman) darf nicht von einem Entwurf, vorher überlegter Idee, entstehen. Dies muss ein Produkt des mit dieser Idee befruchteten Geschehens sei. Meine Werke bis zur **"Die Gauner"** (1897: **Welts-Segen**, 1909: **Enge Tür** usw.), können mit den stillen Gewässern der Teiche im Park verglichen werden, gefangene (leblose) Gewässer. Mit diesem Werk (Die Gauner) wollte ich diese Gewässer in seine natürliche Neigung (Strömung) fließen lassen, also ich wollte dem Wasser Leben schenken.^{1"}

Gide wollte im Roman einen Lebensteil wiedergeben, doch dies würde kein einziges und in gleicher Richtung geschnittenes Teil werden, sondern auch ein breites und tiefgeschnittenes sein; das Menschenleben würde mit all seinen Erscheinungen geschildert werden. Die Geschichte wird, wenn vorhanden, nicht von einem Blickwinkel, sondern von vielen Blickwinkeln aus erzählt. Ein menschlicher Vorfall kann von verschiedenen Ansichten unterschiedlicher Menschen, ganz unterschiedlich wahrgenommen werden; diese Handlung stellt für die Ehefrau des Mannes etwas dar, für den Mann auf der Straße aber etwas anderes dar doch dies kann etwas weit Entferntes von dem sein, was seine Frau wahrgenommen hat.

Die Realität interessiert Gide nur als eine plastische Materie, nur als Verhältnis der Form, Kunst; von verschiedenen Richtungen Verhandelbarkeit; das Zusammenreffen der moralischen Realität mit der physikalischen Realität, als ob diese beiden Teile von der Romanrealität wären.

Zwischen dem Verfassen des **"In der Gegend von Swann"** von Proust 1913 und "Die Gauner" von Gide 1926, welche hierbei die Linie von Proust verfolgte, entstanden zwei literarische Bewegungen in Frankreich: Dadaismus (auch Dada genannt) und Surrealismus ist von dem Autoren Tzara, welcher rumänischer Herkunft ist, 1916 gegründet worden. Die Schule für Dadaismus fing mit der Ablehnung sämtlicher vorherigen Romanarten an.

Diese wurde nicht mit der Absicht, eine Botschaft zu übermitteln, gegründet. Er ist neben keiner Ansicht, er verteidigt und unterstützt keine, doch er ist auch nicht gegen irgendwelche Ansichten. Er leugnet alles, er lehnt sämtliche gesellschaftlichen, moralischen, politischen Werte, Traditionen, Bräuche, ab; er kann also als Nihilisten-Schule anerkannt werden. Er will alle Verbindungen zwischen Gedanken und Äußerungen trennen, um die verbindliche Wirklichkeit zu finden. Des Menschen verbindliche Struktur, ist sein natürlicher Zustand; es ist die Rede von einem Menschen, der isst, trinkt, atmet, sich bewegt, redet, mit seinem natürlichen Bedürfnissen auf sich gestellt ist. Alle Werte verweigernd, von seinen Etiketten losgerissenen, allen Titeln und administrativen Pflichten entzogenen, aus dessen Epauletten herausgerissenen Menschen, in seinem primitiven und natürlichen Zustand zu ergreifen, in diesem Rahmen zu bewerten. Auch in der Malerei und Bildhauerei war Dadaismus vorhanden. Picasso zählte zu der dadaistischen Malergruppe; in seinen Gemälden (mehrheitlich), war die Verbindung zwischen Gedanken und Ausdruck abgebrochen. z.B. indem er die Enden zwei gleichseitigen Dreiecken übereinander brachte, machte er ein Frauenbild. Es besteht kein Zusammenhang zwischen der Frau im Gedanken und der im Gemälde.

Ab 1918 fängt die Erwähnung des Surrealismus, an. Dichter und Autoren wie André Breton, Louis Aragon, Robert Desnos, errichten die Schule für Surrealismus und bewahren sie auch. Ihnen nach wurden die Grundsteine des Surrealismus sogar von Lautréamont und Apollinaire gelegt. Diese Gruppe, die sich Surrealisten nannte, mochte und hielt zu der Dadaisten Gruppe. Dadaismus entstand während dem 1. Weltkrieg 1916, während die Hoffnungslosigkeit, der Schmerz und bedrohlichen Todesfälle die ganze Welt erschütterten; daher kann dieser als Schule der Hoffnungslosigkeit, Pessimismus angesehen werden; daher kommt es, dass der Surrealismus diese die Werte ablehnt, das Werk, die Kunst nicht annerkennt.

Der 1920 von Louis Aragon veröffentlichte Roman "Anicet" trägt neben surrealistischen Elementen auch dadaistische Elemente. Zusammen mit dem Verfassen des "Manifest des Surrealismus" 1924 von André Breton und dessen Unterzeichnung von Louis Aragon, wurde Dadaismus beendet und die Schule für Surrealismus offiziell errichtet.

André Breton, der das Manifest für die Gründung des Surrealismus bezeichnet hatte, entdeckte 1919 das "automatische schreiben". Die Surrealistischen Autoren schrieben ihre Romane in der Opérn-Passage in Paris. In der Passage spazierend, die Boutiquen besichtigend, sammelten sie sich zum Schreiben in einem Cafe; sie tranken Tee, schliefen, setzten das Schreiben fort, wenn sie

aufwachen, und wenn ein Autor schlief, schrieb ein anderer von dem Punkt aus, wo er war, weiter. Natürlich konnte dies keine Fortsetzung von dem geschriebenen sein. Der Autor schrieb gerade das, was ihm so einfiel, was sich in seinem Kopf befand, was er beobachtet hatte. Somit wurde das Werk kollektiv geschrieben. Der Autor schrieb unbewusst, automatisch das, was ihm seine Gedanken diktierten; er schrieb eine Phantasie, eine Einbildung, einen Traum. Die Schreiber dieses kollektiven Werkes, Gedichtes, unterzeichneten dieses gemeinsame Werk. Da schlafend, unbewusst und das, was einem so einfällt geschrieben wurde, gab es keine Totalität zwischen den Ereignissen, keine Verbindung. Die Autoren hatten auch keine ästhetischen und moralischen Bedenken. Der Automatismus im Schriftstück gab ihnen Geschwindigkeit und Schnelligkeit. Der Roman "**Nadja**" (**Naca**) von Breton, kann als ein Beispiel zum surrealistischem Werk, zählen.

Die Glanzzeit des Surrealismus war zwischen 1924 und 1930. Der Surrealismus endete mit der Umwandlung von Louis Aragon in Sozialismus und später auch Kommunismus (nachdem Aragon der kommunistischen Partei beigetreten war, sagte er "ich habe hier meine Familie gefunden") mit dem Trennen seiner Wege mit Breton 1932. Die Gründer J.P. Sartre und A. Camus von der Existentialistischen Philosophie und Literaturwelt, welche in den Jahren 1939-1949 herrschte, würden den Surrealismus, verwischen (1939) meinten sie.

Ab 1930 fing der Surrealismus an, zu erlöschen. Der 1. Weltkrieg wurde 1918, hinter sich sehr viel Schmerz und Tod zurücklassend, beendet. Es waren erst zwanzig Jahre vergangen, da fingen 1938 wieder an, die Kriegswinde, die negative Auswirkungen auf die ganze Welt haben, zu wehen und die Vorzeichen sichtbar zu werden. Und 1939, mit dem Unterdrücken des Polens von Deutschland, fing der 2. Weltkrieg an. Es erwartete die Menschheit, ganz Europa, sogar die ganze Welt, neue Schmerzen und Todesfälle. Die Autoren und Denker Gruppen, geführt von J.P. Sartre und A. Camus, gründeten, von den Gedanken des Dänischen Philosophen Kierkegaard und Deutschen Philosophen Heidegger; welche den Begriff Existenz vorher verwendeten und über die Existenz des Menschen Ideen erstellten, Nutzen ziehend, die existentialistische Literaturwelt, deren Theorie J.P. Sartre 1939 schrieb. Der Existentialismus als Philosophie hat ohnehin Heidegger gegründet.

Diese zwei Autoren, welche beide Weltkriege miterlebten, machten sich Gedanken darüber, welche Auswege und Lösungen gegen die Hilfslosigkeit, Einsamkeit, Kommunikationslosigkeit, die Probleme, mit denen sie laufend zu kämpfen haben, die ständigen Qualen und das Sterben wegen sinnlosen Kriegen, gefunden werden können. Doch sie sehen, dass es unmöglich ist, Auswege gegen

den Tod, den Schmerz, die Armut, die Gewalt zu finden. Daraufhin sagen sie "Der Mensch ist verantwortlich für sein Leben, er ist sich nicht sicher, was im nächsten Moment passieren kann, er könnte jeden Augenblick im Krieg sterben." Der Mensch ist Herr und Besitzer seines eigenen Lebens, er sollte sein kurzes Leben, seine gezählten Tage, sogar den Moment, in dem er sich befindet, voll auskosten. Es hat keinen Sinn, das Leben des Menschen mit Traditionen, Bräuchen, Religionen, dem Jenseits, der Angst vor der Hölle und mit Zukunfts-Bedenken, zu unterdrücken. Lassen wir doch die Menschen den Augenblick, in dem sie sich befinden, den Moment, den sie jetzt haben, so zu leben wie sie wollen, ohne sich Gedanken über die vergangene oder bevorstehende Minute zu machen.

Die Menschheit rauft sich auf dem irrsinnigen Welt, mit Sinnlosem. J.P. Sartre schrieb 1938 den Roman "Übelkeit" (*La Nausée*). A. Camus dagegen schrieb 1942 den Roman "Der Fremde" (*L'Étranger*), um gegenüber dieser Negativität, die unseligen Menschen zu beglücken, für deren Probleme, Armut, den Tod, Schmerz, die Hoffnungslosigkeit des Menschen sie keine Lösungen fanden. Die Möglichkeiten und Fähigkeiten des Menschen reichen nicht aus, um die oben genannten Negativitäten zu lösen. In diesem Zusammenhang, wenn wir einen Mann in Armut und Elend sehen; von der Optik des J.P. Sartre werden wir:

"Verdammt", sagen und uns übergeben.

Wenn wir aber es aus der Optik von A. Camus betrachten:

-werden wir, wie in vielen anderen, auch gegenüber diesem Szenario, uns verfremden und albern werden; wir werden die Bedeutung nicht verstehen.

In der Theater-Branche gibt es drei ausländische Autoren, die der absurden Literatur-Bewegung schreiben: Ionesco (Rumänisch), Adamov (Russisch), Samuel Becket (Irish). Alle drei dieser Autoren zählen zu der französischen Literatur mit, weil sie auf Französisch schreiben. In ihren Werken bringen sie die Krise, die Kommunikationslosigkeit, die Auswegslosigkeit des Menschen zum Ausdruck.

Nach 1950 beginnt der Begriff "Neuer Roman", sich zu entwickeln. Alain Robbe-Grillet, der sich mit der Theorie des Neu-Romans befasst und diesen verfasst, zählt, hinsichtlich einiger Eigenschaften, dem Roman "Der Fremde" von A. Camus und dessen Figur Mersault, zu den Pionieren dieser Romanart, denn beide benutzen die amerikanische Technik, heben keine Ausdrucksbedenken, der Autor erzählt die Handlungen, die Szenarien in der Reihenfolge, in der sie gesehen werden. Dieses neue Romanart können wir als Sicht-Roman bezeichnen; der Erzähler erzählt das, was er gesehen, festgestellt hat, in einfachen Sätzen. Dies ist bei A. Camus sowie den

Gründern des Neu-Romans, A. Robe-Grillet und Michael Butor, vorhanden.

Alain Robe-Grillet, den Neu-Roman beschreibend, sagt er folgendes: "Neu-Roman ist die im Gegenzug zum traditionellen Roman entwickelte Roman Art." Der Neu-Roman, den die Franzosen "Neu-Roman- Schule" und die Engländer "Post-moderne Literatur- Schule" nannten, hatte weder die Absicht, Figuren zu erstellen noch die Absicht, Geschichten zu erzählen. In dieser Art von Roman wird eine kleine Geschichte inszeniert; dann geschieht Einiges und dieses wird mit einer Person verein. Ich sage nicht Figur, denn dieser Begriff ist relativ neu. z.B. Michel Butor, verwendet in seinem Roman "Veränderung" (*La Modification*), den er 1957 verfasste, das Pronomen "ihr". Dieses "ihr" bezieht sich nicht ganz auf eine Figur; mal deutet es auf den Autor (Erzähler), mal auf die Figur, manchmal auch auf den Leser. Neu-Roman ist, durch Einflüsse der irischen Autoren J. Joyce, A. Gide und M. Proust, höchspersonlich über den Roman zu denken, einen neuen Entwurf zu erstellen. Es wird durch das Leugnen der Hauptsäulen, der Figur und der Geschichte des traditionellen Romans auf das Wiedergeben eines Bildes (gemäß des wirklichen Lebens), einer Momentaufnahme des Lebens, aufgebaut. Prinzipiell ist der "Neue Roman" wie ein Rätsel unverständlich; das heisst, es versucht, niemanden zu überzeugen, gibt niemandem eine Garantie, er ist mehr überraschend.

Die, 1953 von A. Robe-Grillet geschriebenen "**Radiergummis**" (*Les Gommages*) und 1957 von M. Butor geschriebene "**Die Veränderung**" (*La Modification*) Romane sind Beispiele und Grundsteine des Neu-Romans, sie sind die bekanntesten und am meisten gelesenen Werke. Im neuen Roman besteht keine Thematik und Handlungskette. Der Neu-Roman ist ein Roman von Teilchen. Der Schriftsteller erstellt keine Korrelation, er interpretiert nicht, er hat auch keine solchen Bedenken. Er überlässt alles dem Leser. Der Leser kann je nach seiner Vorstellung zwischen den Teilen eine Korrelation herstellen, vielleicht aber auch nicht. Der Leser wird die nacheinander gereihten Wörter, Zeilen, Absätze lesen, vielleicht davon nichts entnehmen, was der Schriftsteller nicht versucht, zu geben. Der Leser kann sowieso nichts entnehmen, die Musikalität der Wörter, die Poesie in den Zeilen, Sätzen, werden ihm genügen. Der Roman ist ohnehin in der Beschaffenheit eines Witzes, dreht sich um ein kleines Geschehnis. Zum Beispiel: Das Thema von Michel Butors Roman "Die Veränderung" ist äußerst gewöhnlich und einfach. Ein Mann, der sich von seiner Frau trennt und mit seiner Geliebten in Rom ein neues Leben anfangen will, hat vor, zu heiraten, kauft ein Ticket für den Paris-Rom Zug; er kauft auch ein Buch. Das Buch kauft er nicht zum lesen; wenn er ab und zu mal auf den Gang geht, legt er das Buch auf seinen Sitzplatz, damit keiner

sich dort hinsetzt. Der Mann denkt im Zug nach, erinnert sich an die Tage mit seiner Frau. Während er im Zug weiterfährt, beschließt er, mit inneren Monologen, mit den Erinnerungen an die vergangenen schönen Tage, mit der Beobachtung der Landschaft Stück für Stück, wieder zu seiner Frau zurückzukehren. Er verzichtet auf die Beziehung mit seiner Geliebten in Rom. Sobald er in Rom eintrifft, steigt er wieder in den ersten Paris- Zug um, und der Roman endet hier.

■ BIBLIOGRAPHIE

- 1- Brisville, Jean-Claude, Camus, Gallimard, Paris, 1963
- 2- Camus, A. *L'Étranger*, Folio, Paris, 1985
- 3- Camus, A. (Übersetzer, Vedat Günyo), Yabancı, Can Verlag, İstanbul, 2007
- 4- Proust, M., *Du Côté De Chez Swann*, Le Livre De Poche, Paris, 1968
- 5- Sarraute, N. *L'Ère du soupçon*, Gallimard, Paris, 1968
- 6- Rey, Pierre-Louis, *L'Étranger*, Hatier, Poitiers, 1992.

1- Es gibt einen über die erste Hälfte des 20. jh. herrschenden, effektiv berechtigten Autor: André Gide. Marcel Proust, gibt die Handschriften seines Romans in der Gegend von Swann; welches nicht dem klassischen Roman ähnlich ist, doch er sehr viel Sorgfalt investierte, eine reichhaltige Sprache benutzte; André Gide, mit dem Gedanken, damit er dies liest, bewertet und für die Veröffentlichung, einem Verlag empfiehlt. Doch Gide sagt nachdem er 30-40 Seiten gelesen hat: "Das ist kein Roman, sondern eine Autobiographie" und gibt die Entwürfe zurück, weil Gide es nicht empfohlen hat, veröffentlicht kein Verlag dieses Werks. Zum Glück war Proust vermögend, er ließ es aus eigener Tasche einem Verlag drucken, somit erlangte die Menschheit einen neuen und wertvollen Roman. Dieser Roman wird in Frankreich und der Welt, sehr begehrt. André Gide bedauert diesen Fehler sehr. Im Totenbett, sagte er denen in seiner Nähe: "Ich habe im Leben zwei drei unverzeihliche Fehler gemacht, eines davon war die Ablehnung von Marcel Proust." 13 Jahre nach dem Roman von Proust, würde Gide *Die Gauner* (= *Les Faux-Monnayeurs*) in dieser neuen Roman Art schreiben.

SEYAHATNAMELERDE İSTANBUL

İstanbul üzerine gerçekleştirilen seyahat ve seyahatnamelerden bahsedildiğinde ilk akla gelen Batılı Seyyahlar ve onların gözlemlerini içeren eserleridir. Aslında bu yanlış izlenim, bir şekilde zihinlerimize yer etmiştir. Son dönem İstanbul meraklıları olarak nedense İstanbul'u ve geçmişindeki renklerini görebilmek için sadece Batılı seyyahların seyahatnamelerini temel almaya odaklanmış bulunmaktayız. İstanbul hakkında ilk bilgi veren seyahatnamelere baktığımızda; bu örneklerden ilki, 14. yüzyılda (miladi 1332-1334) kaleme alınmış olan, İbni Batuta'nın Seyahatnamesi'dir. Roma döneminde İstanbul'a elçi veya gözlemci olarak gönderilmiş, Arap gezginlerin notları da bir seyahatname niteliğinde olup, zengin bilgiler içermektedir. 9. yüzyıl sonu, 10. yüzyıl başlarında yaşamış olan ve dönemin İstanbul'unu gören Harun İbni Yahya, büyük sarayın korumasını yapan Hazarlardan bahsederken İmparatorun Ayasofya'yı ziyaret töreninde; tören alaylarında ellerinde mızrak ve altın yaldızlı kalkanlar olan, dilimli zırhlarla giyimli çok sayıda Türk ve Hazar gencinin bulunduğunu da belirtir.

Batıların Doğu'yu ve Doğu'nun zenginliklerine olan merakı, onların gezme duygularını durmadan kamçılamıştır. Batı Kilisesi'nin etkileri ve Hristiyanlık inancının heyecanı ile Doğu'ya seyahatler ve beraberinde seyahatnameler bir dizi şeklinde sıralanmaya başlamıştır. İşte Doğu'nun bu ilk önemli durağı ve de merkezi de İstanbul'dur. Doğu Roma İmparatorluğu'ndan beri Batı dünyasının hayallerini ilk başta İstanbul süslemeye başlamış idi. Bu sebeple yazılan her seyahatname batı dünyasında hep bir okuyucu kitlesi bulmuştur. Bugünkü anlamda birer best seller düzeyinde yer almıştır.

Nedendir bilinmez ama, birçoğundaki sağlıklı veya sağlıklı-sız bilgilerin, birbirinden kopya edilmiş hali ve sanki ağızbirliği yapmışçasına birbirinin tekrarı olan bu notların, gezi notları niteliğinde olanları da birer seyahatname diye algılanmıştır. Doğu coğrafyası ve İstanbul üzerine yazılan her eserin ilgi görmesi bir nevi seyahatname kirliliğine de sebep olmuştur.

Esasında bu seyahatnamelerde, bilhassa İstanbul üzerine yazılmış olanlarından bahsedilecek olunursa; özellikle 16. yüzyıldan itibaren, İstanbul'a gelen tüccarlar, siyasi ilişkiler nedeniyle gelen elçiler ve onların heyeti içinde yer almış olanlar, askerler, maceraperestler, gezginler ve göz ardı edilemeyecek tutsaklar v.s başta görev icabı olmak üzere, zorunluluk ve hatırat anlayışı içerisinde çeşitli amaçlar

doğrultusunda kaleme alınmış gezi notları, hatıralar ve raporlar ortaya konulmuştur. Bazılarının gözlemlerini mübalağalı olarak zengin ve renkli bir üslupla ortaya koymasıyla İstanbul Şehri'ni birçok açıdan değerlendiren seyahatnameler ortaya çıkmıştır. Pek çoğu bu renklilikleri dolayısıyla okunabilir olmasına rağmen, onun dışında bir şey ifade etmezken, gayet önem arz eden kaynak eser niteliğinde seyahatnameler, her İstanbul araştırmacısının birkaç defa üzerinden geçerek incelemesi gereken eserler halinde mevcuttur. Siyasal adetler, örfler, ibadet şekilleri, ırkı özellikler, dogmalar, Yahudi ve Hristiyan halklar, dönemin önemli olayları, mimari örnekler, yemek çeşitleri ve beslenme şekillerine kadar zengin bir bilgi kaynağı ile karşılaşmaktadır.

İngiliz yazar John Sanderson'un eseri İstanbul ile ilgili birçok yönden doyurucu bilgiler ile yüklüdür. Miladi 1509 tarihinde vuku bulan ve küçük kıyamet diye tanımlanan büyük İstanbul depreminde 13 bin insanın öldüğüne dair bilgilere de bu eserden ulaşmaktayız.

Fransız bir hekim ve bir bilim adamı da olan Olivier, Fransız hükümeti tarafından, 1789 ihtilalden sonra 1792 yılı sonlarında bir uzman heyetin başında İstanbul'a gönderilmiştir. Burada bulunduğu üç yıl boyunca tuttuğu notlar ve gözlemlerden oluşan ve 1798 yılında kaleme aldığı seyahatnamesi, Fransız hükümeti için, Osmanlı Devleti hakkında en ince detaylara kadar bilgi veren bir rapor olarak, birçok önemli bilgileri içermektedir. Olivier, esasında İstanbul dışındaki Osmanlı coğrafyasının tamamına yakını gezmişti ve seyahatnamesi de bu bütünü kapsamaktaydı. Gözlem ve değerlendirmelerinde bir bilim adamı olarak pragmatik yöntemlerle önemli istatistik bilgiler elde etmiştir. İstanbul'un nüfusunu hesaplayabilmek için şehre giren ekmeklik hububat miktarından hareket ederek, 1783 yılının İstanbul nüfusunu 500 bin olarak tespit etmiştir.

Seyahatname yazarlarının pek çoğunun kendinden önce yazılmış eserlerden yararlanarak seyahatnamelerini doldurduklarını görmekteyiz. Bilhassa Sur içi İstanbul üzerine bilgiler ve detaylar genellikle kulaktan dolma ve kendisinden önceki eserlerden yararlanılarak yeni bir üslupla tekrardan kaleme alınmıştır. Batı kütüphanelerinde bu tür eserlerden yüzlerce örnek mevcuttur. Öte yandan gayet kıymetli seyahatnamelerin belli yerlerinin bilhassa Harem hayatı ile ilgili olanları da bu kulaktan dolma veya önceki tarihlerde yazılmış eserlerden esinlenmeyle kaleme alınmış olması da şaşırtıcı olmamaktadır.

Osmanlı harem hayatı hakkında "Şark Mektupları" adıyla eser yazan ve 18. yüzyılda İstanbul'da bulunmuş olan İngiliz sefresi, Lady Montagu'nun anlattıklarını, yine bir Batılı olan ve Türkiye'de 23 yıl vazife yapan Marşal Moltke'nin hatıraları ve seyahatnameleri ile yazılan, diğer harem hayatı ile ilgili seyahatnamelerdeki bilgileri tekzip edici niteliktedir.

İstanbul ile ilgili ilk seyahatname örneklerinden tekrardan bahsedecek olursak; 14. ve 15. yüzyıl Batılı seyyahların gözlemleri, o dönem için de İstanbul'un tasvirini yapmamızda büyük bir imkân sağlar. Miladi 1403 tarihinde İstanbul'da bulunmuş olan İspanya Elçisi Ruy G. De Clavijo'dan ayrı, 1433 yılında yine İstanbul'da bulunmuş olan Bertrandon de la Broquiere fetih öncesi İstanbul'un fiziki şeklini bize aktarmaktadır. Bu kaynaklardan ayrı, miladi birinci ve ikinci yüzyıllarda yaşayan coğrafyacı Strabon'un Haliç ve çevresi ile ilgili değerli bilgileri içeren kitabı, İstanbul ile ilgili ilk seyahatname örneği olarak tanımlanabilir.

İstanbul'un fethi ile beraber, Batı dünyasında Doğu'nun bütün zenginliklerine sahip bu ev sahibi ile ilgili hızla artan merak ve diplomatik-politik nedenler sonucunda, 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren İstanbul ile ilgili seyahatnameler kaleme alınmaya başlanmıştır. İstanbul; geçmiş ve bugünün, hiçbir yerinde birbirinden ayıramaması, bir seyyah için inanılmaz bir heyecan verici özelliktir. Bu özelliğinin bir benzeri de bulunmamaktadır. Heyecan verici bu İstanbul özelliklerinden birisi ve en önemlisi Ayasofya'dır. Dimdik ayakta duran Hristiyanlığın simgesel abidesi, Türkler için de yine kutsal sayılan ibadethanelerin protokol listesinin en başında bulunan Ayasofya durmaktadır. Minareleri dışında temel özelliklerini aynen koruyan ve ibadet edilen Ayasofya, bütün seyahatnamelerde muhakkak bahsedilen bir eser olarak yer alır.

İstanbul üzerine yazılmış olan seyahatnamelerin tümü bir bütünlüğü olan bir edebi eser olarak okunmalıdır. Ama temel kaynak olarak alınmamalıdır. Yukarı da kısaca değindiğimiz gibi, sağlıklı bilgilerle dolu eserler olduğu gibi Batı toplumunun hayallerine ve öngörülerine göre onların görmek istedikleri gibi kaleme alınmış, yazarın dini ve ırkı önyargıları ile yüklü pek çok seyahatname kütüphane raflarında yer almaktadır. Seyahatnameler de İstanbul, Doğu Roma İmparatorluğu ve Osmanlı Devleti olarak, Doğu'nun zenginliklerine ve bir medeniyete sahip şehir olarak karşımıza çıkar. Ve bu konuda da emsalsizdir. İmparatorluklar başkenti ve göz kamaştırıcı bir mimariye sahip olan bu şehir üzerine, kıskançlıkla yazılmamış seyahatname, iki elin parmak sayısını geçmez. Bu şehrin içinde yaşayan halkı, anlamaya çalışan seyyahların sayısı da yine bu kadar azdır.

Dünyaca tanınmış İtalyan edip Edmondo De Amicis yirmi sekiz yaşında geldiği İstanbul'la ilgili yazmış olduğu ve birçok dile çevrilmiş Constantinopoli adlı 1874 tarihli eserinde; İstanbul'u net görebilmiş ve gösterebilmiş bir yazardır. İstanbul ve Osmanlı tarihi üzerine zengin bilgiler içeren seyahatnamesindeki bu başarısı yanında, buna rağmen okuduğu kitaplardan öğrendiklerini ve duyduğu

rivayetleri tam değerlendirmeden kabul edişindeki önyargı nedeniyle de seyahatnamesinde yer yer yanlışlıklara düşmektedir.

Öte yandan İstanbul ile ilgili iki kadın seyyahın eserlerinde görülen bizi, biz İstanbulluları ve Osmanlı insanını bu kadar yakın ilgi ile izleyen ve gayet canlı bir şekilde yansıtabilen Layd Montague ve Miss Pardoé'nin seyahatnameleridir. İkisinin arasında bir yüzyılı aşkın bir zaman farkı olmasına rağmen, sağduyulu ve samimi bir şekilde gözlemlerini ve düşüncelerini kâğıda dökme başarısını gösterebilmiş seyyahlardır. Osmanlı uyruğundakilerin yaşantısı, iklim şartları, anıtlar, ısınma, harem hayatı, yeniçerilerin ve paşaların halka baskıları ve saray hayatı ve mimarisi ile ilgili bizleri zengin bir şekilde bilgilendirmektedir. İstanbul ve Osmanlı ile ilgili, Batı da yaygın bilinen şeylerin yanlışlığını, eserlerinde ortaya koydukları gibi gördükleri gerçeği olduğu gibi seyahatnamelerine de yansıtmışlardır.

İstanbul ile ilgili elimizin altında olan üstelik bizden birinin gözlemleriyle ve kaleminden çıkan bir temel eser, bir seyahatname önemli kaynak eser olarak önümüzde durmaktadır. İstanbul tarihi ile ilgili olarak ilk okunulması gereken kaynak olan, İstanbul'un en büyük gezgin ve röportaj ustası, Evliya Çelebi tarafından renkli bir üslupla yazılan Evliya Çelebi Seyahatnamesi'dir. Osmanlı sınırlarının en geniş olduğu dönemde, üç kıtadaki Osmanlı topraklarını dolaşmış olan Evliya Çelebi (1611-1682) 22 savaşa katılmıştı. Gördüklerini, yaşadıklarını, duyduklarını 'Seyahatname' de tatlı tatlı anlatmıştır. Bu en büyük gezginimiz, aynı zamanda ilk ve en büyük röportaj yazarımızdır. Aslen Kütahyalı olan Evliya Çelebi müzikle de uğraşmıştır. Eserinde sesinin güzelliğinden de bahsetmiştir. On ciltlik seyahatnamesi günümüz Türkçesi'ne çevrilmiştir. Ve her yaşta insanın merakla, zevkle okuyacağı bölümler yanında araştırma konusu olabilecek kısımların da yer aldığı eseri birçok olay için vesika özelliği taşır. Akademik ve kültür hayatındaki en önemli kaynaklardan biridir. Bilhassa Seyahatname'nin İstanbul bölümü efsaneleri ile beraber vermiş olduğu bir kronoloji içerisinde mimari ve de sosyal hayata dair bilgiler de gayet doyurucudur. XVII. yüzyılın İstanbul'u ve öncesi hakkında sıkılmadan, bir bilgi bombardımana uğruyorsunuz.

XIX. yüzyıl öncesi Osmanlı üzerine yazılan seyahatnamelerde Batlı seyyahların ilgi alanı çoğunlukla devlet yönetimidir. Doğu ve Osmanlı ile yeni ilişkilere bağlı olarak, günlük yaşamın nasıl işlediğini anlamanın, önemli hale geldiği görülmektedir. İstanbul'da gündelik yaşam, örgütlenme biçimi olarak; esnaf hayatı ve çarşı-pazardır.

Seyahatnamelerde bilhassa İstanbul'la ilgili sosyal hayata ilişkin anlatımlarında batılıların biraz şaşkınlık ve bunu dışa vurabildikleri çoğu örnekte olduğu gibi, dışa vuramadıkları hayranlık ve hayretle bizlerin gayet doğal gördüğümüz yaşam biçimi ve algılarımızın ne denli önem arz ettiğini bu seyahatnamelerle farkına varmaktayız. İlk baskısı 1853 tarihinde çıkan, Constantinople adlı seyahatnamesinde Fransız sanat münekkidi ve şairi Theophile Gautier, Türk ve

Hristiyan mezarlıklarını şu suretle mukayese eder; "Katolik mezarlıkları adeta korku vermek için birleşmiş, karanlık cesetvari şekilde büründürülerek onları putperestlik ve İslamiyet'in meçhulü olan kasvetli bir dehşet ahengi ile çevrilmiştir... Hâlbuki gök mavisini ve altın yıldız ile bezenen İslam mezar taşları, güzel ağaçların altında, bir cesedin meskenine işaret olmaktan ziyade edebi istirahatata tahsis olunmuş bir köşk intibahını bırakırlar" diye bizim ahiret anlayışımızın gündelik hayattaki fiziki yapısını, çok güzel bir şekilde kaleme almıştır.

19. yüzyıl hem Batı hem de Türkiye açısından yeni ilişkilerin ortaya çıktığı bir dönemdir. Seyahatnamelerin bakış açısı değişmiştir. Bu döneme ilişkin Charles White'ın, İstanbul'da Üç Yıl, 1844'te Türklerin Adetleri adlı seyahatnamesidir. 19. yüzyıldan itibaren, Osmanlı'da Batılılaşma ve yenileşme ile ifade edilen, önemli değişikliklerin yaşandığı sürecin başlamış olduğu dönemde, bu değişimin yaşandığı ve uygulandığı İstanbul'un bir İngiliz'in bakışı ve anlayışıyla değerlendirilerek kaleme alınmış eser olması bakımından, çok önem arz eder.

Kadın seyyahların kaleminden İstanbul, bugüne kadar bir bütün olarak ele alınarak incelenmemiş alanlardan biridir. Onların gözünden İstanbul seyri bir başka şekilde yer almaktadır. Detayları gözlerinden kaçırmadıkları gibi kadın seyyahların büyük çoğunluğunun, Batılıların İstanbul ve Osmanlı toplumu ile alakalı yanlış algılarını düzeltmek amacı ve kaygısıyla bu eserlerini ortaya koyduklarını görmekteyiz. Bizlerce en çok tanınan kadın seyyahlardan Lady Montagu ve Miss Julia Pardoe'nun haricinde pek çok kadın seyyahın eserinde bu izlenim takip edilebilmektedir. Yine kadın seyyahlardan 1883-1884 yılları arasında eski dünyayı gezmiş olan Amerikalı Clara Erskine Clement 1895 yılında kaleme aldığı, Sultan'ın Şehri, adlı eserinde İstanbul ve Osmanlı toplum ve aile hayatını çok net ve doğal bir halde aktarır. Yine kadın seyyahlardan İngiliz Mrs. Max Müller, İstanbul'dan Mektuplar, adlı eserinde bu sürekliliği devam ettirmektedir. Hatta bugün unutmamış olduğumuz İstanbul'un o kendine özgü yapısına ait bazı önemli bilgileri de tekrardan öğrenmekteyiz. Selvi ve çınar ağaçlarının gölgesinde kalmış olan Bayezid Camii ile ilgili bilgilerde saçaklardan, kubbesine ve de avlusuna kadar kumru ve güvercin sürüsü ile kuşatılmış olmasından dolayı; İstanbullular tarafından, Kumrulu Camii, adıyla ifade edildiğini. Cami vakfı tarafından, bütün bu kuşlardan ayrı, Sur içi İstanbul'un bütün sokak köpeklerinin de Cuma günleri, cami avlusu çevresinde beslendiğini öğrenmekteyiz. Böylece eski İstanbul fotoğraflarında cami giriş kapısı üzerine gerilmiş örtünün ve cami avlusu dışındaki, köpek sürülerinin anlamını kavramış olmaktadır. Bugün maalesef çevredeki camilerin ve mescitlerin, revak gergi demirlerinin üzerine yerleştirilmiş çivili tellerle kuşların konması engellenmektedir. Kırım savaşı sonrası, İstanbul'a gelen Baronne Durand Fontmagne, Kırım Savaşı Sonrasında İstanbul Günleri, adlı 1856 tarihli eserinde, İstanbul Şehrini bir kadın romantizmi ile ele alarak, Boğaziçi ve Suriçi İstanbul'un sahip olduğu tabiat güzelliğini aktarırken bir taraftan da Türk aile yaşan-

tısını tarafsızca eserine aktarmıştır.

İstanbul Şehri, insanı ve Osmanlı toplumu ile alakalı kadın seyyah ve yazarların eserlerinin tamamında, bir tarafsızlık ve doğru öngörü ile yaklaşıldığı tabii ki görülmemektedir. İngiliz tiyatro yazarı da olan Lady Elizabeth Craven, Kırım'dan İstanbul'a Seyahat adlı eserini sanki biz İstanbullulara ve sahip olduğumuz değerlere hakaret edebilmek için kaleme almıştır. Bir başka örnek vererek bu konuyu geçecek olursak; Robert Koleji öğretmenlerinden, yakın tarihin kadın yazarı Hester Donaldson Jenkins, bir misyoner olarak, kendi inançlarına ve ideallerine hizmet ederken; bizlerin onlara fikri ve fiziki olarak benzememizi bir eksiklik olarak görmektedir.

Seyahatnamelerde, bilhassa İstanbul ile ilgili olanlardan en çok öne çıkanları, güçlü anlatımı olanları yanında, seyahatname yazarının kendi çizimleri veya bir sanatçıya yaptırdığı ve eseri içerisinde yer verdiği, gravür diye tanımladığımız görsel değer olarak desteklenmiş eserlerdir.

Gravürler, fotoğraf makinesinin icadının ardından, 1850 tarihinden itibaren yaygınlaşmaya başlanan fotoğrafik İstanbul görüntülerine kadar, görsel belge ihtiyacını karşılamaktaydı. Melling, Allom, Barlett ve Grelot gibi 17., 18. ve 19. yüzyıl ressamalarının bu gravürleri-resimleri olmasaydı; ne 17. yüzyıldaki Topkapı Sarayı'nın halini bilebilecek, ne de şehrin bu yüzyıllardaki dokusunu, mimari eserlerini ve inanlarının çeşitliliğini, zihinlerimizde canlandırabilecektik. Bugün Topkapı Sarayı'nın 17. yüzyıl ortalarındaki görünümünü hakkında bilgi sahibiysek bu da Grelot'un çizdiği gravürler sayesinde.

Son söz olarak şunu söyleyebiliriz ki; gündelik hayat, siyasi olaylar, ticaret, yönetim, dini ve etnik yapı v.s ile ilgili pek çok bilgi bulabileceğimiz seyahatnamelerde İstanbul Şehri'nin kültür ve siyasi tarihinin engin bir deniz halinde uzandığına şahit olmaktadır. Bu uçsuz tarih ve kültür şehri İstanbul'un, seyyahların gözü ile farkına varabildiğimiz bir önemli değeri daha vardır ki, o da musiki olup ondan bahsedilmeden geçilmemesi gerekir.

İstanbul'daki musiki hayatı ve Osmanlı toplumunun müziğe bakışıyla ilgili Fransız gezgin Guys'un, Corneille le Brun'un, D'ohsson'a ve Layd Montagu'nun eserlerinde gördüğümüz üzere çok renkli, zengin ve kendine has değer içerisinde bir İstanbul musiki hayatı ile karşılaşmaktayız. İstanbul; Osmanlı Devleti ve toplumunun en üst değerinde temsil edildiği şehir olması hasebiyle, burada söylenenlerin genel Osmanlı toplum hayatı ile de ilgili olabileceğini de söyleyebiliriz. Musiki sevgisinin toplumun her katmanında Batılı toplumlardan farklı olarak bir meslek olmaktan ziyade, yaşamın bir parçası ve yaşam şekli olduğuna dair seyahatnamelerdeki ifadelerde, yaygın olarak yer alır. Geniş bir mevzu olan bu konuda daha detaylı bilgi için, değerli bir çalışma olan, Bülent Aksoy'un eserinin okunması gerekmektedir.

Geçmiş tarihlerde batılı seyyahların musiki hayatı ve kültürüne olan etkileri bugün de aynı hız ve aynı merakla devam ettiğini görmekteyiz. Öte yandan bugünün Arap

dünyasına baktığımız da ise; musikimiz dışında farklı bir yönde değerlendirildiğimizi görmekteyiz. Günümüz seyyahlarından diyebileceğimiz gazeteci kimliği ile öne çıkan, Arap aydınların bugünün Türkiye'si ile ilgili olarak ilginç ve bizlerin pek de farkında olmadığımız bir özelliğimizin vurgulanmakta olduğunu, yazılarında okumaktayız. İşte bu örneklerden biri de Tırarjı günde bir milyon olan, Mısır'ın hükümet yanlısı ikinci büyük gazetesi el Akhbar'ın yazarı Rıza Mahmud'un 15 Mart 2008 tarihli Türkiye ve İstanbul üzerine bir yazısıdır. Yazı aynen şöyledir: "Ben ve el Ahram gazetesinin ekonomi editörü Ahmet İsmet ile birlikte Mısır heyetini taşıyan otobüsün İstanbul'da TÜYAP Fuarcılık Grubunun merkezine yaklaştığında, bulunduğumuz mekânın olağüstü güzelliği ve aşırı temizliği karşısında ne diyeceğimi şaşırarak ağızım açık kaldı.

WIN 2008 Fuarının açılışına katılmak için TÜYAP'a geldiğim ilk günden, İstanbul havaalanından Kahire'ye dönüşüme kadar, gelişmiş olan ülkelerde fuarcılığın bir bilim ve sanat olduğunu anladım ve fuar düzenlenmesinin bizimkinden tamamen apayrı olduğunu görünce fuar boyunca gözlemlediklerimi ve duyduklarımı yazıya dökmeye karar verdim. Dünyanın bambaşka bir derede, bizim ise girdap ve dehlizlerle dolu başka bir derede yaşadığımız duygusuna kapıldım..

Teknoloji, elektronik, elektrik ve enerji alanlarında bir ihtisas fuarı olan WIN'nun pavyonları ve stantlarını dolaşırken, kendimi sanki gerçek üretim tezgâhı gibi çalışan makine ve cihazlarla dolu dev bir sanayi bölgesinin içindeymişim gibi hissettim. Hele hele, bu fuarın katılım taleplerinin yoğunluğu nedeniyle belirli aralarla, iki fazlı düzenlendiğini duyunca şaşkınlığım iki kat arttı.

Beni daha da hayran bırakan, Türkiye'de fuarların Ankara, İstanbul, Konya ve diğer şehirlerde olsun yıl boyunca arda arkasının kesilmemesidir. Dahası, çoğunluğu ihtisas alanlarında olan bu fuarlar, dünyanın çeşitli yerlerinden gelen ziyaretçilerden büyük ilgi görüyor. Zira, o kermes benzeri fuarlar artık tarihe karıştı. Üstelik, peş peşe düzenlenen bu fuarlar, ziyaretçilere Türk fabrikalarını yerinde görmek ve dünyadan gelen işadamları ile Türk işadamlarını bir araya getirmek imkânı yaratıyor. Öyle ki her fuarın sonunda Türkiye ile katılan ülkelerin firmaları arasında anlaşmalar yapıyor. Bunu gösteren bir gerçek de Türkiye'nin dünyaya ihracatının 120 milyar dolara ulaşmasıdır. Bu rakamı bizimkiyle karşılaştırdığımızda, oturup dert yanarak kederden ağlamamız gerekiyor.

Kanımca, biz Mısır'da, yıl boyunca ve çeşitli ihtisas dallarında ortak fuarlar düzenleyerek Türkiye'nin deneyim ve birikiminden yararlanabiliriz. Hemen harekete geçip Türkiye ile 2009 yılı için kapsamlı bir program yapabiliriz. Ayrıca Türkiye'nin deneyiminden yararlanabileceğimiz bir diğer husus da fuarlar düzenlerken, organizasyon alanında ihtisas sahibi olan yabancı firmalardan yararlanmaktır.

Fuarda dikkatimi, hepsi aynı kıyafeti giymiş çok sayıda gençlerin görev alması çekti. Nedeninin de, Türkiye'de teknik okul ve enstitülerin bu tür fuarları, öğrencilerinin, ünlü endüstrilerin sunduğu yenilikleri yakından görmesi ve tanı-

ması için bir fırsat olarak değerlendirmesinden kaynaklandığını öğrendim..

Bu yazımın sonunun okuyucu için çok niteliğinde olmasını istemiyorum. Belki de inanmaz. Çünkü ben bilerek fuar boyunca ihtiyaçtan olsun veya olmasın tuvalet ve lavaboların müdavi mi oldum. Bir tek nedenle, o da, Uluslararası Kahire Fuarının birinde tuvalete gitme ihtiyacını duyduğum günü hatırlamam. O gün neyle karşılaştığımı, zannedersem anlarsınız. Dolayısıyla, İstanbul'da TÜYAP merkezindeyken burada tuvaletin durumunu görüp bizim fuarlarımızdaki tuvaletlerin haliyle karşılaştırma fırsatını kaçıramazdım. Sonucu bekliyorsunuz değil mi? Efendim şimdi şu kesin kanaate vardım: Saygın fuarlar galiba saygın tuvaletlerle başlar."

■ KAYNAKÇA

- 1- Olivier, Türkiye Seyahatnamesi - 1790 Yıllarında Türkiye ve İstanbul, çeviri; Oğuz Gökmen, Ankara 1977.
- 2-Jean Ebersolt, Bizans İstanbul'u ve Doğu Seyyahları, çeviren; İlhan Arda, İstanbul 1999.
- 3-Elif Süreyya Genç, Charles White, İstanbul'da Üç Yıl, 1844'te Türklerin Adetleri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1999.
- 4-Şebnem Önal, "Seyahatnameler", Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, VI., (1994), 540-41.
- 5-Evliya Çelebi, Evliya Çelebi Seyahatnamesi, yayına hazırlayan; Orhan Şaik Gökyay, 1. kitap: İstanbul, İstanbul 1995.
- 6-C.C. Carbognano, 18. Yüzyılın Sonunda İstanbul, çeviri; Erendiz Özbayoglu, İstanbul 1993.
- 7-Miss Julia Pardoe, 19. Yüzyılda İstanbul, çeviri; Bedriye Şanda, İstanbul 1997.
- 8-Edmondo De Amicis, İstanbul 1874, çeviri; Beynun Akyavaş, Ankara 1993.
- 9-Lady Montagu, Türkiye Mektupları 1717-1718, çeviren; Aysel Kurutluoglu, İstanbul 1977.
- 10- Semavi Eyice, "Mezarlıklarımız", Türk Yurdu, 242 (Mart1955), 690.
- 11- Johannes Schiltberger, Türkler ve Tatarlar Arasında (1394-1427), çeviri; Turgut Akpınar, İstanbul 1997.
- 12- Bülent Aksoy, Avrupalı Gezginlerin Gözüyle Osmanlılarda Musiki, İstanbul 1994.
- 13- Mrs. Max Müller, İstanbul'dan Mektuplar, çeviri; Afife Buğra, İstanbul 1978.
- 14- Josephus Grelot, İstanbul Seyahatnamesi, çeviri; Maide Selen, İstanbul 1998.
- 15- Dorina Neave, Eski İstanbul'da Hayat, çeviri; Osman Öndeş, İstanbul 1978.
- 16- Clara Erskine Clement, The City Of The Sultans, Boston 1895.
- 17- Hester Donaldson Jenkins, Robert Koleji'nin Kızları, çeviri; Ayşe Aksu, İstanbul 2008.
- 18- Baronne Durand Fontmagne, Kırım Savaşı Sonrasında İstanbul Günleri, Çeviri; İsmail Yerguz, İstanbul Ekim 2007.
- 19- Antoine Galland, İstanbul'a Ait Günlük Hatıralar (1672-1673), şerhlerle yayınlayan; Charles Schefer, çeviri; Nahid Sırrı Örik, Ankara 1987.
- 19- Rıza Mahmud, "Türk Fuarlarından Öğrenmemiz Gereken Bir Ders", el Akhbar, (15 Mart 2008), Mısır-Kahire

MUHAFAZAKAR DEĞİŞİM

MESUT MEZKİT

İLK BASKISI TÜKENDİ

YAZARIN DİĞER ESERLERİ

(İSRAILİN REHBERLİĞİNDE)

NEOCONİZMİN
EMPERYALİST FİKRİ
(BASKIDA)

DİRİLİŞİMİZ; MİLLİLİĞİN
İHYASINDADIR
(BASKIDA)

21.YÜZYILDA TÜRKİYENİN
EMPERYAL VİZYONU;
MUHAFAZAKAR DEĞİŞİM
(BASKIDA)

YENİ FİKİR
DERGİSİ
YAYINLARI

www.yenifikirdergisi.org

ISTANBUL IN TRAVEL BOOKS

When mentioned about the travel books over Istanbul and travels to Istanbul, first things to come into mind are the travel books of Western travelers. In fact this misunderstanding has somewhat occupied our minds. We have focused on the western documents of Istanbul as recent wonderers of Istanbul. When we look at the travel books giving information about Istanbul, first of them is Ibni Batuta's "Travel Book" in 14th century. In Roman Era , he was sent to Istanbul as an ambassador and as an observer and with Arabian travelers notes, it carries rich information. Harun Ibni Yahya, lived in the late 9th century and in the very beginning of the 10th century, states that there were many Turk and Caspian youths with gold-shields and spears in ceremonies while telling us about the Caspian Empire visiting Hagia Sophia.

The curiosity of Westerns of East and Eastern wealth has always provoked their will to travel. With Western Church's effects and enthusiasm of Christianity religion, travel books were published one after another. The first important stop and center of East is Istanbul. Since Eastern Roman Empire, Istanbul has charmed the dreams of Western World. This is why every travel book was a matter of interest for the readers in Western world. Today, they meant best-sellers.

Why many of these books containing some useful and useless information written by the same author and the copies of each other are regarded as travel books as they included travel notes is unknown. But excessive interest in every book written on Eastern geography and Istanbul caused travel book pollution.

In fact, of all these travel books, to mention about the ones written about Istanbul, especially after the 16th century, we can say that many reports and documents were written either for memorial or obligations by ambassadors, travelers, soldiers, prisoners that can not be disregarded. The language in some of the books was so exaggerated that, there were many travel books that explained Istanbul in various aspects. Though many of them could be read due to their vivid style, they didn't mean anything other than this, they are the ones that each Istanbul researcher should revise twice or three times upon as sources. Rich sources and information are faced in these documents from political traditions, praying styles, racial characteristics, scholastic ideas,

Jew and Christian people, important events of the date, architectural examples to food diversity and feeding styles.

English author John Sanderson's work is full satisfactory knowledge on Istanbul. We know about the Great Istanbul Earthquake, named as little Judgment Day, which killed approximately 13.000 people in 1509 from his book.

French doctor and scientist, Olivier was sent to Istanbul as the head of an expert group in 1792 after French Revolution. His travel book which included his views and observations during the time he stayed there for 3 years, gave many details to French government about Ottoman Empire in that age. In fact Olivier had traveled all territories of Ottoman Empire besides Istanbul and his travel book included these all. In his observations and evaluations, his being a scientist, helped him a lot in acquiring statistical knowledge. He declared Istanbul's population as 500.000 in 1783 by observing the grain amount entering to the city to make bread.

We can see that previous travel book writers inspired most of these travel book authors to complete their works. Especially the works over Istanbul City Walls are generally based on oral traditions and are re-written in a new style while they made use of previous works. There are hundreds of these kind of works in Western libraries. On the other hand it is not surprising to find out that the works related to this life style and especially on Harem life are based on this oral literature and based on historical books written long before.

Those what Lady Montagu, an ambassadoress lived in Istanbul in the 18th century and wrote "Eastern Letters" about Harem life in Ottoman Empire, told in her works denies what her contemporary Marshal Moltke, had served in Istanbul for 23 years, wrote in his memories and travel books related to Harem life.

If we look to the travel books of travelers of the 14th and 15th century, their works and observations help us much about figure out Istanbul in that age. Apart from Spain Ambassador Ruy G. De Clavijo , who was in Istanbul in 1403 (Gregorian calendar), in 1433 Bertrandon de la Broquiere also gives us the physical appearance of Istanbul before the conquest. Apart from these documents,

Staborn's work on Halic and around gives us detailed information of Istanbul and can be called the first travel book written about Istanbul.

Upon the conquest of Istanbul, this city hosting the all wealth and beauty of East became the center of curiosity and soon after travel books began to be written on Istanbul. Istanbul's history's not being separated from each other all through the history has always charmed all travelers. And there is no other example of this kind. One and probably the most important one of these features is Hagia Sophia. Standing still, Hagia Sophia is not only the symbol of Christianity but also probably is the head list of place of worship for Turks. Except of its minarets, it almost keeps most of its basic features and still people pray in it and it is mentioned about in almost all travel books.

All travel books written on Istanbul must be read as a whole literal work. But they shouldn't be regarded as the main resource. There are resources full of correct information about history while there are many other books which the shelves of libraries related to Western society's and people's self views and prejudice and they are all written in a way how they want to see the society. In travel books, Istanbul is a city which possesses the wealth and culture of Eastern Civilisation in both Roman Empire and Ottoman Empire. And that's why it is unique. There are only few books written with the envy against on this magnificent architectural city and capital of Empires. The number of travelers who tried to understand the people lived in this city also count very few.

Italian and world famous author Edmondo De Amicis is the one who saw and showed Istanbul clearly where he grew up until 28 years old in his work "Constantinopoli" in 1874 which has been translated into many languages.

He sometimes made mistakes by accepting some oral information without researching them besides his great success on this travel book full of rich information on Eastern and Ottoman Empire.

On the other hand, the travel books of Lady Montague and Miss Pardoé display us, The Ottoman people and the people of Istanbul vividly and these works give us detailed portray of our people. Though there is a gap of a century between them, they are both travelers who had successfully, responsibly displayed their ideas and thoughts. They inform us totally about the life in Ottoman Empire, climate conditions, monuments, the heating systems, harem life, janisaries, pressure of Pasha's on people, palace life and architecture. They not only displayed the general mistaken facts about the life of Ottomans and Istanbul but also displayed these facts truly in a way they are.

Only single trustable piece of work as a travel book sample related to Istanbul is in front of us and it is even written by one of us. The most important resource that must be read

related to Istanbul is "Travel Book of Evliya Celebi" which was written by Evliya Celebi, the master of travel books and interview, in a vivid and colorful language. Evliya Celebi participated in 22 wars (1611-1692) during the Ottomans' golden era when they were controlling three continents. He stated what he heard and saw in this Travel Book in a colorful way. This greatest traveler, is also our greatest interviewer. Evliya Celebi, actually from Kutahya, also interested in music. He mentioned in his work about the excellence of his voice. His 10 bound Travel Book is translated into contemporary Turkish. This work is very important as an example to many investigation areas while this book can also be read by everybody in different ages. This is one of the important work of academic and cultural life. Especially information of Istanbul legends which was written chronologically related to social and architectural life is quite satisfactory. You encounter an invasion of information about Istanbul of XVII. century without even getting bored!

Mostly, in travel books written before XIX century on Ottoman Empire, the common interests of travelers were on the government. It was seen that knowing how daily work processed related to Eastern and Ottoman connections became important. The daily life in Istanbul is the life of craftsman and bazaars.

We realise in many travel books that Western people face surprise and manifest this situation as in many examples however, we also realise that they conceal their admire, which we regard as standart life conditions of our people. In his work Constantinople which was first published in 1853, we see French author and poet Theophile Gautier compare the differences between the Christian cemetery and Turkish cemetery as the following; "Catholic cemeteries seem to be built to scare people and unify them with pagan and gloomy aspects of Islam ... However grave stones of Islam seem like a palace of eternal rest with green and blue motives under trees rather than being the sign of a grave. In this way he successfully stated our after world belief and physical application of it in this world.

19th century is an age in which both Turkey and West produced new relations. Charles White's work "three years in Istanbul and Turks Justice in 1844" are related to this period. It is much of importance in terms of being a travel book an English traveler with an English eye and evaluation in a place where a transformation process began and these applications could be seen.

Istanbul has never been investigated as a whole by a woman traveler so far. From their point of view, Istanbul's landscape was too much different. Besides not skipping tiny details, they also felt themselves responsible in order to correct the prejudices of Western travelers on Ottoman and Istanbul life in that age. Apart from Lady Montague and Miss Pardoé who we know clearly, in other woman travel-

er's travel books we also see this strive to correct these prejudices. American Clara Erskine Clement, who traveled the old world in 1883 and 1884, wrote Sultan's City book about Istanbul and clearly displayed the family and society life in Istanbul in a natural way. English woman Mrs. Max Müller continues this tradition in her work "Letters from Istanbul". Even we sometimes realise some forgotten facts about Istanbul. The Beyazid Mosque was named as Dove mosque as there used to live flocks of doves and pigeons living in its garden which was full of cypresses and plane trees. We also learn that apart from doves and pigeons in the mosque garden, all tyke tikes of Istanbul city were being fed by mosque charity on every Friday. So we are able to understand what that sheet put on the entrance gate of mosques meant with flocks of dogs in previous Istanbul photographs. Today unfortunately with the wire fences all around the mosques, birds are prevented to settle in to mosques. Baronne Durand Fontmagne when she came back from Crimean war to Istanbul, objectively displayed the life of Istanbul people through a woman's romanticism, in her work "Istanbul life After Crimean War". To give another example, Hester Donaldson Jenkins, one of the teachers of Robert College and contemporary history writer, states that our strive to like Europeans in both physical appearance and ideal statue is a deficiency.

In travel books, besides the strong style which portray Istanbul vividly, there are drawings which are called engravings, either drawn by the author himself or by a contemporary artist.

Engravings were in the places of photographs till photograph machines became spread in 1850's in Istanbul and they met the need for visual documents. If the artists of the 17th 18th 19th centuries Melling, Allom, Barlett and Grelot's engravings hadn't been, we would have neither known about the physical appearance of Topkapi Palace in the 17th century nor we would have imagine about the pattern and architecture of the city in that age. If we are informed about the appearance of Topkapi Palace in the 17th century now, this is thanks to Grelot's engravings.

To sum up, we can say we are able to witness the gigantic history of Istanbul city from those travel books which give us much information about family life, political events, trade, government, religious and ethnic structure and so.. Another point which we reach through the these traveler's books is music, a point that can not be skipped.

We face a colorful music life in Istanbul and view of Istanbul people to music from the works of French traveler Guys', Corneille le Brun's, D'ohsson'a and Layd Montagu's travel books. As Istanbul was the most important city and symbol of Ottoman Empire, we can generalize what is told about Istanbul to whole Ottoman Empire. In many travel books, it is mentioned that unlike Western cultures, music is

different occupation in Ottoman Empire, even it is a life style for these people. Bulent Aksoy's work should be read if you want to get much more knowledge on this extensive field.

We can say that influence of Western travelers on music here continues as fast as it used to be in past. However when we look at Arabian societies, we see us being evaluated in a different manner than music. We see in Arabic travelers writings, who we can call contemporary travelers of the past, that today's Turkey has something surprising and even something that we are not aware of. One of these writings is the article of Rıza Mahmut, a writer of El Akhbar newspaper, with a press run exceeding one million per day. This article is this; *When I and economics editor of El Ahram newspaper, Ahmet Ismet along with Egyptian council, got closer to center of TUYAP exposition in Istanbul, I was shocked to see how beautiful and clean place Istanbul was.*

I dediced to write my fair experiences from the first day in TUYAP which I came to attend WIN 2008 fair; in Istanbul till my return to Cairo when I realised that this system is too much developed than the one I used to know in our country and some other developed countries. I felt that world is another river in contrast to our maelstorms and vestibules.

I felt my self as if I was walking in real production centers of machines while I was walking in front of stalls of WIN, the specialization fair for technology, electricity and enegry. I was even more shocked to find out that due to excessive interest to this fair; this fair was being held in two different intervals.

Another point which made me admire this country is that the fairs held in cities such as Istanbul, Ankara and Konya are permanent. These fairs of specialization see much interest from the visitors all over the world. As a result those fairs like bazaars are out of date. Furhtermore these fairs provide an oppurtunity for foreigner businessmen to see Turkish factories and also gives oppurtunity for Turkish businessmen to get into commercial relationships with foreigner businessmen. As a result, at the end of each fair, Turkish and foreigner businessmen sign many deals between them. What proves it to be true is Turkey's exportation amount reaching up to 120 billion dollars. When we compare this fact with the situation we are in, we must die of grief.

In my opinion, we can make us of Turkey experiences by establishing fairs all through the year. We can act immediately to cooperate with Turkey for 2009 fair programmes. Another point we can make use and benefit from Turkey is that to benefit from foreigner companies which are specialized in these organisations.

What got my attention in fair that there were many authorized youngster with the same kind of suits. I learned the reason of it later; technical high scholls give their students oppurtunity see these fair and technological structures and innovations of some famous institutes.

I do not want my article to shock reader at the end. Maybe unbelievable. Because I was a user of WC's all through the fair, both deliberately and unconsciously. Only reason for it was that I remembered the day that I had to use WC in International Cairo Fair. You probably guess what I faced there. So I wouldn't miss opportunity to compare the conditions of Wc's in Istanbul TUYAP Fair and the one in our own fairs. You wonder the result ? Now I have completely realised that ; Prestigious fairs begin with prestigious WC's.

■ BIBLIOGRAPHY

- 1- Olivier, Turkey's Travel Book - Turkey and Istanbul in 1790s , translation; Oğuz Gökmen, Ankara 1977.
- 2- Jean Ebersolt, Istanbul of Byzans and Eastern Travelers, translator; İlhan Arda, İstanbul 1999.
- 3- Elif Süreyya Genç, Charles White, Three Years in Istanbul , Turkish Traditions in 1844, İstanbul University Social Sciences Institute Literature Faculty Sociology Department, Unpublished Graduate Thesis, İstanbul 1999.
- 4- Şebnem Önal, "Travel Books", The encyclopedia of Istanbul from past to present, VI., (1994), 540-41.
- 5- Evliya Çelebi, Evliya Çelebi's Travel Book, printing editor; Orhan Şaik Gökay, 1st. book: İstanbul, İstanbul 1995.
- 6- C.C. Carbognano, Istanbul in late 18th century, translator; Erendiz Özbayoğlu, İstanbul 1993.
- 7- Miss Julia Pardoe, Istanbul in 19th century, translator; Bedriye Şanda, İstanbul 1997.
- 8- Edmondo De Amicis, Istanbul in 1874, translator; Beynun Akyavaş, Ankara 1993.
- 9- Lady Montagu, Letters of Turkey 1717-1718, translator; Aysel Kurutluoğlu, İstanbul 1977.
- 10- Semavi Eyice, "Our cemeteries", Turkish Nation, 242 (March 1955), 690.
- 11- Johannes Schiltberger, Between Turkish and Tatars (1394-1427), translator; Turgut Akpınar, İstanbul 1997.
- 12- Bülent Aksoy, Music in Ottoman from the eye Western travelers, İstanbul 1994.
- 13- Mrs. Max Müller, Letters of Istanbul, translator; Afife Buğra, İstanbul 1978.
- 14- Josephus Grelot, Travel book of Istanbul, translator; Maide Selen, İstanbul 1998.
- 15- Donna Neave, Life in old Istanbul, translator; Osman Öndes, İstanbul 1978.
- 16- Clara Erskine Clement, The City Of The Sultans, Boston 1895.
- 17- Hester Donaldson Jenkins, The Girls of Robert College, translator; Ayşe Aksu, İstanbul 2008.
- 18- Baronne Durand Fontmagne, Istanbul days after Crimean War, translator; İsmail Yergüz, İstanbul Ekim 2007.
- 19- Antoine Galland, Daily memories of Istanbul (1672-1673), publisher; Charles Schefer, translator; Nahid Sırrı Örik, Ankara 1987.
- 20- Rıza Mahmud, "A lesson we should learn from Turkish fairs", el Akhbar, (15 March 2008), Egypt-Cairo

ISTANBUL IN REISEBESCHREIBUNGEN

Wenn über Istanbul verwirklichte Reisen und Reisebeschreibungen gesprochen wird, ist das erste, was einem einfällt, die westlichen Reisenden und deren Beobachtungen beinhaltende Werke. Eigentlich hat dieser falsche Eindruck sich irgendwie in unseren Verstand eingenistet... Als Istanbul-Liebhaber der letzten Zeit haben wir uns aus unerfindlichen Gründen darauf fixiert, die Reisebeschreibungen der westlichen Reisenden als Grundlage zu nehmen, um Istanbul und dessen Farben in der Vergangenheit zu sehen. Wenn wir die ersten informierenden Reisebeschreibungen über Istanbul betrachten ist der erste Beispiel, die im 14. Jh. (1332-1334 n. Chr.) verfasste Reisebeschreibung von İbni Batuta. Auch die Notizen der arabischen Reisenden, die in der Römerzeit als Botschafter oder Beobachter nach Istanbul geschickt wurden, trugen die Eigenschaft einer Reisebeschreibung und beinhalteten reichhaltige Informationen. Als Harun İbni Yahya (Ende des 9., Anfang des 10. Jh.) Istanbul in diesem Zeitschnitt sah, berichtete er von den Kaspiern, die das Schloss behüteten, und erwähnte auch, dass es bei den Besuchs-Feierlichkeiten des Sultans in Hagia Sophia eine Menge von türkischen und kaspiischen Jugendlichen gab, die Lanzen und vergoldete Schilder in den Händen hielten und Rüstungen trugen.

Die Neugierde der Westlichen gegenüber dem Osten und dessen Reichtums regte deren Reiselust fortwährend an. Durch die Wirkungen der westlichen Kirche mit ihrem christlichen Glauben fingen die Reisen nach Osten an und es entstanden viele Reisebeschreibungen. Also, der wichtigste Aufenthaltsort und außerdem das Zentrum des Ostens war Istanbul. Seit dem Ost-Römischen Kaiserreich fing vor allem Istanbul an, die Träume der westlichen Welt zu schmücken. Deshalb hat jede verfasste Reisebeschreibung immer ein Leser-Publikum in der westlichen Welt gefunden. Heute trägt Istanbul auch im Schlagersektor eine große Bedeutung.

Aus unverständlichen Gründen wurden neben Reisebeschreibungen mit zuverlässigen Kenntnissen auch solche mit unzuverlässigen Kenntnissen, die jedoch äußerlich auch die Eigenschaft von Reiseaufzeichnungen hatten, als echte Reisebeschreibungen wahrgenommen. Da sowohl die richtigen als auch die unrichtigen Werke über die Östliche Geographie und Istanbul Aufmerksamkeit erregten, wurde hiermit eine sogenannte "Reisebeschrei-

bungs-Verschmutzung" verursacht.

Wenn eigentlich über Reisebeschreibungen, besonders über die, die über Istanbul geschrieben wurden, erwähnt werden soll, wurden vor allem ab dem 16. Jh. von Händlern, Botschaftern, die aufgrund von politischen Beziehungen kamen und in dessen Kommission Teilnehmenden, Soldaten, Abenteurern, Reisenden und Gefangenen, die nicht ignoriert werden können usw. vor allem behufs des Amtes wegen, im Sinne der Verpflichtung und Denkwürdigkeit, auf verschiedene Zwecke richtend verfassten Reise-Aufzeichnungen, Erinnerungen und Berichte dargelegt. Durch die Darlegung von übertriebenen Beobachtungen einiger Personen in reichhaltigem und buntem Stil, entstanden Reisebeschreibungen, die die Stadt Istanbul in vieler Hinsicht bewerteten. Während die meisten nichts anderes darstellten als die Lesbarkeit wegen ihrer Farbigkeit, waren auch äußerst bedeutende Reisebeschreibungen, welche jeder Istanbul-Forscher mehrere Male durchnehmend studieren sollte, vorhanden. Man kann auf reichhaltige Wissensquellen wie politische Gewohnheiten, Sitten, Anbetungsformen, Rassen-Besonderheiten, Dogmas jüdischer und christlicher Völker, des Zeitabschnittes bedeutendste Ereignisse, architektonische Beispiele, Arten von Speisen und die Formen des Ernährung, stoßen.

Das Werk des englischen Schriftstellers John Sanderson ist in vieler Hinsicht voll mit zufriedenstellenden Informationen über Istanbul. Aus diesem Werk erfahren auch, dass bei dem 1509 n. Chr. stattgefundenen und als "kleine Auferstehung" bezeichneten großen Erdbeben in Istanbul 13 tausend Menschen ums Leben gekommen sind. Der französische Arzt und Wissenschaftler Olivier wurde von der Regierung nach dem Aufstand von 1789 bis Ende des Jahres 1792 in der Anführung eines Expertenausschusses nach Istanbul geschickt. Seine 1798 verfasste Reisebeschreibung, welche sich aus Notizen und Beobachtungen seines dreijährigen Aufenthaltes in Istanbul bildete, beinhaltete einen Bericht, der über das Osmanische Reich bis zum kleinsten Detail informierte, und der für die französische Regierung von äußerster Wichtigkeit war. Eigentlich hatte Olivier nahezu die ganze Osmanische Geographie, ausser Istanbul, durchreist, was man aus seiner Reisebeschreibung entnehmen kann. Als Wissenschaftler hat er in seinen Beobachtungen und Bewertungen, durch pragmatische Methoden, wichtige statistische Informationen erlangt. Ausgehend von

der, in die Stadt eingelieferte Brotkörnermenge, um die Bevölkerung zu berechnen, hat er 1783 die Bevölkerung von Istanbul als 500- tausend festgelegt.

Wir sehen, dass die meisten Reisebeschreibungs-Autoren ihre Reisebeschreibung durch die Nutzung älterer Werke ausführen. Vor allem das Wissen und die Details über Istanbul, innerhalb der Festungsmauer, sind zumeist durch Hörensagen und durch Nutzung der vorherigen Werke, in neuem Stil, erneut verfasst worden. In West-Bibliotheken sind Hunderte von solchen Werken vorhanden. Nicht erstaunlich ist es, daß Manches, vor allem auch in Bezug auf das Harem-Leben, in diesen äußerst wertvollen Werken durch Hörensagen oder von vorherigen Werken ausgehend, niedergeschrieben wurden.

Das Erzählte von der englischen Botschafterin Lady Montagu, die sich im 18. Jh. in Istanbul befand, findet man im Werk "Orient Briefe" zum Thema "Harem-Leben der Ottomanen". Die Informationen in der Reisebeschreibung von Marschall Moltke, der auch ein Westlicher ist und 23 Jahre lang in der Türkei Dienst leistete, hat auch Errinerungen und Reisebeschreibungen geschrieben, jedoch dementierend in seiner Reisebeschreibung über "ein anderes Harem-Leben".

Wenn wir nochmals über die ersten Reisebeschreibungsbeispiele, die Beobachtungen der westlichen Reisenden im 14. und 15. Jh. diskutieren., ermöglichen sie uns die Darstellung Istanbuls dieser Zeit. Ausser dem spanischen Beauftragten Ruy G. De Clavijo, der 1403 n.Chr. in Istanbul war, berichtet uns Bertrandon de la Broquiere, der 1433 auch in Istanbul war, die physikalische Form von Istanbul vor der Eroberung. Abgesehen von diesen Quellen, kann auch das Buch, welches Informationen über das Goldene Horn und dessen Umgebung enthält, von dem Geographen Strabon, der im 1. und 2. Jh. n.Chr. lebte, als das erste Reisebeschreibungsbeispiel über Istanbul zählen. Mit der Eroberung von Istanbul fing es an, als Ergebnis des sehr schnell wachsenden Interesses gegenüber diesem Gastgeber, der in der westlichen Welt des Ostens ganzen Reichtums besitzt und der diplomatisch-politischen Gründe ab der zweiten Hälfte des 16. Jahrhunderts, sehr viele Reisebeschreibungen über Istanbul verfasst zu werden. Istanbul, wo Vergangenheit und Gegenwart niemals voneinander getrennt werden können, ist für den Reisenden ein unglaublich spannendes Ereignis. Nirgendwo anders gibt es auch nur annähernd etwas Ähnliches. Eines der spannendsten und wichtigsten Besonderheiten von Istanbul ist natürlich ist die Hagia Sophia. Hagia Sophia, die in Bezug auf geschichtliche Berühmtheit Istanbuls an erster Stelle steht, ist sowohl für das Christentum, mit ihrem aufrecht stehenden symbolischen Denkmal, als auch für die Türken ein heiliger Ort, ein Gotteshaus. Hagia Sophia, die ausser ihrer Minaretten alle Grundmerkmale des Islams schützt, ist wohl das Hauptthema aller Reisebeschreibungen.

Die Reisebeschreibungen über Istanbul sollen zwar als ein total literarisches Werk gelesen, jedoch nicht als grundle-

gende Quelle akzeptiert werden. Wie oben erwähnt, befinden sich neben zuverlässigen Werken auch sehr viele mit religiösen und rassistischen Vorurteilen, so wie es sich die westliche Gesellschaft mit ihrer Phantasie und Vorurteilen wünscht, in den Regalen der, besonders westlichen, Büchereien. In den Reisebeschreibungen wird von Istanbul als "Ost- Römisches- Kaiserreich" und "Osmanisches- Reich" erwähnt, als die Stadt, welche über einen unvergleichlichen Reichtum des Ostens und einer Zivilisation verfügt. Leider gibt es nur sehr wenige Werke über Istanbul, die Hauptstadt des Osmanischen Reiches mit ihrer blendenden Kultur, die ganz objektiv, ohne jegliche Eifersucht, über diese Weltstadt berichten. Die Anzahl der Reisenden, die versuchen, das hiesige Volk zu verstehen, ist genau so gering.

Der weltweit bekannte italienische Literat Edmondo de Amicis war ein Schriftsteller, der in seinem 1874 datierten Werk "Constantinopoli", welches in viele Sprachen übersetzt wurde, Istanbul, wohin er mit acht Jahren kam, ganz klar sehen und beschreiben konnte. Neben dem Erfolg in seiner Reisebeschreibung, worin reichhaltige Informationen über Istanbul und die Osmanischen Geschichte vorhanden sind, werden trotzdem leider auf Irrtümer getroffen, die darauf beruhen, daß der Schriftsteller, wahrscheinlich unbewußt, sein Wissen von unzuverlässigen Quellen entnahm.

Zwei andere Reisebeschreibungen, von Layd Montague und Miss Pardoé, über Istanbul enthalten eine lebhaft Schilderung mit großem Interesse für die Osmanen und Bewohner Istanbuls. Obwohl zwischen diesen beiden Schriftstellerinnen eine zeitliche Differenz von über einem Jh. besteht, waren diese Reisenden erfolgreich in der Niederschrift ihrer Beobachtungen und Gedanken, die sie in aufrichtiger Weise und mit gesundem Menschenverstand niedergelegt haben. Hinsichtlich des Lebens der osmanischen Staatsangehörigen, der klimatischen Bedingungen, Monumente, Erwärmung, des Harem- Lebens, der Unterdrückung des Volkes durch Janitscharen und Paschas, des Palastlebens und der Architektur informieren sie uns reichhaltig. Sie reflektierten die Falschheit der im Westen weit bekannten Ansicht über Istanbul und die Osmanen und legten in ihren Reisebeschreibungen die Wirklichkeit so dar, wie sie sie sahen.

Als wichtiges Quellenwerk über Istanbul liegt uns eine von uns selbst verfasste, Beobachtungen und Niederschriften enthaltende und als Hauptwerk bezeichnende Reisebeschreibung vor. Hinsichtlich der Geschichte von Istanbul, sollte das Werk, in einem bunten Stil geschrieben, von dem berühmtesten Reisenden und Istanbul am besten Kennenden, Evliya Çelebi (1611-1682), unbedingt gelesen werden. Evliya Çelebi, der während des Zeitabschnittes, in dem die Grenzen der Osmanen am weitreichendsten waren, und der die Länder unter der Herrschaft des Osmanischen Reiches in drei Kontinenten durchreiste, nahm an 22 Schlachten teil. Er erzählte in der Reisebeschreibung so schön, was er sah, erlebte, hörte. Er ist unser bedeutendster Reisender, zugleich auch der erste und bedeutendste

Interview-Schreiber. Evliya Çelebi, der ursprünglich aus Kutahya kommt, hat sich auch mit Musik befasst. In seinem Werk erzählt er auch über die Schönheit seiner Stimme. Seine Reisebeschreibung, welche aus zehn Bänden besteht, wurde in das heutige Türkisch übersetzt. Das vorhandene Werk trägt neben den Abschnitten, die Personen jeder Altersgruppen mit Neugier und Begeisterung lesen werden, und neben denen, die ein Thema für Forschungen werden können, für viele Ereignisse eine Dokumenten- Besonderheit. Es ist einer der wichtigsten Quellen im Akademischen und kulturellen Leben. Vor allem der Istanbul-Teil der Reisebeschreibung, bezüglich der Informationen über das architektonische und gesellschaftliche Leben, mit den Mythen in einer Chronologie zusammenhängend, ist sehr zufriedenstellend. Ohne sich zu langweilen, bekommt man die ausreichendsten und interessantesten Informationen über Istanbul im XVII. Jh. und davor.

In den Reisebeschreibungen über die Osmanen vor dem XIX. Jh. war das Interessengebiet der westlichen Reisenden zumeist die Staatsverwaltung. Im Zusammenhang mit den neuen Beziehungen zum Osten und den Osmanen wird gesehen, welche Bedeutung das Verständniss deren alltäglichen Lebens trägt. In Istanbul besteht das alltägliche Leben, als Organisationsform, aus dem Kleinhändler- Leben und Markt-Bazaar.

Wir entnehmen aus den Reisebeschreibungen, was für eine Bedeutung Lebensstil und Wahrnehmungen, die wir als sehr natürlich empfinden, trägt. Die in den Reisebeschreibungen vorhandenen Ausdrücke, vor allem zusammenhängend mit dem Sozial-Leben in Istanbul, veranlassen verwirrende Äußerungen der Westlichen, Bewunderung und Erstaunen, was sie nicht äußern können. Der französische Kunst- Kritiker und Dichter Theophile Gautier, dessen Reisebeschreibung, namens "Constantinople"s erste Ausgabe 1853 erschien, verglich die türkischen und christlichen Friedhöfe in dieser Art: "Die katholischen Friedhöfe sind geradezu furchterregend, wurden umrundet mit einer Götzendienst-, und dem Islam unbekannten, bedrückenden Schreckens- Harmonie, eingehüllt in einer dunklen leichenhaften weise..." Jedoch, die mit himmelsblauen und Goldflitter gemückten islamischen Grabsteine, unter schönen Bäumen, erwecken mehr den Eindruck einer der ewigen Rast zugeteilten Schlösschen, als zu deuten des Leichnams Sitzes". So hat er unser Lebensende-Verständnis, in der physikalischen Struktur unseres Alltages, auf eine sehr beeindruckende Weise niedergeschrieben.

Das 19. Jh. war für den Westen sowie die Türkei eine Phase, in der neue Beziehungen entstanden. Die Sichtweise der Reisebeschreibungen hat sich verändert. In Bezug auf diesen Zeitabschnitt hat Charles White das Werk "Drei Jahre in Istanbul, die Bräuche der Türken 1844" herausgebracht. Ab dem 19. Jh., in welcher die Phase wichtige Veränderungen begannen, und die Osmanen sich auf die westliche Modernisierung orientierten, enthielt diese Reisebeschreibung aus der Sicht und dem Verständnis eines

Engländern äußerst große Bedeutung.

Istanbul, aus der Perspektive der weiblichen Reisenden, war eins der Gebiete, die bis heute als ein Ganzes erforscht wurden. Aus deren Blick nahm die Sicht Istanbul in einer anderen Art seinen Platz. Sowohl sie sich die Einzelheiten nicht aus den Augen entziehen ließen, sahen wir, dass die grosse Mehrheit der weiblichen Reisenden ihre Werke mit der Absicht und Bedenken, die falschen Wahrnehmungen der Westlichen, in Bezug auf Istanbul und die Osmanische Gesellschaft zu korrigieren, darlegten. Ausser den am meisten bekannten weiblichen Reisenden, Lady Montague und Miss Julia Pardoé, kann in den Werken vieler weiblicher Reisenden dieser Eindruck verfolgt werden. Eine andere weibliche Reisende, die Amerikanerin Clara Erskine Clement, die zwischen 1883-1884, die alte Welt durchreiste; überträgt in ihrem "Sultans- Stadt" genannten Werk, Istanbul und das gesellschaftliche und familiäre Leben der Osmanen, in einem sehr klaren und natürlichen Zustand. Auch Mrs. Max Müller, eine weibliche Reisende, schreibt in ihrem "Briefe aus Istanbul" genannten Werk ihre Beobachtungen in diesem Sinne. Wir erfahren sogar erneut einige wichtige Informationen, die vergessen wurden, betreffend der für Istanbul speziellen Struktur. Die Beyazit-Moschee, die im Schatten der Zypressen und morgenländischen Plantanen steht, und deren Vordächer, Gewölbe und ihr umgebener Hof mit Turteltauben und Taubenschaaren gefüllt sind, wird von den Bewohnern-Istanbul auch "Turteltauben- Moschee" genannt. Wir erfahren, dass, außer den Tauben, auch alle Straßenhunde innerhalb der Gemäuern von Istanbul, Freitags in der Umgebung des Hofes, von der Moscheestiftung gefüttert werden. Somit begreifen wir die Bedeutung der Decke, die am Eingangstor der Moschee ausgespannt wurde und den Hunderudel außerhalb des Moscheehofs. Leider verhindern heute die Maschendrahte, welche auf den gedeckten eisernen Vorhängen der grossen und kleinen Moscheen in der Umgebung hingestellt wurden, das Landen der Vögel. Während Baronne Durand Fontmagne, der nach dem Krim-Krieg nach Istanbul kam, behandelte in seinem 1856 datierten Werk, "Istanbul- Tage nach dem Krim Krieg", in dem er die Stadt Istanbul mit einer weiblichen Romanze verglich, die Schönheit des Bosphorus und die Stadtmauer innerhalb Istanbul und berichtete auch unparteiisch über die Lebensweise der türkischen Familie.

Leider ist es nicht so, dass sich der Stadt Istanbul, dessen Bewohnern und der osmanischen Gesellschaft, in allen Werken der weiblichen Reisenden und Schriftstellerinnen, unparteiisch und mit Vorsicht genähert wird. Es ist fast so, als hätte Lady Elizabeth Craven, eine englische Theaterschriftstellerin, ihr Werk, die "Reise von Krim nach Istanbul", verfasst, um die Bewohner von Istanbul und unsere geschichtlichen Werte zu beschimpfen. Ein anderes Beispiel zu diesem Thema: die Schriftstellerin der nahen Geschichte, Hester Donaldson Jenkins, eine Missionärin, die ihrem eigenen Glauben und Idealen diente, sah unsere geistliche und körperliche Unähnlichkeit, als Mangel an.

Die am meisten vortretenden Reisebeschreibungen, vor allem auch die, die Istanbul betreffen, sind solche, in denen der Autor mit seinen eigenen Zeichnungen oder denen, die er von einem Künstler herstellen ließ, als Gravur bezeichnete visuelle Werke. Nach der Erfindung des Fotoapparates, bis zur Ausbreitung der photographischen Istanbul-Bilder, welche sich ab dem Jahre 1850 verbreiteten, deckten die Gravuren den Bedarf an visuellen Dokumenten. Wenn die Gravurbilder des 17., 18. und 19. Jh. von Kunstmalern wie Melling, Allom, Barlett und Grelot nicht vorhanden wären, hätten wir weder etwas über den Zustand des Topkapi Palastes im 17. Jh. gewusst, noch könnten wir uns die Gewebe, die architekturenischen Werke und die Vielfalt der Gläubigen vorstellen. Wenn wir heute über das Aussehen des Topkapi-Palastes, Mitte des 17. Jh. informiert sind, ist dies Dank der gezeichneten Gravuren von Grelot möglich.

Als letztes können wir folgendes sagen: In den Reisebeschreibungen, in welchen wir viele Informationen betreffend des Alltages, der politischen Ereignisse, des Handels, der Verwaltung, der religiösen und ethnischen Struktur usw. finden können, werden wir Zeuge, wie die kulturelle und politische Geschichte von Istanbul sich wie eine offene See ausbreitet. In dieser grenzlosen Geschichts- und Kultur-Stadt Istanbul ist noch ein wichtiger Wert, den wir durch die Sicht der Reisenden bemerken können, vorhanden; und dieser ist Musik, auf dessen Erwähnung nicht verzichtet werden sollte.

Wir begegnen, betreffend des Musiklebens in Istanbul und dem Blickwinkel der osmanischen Gesellschaft zur Musik, in den Werken der französischen Umherziehenden Guys, Corneille le Brun, D'ohsson und Lady Montague, in einem sehr bunten, reichen und eigentümlichen Wert, einem "Istanbul-Musik-Leben." Für Istanbul, die Stadt mit höchsten Werten im Osmanischen Reich könnte auch das oben Angeführte mit dem Gesellschaftsleben zusammenhängend sein. Anders als in den westlichen Gesellschaften ist die Liebe zur Musik, in allen Schichten der Gesellschaft, mehr als ein Beruf, ein Teil des Lebens und eine Lebensform. Für noch mehr detailliertere Informationen zu diesem umfangreichen Thema, sollte das Werk von Bülent Aksoy, welches eine wertvolle Arbeit ist, gelesen werden.

In den Schriften der arabischen Intellektuellen, die wir als die heutigen "Reisenden" bezeichnen, welche mit einer Journalisten Identität vortreten, lesen wir, dass zusammenhängend mit der jetzigen Türkei, interessante und uns unbewusste Besonderheiten von uns, betont werden. Eine davon ist das Schreiben am 15. März 2008 über die Türkei und Istanbul, von Rıza Mahmud, dem Schreiber der ägyptischen Regierung befürwortenden, zweitgrößten Zeitung el Akhbar, dessen Auflage eine Millionen am Tag beträgt. Das Schreiben lautet wörtlich so: "Als der Bus, der mich und Ahmet Ismet, dem Wirtschafts-Editor der Zeitung el Ahram, zusammen mit dem Ägyptischem Ausschuss transportierte, sich dem Zentrum des TUYAP Messenaustellungs-Gruppe in Istanbul näherte, war ich gegenüber der aussergewöhn-

lichen Schönheit und der übermäßigen Sauberkeit dieses Ortes verblüfft und wusste nicht, was ich sagen sollte.

Seit dem ersten Tag, an dem ich nach TUYAP kam, um an der WIN 2008 Messe-Eröffnung teilzunehmen, bis zu meiner Rückkehr vom Istanbul Flughafen nach Kairo, verstand ich, dass in entwickelten Ländern der Messenbetrieb eine Wissenschaft und Kunst ist, und als ich sah, dass die Messeveranstaltung ganz anders als die unsere ist, beschloss ich, alles, was ich während der Messe beobachtet und gehört habe, schriftlich niederzulegen. Ich hatte das Gefühl, dass die Welt in einem total anderen Bach, wir dagegen in einem Bach voller Wasserwirbeln und Narthexen leben.

Während ich auf dem Messegebiet WIN, was eine Spezialgebiet -Messe für Technologie, Elektronik, Strom und Energie- Bereiche ist, von Stand zu Stand ging, hatte ich das Gefühl, als wäre ich in einem Industriegebiet, voll mit Maschinen und Geräten, welches wie ein echter Produktions-Ladentisch arbeitet. Was mich besonders doppelt so viel staunen ließ, war, dass auf dieser Messe, auf Grund der Intensität der Teilnahme, Nachfragen in bestimmten Abständen in zwei Phasen organisiert werden.

Was mich noch mehr staunen ließ, ist es, dass in der Türkei die Messen in Ankara, Istanbul, Konya sowie in den anderen Städten, das ganze Jahr lang unaufhörlich sind. Und weiter, diese Messen, von denen es sich bei den meisten um Spezialgebiete handelt, verursachen großes Interesse bei Besuchern, die aus unterschiedlichen Gebieten der Welt kommen. Die Kirmes ähnlichen Messen gehören nun der Vergangenheit an. Diese nacheinander organisierten Messen ermöglichen den Besuchern, die türkischen Betriebe an Ort zu sehen und das Zusammenbringen der aus der Welt eingereisten Geschäftsleute mit denen aus der Türkei, sodaß nach jeder Messe zwischen der Türkei und Firmen der teilnehmenden Länder Vereinbarungen getroffen werden. Eine Realität, welche dies zeigt, ist auch das Erreichen des Exportes der Türkei auf 120 Milliarden Dollar. Wenn wir diese Zahl mit den unseren vergleichen, sollten wir uns aus Betrübnis hinsetzen und aus Kummer weinen.

Meiner Ansicht nach können wir in Ägypten, das ganze Jahr über, in verschiedenen Spezialgebieten gemeinschaftliche Messen organisierend, aus den Erfahrungen und Ansammlungen der Türkei Nutzen ziehen. Sofort handelnd, können wir mit der Türkei für das Jahr 2009, ein detailliertes Programm erstellen. Außerdem können wir, aus den Erfahrungen der Türkei lernend, beim Organisieren der Messen, von ausländischen Firmen, die im Organisationsgebiet über Sachkenntnisse verfügen, Nutzen ziehen.

Mir war aufgefallen, dass auf der Messe viele gleich angezogene Jugendliche tätig waren. Ich erfuhr, dass die technischen Schulen und Institute solche Messen als eine Gelegenheit für ihre Schüler empfinden, die präsentierten Neuigkeiten der bekannten Industrien, aus der Nähe zu sehen und kennenzulernen.

Ich beabsichtige nicht, dass das Ende meines Artikels eine Art von Schock für den Leser ist. Vielleicht wird er es auch nicht

glauben. Ich war während der ganzen Messe, bewusst, ob Bedarf oder nicht, der Stammgast der WCs. Nur aus einem Grund, und zwar, weil ich mich an den Tag erinnerte, an dem ich auf der Internationalen Kairo- Messe den Bedarf hatte, auf die Toilette zu gehen. Ich hoffe und vermute, daß verstanden wird, was ich hiermit meine. Daher konnte ich diese Gelegenheit nicht verpassen. Als ich im Zentrum der TUYAP in Istanbul war, und hier den Zustand der WCs sah und diese mit den Toiletten in unseren Messen verglich, was war dann? Ihr wartet auf das Ergebnis, nicht wahr? Jetzt bin ich zu diesem Entschluss gekommen: Angesehene Messen fangen anscheinend mit angesehenen Toiletten an."

■ QUELLENVERZEICHNIS

- 1- Olivier, Türkei Reisebeschreibung - In den Jahren 1790 Türkei und İstanbul, übersetzung; Oğuz Gökmen, Ankara 1977.
- 2- Jean Ebersolt, Byzanz İstanbul und östliche Reisende, Übersetzer; İlhan Arda, İstanbul 1999.
- 3- Elif Süreyya Genç, Charles White, Drei Jahre in İstanbul, Die Bräuche der Türken in 1844, İstanbul Universität Institut für Sozial Wissenschaften Literatur Fakultät Soziologie Fach, unveröffentlichte Diplomarbeit, İstanbul 1999.
- 4- Şebnem Önal, "Reisebeschreibungen", Von Gestern auf Heute İstanbul Enzyklopädie, VI., (1994), 540-41.
- 5- Evliya Çelebi, Evliya Çelebi Reisebeschreibung, für die Veröffentlichung vorbereitet von; Orhan Şaik Gökyay, 1. Buch: İstanbul, İstanbul 1995.
- 6- C.C. Carbognano, İstanbul Ende des 18.Jh., Übersetzung; Erendiz Özbayoğlu, İstanbul 1993.
- 7- Miss Julia Pardoe, İstanbul im 19.Jh, Übersetzung; Bedriye Şanda, İstanbul 1997.
- 8- Edmondo De Amicis, İstanbul 1874, Übersetzung; Beynün Akyavaş, Ankara 1993.
- 9- Lady Montagu, Türkei Briefe 1717-1718, Übersetzer; Aysel Kurutluoğlu, İstanbul 1977.
- 10- Semavi Eyice, "Unsere Grabstätten", Türkisches Heimat, 242 (Mart 1955), 690.
- 11- Johannes Schiltberger, Zwischen Türken und Tataren (1394-1427), Übersetzung; Turgut Akpınar, İstanbul 1997.
- 12- Bülent Aksoy, Die Musik Der Osmanen Aus Der Sicht Der Europäischen Reisenden, İstanbul 1994.
- 13- Mrs. Max Müller, Briefe aus İstanbul, Übersetzung; Afife Buğra, İstanbul 1978.
- 14- Josephus Grelot, Die İstanbul Reisebeschreibung, Übersetzung; Maide Selen, İstanbul 1998.
- 15- Dorina Neave, Das Leben Im Alten İstanbul, Übersetzung; Osman Öndeş, İstanbul 1978.
- 16- Clara Erskine Clement, The City Of The Sultans, Boston 1895.
- 17- Hester Donaldson Jenkins, Die Mädchen vom Robert College, Übersetzung; Ayşe Aksu, İstanbul 2008.
- 18- Baronne Durand Fontmagne, İstanbul Tage nach dem Krim Krieg, Übersetzung; İsmail Yergüz, İstanbul Ekim 2007.
- 19- Antoine Galland, Tägliche Errinerungen über İstanbul (1672-1673), mit Versionen Veröffentlichter; Charles Schefer, Übersetzung; Nahid Sırrı Örik, Ankara 1987.
- 20- Rıza Mahmud, "Eine Lektion Die Wir Von Den Türkischen Messen Lernen", el Akhbar, (15 März 2008), Ägypten-Kairo

BURDUR KÜÇÜK SANAYİ SİTESİ ÇALIŞANLARININ MESLEKLERİNE VE EĞİTİMLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

ÖZET

Çalışmanın amacı, Burdur Küçük Sanayi Sitesi çalışanlarının mesleklerine ve eğitimlerine ilişkin görüşlerini inceleyerek sorunların belirlenmesi ve çözümü için önerilerde bulunulmasıdır. Araştırma tanımlayıcı bir araştırmadır.

Araştırma Burdur Küçük Sanayi Sitesinde çalışan çırak, kalfa ve ustaları kapsamaktadır. Yapılan ön görüşmede, araştırmaya katılmak isteyen bireylerin sayısı belli olmuş ve çalışan 112 çırak, kalfa ve usta örneklemini oluşturmuştur. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşü alınan "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" ile araştırmacılar tarafından, çalışan çırak, kalfa ve ustalarla yüz yüze görüşerek toplanmıştır. Ayrıca bazı sorular için, katılımcıların ifadelerinin yanı sıra, araştırmacı gözlemlerinden de yararlanılmıştır. Veriler, nitel metin içerik analizi ve SPSS (Statistical Program for Social Science) v.15,0 paket programı ile frekans tabloları oluşturularak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, Burdur Küçük Sanayi Sitesi çalışanlarının meslek ve eğitimleri bakımından pek çok problemle karşı karşıya olduklarını ortaya çıkarmıştır.

Anahtar Sözcükler: Küçük sanayi sitesi çalışanları, meslek, eğitim, görüşme, nitel çalışma

G erçek eğitim ortamında (ki bu ortam okulda sağlanır) çocuk planlı ve programlı bir biçimde her şeyin doğrusunu öğrenir. Böyle bir ortamda çocuk, eğitimin en genel amacı olan "bireyi topluma yararlı hale getirme" ilkesine göre yetiştirilir. Bireyin yaptığı işle ilgili mesleki bilgisi yoksa o kişinin işini öğrenmesi hem kişisel, hem kurumsal hem de toplumsal açılardan gereklidir (KÜÇÜKAHMET, 2000:2-3). Sosyal hayatta önceki dönemlerde babadan oğula geçen ve yaşamsal bir faaliyet olan meslek, günümüzde bireyin becerilerine, gizil güçlerine, isteklerine ve olanaklarına göre eğitim sürecinde yönlendirilerek öğrenilen ve yerine getirilen bir etkinlik olarak değerlendirilmektedir. Profesyonel bir tarzda yapılması gereken etkinlikler olarak bireylere sosyal süreçte sorumluluğunu alabilecek düzeyde bir meslek kazandırmak, toplumların önde gelen sorunlarından biri olmaktadır (ERDEN, 1998).

Türkiye, "Sekiz yıllık Zorunlu Temel Eğitim" yasasını kabul etmesine rağmen, Dünya Bankası'nın raporunda, eğitime en az kamu harcaması yapan ülkeler arasında gösterilmektedir. Bu durum, eğitimin niteliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Eğitim sisteminin çarpıklığı, eğitilmiş insana dayalı iş

olanaklarının sınırlılığı, bireylerin eğitime olan inancını sarsmaktadır. Resmi rakamlara göre, eğitilmiş insanlar arasındaki işsizlik oranı eğitimsizlerden daha fazladır. Bu durumda, okumuş olmak yerine işçi olmak ve bir an önce para kazanmak, aileler ve bireyler için önemli görülmektedir (AKYAN ve ATAK, 2004:140).

Son yıllarda toplumun üretim kapasitesi ve işgücü verimliliğinin yükseltilmesi için işgücünün eğitilmesi gerektiğine ilişkin tartışmaların giderek arttığı dikkat çekmektedir. Bilim ve teknoloji alanındaki hızlı ilerlemeler, yetişkinlerin sahip oldukları bilgi ve deneyimlerin kısa sürede eskimesi ve yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Önerilen yetiştirme kaynakları (okul veya piyasa, işyeri) arasında farklılıklar bulunsun da, özellikle sanayi ağırlıklı üretim biçimi, insan gücüne yüksek nitelik kazandırılması için eğitimi zorunlu hale getirmektedir. Bu durum, sürekli bir öğrenme ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır (ERBESLER, 1987,91). Bu bağlamda, işletmelerin, özellikle elektrik teknisyeni, tornacı, kaynakçı vb. yetiştiren endüstriyel okul mezunu nitelikli işgücünü bulmakta güçlük çektiği işveren temsilcileri tarafından ifade edilmektedir (DPT, 1983,16).

Eğitimin ekonomik gelişmeye yönelik katkısı ile ilişkili

teorik tartışmalar, 1960'ların başında, İnsan Sermayesi Kuramı ile önemli bir artış kaydetmiştir. İnsan Sermayesi Kuramı'nda en kazançlı yatırımın insana yapılan yatırım olduğu vurgulanmıştır. Bu yatırımın birey ve toplum bağlamında pek çok fiziksel sermaye tarzından daha kazançlı olduğu belirtilmiştir. Eğitimin, sanayi ve hizmet sektörünün ihtiyaç duyduğu bilgi ve beceriye sahip kalifiye işgücünü yetiştirerek, verimli işgücü sayesinde ekonomik gelişmeye önemli katkılarda bulunacağı ifade edilmektedir (WOODHALL, 1979,34).

İşyerlerindeki meslek eğitimi vasıtasıyla öğrencilerin yaptıkları işe ya da üretime daha iyi hazırlanmış olmaları beklenmektedir. Eğitimin üretime yönelik perspektifi büyük ölçüde mesleki eğitim ve yetiştirme kavramları ile açıklanmaktadır. İşgücünün yetiştirilmesinin, hem okuldaki eğitim sürecini hem de işyerindeki öğrenme süreçlerini kapsadığı belirtilmektedir (ÜNAL, 1996). Çalışma yaşamı süresince bireyin eğitilmesinin verimliliği etkileme yolları tartışılmakla birlikte, eğitim ile verimlilik arasındaki doğrudan ilişki işgücünün yetiştirilmesine yönelik eğitim faaliyetlerinin önemine vurgu yapmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitim okullarında yapılan eğitimin daha çok kuramsal olması ve araç-gereç gereksinimlerinin karşılanamaması nedenleriyle mezunların işe uyumlarının zaman aldığı ve uzun süre verim sağlanamadığı yönünde görüşler de öne sürülmektedir (DÜZENLİ, 1986:6-7). Çıraklık eğitim merkezinde önce çıraklık eğitimi, kalfalık ve ustalık eğitimi ve daha sonra usta öğreticilik eğitimi verilmektedir. Çıraklık Eğitim Merkezi'nde eğitim alabilmek için, ilköğretimi bitirmek zorunludur, 15 yaşından gün almak gereklidir. Burdur (Şekil 1) Çıraklık Eğitim Merkezi'ne devam eden öğrencilerden bazılarının yaşları 40-45'i bulabilmektedir. Çıraklık Eğitim Merkezi'ne devam eden öğrenciler, gündüz saatlerinde işyerinde çalıştıkları için dersler hafta sonu ve akşam saatlerinde yapılmaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı, Burdur Merkez Küçük Sanayi Sitesi'nde çırak, kalfa ve usta olarak çalışan işgücünün kendi mesleklerine ve eğitimlerine ilişkin bakış açılarını belirlemektir.

Problem

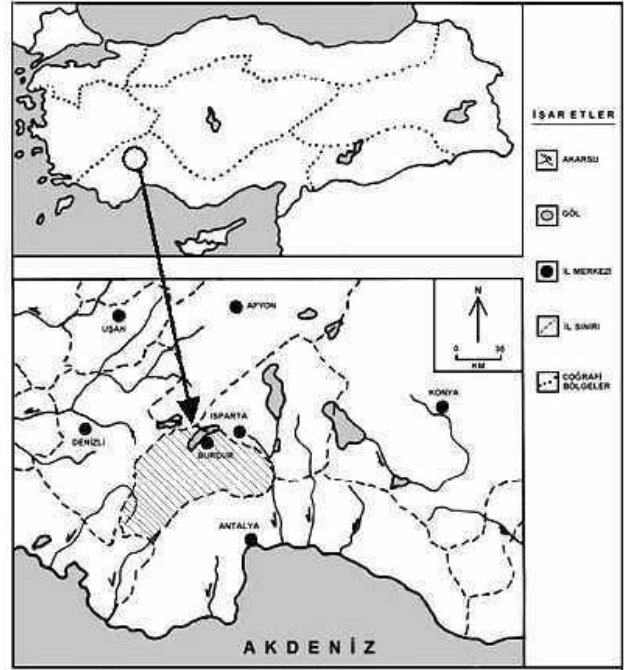
Burdur küçük sanayi sitesi çalışanlarının kendi mesleklerine ve eğitimlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

Alt Problemler

1. Burdur küçük sanayi çalışanlarının gelecekte gerçekleştirmeyi düşündükleri hedefleri nelerdir?
2. Burdur küçük sanayi çalışanları mesleklerinin geleceği nasıl görmektedirler?
3. Burdur küçük sanayi çalışanları yaptıkları meslekten memnunlar mı?
4. Burdur küçük sanayi çalışanlarının mesleklerini seçme nedenleri nelerdir?
5. Burdur küçük sanayi çalışanları yaptıkları işten elde ettikleri kazancı yeterli bulmakta mıdır?

6. Burdur küçük sanayi çalışanları hangi meslekte çalışmak isterlerdi?

7. Burdur küçük sanayi çalışanlarına fırsat verilmesi durumunda yüksek tahsil yapma durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası

YÖNTEM

Araştırmanın evrenini Burdur Merkez Küçük Sanayi Sitesi'nde çalışan çırak, kalfa ve ustalar oluşturmaktadır. Yapılan ön görüşmede, araştırmaya katılmak isteyen katılımcıların sayısı belli olmuş ve örneklem, uygunluk örnekleme olacak şekilde 112 çırak, kalfa ve ustadan oluşmuştur.

Bu araştırmada, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" kullanılmıştır. Görüşme formunun uygunluğu için uzman görüşlerine başvurulmuş, gelen dönütler doğrultusunda düzeltmeler yapılmıştır. Bu bağlamda, sanayi çalışanlarının yaptıkları meslek ve eğitimlerine yönelik bakış açılarını belirlemek amacıyla hazırlanan görüşme formu, örnekleme alınan bireylere yüz yüze uygulanmıştır. Ayrıca bazı sorular için, katılımcıların ifadelerinin yanı sıra, araştırmacı gözlemlerinden de yararlanılmıştır.

Araştırmayı katılmayı kabul eden katılımcıların görüşme formunda yer alan soruları içtenlikle cevaplandırdıkları varsayılmaktadır. Araştırma sırasında çalışan çocukların işveren baskısı nedeniyle sorulara doğru cevap vermemesi çalışmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

Nitel yöntemlerden en sık kullanılanı görüşmedir. Görüşme, insanların perspektiflerini deneyimlerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan, oldukça güçlü bir yöntemdir. Görüşmede kullanılan temel yöntem sözlü iletişimdir (YILDIRIM ve ŞİMŞEK, 2004,36). Elde edilen verilerin çözümlemesinde metin içerik analizi yapılmış,

daha sonra sınıflandırılan veriler betimsel istatistik yöntemi ile değerlendirilmiştir. Örneklemeye alınan bireylerden elde edilen veriler SPSS 15.00 kullanılarak çözümlenmiştir. Problem ve alt problemlerin özelliği göz önünde bulundurularak, dağılımları belirlemede yüzde ve frekans değerleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Burdur Çıraklık Eğitim Merkezi'nden elde edilen verilere göre, 2007 yılı Mayıs ayı itibarıyla sanayi sitesinde 295 erkek ve 288 bayan çırak bulunmaktadır. 173 erkek ve 33 bayan kalfa bulunmaktadır. Çıraklık Eğitim Merkezi'nde toplam 789 öğrenci bulunmaktadır. Öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik durumları alt düzeydedir. Öğrencilerin büyük bölümünün eğitim düzeyi ilköğretimdir. Öğrencilerin tamamı Burdur çevre köylerinden ve Burdur merkez ilçesine bağlı Bağarası Mahallesi'nden gelmektedir. Öğrenciler, Çıraklık Eğitim Merkezi'ne kalfalık belgesi, daha sonra da ustalık belgesi almak için devam etmektedirler. Öğrenci velileri okulda düzenlenen veli toplantılarına genellikle katılmamaktadırlar.

Okula devam eden öğrenciler bugüne kadar okula hiçbir proje sunmamışlardır. Çıraklık eğitim merkezindeki öğretmenler, öğrencilerinin çalıştıkları işyerlerinde yeterli iş materyali (makine, sistem vb.) olmadığı için okulda verdikleri pratik bilgileri uygulama imkânı bulamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durumda, öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarabilecekleri olanaklara sahip olmadıkları görülmektedir.

Burdur Oto Tamirciler Esnaf ve Sanatkarlar Odası'ndan elde edilen verilere göre, Burdur Küçük sanayi Sitesi'nde faaliyet gösteren odaya kayıtlı esnafın mesleklere göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo 1. Burdur Küçük Sanayi Sitesi Esnafının Mesleklere Göre Dağılımı

Meslek	f	Meslek	f	Meslek	f
1. Oto Motor Tamiri	95	10. Oto Makas Tamiri	1	19. Cıvata Ticareti	1
2. Oto Elektrikçilik	30	11. Motosiklet Tamiri	14	20. Oto Camcı	1
3. Akü Tamiri	6	12. Saat Tamirciliği	7	21. Bisiklet Mobilit Parçacılığı	2
4. Tornacılık	11	13. Oto Döşemecilik	9	22. Su Motor Tamiri	1
5. Mazot Pompa Ayan	5	14. Radyo Tamiri	1	23. Güneş Enerjisi İmalatı	1
6. Oto Kaportacılık	32	15. Madeni Yağ Ticareti	4	24. Oto Fedeck Parça Tic.	12
7. Oto Boyacılık	23	16. Hidrolik Pnömatik Torna	1	25. Rot Balans Ayan	4
8. Eksosoz Kaynakçılık	15	17. Oto Aksesuar	2	26. Motor Yendeme	2
9. Oto Lastikçilik	13	18. Traktör Servisi	1	27. Oto Yağlama-Yıkamaçılığı	17
Toplam	312				

Kaynak: Araştırmacılar tarafından anket yoluyla elde edilmiştir.

Burdur Küçük Sanayi Sitesinde faaliyet gösteren meslek dalları arasında en büyük grubu Oto Motor Tamircileri (95 adet) oluşturmaktadır. Bunu oto kaportacıları (32 adet) ve oto elektrikçileri (30 adet) izlemektedir. Bazı meslek gruplarından ise sadece birer temsilci bulunmaktadır. Bunlar; oto makas tamircisi, cıvata ticareti, oto camcı, radyo tamircisi, hidrolik pnömatik torna, traktör servisi, su motoru tamircisi ve güneş enerjisi imalatçısından oluşmaktadır.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Mesleklere Göre Dağılımı

İş Türü	F	%	İş Türü	f	%
1. Pompa Ustası	4	3,57	9. Oto Elektrikçisi	12	10,7
2. Oto Yıkama	8	7,14	10. Elektronik Servis	8	7,14
3. Traktör Tamircisi	8	7,14	11. Oto Radyatör	4	3,57
4. Tornacı	4	3,57	12. Oto Döşeme	4	3,57
5. Oto Motor Tamircisi	36	32,13	13. Oto Lastik Kaplama	4	3,57
6. Kaportacı	8	7,14			
7. Kaynakçı	4	3,57			
8. Oto Boyacı	8	7,14	Toplam	112	100

Kaynak: Araştırmacılar tarafından anket yoluyla elde edilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya dâhil edilen katılımcılardan en büyük grubu, oto motor tamircileri (36 kişi) oluşturmaktadır. Bunu 12 kişi ile oto elektrikçileri izlemektedir. Katılımcılardan en küçük grubu ise pompacılar, tornacılar, kaynakçılar, oto radyatörçüler, oto döşemeciler ve oto lastik kaplamacılar (4'er kişi) oluşturmıştır.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Unvanları

Unvan	f	%
Çırak	44	39,2
Kalfa	32	28,5
Usta	36	32,14
Toplam	112	100

Kaynak: Araştırmacılar tarafından anket yoluyla elde edilmiştir.

Araştırmaya dâhil edilen katılımcıların unvanlarına göre dağılımları incelendiğinde, 44'ünün çırak, 32'sinin kalfa ve 36'sının usta olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Yaş Durumları

Yaş	F	%	Yaş	F	%
16	8	7,14	28	12	10,71
17	16	14,28	31	4	3,57
19	4	3,57	32	8	7,14
21	4	3,57	33	8	7,14
24	12	10,71	36	4	3,57
25	8	7,14	40	4	3,57
26	4	3,57	42	4	3,57
27	8	7,14	44	4	3,57
			Toplam	112	100

Kaynak: Araştırmacılar tarafından anket yoluyla elde edilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların 16'sının 17 yaşında, 12'sinin 24 yaşında, 12'sinin 28 yaşında olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Medeni Halleri

Medeni Hali	F	%
Evli	60	53,57
Bekâr	52	46,43
Toplam	112	100

Kaynak: Araştırmacılar tarafından anket yoluyla elde edilmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcılardan 60'ının (%53.57) evli ve 52'sinin (%46.43) bekâr olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çıraklık Eğitimi Dışında Mezun Oldukları Okullar

Okul Türü	Frekans
İlkokul	56
İlköğretim	32
Meslek Lisesi	12
Meslek Yüksekokulu	8
Fakülte	4
Toplam	112

Kaynak: Araştırmacılar tarafından anket yoluyla elde edilmiştir.

Tablo 6 incelendiği zaman, katılımcılardan 56'sının ilköğretim mezunu, 32'sinin ilköğretim mezunu, 12'sinin meslek lisesi mezunu, 8'inin meslek yüksekokulu mezunu ve 4'ünün de fakülte mezunu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Baba Meslekleri

Meslek	Frekans
Çiftçi	56
Tamirci	8
İşçi	8
Emekli	16
Araba Çekicisi	4
Memur	8
Öğretmen	4
Oto Döşemecisi	4
Oto Lastikçi	4
Toplam	112

Kaynak: Araştırmacılar tarafından anket yoluyla elde edilmiştir.

Araştırmaya dâhil edilen katılımcılardan 56'sının baba mesleğinin çiftçi, diğerlerinin de çoğunluğunun işçi, işçi emeklisi ve tamirci olduğu dikkatleri çekmektedir.

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Anne Meslekleri

Meslek	Frekans
Çiftçi	52
Ev Hanımı	60
Toplam	112

Kaynak: Araştırmacılar tarafından anket yoluyla elde edilmiştir.

Tablo 8 incelendiğinde, araştırmaya katılan katılımcılardan 52'sinin anne mesleği olarak çiftçi, 60'ının ise ev hanımı olarak beyan ettikleri görülmektedir.

Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Soru 1. *Burdur küçük sanayi çalışanlarının gelecekte gerçekleştirmeyi düşündükleri hedefleri nelerdir?*

Görüşme formlarının incelemesi neticesinde, katılımcılardan 36'sı gelecek yıllarda şu an yaptığı işle ilgili kendilerine ait bir işyeri açmayı düşündüklerini ifade etmişlerdir. 40 kişi şu an yaptığı işle ilgili ileriye dönük bir hedeflerinin olmadığını belirtmişlerdir. 11'i yaptığı işi daha da büyütmek istediklerini söylemişlerdir. 8'i emekli olmak istediğini, 11'i yaptığı işle ilgili kendini geliştirmek istediğini, 4 kişi yüksek öğrenim görmek istediğini, 1 kişi turizmle ilgili bir iş yapmak istediğini, 1 kişi ise geleceğe dönük en büyük hayalini bir araba sahibi olmak olduğunu ifade etmiştir.

Soru 2. *Burdur küçük sanayi çalışanları mesleklerinin geleceğini nasıl görmektedirler?*

Katılımcılardan 12'si şu an yaptığı işi ileride sürdürmek istemediklerini ifade etmişlerdir. 36'sı bu şartlar devam edecek olursa mesleklerinin geleceğinin ileride daha kötü olacağını belirtmişlerdir. 12'si herhangi bir fikirlerinin olmadığını beyan etmişlerdir. 48'i mesleklerinin geleceğini iyi görürken, 4 kişi mesleklerinin gelişmeye müsait olduğunu, fakat Burdur'da fazla şansının olmadığını ifade etmiştir.

Soru 3. *Burdur küçük sanayi çalışanları yaptıkları meslekten memnunlar mı?*

Katılımcılardan 100'ü yaptıkları işten mutlu olduklarını, 8'i zorunluluktan dolayı bu işi yaptığını, 4'ü ise mesleğini sevdiğini, ancak kazançlarını yeterli bulmadığını belirtmiştir.

Soru 4. *Burdur küçük sanayi çalışanlarının mesleklerini seçme nedenleri nelerdir?*

Katılımcılardan 16'sı yaptığı bu mesleği babası istediği için, 8'i maddî zorunluluklar nedeniyle, 20'si babası bu işi yaptığı için, 12'si okulda başarılı olamadığı için, 56'sı ise isteyerek seçtiğini ifade etmişlerdir.

Soru 5. *Burdur küçük sanayi çalışanları yaptıkları işten elde ettikleri kazancı yeterli bulmakta mıdır?*

Katılımcılardan 32'si elde ettikleri kazancı yetersiz bulmakta ve gelecekte de bu durumun değişmeyeceğini belirtmişlerdir. 60'ı yeterli olduğunu ve gelecekte daha iyi olacağını düşündüklerini beyan etmişlerdir. 16'sı az çok yetiyor, 4'ü ise yetmiyor, fakat ileride iyi olacağını düşünüyorum şeklinde cevap vermiştir.

Soru 6. *Burdur küçük sanayi çalışanları hangi meslekte*

çalışmak istemektedirler?

Katılımcılardan 16'sı bu işi yapmıyor olsa çiftçi olmak istediğini, 8'i kafe işletmek istediğini, 12'si ticaretle meşgul olmak istediğini, 12'si futbolcu olmak istediğini, 4'ü kamyoncu, 4'ü öğretmen, 1'i aşçı, 8'i oto tamircisi, 4'ü akademik kariyer, 4'ü muhasebeci, 4'ü oto elektronik sistemleri, 4'ü İngilizce öğretmeni, 8'i müzisyen, 4'ü oto lastik ticareti, 8'i bir fikri olmadığını ve 8'i de işinden memnun olduğunu belirtmiştir.

Soru 7. *Burdur küçük sanayi çalışanlarına fırsat verilmesi durumunda yüksek tahsil yapma durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?*

Katılımcılardan 72'si evet, 8'i kesinlikle evet bilgisayar alanında, 24'ü hayır, 4'ü evet İngilizce alanında, 4'ü evet elektrik eğitimi alanında yüksek tahsil yapmak istediklerini beyan etmişlerdir.

TARTIŞMA

Burdur Küçük Sanayi Sitesi çalışanlarının mesleklerine ve eğitimlerine ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada, çalışanların meslek ve eğitimleri bakımından pek çok problemle karşı karşıya oldukları ortaya çıkarılmıştır.

Çalışanların; % 35,7'sinin kendi meslekleri ile ilgili geleceğe dönük bir hedefleri yoktur. % 32'si mesleğinin geleceğinin ileride daha kötü olacağını ifade etmiştir. Buna karşın çalışanların % 32'si ileride mesleğine dönük bir işyeri açmak istediğini, % 9,8'i de ileride mesleğini büyütmek istediğini belirtmiştir. YILDIZ'ın (2003) araştırmasındaki bulgulara göre "iş bir zorunluluktan dolayı yapanların, mesleklerine geçici bir uğraşı gibi bakabilmelerinin mümkün olacağını" belirtmiştir.

Katılımcıların % 89'u yaptığı işten mutlu olduğunu ifade etmiştir. % 14,3'ü bu işi babası istediği için, % 17,8'i babası bu işi yaptığı için ve % 50'si isteyerek bu işi yaptığını belirtmiştir. Çalışanların meslek seçiminde kendi tercihleri yanında ailenin yönlendirmesi de önemli ölçüde etkili olmuştur. Bu sonuç aynı zamanda, YILDIZ'ın (2003) çalışanların 1/3'ünün yaptıkları meslekten memnuniyet duymadıklarını belirttiği araştırma sonuçlarıyla bazı benzerlikler göstermektedir.

Katılımcıların % 53,6'sı ücretlerinin yeterli olduğunu, gelecekte daha iyi olacağını belirtirken; % 28,6'sı ücretlerin yetersiz olduğunu ve gelecekte daha kötü olacağını ifade etmiştir. Ücretleri yetersiz bulanların daha çok çıraklar olduğu göz önüne alındığında, bu durumun DİE (1994) verilerinde "gelir elde eden çocukların büyük bir bölümünün (%88) aylık geliri asgari ücretin altındadır" ifadesiyle uyumlu olduğu görülmektedir. YILDIZ (2003) çırakların 3/5'ünün aldığı ücreti yetersiz gördüklerini belirtmiştir.

Çalışanların % 64,3'ü fırsat verilmesi durumunda yüksek öğrenim görmek istediğini belirtmiştir. DİE (1994) verilerine göre, okula devam edip çalışan çocukların %92'si, okula devam etmeyip çalışan çocukların %33'ü okula devam edip eğitimini tamamlamak istemektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Katılımcıların gelecek yaşamlarında gerçekleştirmeyi düşündükleri hedefleri incelendiğinde, katılımcılardan sadece 36'sının şu an yaptıkları işle ilgili bir gelecek öngördükleri ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, çocukların uygun alana yönlendirilebilmeleri için ilköğretimde yetenek testi yapılmalı ve çocuklar yetenekleri doğrultusunda en uygun alana yönlendirilmelidir.

Katılımcıların mesleklerinin geleceğine ilişkin yanıtları incelendiğinde, katılımcıların yaklaşık yarısının mesleklerinin geleceğini iyi görmedikleri anlaşılmaktadır. Bu nedenle, küçük sanayi sitesi çalışanlarının her geçen gün gelişen teknolojiye adapte olabilmeleri ve kendilerini geliştirebilmeleri için gerekli önlemler alınmalıdır.

Katılımcıların yaptıkları işten memnun olup olmadıklarına ilişkin soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun yaptıkları işi sevdikleri ortaya çıkmaktadır.

Katılımcıların şu anki mesleklerini nasıl seçtiklerine ilişkin soruya verdikleri yanıt incelendiğinde, yaklaşık yarısının isteyerek, diğer yarısının ise ailelerinin yönlendirmesi ile seçtikleri görülmektedir. Çocukların mesleğe yönlendirilmeleri konusunda okullarda gerekli çalışmalara öncelik verilmelidir.

Katılımcıların kazançlarını yeterli bulmalarına ilişkin yanıtları incelendiğinde, kazançlarından memnun olanların oranının %50 civarında olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma sırasında yapılan yüz yüze görüşmelerden elde edilen bulgulara göre, özellikle çırakların işten çıkarılma ve aile baskısından dolayı haklarını arayamadıkları ve düşük ücretle çalıştırıldıkları anlaşılmaktadır. Bu durumun yaşanmaması için, yoğun bir denetim sisteminin kurulması gerekmektedir.

Katılımcıların çalışmak istedikleri mesleğe ilişkin yanıtları incelendiğinde, büyük bir bölümünün halen yapmakta oldukları işin dışında bir meslekte çalışmak istedikleri görülmektedir. YILDIZ (2003,63) çırakların iş yaşamına erken yaşlarda atılmalarında ailelerin büyük rolü olduğunu belirterek, çocuğun yetenekli olduğu alanda istihdam edilebilmesi için ana-babaya rehberlik eğitimi verilebilecek bir ortam hazırlanması gerektiğini ifade etmiştir.

Katılımcıların yüksek eğitim yapmak isteyip istemediklerine ilişkin soruya verdikleri yanıtlarda, büyük bir bölümünün olumlu yanıt verdiği görülmektedir. Bu nedenle sanayi sitelerinde çalışan bireylerin eğitim olanaklarından daha fazla yararlanabilmeleri için sıkı bir denetim ve bir takım yaptırımlar getirilebilir (YILDIZ, 2003,63).

KAYNAKÇA

- 1-AKYAN, M. A. ve ATAK, N. (2004). Çankırı Sanayi Sitesinde Çalışan Çocuklar ve Çalışma Koşulları. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 57(3), 139-151.
- 2- DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI- DPT. (1983) V. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Ankara: İstihdam Yayın No: 1935.
- 3- DİE, 1994 Çocuk İstihdamı Anketi Sonuçları, Ekim 1996.
- 4- DÜZENLİ, N. (1986) İstihdam Sorunu ve Sanayide Eğitilmiş İşgücü İhtiyacı. T. C. Devlet Bakanlığı Uluslar arası İstihdam ve Mesleki - Teknik Eğitim Sempozyumu, Bildiri, 6-9 Ekim 1986, Ankara.
- 5- ERBESLER, A. (1987) İstanbul İmalat Sanayinde İşgücünün Eğitim Yapısı ve Teknolojik Değişmeye Uyum Sorunları. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları, No:356.
- 6- ERDEN, M. (1998). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. İstanbul: Alkım Yayınları
- 7- KÜÇÜKAHMET, L. (2000) Öğretimde Planlama ve Değerlendirme. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- 8- ÜNAL, L. I. (1996). İşbaşında Yetiştirmenin Verimlilik ve İstihdam Açısından Değerlendirilmesi. Milli Prodüktivite Merkezi, MPM Verimlilik Dergisi, 1, 95-116.
- 9- WOODHALL, M. (1979) Education, Work and Employment in Developing Countries - A Synthesis of Recent Research. Education Work and Employment. A Summary Review. International Development Research Center Manuscript Reports, Ottawa, IDRC.
- 10- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2004). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- 11- YILDIZ, M. C. (2003). Diyarbakır Sanayi Sitesinde Çalışan Çırakların Sosyo-Ekonomik ve Mesleki Durumları Üzerine Bir Değerlendirme. III. GAP ve Sanayi Kongresi, Bildiri, 18-19 Ekim 2003, Diyarbakır.

■ Hilmi DEMİRKAYA (Yrd. Doç. Dr.; University of Mehmet Akif Ersoy, Faculty of Education)

■ Mustafa SAĞDIÇ (Dr.; Üsküdar Çağrıbey Anadolu Lisesi, İstanbul)

VIEWS OF THE WORKERS IN BURDUR SMALL INDUSTRIAL SITES

ABSTRACT

This study was aimed at examining the views of the workers in Burdur Small Industrial Sites on their vocation and education. 112 randomly selected workers (all of them male) working at small industrial sites in the province center of Burdur constituted the sample, in 2007. A specially developed "semi-constructed interview form was administered to the sample group. This is a qualitative case study. The results of the study were analyzed by using content analyses procedure. This study indicated that Burdur Small Industrial Sites workers have encountered numerous problems in terms of their vocational and educational positions.

Keywords: Small industrial sites workers, vocation, education, interview, qualitative study

A child learns all facts in a well organised and planned education technique. In such a media child is brought up as to be useful to public, which is the main concern of education. Education is necessary for both personal, foundations and society if person has no professional knowledge. (KÜÇÜKAHMET, 2000:2-3). Profession which is regarded as an activity acquired according to personal abilities, secret power, will and possibilities today, used to be regarded as profession passing off from father to son. To make actions in an professional way and to make a person have a profession by which he can take responsibility in social process is the one of the most important problems of society. (ERDEN, 1998).

Though Turkey has accepted the "eight year compulsory education, it is one of the countries whose expenses for education are very low according to the report of World Bank. This situation negatively effects the quality of education. The deformity of education system and restrained possibilities of educating men shakes person's belief in education. According to official figures, rate of unemployment of educated people is far more than the unemployment rate of uneducated people. For this reason, instead of being educat-

ed people, families give more importance to being workers and earn money. (AKYAN ve ATAK, 2004:140).

Nowadays, it is seen that discussion over the educating the working class is increasing day by day to improve the production capacity and effectiveness of labor force of the society. Improvements in science and technology rapidly outdate the knowledge and experience that adults possess. Though there are some differences between the suggested bringing up resources (school, work place or market), industrial production style, especially, makes it inevitable to educate labor force of men. This condition reveals the constant need of education. (ERBESLER, 1987:91). Under these circumstances, it is stated by employer representatives that foundations have difficulty in employing qualified people graduated from industrial and technical colleges which educate students such as electricity technician, turner, metal worker and etc. (DPT, 1983:16).

The theoretic discussions on assets of education on economical development have recorded a significant increase with the Theory of Human Capital in early 1960s. In the Theory of Human Capital, it is stated that most advantageous investment is the investment on human. It is notified that

this kind of investment is far more useful than any other kinds of physical investment. It is stated that it will have much assets on economical developments if education serves according to the need of industrial and service sectors in terms of knowledge and capability. (WOODHALL, 1979:34).

Students are expected to be ready for their profession or production after the professional education they acquired in working places. The perspective of education on production is mainly explained through professional education and bringing up terms. Bringing up of labor force both includes the education process at school and working places. (ÜNAL, 1996). It also notified that importance of education activities related to bringing up of labor force along the ways effectiveness of person's education as long as of his working life.

There is a view that states due to lack of the tools in technical schools and due to quality of education which is mainly based of theories, graduated people have difficulty in adapting working conditions and this takes a long time. (DÜZENLİ, 1986:6-7). In apprentice training centers, firstly apprentice training is done and later forman training and craftsman training and finally rab training are done. To attend education classes in apprentice training centers one must complete his primary and secondary education and must be at least fifteen years old. Some of the students in Burdur (Chart 1) Apprentice Training Center are at the age 40-45. As students attending to apprentice classes work in daytime, classes take place at weekends and in the evenings. Here, the aim of this research is to determine the view of apprentices, formen, craftsman and rabs to their own profession and education in Burdur Small Industry Site.

Problem

How workers in Burdur Small Industry Site view and regard their work and profession?

Sub Problems

1. What are the main concerns of the people working in Burdur Small Industry?
2. How the workers of Burdur Small Industry view the future of their profession?
3. Are the workers of Burdur Small Industry satisfied with their current work?
4. What are the reasons for the workers of Burdur Small Industry to choose their current profession?
5. Are the workers of Burdur Small Industry satisfied with their financial earning?
6. In which fields the workers of Burdur Small Industry would prefer to work ?
7. How would the workers of Burdur Small Industry react to attend a high school if they were given chance to?

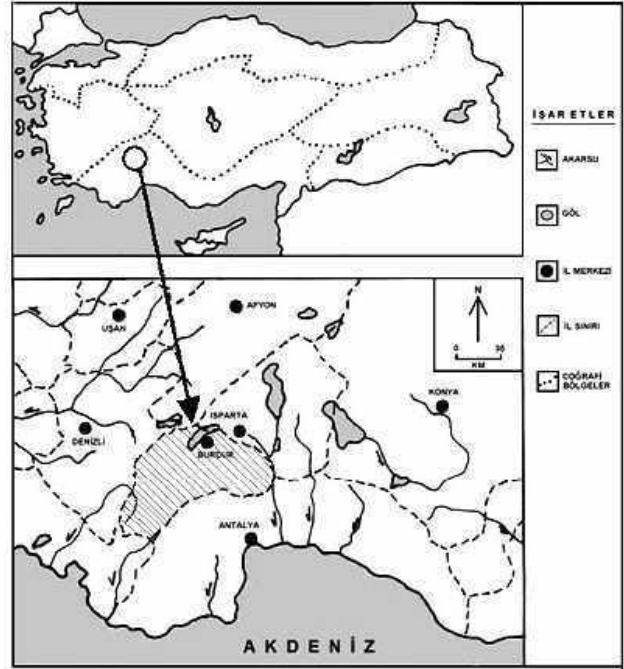

Chart 1: Location map of research field.

THE METHOD

Research field includes apprentices, formen, craftsmen and rabs in Burdur Small Industry Site. In screening made beforehand, number of the volunteers to participate in research is determined and 112 apprentices, formen, craftsmen and rabs participated in research to serve as a whole.

In this research, half made interview form is used which was prepared before. For the appropriateness of the interview form, views of some experts are evaluated and some arrangements and corrections are done according to these views. This interview form which was prepared to determine to perspectives of industry workers to their education and to their professions, is applied face to face. Apart from this, for some problems, besides the statements of attenders, views of observers are used.

It is supposed that attenders of the research should answer all the questions which take place in the research sincerely. If working children happen to have given wrong answers to the questions in the form, this is not under the responsibility of the research.

The most frequently used way of qualitative style is interview. Interview is a fairly strong way to reveal the perspectives, experiences, feelings and perceptions of the people. The main style used in the interview is oral communication. (YILDIRIM ve ŞİMŞEK, 2004:36). Texts are analyzed to dissolution of the acquired information and this information acquired, is evaluated with a descriptive statics way. The information acquired from sample people are dissolved by using SPSS 15.00. Regarding the specialties of problems and sub problems, percentage and frequency values are used in determining the dispersion.

DATA

According to information from Burdur Apprentice Training Center, in May 2007 there were 295 male and 288 female apprentices. There were 173 male and 33 female formen. There are 789 students in Apprentice Training Center in total. The socio-economic status of the parents of the students are below the standarts. Most of the students have only completed primary and secondary schools. All of the students are from nearby villages of Burdur and Bagarasi Restrict which is connected to centrum of Burdur. Students attend to Apprentice Training Center to get forman certificate and later craftsman certificate. Students guardians do not attend to guardians assemblage which are held in the school.

None of the students attending to school has preprepared a project. Teachers in Apprentice Training Center have indicated that due to lack of tools (machinery, system) they are't able to apply to theoric information into practice, which they teach orally. So, it is seen that students aren't given a chance to reveal their abilities.

According to information from Burdur Automobile Repairman, and Chamber of Craftsmen and Artisans, number of registered Craftsmen are shown below.

Chart 1. Dispersion according to Profession in Burdur Small Industry Site

Profession	f	Profession	f	Profession	f
1. Car Engine Repair	95	10. Car Trimmer Service	1	19. Bolt Screw Trade	1
2. Car Electricity	30	11. Motorcyle Repair	14	20. Car Glasses	1
3. Accumulator Repair	6	12. Watch Repair	7	21. Bycle and Motorcyle Equipments	2
4. Turner	11	13. Car Interior Furnishing	9	22. Water Engine Repair	1
5. Gas Pump Setting	5	14. Radio Repair	1	23. Solar Energy Production	1
6. Motor Hood Service	32	15. Lube Oil Trade	4	24. Car Spare Parts Trade	12
7. Car Painting	23	16. Hydrolc Pnomatic Turner	1	25. Wheel Alignment and Balancing	4
8. Exhaust- Metal Work	15	17. Car Accessories	2	26. Engine Renewing	2
9. Car Tires	13	18. Tractor Service	1	27. Car Washing and Oiling	17
Total	312				

Resource: Acquired by researchers by survey way.

The biggest group among the profession branches in Burdur Small Industry Site is Car Engine Repairers. (95) There are 32 Car Motor Hood services and 30 Car Electricians. However some profession groups have only one representatives. These are Car Trimmer Service, Bolt Screw Trade, Car Glasses, Radio Repairers, Hydrolc Pnomatic Turner, Tractor Service, Water Engine Repairer and Solar Energy Production.

Chart 2. Professional Dispersion of Participant who attended the research

Profession Type	F	%	Profession Type	f	%
1. Pump Repairer	4	3,57	9. Car Electrician	12	10,7
2. Car Washing	8	7,14	10. Electronic Service	8	7,14
3. Tractor Repairer	8	7,14	11. Car Radiator	4	3,57
4. Turner	4	3,57	12. Car Internal Furnishing	4	3,57
5. Car Engine Repairer	36	32,13	13. Car Tire Rubberizor	4	3,57
6. Motor Hood	8	7,14			
7. Metal Worker	4	3,57			
8. Car Painter	8	7,14	Total	112	100

Resource: Acquired by researchers by survey way.

When Chart 2 is examined, the biggest group which attended the research is composed of car engine repairers (36 people.) There are 12 car electricians. The smallest groups of participants are Pumpers, turners, metal workers, car radiators, car internal furnisher and car tire rubberizers. (4 people in each group)

Chart 3. Job Title of Participants in Research

Unvan	f	%
Apprentice	44	39,2
Forman	32	28,5
Craftsman	36	32,14
Total	112	100

Resource: Acquired by researchers by survey way.

When dispersions of participants are examined according to job title, it is seen that there are 44 apprentice, 32 formen and 36 craftsmen.

Chart 4. The Ages of Participants in Research

Age	F	%	Age	F	%
16	8	7,14	28	12	10,71
17	16	14,28	31	4	3,57
19	4	3,57	32	8	7,14
21	4	3,57	33	8	7,14
24	12	10,71	36	4	3,57
25	8	7,14	40	4	3,57
26	4	3,57	42	4	3,57
27	8	7,14	44	4	3,57
			Total	112	100

Resource: Acquired by researchers by survey way.

When Chart 4 is examined, it is seen that there are 16 participants at the age of 17, 12 participants at the age of 24 and 12 participants at the age of 28.

Chart 5. Marital Status of Participants in Research

Marital status	F	%
Married	60	53,57
Single	52	46,43
Total	112	100

Resource: Acquired by researchers by survey way.

It is interesting that sixty of participants are married (%53.57) and fiftytwo of participants are single (%46.43)

Chart 6. Schools which participants graduated except Apprentice Training

School Type	Frekans
Primary	56
Secondary	32
Engineering college	12
Engineering High School	8
Faculty	4
Total	112

Resource: Acquired by researchers by survey way.

When Chart 6 is examined it is seen that 56 of participants are graduated from primary school, 32 from secondary school, 12 from Engineering College, 8 from Engineering Gihg school and 4 from faculty.

Chart 7. Professions of Fathers of Participants

Profession	Frequency
Farmer	56
Repairer	8
Worker	8
Retired	16
Car Towing Vehicle Driver	4
Clerk	8
Teacher	4
Car Internal Furnisher	4
Car Tire Servicer	4
Total	112

Resource: Acquired by researchers by survey way.

It is seen that 56 participants fathers are farmer and rest are mainly worker, retired or repairer.

Chart 8. Professions of Fathers of Participants

Profession	Frequency
Farmer	52
House Wife	60
Total	112

Resource: Acquired by researchers by survey way.

When Chart 8 is examined it is seen that 52 participants mothers are farmer and other 60 mothers are house wife.

Diagnosis Related to Sub Problems

Question 1. *What are the future plans of Burdur Small Industry workers?*

After examining interview forms, %36 of the participants stated that they were planning to built the own works in coming years. 40 people stated that they had no future plans related to their current professions. 11 people stated that they wanted to improve their business. 8 people stated that they wanted to be retired while 11 people stated they wanted to improve themselves in their professions, 4 people wanted to attend high school, 1 person stated that he wanted to be dealing with tourism and 1 person stated that his biggest concern for future was to have a car.

Question 2. *How workers of Burdur Small Industry view the future of their profession?*

12 of participants stated that they didn't want to continue their current profession in future. 36 people stated that under these circumstances, their professions in future would go worse. 12 people stated that they had no idea about this situation. 48 people stated that their profession would be better in future and 4 people stated that their profession might improve however this is possible in Burdur due to lack of facilities.

Question 3. *Are the workers of Burdur Small Industry satisfied with their current work?*

100 of participants stated that they were satisfied with their work however 8 people stated that they did that work just because they had to and 4 people stated that they loved their profession but they didnt earn enough.

Soru 4. *What are the reasons for workers of Burdur Small Industry to choose their current profession?*

16 of participants stated that they did that work as their father wanted them to do, 8 people stated that they were doing that work due to financial issues, 20 people stated that they were doing that work because that's the profession of their fathers, 12 people stated that they were doing that work as they failed to succeed in school and 56 people stated that they were doing that work according to their own will.

Soru 5. *Are the workers of Burdur Small Industry satisfied with their financial earning?*

32 of participants stated that they were not satisfied with their earning and they were worried that that situation would not improve in future. 60 people stated that they were satisfied with their earning and they hoped it would be better in the near future. 16 people stated that the money

they earned was hardly enough and 4 people stated the money was not enough to live on, however they hoped that situation would improve in the near future.

Soru 6. *In which fields the workers of Burdur Small Industry would prefer to work?*

16 of participants stated that they would be farmer if they weren't doing that profession, 8 people stated that they wanted to own a cafe-restaurant, 12 poeple stated that they wanted to be trader, 12 people stated they they wanted to be football player, 4 people stated that they wanted to be truck driver, 4 people teacher, 1 cook, 8 car repairer, 4 academic career, 4 accountant, 4 car electrician, 4 English teacher, 8 musician, 4 car tire trade. 8 people stated that they had no idea and 8 people stated that they were satisfied with their current work.

Soru 7. *How would the workers of Burdur Small Industry react to attend high school if they were given chance to?*

72 of participants answered "yes" 8 of them said "definitely yes, in computer sector" 24 people said "no" 4 said "yes to English" and another 4 said "yes to electricity education".

DISCUSSION

Many problems of workers of Burdur Small Industry Site related to their education and profession in this reserarch.

%35,7 of workers have no valid plans related to their professions in future. %32 of them stated that their profession field will go worse in the near future. However %32 of the participants stated that they wanted to have their own working place in the near future and %9,8 people stated that they wanted to improve their profession. In 2003 research of YILDIZ, it is stated that "those who worked just because they had to, regarded their work and profession as a temporary activity."

%89 of the participants stated that they were satisfied with their profession. %14,3 of them stated that they were doing that work as their father wanted them to do so, %17,8 do as this is the profession of their father and %50 of them do their profession on their own will. Authority of the workers' families also effected option of profession besides own will of the workers. This result also resembles to the results of the workers of YILDIZ (2003) who are not satisfied with their current work.

%53,6 of the participants stated that their wages were sufficient and they hoped that that situation would be better in the near future however %28,6 of participants stated that their wages were insufficient and they thought that that situation would go worse in the near future. It is seen that most of those who are not satisfied with their wages are apprentices and this situation is in accordance with the information of Government Institute of Statistics (1994)" most of the working children earn less then minimum wage (%88) . 3/5 of Apprentices of YILDIZ stated that their wages were insufficient.

%64,3 of workers stated that they would attend high school if they were given chance to. According to informa-

tion from Government Institute of Statistics (1994) %92 of those children who both work and attend to school and %33 of those who work but don't attend to school, want to continue to school and complete their education.

CONCLUSION

When future plans of the participants are examined, it is seen that %33 of them have future plans related to their current professions. For this reason, children must be classified according to their talents and interest areas in primary school by giving them tests and they should be diverted into appropriate fields according to their talents and abilities.

When answers of the participants related to the future of their professions are examined, it is seen that almost half of the participants are hopeless about the future of their professions. For this reason small industry workers must adapt themselves to technology which is improving day by day.

When the participants asked the question "if they are satisfied with their current work" it is seen that most of them are satisfied with their current work.

When participants are asked how they selected their current professions, they said they either selected their profession on their own will or on the will of their parents. Required studies must be given priority in schools while diverting children to their professions.

When participants are asked if they are satisfied with their wages, it is seen that nearly half of the participants are satisfied with their current work. On face to face interviews , it is seen that most of the apprentices work for low wages as they are afraid of their families that they can't take the risk of being fired. To prevent this, there must be intense supervision.

When participants are asked about their current professions, it is seen that most of them want to work in another profession than their current professions.YILDIZ (2003:63) stated that apprentices get into working life in early ages and this is mainly due to their families and their families must be given a guidance course to divert their children into right fields according to their talents.

When participants are asked whether they want to attend high school or not, it is seen that majority want to attend. For this reason for those who work in industrial sites there must be intense supervision to provide them possibility of education.(YILDIZ, 2003:63).

■ BIBLIOGRAPHY

- 1-AKYAN, M. A. ve ATAĞ, N. (2004). Children Working in Cankiri Industry Site and Their Working Conditions.. Ankara University Magazine of Faculty of Medicine, 57(3), 139-151.
- 2- Government Planning Organization- GPO., (1983) V. Special 5year Development Plan Commission Report.. Ankara: employment Issue: 1935.
- 3- GIS, 1994 Results of Survey of Children Employment, October 1996.
- 4- Regular, N., (1986) Problem of Employment and Need of educated labor force in Industry.. Republic of Turkey, Government Ministry International Employment and Professional Technical Education symposium, Announcement 6-9 October 1986, Ankara.
- 5- ERBESLER, A., (1987) Education structure and adaptation problems to technological alternation in Istanbul Production Industry. Ankara: National Productivity Center Publication. Issue 356
- 6- ERDEN, M. (1998). Introduction to profession of Teaching . İstanbul: Alkım Publication
- 7- KÜÇÜKAHMET, L., (2000) Planning and Evaluation in Teaching. . Ankara: Nobel Publication and Distribution
- 8- ÜNAL, L. I. (1996). Evaluation of Bringig up in terms of effectiveness and employment. National Productivity Center. NPC Effectivines Magazine, 1,95-116
- 9- WOODHALL, M., (1979) Education, Work and Employment in Developing Countries - A Synthesis of Recent Research. Education Work and Employment. A Summary Review. International Development Research Center Manuscript Reports, Ottawa, IDRC.
- 10- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2004). Qualitative Research Way in social sciences. . Ankara: Seçkin publishing house
- 11- YILDIZ, M. C. (2003). An Evaluation over the socio-economic and professional conditions of apprentices working in Diyarbakir Industry Site. III. GAP and Industry Congress, Announcement, 18-19 October 2003, Diyarbakir.

■ Hilmi DEMİRKAYA (Ass.Doç. Dr. Mehmet Akif Ersoy Uni Erz.Fak., Grundschule Abtl.)

■ Mustafa SAĞDIÇ (Dr.; Üsküdar Çağrıbey Anadolu Lisesi, İstanbul)

DIE ANSICHTEN DER ARBEITER IN BURDUR KLEIN-INDUSTRIE -GEBIET IN BEZUG AUF IHRE BERUFE UND ERZIEHUNGEN

ÜBERSICHT

Der Zweck dieser Studie ist, die Ansichten der Arbeiter im Burdur Klein-Industriegebiet in Bezug auf ihre Berufe und Erziehungen untersuchend, die Probleme zu bestimmen und für deren Lösung Vorschläge zu empfehlen.

Die Untersuchung beinhaltet die Lehrlinge, Gehilfen und Meister, die im Burdur Klein-Industriegebiet arbeiten. In der Vorbesprechung wurde die Zahl der Individuen, die an der Studie teilnehmen wollen, bestimmt und eine stichprobenartige Gruppe von 112 Lehrlingen, Gehilfen und Meistern erstellt. Die Daten wurden durch "Halb-Konstruktives Besprechungs- Formular", das mit Einholen der Expertenmeinungen von Forschern entwickelt und die Besprechung mit den arbeitenden Lehrlingen, Gehilfen und Meistern von Angesicht zu Angesicht gesammelt wurde. Für manche Fragen wurden ausserdem, neben den Aussagen der Teilnehmer, auch die Beobachtungen der Forscher verwendet. Die Daten wurden mit qualitativer Textinhaltsanalyse und mit SPSS (Statistical Program for Social Science) v.15.0 Programmpaket mit Frequenztabelle erstellt, bewertet. Die erreichten Befunde brachten hervor, dass die Arbeiter im Burdur Klein-Industriegebiet, hinsichtlich ihrer Berufe und Ausbildungen, vielen Problemen gegenüberstehen.

Schlüsselwörter: Arbeiter im Klein-Industriegebiet, Beruf, Erziehung, Besprechung, qualitative Studie

Im realen Bildungsumfeld (und dieses wird in der Schule gesichert) lernt das Kind auf geplante und programmierte Weise das Korrekte von allem. In einem solchem Umfeld wird das Kind nach dem Prinzip "das Individuum in einen, für die Gesellschaft nützlichen Zustand bringen", erzogen. Falls eine Person keine beruflichen Kenntnisse über seine ausgeübte Arbeit hat, ist es aus individueller, institutioneller und auch gesellschaftlicher Sicht erforderlich, dass diese ihren Beruf erlernt (KÜÇÜKAHMET, 2000:2-3). Der Beruf, der im sozialen Leben früher von Vater zu Sohn übertragen wurde und eine entscheidende Aktivität war, wird heute als eine solche bewertet, die der Fertigkeiten, versteckten Stärken, Ansprüchen und Chancen der Person gemäß, im Ausbildungs-Prozess richtend, gelernt und erfüllt wird. Einer der führenden Probleme der Gesellschaften ist es, als Aktivitäten, die in professionellem Stil erfüllt werden sollen, den Personen einen Beruf zu verschaffen, dessen Verantwortung sie im sozialen Prozess übernehmen können (ERDEN, 1998).

Obwohl die Türkei das Gesetz "acht-Jahres Pflicht für allgemeinbildende Schulen" anerkannt hat, wird dies im Bericht der Weltbank, unter den Ländern, die am wenigsten öffentliche Ausgaben für die Bildung machen, gezeigt. Diese Lage beeinflusst die Bildungswerte in negativer Richtung. Die Verzerrtheit des Bildungssystems zerrüttet den Glauben an die Begrenztheit der Berufsmöglichkeiten von gebildeten Personen und der Bildung. Den offiziellen Zahlen zufolge ist die Arbeitslosenrate der gebildeten Personen höher als die der ungebildeten. In diesem Fall wird anstatt Bildung das "Arbeiter sein und so schnell wie möglich anfangen, Geld zu verdienen" von den Familien und Personen als wichtiger empfunden (AKYAN und ATAĞ, 2004:140).

Es wird die Aufmerksamkeit darauf erweckt, dass sich in den letzten Jahren die Konflikte in Bezug auf die Notwendigkeit der Ausbildung der Arbeitskräfte, um die Gesellschafts-Produktionskapazität und Arbeitskraft-Produktivität zu steigern, zunehmend erhöht. Die raschen Fortschritte in wis-

senschaftlichen und technologischen Bereichen verursachen, dass das Wissen und die Erfahrungen der Erwachsenen in kurzer Zeit veraltet und ungenügend bleiben. Selbst wenn Unterschiede zwischen den vorgeschlagenen Erziehungsquellen (Schule oder Markt/Arbeitsplatz) vorhanden sind, bringt vor allem die überwiegend industrielle Produktionsart, die Erziehung in einen Pflichtzustand, um der menschlichen Leistung eine höhere Beschaffenheit zu verschaffen. Diese Lage bringt einen Bedarf an fortwährender Bildung, hervor (ERBESLER, 1987:91). In diesem Kontext wird, von den Arbeitgeber-Vertretern der Unternehmen ausgedrückt, dass diese Schwierigkeiten beim Finden von qualifizierten Absolventen von Industriellen Schulen, die Elektriker, Drechsler, Schweißer usw. ausbilden, haben (DPT, 1983:16).

Mit der Humankapital-Theorie, anfangs der 1960'ger, haben die theoretischen Auseinandersetzungen, verbunden mit dem Beitrag der Bildung auf die wirtschaftliche Entwicklung, eine wichtige Erhöhung registriert. Mit der Humankapital-Theorie wurde betont, dass die rentabelste Investition die Investition an den Menschen ist. Es wurde hervorgehoben, dass diese Investition noch rentabler ist als die meisten mit Individuum und Gesellschaft verbundenen physikalischen Kapital-Investitionen. Es wird ausgesagt, dass die Erziehung zur Ausbildung qualifizierter Arbeitskräfte, die Wissen und Fertigkeiten besitzen, welche im Industrie- und Dienstleistungs-Sektor benötigt werden, durch produktive Arbeitskräfte, bedeutende Beiträge zur wirtschaftlichen Entwicklung leisten wird (WOODHALL, 1979:34).

Es wird von den Berufsausbildungen in den Arbeitsplätzen erwartet, dass die Schüler für ihre ausgeübten Berufe oder Produktion noch besser vorbereitet werden. Die Perspektive der Bildung wird in grossem Maß mit den Begriffen Erziehung und Ausbildung, erklärt. Es wird hervorgehoben, dass die Ausbildung der Arbeitskräfte den Bildungsprozess in der Schule und den Anlernprozess im Arbeitsplatz beinhaltet (ÜNAL, 1996). Zusammen mit der Diskussion der Wege zur Produktivitäts-Beeinflussung der Ausbildung der Person während seines Berufslebens wird auch die Relevanz der Bildungsaktivitäten, orientierend auf die Ausbildung der Arbeitskraft mit direkter Beziehung zwischen Erziehung und Produktivität, betont.

Aus Gründen, dass die Ausbildung in den Berufs- und technischen Schulen überwiegend theoretisch ist und der Bedarf an Ausrüstung nicht gedeckt wird werden auch Ansichten, die sich darauf richten, dass die Anpassung der Absolventen, Zeit in Anspruch nimmt und lange Zeit keine Produktivität gesichert wird; vorgelegt (DÜZENLİ, 1986:6-7). Im Lehrlings-Ausbildungs-Zentrum werden zuerst Lehrlingsausbildungen, dann Gehilfen- und Meisterausbildungen und später Meister-Ausbilder Erziehungen, gemacht. Für eine Ausbildung im Lehrlings- Ausbildungs-Zentrum ist es verbindlich, die Primärstufe zu beenden und notwendig, sein 14. Lebensjahr vollendet zu haben. Das Alter einiger der Schüler, die das Burdur (Şekil 1) Lehrlings -Ausbildungs-Zentrum besuchen, erlangt 40-45. Da die Schüler, die das Lehrlings-Ausbildungs-

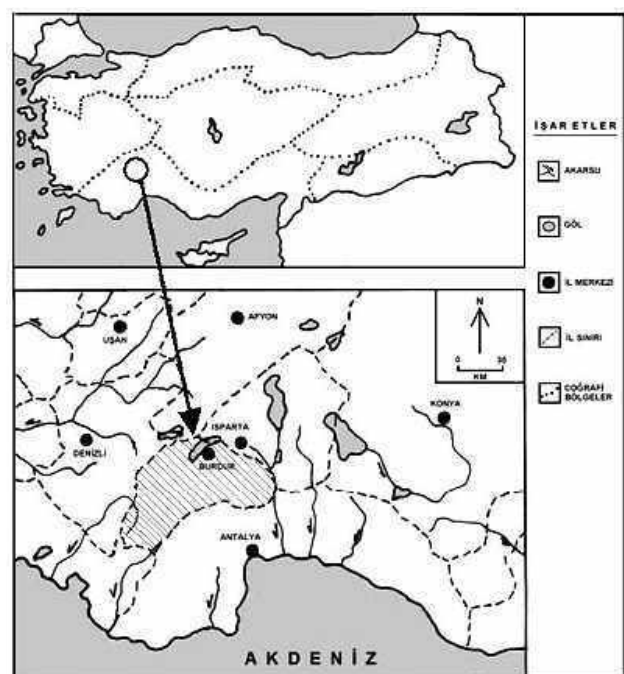
Zentrum besuchen, tagsüber in ihrem Arbeitsplatz arbeiten, wird der Unterricht am Wochenende und abends geführt. In diesem Zusammenhang ist der Zweck dieser Studie, die Ansichten der im Burdur- Zentrum- Klein-Industriegebiet als Lehrling, Gehilfe oder Meister arbeitenden Arbeitskräfte in Bezug auf ihre Berufe und Ausbildungen festzustellen.

Probleme

Was sind die Ansichten der Burdur- Klein-Industriearbeiter in Bezug auf ihre Berufe und Ausbildungen?

Sub-Probleme

1. Was sind die Ziele der Burdur Klein-Industriearbeiter, die sie in Zukunft zu verwirklichen denken?
2. Wie sehen die Burdur Klein-Industriearbeiter die Zukunft ihrer Berufe?
3. Sind die Arbeiter des Burdur Klein-Industriegebietes mit ihren ausgeübten Berufen zufrieden?
4. Was sind die Gründe, die die Burdur Klein-Industriearbeiter zu ihrer Berufswahl bewegten?
5. Finden die Burdur Klein-Industriearbeiter das Einkommen von ihren ausgeübten Berufen als ausreichend?
6. Welchen Beruf würden die Burdur Klein-Industriearbeiter gerne ausüben?
7. Was sind die Ansichten der Burdur Klein-Industriearbeiter in Bezug auf ein Studium, im Falle, wenn ihnen diese Gelegenheit gegeben wird?

Şekil 1: Standort Karte vom Forschungsbereich

METHODE

Den Mittelpunkt dieser Studie bilden die Lehrlinge, Gehilfen und Meister, die im Burdur Zentrum Klein-Industriegebiet arbeiten. In der Vorbesprechung wurde die Anzahl derjenigen,

die teilnehmen wollten, geklärt und eine stichprobenartige Gruppe als Adäquat, von 112 Lehrlingen, Gehilfen und Meistern, erstellt.

In dieser Studie wurde das "Halb-Konstruktive Besprechungs-Formular", das von Forschern entwickelt wurde, benutzt. Für die Adäquatheit dieses Besprechungsformulars wurden Expertenmeinungen konsultiert, und eventuell Korrekturen durchgeführt. In diesem Zusammenhang wurde das Besprechungsformular, welches mit dem Ziel zur Feststellung der Ansichten der Industriearbeiter bezüglich ihrer Berufe und Ausbildungen vorbereitet wurde, von Angesicht zu Angesicht mit den stichprobenartig ausgewählten Personen durchgeführt. Bei manchen Fragen wurden ausserdem neben den Aussagen der Teilnehmer auch die Beobachtungen der Forscher verwendet.

Es wird davon ausgegangen, dass die freiwilligen Teilnehmer dieser Studie die Fragen im Besprechungsformular aufrichtig beantwortet haben. Die nicht aufrichtige Beantwortung der Fragen der während der Studie arbeitenden Kindern durch den Druck des Arbeitgebers bildet die Begrenztheit dieser Studie.

Von den qualitativen Methoden ist die meist verwendete die Besprechung. Sie ist eine äußerst starke Methode bei der Darlegung der perspektiven Erfahrungen, Gefühlen und Wahrnehmungen der Menschen. Die Hauptmethode, die in der Besprechung angewendet wird, ist die mündliche Kommunikation (YILDIRIM und ŞİMŞEK, 2004:36). Beim Zerlegen der erreichten Daten wurde eine Textinhaltsanalyse gemacht, wonach die kategorisierten Daten mit der beschreibenden statistischen Methode bewertet wurden. Die erhaltenen Daten der stichprobenartigen Einzelpersonen wurden mit der SPSS 15.0, analysiert. Bei der Dissoziations-Bestimmung wurden die Merkmale der Probleme und Sub-Probleme beachtend, Prozentsätze und Frequenz-Werte, verwendet.

BEFUNDE

Den vom Burdur Lehrlings-Ausbildungs-Zentrum erhaltenen Daten zufolge, sind im Industriegebiet hinsichtlich Mai 2007, 295 männliche und 288 weibliche Lehrlinge vorhanden, 173 männliche und 33 weibliche Gehilfen. Im Lehrling Ausbildungs-Zentrum sind insgesamt 789 Schüler vorhanden. Das Niveau der sozio-ökonomischen Lage der Schülerfamilien ist niedrig. Die Bildungsebene eines grossen Anteils der Schüler ist primär. Alle Schüler kommen aus umliegenden Dörfern von Burdur und aus den mit dem Stadtkreis verbundenen Wohnvierteln. Die Schüler besuchen das Lehrling Ausbildungs-Zentrum, um das Gehilfen-Zertifikat und später auch das Master-Zertifikat zu erhalten. Die Erziehungsberechtigten der Schüler nehmen meistens nicht an Elternsitzungen teil.

Die Schüler die, diese Schule besucht, haben bis heute keine Projekte dargereicht. Die Lehrkräfte im Lehrling Ausbildungs-Zentrum sagten, dass ihre Schüler keine Möglichkeit zur Anwendung der praktischen Informationen, die ihnen in der

Schule gegeben wurden, haben, weil in den Arbeitsplätzen, wo sie arbeiten, nicht genügend Arbeitsmateriale (Maschine, System usw.) vorhanden sind. So wird gesehen, dass die Schüler keine Chancen haben, ihre Fähigkeiten zu enthüllen.

Den, vom Burdur Auto Mechanik Gewerbebetreiber und Handwerker Kammer erhaltenden Daten zufolge, ist die Dissoziation hinsichtlich der Gewerbebetreiber-Berufe, die im Burdur Klein-Industriegebiet Aktivem Kammer registriert sind, wie unten aufgelistet.

Tabelle.1. Die Dissoziation der Berufe von Burdur Klein-Industriegebiet Gewerbebetreibern.

Beruf	f	Beruf	f	Beruf	f
1. Auto-Motor Reparatur	95	10. Cutter Reparatur	1	19. Bolzen Handel	1
2. Auto Elektriker	30	11. Motorrad Reparatur	14	20. Auto Glaser	1
3. Akku Reparatur	6	12. Uhren Reparatur	7	21. Fahrrad und Mobilet Teile	2
4. Drechlerei	11	13. Auto-Polsterung	9	22. Wasser-Motor Reparatur	1
5. Kraftstoffpumpen-anpassung	5	14. Radio Reparatur	1	23. Solarenergie Produktion	1
6. Auto-Karosseriebau	32	15. Mineralöl Handel	4	24. Auto-Ersatzteile Handel	12
7. Auto Malerei	23	16. Hydraulik-Pneumatik Drehmaschine	1	25. Schwankungsrückstellung	4
8. Abgas-Schweißer	15	17. Auto Zubehör	2	26. Motor Erneuerung	2
9. Auto-Reifen	13	18. Traktor Service	1	27. Auto Ölung-Wasche	17
Gesamt	312				

Quelle: Wurde durch die Umfrage der Forscher erhalten.

Unter den Fachgebieten, die es im Burdur Klein-Industriegebiet gibt, bilden die die Auto-Motor- Reparaturen die größte Gruppe (95 Stück). Diesem folgen die Auto-Karosseriebauer (32 Stück) und die Auto-Elektriker (30 Stück). Bei manchen Berufsgruppen dagegen, sind jeweils nur ein Vertreter vorhanden. Diese sind; Auto-Cutter Reperateur, Bolzen Handel, Auto Glaser, Radio Reperateur, Hydraulik-Pneumatik Drehmaschine, Traktor Service, Wasser-Motor Reperateur und Solarenergie Produktion.

Tabelle 2. Die Dissoziation der Berufe von an der Studie teilnehmenden

Berufstyp	F	%	Berufstyp	F	%
1. Pumpen-Meister	4	3,57	9. Auto Elektriker	12	10,7
2. Autowäsche	8	7,14	10. Elektronik Service	8	7,14
3. Traktor Mechaniker	8	7,14	11. Auto Kühler	4	3,57
4. Drechsler	4	3,57	12. Auto Polsterer	4	3,57
5. Auto-Motor Reparatör	36	32,13	13. Autoreifen Gummierung	4	3,57
6. Karosseriebauer	8	7,14			
7. Schweißer	4	3,57			
8. Auto Maler	8	7,14	Gesamt	112	100

Quelle: Wurde durch die Umfrage der Forscher erhalten.

Quelle: Wurde durch die Umfrage der Forscher erhalten.

Nach Tabelle 2 bilden die Auto-Motor Reparateure innerhalb unserer Studie die größte Gruppe (36 Personen) Dieser folgt mit 12 Personen die Auto- Elektriker. Die kleinste Gruppen der Teilnehmer bilden die Pumper, Drechsler, Schweißer, Auto Kühler, Auto Polsterer und Autoreifen Gummierer (jeweil 4 Personen).

Tabelle 3. Die Titel der Teilnehmer

Titel	F	%
Lehrling	44	39,2
Gehilfe	32	28,5
Meister	36	32,14
Gesamt	112	100

Quelle: Wurde durch die Umfrage der Forscher erhalten.

Wenn die Dissoziation nach den Titeln der Studie einbezogenen Teilnehmern untersucht wird, sieht man, dass 44 davon Lehrlinge, 32 davon Gehilfen und 36 davon Meister sind.

Tabelle 4. Die Alters-Zustände der an der Studie teilnehmenden

Alter	F	%	Alter	F	%
16	8	7,14	28	12	10,71
17	16	14,28	31	4	3,57
19	4	3,57	32	8	7,14
21	4	3,57	33	8	7,14
24	12	10,71	36	4	3,57
25	8	7,14	40	4	3,57
26	4	3,57	42	4	3,57
27	8	7,14	44	4	3,57
			Gesamt	112	100

Quelle: Wurde durch die Umfrage der Forscher erstellt.

Wenn Tabelle 4 untersucht wird, sieht man, dass 16 von den Teilnehmern 17 Jahre alt, 12 von ihnen 24, 12 weitere 28 Jahre alt sind.

Tabelle 5. Der Familienstand der an der Studie Teilnehmenden

Familienstand	F	%
Verheiratet	60	53,57
Ledig	52	46,43
Gesamt	112	100

Quelle: Wurde durch die Umfrage der Forscher erstellt.

Beachtlich ist, daß 60 der Teilnehmer (53.57%) verheiratet und 52 (46.43%) ledig sind.

Tabelle 6. Die absolvierten Schulen, ausserhalb der Lehrlings-Ausbildungen, der an der Studie Teilnehmenden

Schultyp	Frequenz
Grundschule	56
Primärstufe	32
Berufliches Gymnasium	12
Berufsoberschule	8
Fakultät	4
Gesamt	112

Quelle: Wurde durch die Umfrage der Forscher erstellt.

Nach der Tabelle 6 sind 56 der Teilnehmer Grundschulabsolventen, 32 von ihnen Primärstufen-Absolventen, 12 Absolventen der beruflichen Gymnasien, 8 von ihnen hohe Berufsschul-Absolventen und 4 Absolventen von Fakultäten. Tabelle 7. Die Berufe der Väter von den an dieser Studie Teilnehmenden

Tabelle 7. Die Berufe der Väter von den an dieser Studie Teilnehmenden

Beruf	Frequenz
Landwirt	56
Mechaniker	8
Arbeiter	8
Rentner	16
Araba Çekicisi	4
Beamter	8
Lehrer	4
Auto-Polsterer	4
Auto-Reifen	4
Gesamt	112

Quelle: Wurde durch die Umfrage der Forscher, erstellt.

Dass 56 von den Berufen der Väter, von den in diese Studie einbezogenen Teilnehmern Landwirt, und die meisten der restlichen, Arbeiter, Rentner oder Mechaniker sind, ist Aufmerksamkeit erregend.

Tabelle 8. Die Berufe der Mütter, von den an der Studie Teilnehmenden

Beruf	Frequenz
Landwirtin	52
Hausfrau	60
Gesamt	112

Quelle: Wurde durch die Umfrage der Forscher, erstellt.

Wenn Tabelle 8 untersucht wird, wird gesehen dass 52 der, an der Studie Teilnehmenden, die Berufe ihrer Mutter als Landwirtin, 60 dagegen als Hausfrau erläutert haben.

Die Befunde Im Bezug Auf Die Sub-Probleme

Frage1. Was sind die Ziele der Burdur Klein-Industriearbeiter, die sie in Zukunft zu verwirklichen denken?

Das Resultat der Besprechungs- Formulare ist wie folgend: 36 der Teilnehmer sind davon überzeugt, in den kommenden Jahren eine eigene Arbeitsstätte bezüglich ihrer jetzt ausgeübten Berufe eröffnen zu können. 40 Personen sagten aus, dass sie keine besonderen Anstrengungen bezüglich ihrer jetzt ausgeübten Berufe haben. 11 von ihnen sagten, dass sie ihre ausgeübten Tätigkeiten vergrößern wollen. 8 von ihnen äußerten den Wunsch auf Rente; 11 Personen wollen sich bezüglich ihrer Berufe entwickeln und 4 Personen haben den Wunsch auf eine Hochschulbildung. Eine Person wünscht sich einen Beruf, der mit Tourismus zusammenhängt und eine andere sagt, dass der grösste Wunsch für die Zukunft, ein eigenes Auto zu besitzen, ist.

Frage 2. Wie ersehen die Burdur Klein-Industriearbeiter die Zukunft ihrer Berufe?

12 von den Teilnehmern äußerten, dass sie in Zukunft nicht in den jetzt ausgeübten Berufen tätig sein wollen. 36 Personen äußerten, dass, falls diese Bedingungen weiterhin so bleiben, sich die zukünftige Lage ihrer Berufe verschlechtern wird. 12 von ihnen erklärten, dass sie keinerlei Ideen haben. Während 48 von ihnen die zukünftige Lage ihrer Berufe als gut ansehen, äußerten 4 Personen, dass ihre Berufe eine Entwicklung erlaubt, jedoch diese in Burdur keine Chancen haben.

Frage 3. Sind die Arbeiter des Burdur Klein-Industriegebietes mit ihren ausgeübten Berufen zufrieden?

100 von den Teilnehmern sagten, dass sie mit ihren ausgeübten Berufen sehr zufrieden sind; 8 von ihnen sagten, dass sie wegen Notwendigkeit diese Berufe ausüben; 4 dagegen sagten, dass sie ihre Berufe mögen, doch ihren Verdienst als nicht ausreichend empfinden.

Frage 4. Was sind die Gründe, die die Burdur Klein-Industriearbeiter zu ihrer Berufswahl bewegten?

16 der Teilnehmer äußerten, dass sie diesen Beruf gewählt haben, weil es der Vater so wollte, 8 von ihnen, wegen finanzieller Not; 20 von ihnen, weil die Väter diese Berufe ausübten; 12 von ihnen, weil sie in der Schule nicht erfolgreich waren; 56 dagegen äußerten, wegen eigenem Wunsch.

Frage 5. Finden die Burdur Klein-Industriearbeiter das Einkommen von ihren ausgeübten Berufen, als ausreichend?

32 der Teilnehmer finden ihren Lohn als zu niedrig und äußern, dass dieser Zustand auch in Zukunft sich nicht verändern wird. 60 davon äußerten, dass sie denken, dass dies ausreichend ist und in Zukunft sich verbessern wird. 16 gaben die Antwort "reicht mehr oder weniger aus", 4 von ihnen "nicht ausreichend, doch ich denke, dass es sich in Zukunft verbessern wird".

Frage 6. Welchen Beruf würden die Burdur Klein-Industriearbeiter gerne ausüben?

16 der Teilnehmer äußerten, dass sie gerne Landwirte wären, wenn sie diesen Beruf nicht ausgeübt hätten; 8 von ihnen, dass sie gerne ein Cafe betreiben würden; 12 von ihnen wären gerne mit Handel beschäftigt und 12 von ihnen wollten gerne Fussballer sein. 4 von ihnen Lastkraftwagen-Besitzer; 4 von ihnen Lehrer; einer davon Koch; 8 von ihnen Automechaniker; 4 von ihnen wollte die akademische Karriere; 4 von ihnen Buchführer; 4 von ihnen Elektro-System-Experten; 4 von ihnen Englischlehrer; 8 Personen Musiker; 4 Personen Autoreifenhändler, 8 von ihnen sagen, dass sie keine Ideen dazu haben und 8 von ihnen erklärten, daß sie mit ihren Berufen zufrieden sind.

Frage 7. Was sind die Ansichten der Burdur Klein-Industriearbeiter in Bezug auf ein Studium, im Falle, wenn ihnen diese Gelegenheit gegeben wird?

72 von ihnen sagten "ja"; 8 von ihnen, definitiv "ja" im Computerbereich; 24 von ihnen sagten "nein"; 4 von ihnen sagten "ja" im Englischbereich; 4 von ihnen äußerten "ja", dass sie im Bereich Elektrik ein Studium machen wollen.

DISKUSSION

In dieser Studie, welches zum Zweck der Untersuchung der Ansichten der Arbeiter des Burdur Klein-Industriegebietes durchgeführt wurde, wurde hervorgehoben, dass die Arbeiter, hinsichtlich ihrer Berufe und Ausbildungen, vielen Problemen gegenüberstehen.

35,7% der Arbeiter haben, ihre eigenen Berufe betreffend, keine Anstrengungen für ihre Zukunft. 32% äußerten, dass sich die zukünftige Lage ihrer Berufe verschlechtern wird. 32% dagegen sagten, dass sie, zusammenhängend mit ihren Berufen, eine Arbeitsstätte eröffnen wollen, 9,8% dagegen erklärten, in Zukunft ihre Tätigkeit vergrößern zu wollen. Den Befunden der Studie von YILDIZ (2003) zufolge, wurde erläutert, "daß es möglich ist, dass die Arbeiter, die aus zwangsläufigen Gründen arbeiten, ihre Berufe als eine vorübergehende Beschäftigung, ansehen".

89% der Teilnehmer äußerten, dass sie mit ihrer ausgeübten Arbeit zufrieden sind. 14,3% davon äußerten, weil ihre Väter es wollten; 17,8% davon, weil ihre Väter diese Berufe ausübten und 50%, mit eigenem Willen. Neben der eigenen Wahl der Berufe der Arbeiter, ist auch das Orientieren der Familie in bedeutendem Maß wirksam. Dies Ergebnis, weist gleichzeitig Ähnlichkeiten mit den Ergebnissen der Studie von YILDIZ (2003) auf, worin er erläutert wird, dass 1/3 der

Arbeiter mit ihren Berufen nicht zufrieden sind.

Während 53,6% der Teilnehmer äußern, dass der Verdienst ausreichend ist und in Zukunft noch besser wird, sagten 28,6%, dass der Verdienst ungenügend ist und in Zukunft noch schlechter wird. Wenn beachtet wird, dass die, die den Verdienst als nicht ausreichend finden, vor allem Lehrlinge sind. Man kann sehen, dass dies mit der Aussage "der monatliche Verdienst des grossen Anteils der Kinder (88%), die ein Einkommen haben, ist unter dem Mindestlohn" in den DIE (1994) Daten, harmonisch ist. YILDIZ (2003) äußerte, dass 3/5 der Lehrlinge ihre Löhne als ungenügend finden.

64,3% der Arbeiter äußerten ihren Wunsch auf Hochschulbildung, wenn ihnen die Gelegenheit dazu gegeben würde. Den DIE (1994) Daten zufolge, wollen 92% der Kinder, die sowohl zur Schule gehen als auch arbeiten, 33% der Kinder die arbeiten, doch keine Schule besuchen, die Schule 'weiterhin' besuchen und ihre Ausbildung zu Ende führen.

FAZIT UND VORSCHLÄGE

Wenn die Ziele der Teilnehmer, die sie in ihrem zukünftigen Leben zu verwirklichen denken, überprüft werden, kann man feststellen, dass nur 36 der Teilnehmer eine Zukunft im Zusammenhang mit der jetzt ausgeübten Tätigkeit vorsehen. Aus diesem Grund sollte in der Primärstufe ein Begabungstest gemacht werden, um die Kinder in geeignete Bereiche zu richten, und sie je nach ihren Begabungen, in die für sie am meisten geeigneten Bereiche orientieren.

Wenn die Antworten der Teilnehmer beziehend auf ihre berufliche Zukunft überprüft werden, wird verstanden, dass rund die Hälfte der Teilnehmer die Zukunft ihrer Berufe nicht als sorgenfrei sehen. Aus diesem Grund sollten erforderliche Maßnahmen getroffen werden, damit die Arbeiter im Klein-Industriegebiet sich der von Tag zu Tag weiterentwickelnden Technologie anpassen können.

Wenn die Antworten der Teilnehmer auf die Frage bezüglich der Zufriedenheit von ihren ausgeübten Berufen untersucht wird, stellt sich heraus, dass die Mehrheit der Teilnehmer ihre ausgeübten Tätigkeiten mögen.

Wenn die Antworten der Teilnehmer auf die Frage bezüglich der Auswahl ihrer jetzigen Berufe untersucht wird, sieht man, dass ungefähr die Hälfte selbst entschieden, die andere Hälfte dagegen durch den Einfluss ihrer Familien diese Wahl getroffen haben. Die erforderlichen Tätigkeiten zum Thema der Berufsorientierung von Kindern sollten zuvorkommen.

Wenn die Antworten der Teilnehmer beziehend darauf, wie sie ihren Verdienst sehen, überprüft werden, stellt sich heraus, dass der Anteil der mit ihrem Einkommen Zufriedenen, ungefähr 50% beträgt. Den, anhand der persönlichen Besprechungen während der Studie erhaltenen Befunde zufolge, sieht man, dass vor allem die Lehrlinge, aus Angst vor Entlassung und Druck der Familie, ihre Rechte nicht schützen können und mit geringem Lohn arbeiten. Es sollte ein intensives Kontrollsystem errichtet werden, um diese Situation zu verhindern.

Wenn die Antworten der Teilnehmer, die sich auf die Berufe

beziehen, welche sie gerne ausüben würden, untersucht werden, wird gesehen, dass ein grosser Anteil in einem anderen Beruf arbeiten will. YILDIZ (2003:63); erläuternd, dass bei dem Berufseinstieg im frühen Alter der Lehrlinge, die Familien eine grosse Rolle spielen; geäußert, dass eine Umgebung vorbereitet werden soll, in welcher den Eltern Beratungsseminare gegeben werden können, damit das Kind in einem Bereich beschäftigt ist, in dem es begabt ist.

In den Antworten der Teilnehmer in Bezug auf den Wunsch eine Hochschulausbildung zu machen, sieht man, dass ein grosser Anteil positiv geantwortet hat. Aus diesem Grund können strenge Überwachungen und eine Reihe von Sanktionen durchgeführt werden, damit die in den Industriegebieten arbeitenden Individuen von den Bildungsmöglichkeiten mehr nutzen ziehen können (YILDIZ, 2003:63).

■ QUELLENREGISTER

- 1- AKYAN, M. A. und ATAĞ, N. (2004). Im Çankırı Industrie Gebiet arbeitende Kinder und die Arbeitsbedingungen. Zeitschrift der Ankara Universität Medizinische Fakultät, 57(3), 139-151.
- 2- STAATS PLANUNGS ORGANISATION- SPO., (1983) V. Bericht der Spezial-Kommission für den Fünf Jährlichen Entwicklungs-Plan . Ankara: Verwendungs-Ausgabe Nr: 1935.
- 3- DIE, 1994 Ergebnisse der Kindes-Verwendung Umfrage, Oktober 1996.
- 4- DÜZENLİ, N., (1986) Verwendungsproblem und der Bedarf an ausgebildeten Arbeitskräften in der Industrie. T. R. Staats-Ministerium Internationale Verwendung und Beruflich - Technische Bildungs Bankett, Meldung, 6-9 Oktober 1986, Ankara.
- 5- ERBESLER, A., (1987) Die Bildungsstrukturen und Anpassungsprobleme zur technologischen Veränderungen der Arbeitskräfte im Istanbul Produktions-Industrie. Ankara: Nationale Produktivitäts Zentrum Veröffentlichung, Nr:356.
- 6- ERDEN, M. (1998). Einführung in den Beruf als Lehrer. Istanbul: Alkım Veröffentlichung
- 7- KÜÇÜKAHMET, L., (2000) Planung und Auswertung im Unterricht. Ankara: Nobel Veröffentlichung Verteilung.
- 8- ÜNAL, L. I. (1996). Die Bewertung hinsichtlich der Produktivität und Verwendung der Ausbildung am Arbeitsplatz. Nationale Produktivitäts Zentrum, MPM Produktivitäts Magazin, 1, 95-116.
- 9- WOODHALL, M., (1979) Education, Work and Employment in Developing Countries - A Synthesis of Recent Research. Education Work and Employment. A Summary Review. International Development Research Center Manuscript Reports, Ottawa, IDRC.
- 10- YILDIRIM, A. und ŞİMŞEK, H. (2004). Qualitative Forschungs-Methoden in Sozialwissenschaften. Ankara: Seçkin Verlag.
- 11- YILDIZ, M. C. (2003). Eine Auswertung der sozio-ökonomischen und beruflichen Lage der Lehrlinge die im Diyarbakır Industrie Gebiet arbeiten. III. GAP und Industrie Kongress, Meldung, 18-19 Oktober 2003, Diyarbakır.

"NEO-CON"İZMİN EMPERYALİST FİKRİ

-Barak Hüseyin OBAMA ile değişim bekleyenlere-

Bu makalede ABD İmparatorluğu'nun değişmez politikasının çerçevesini ve Kapitalizmin iktisadi bir anlayıştan çok sömürü amacına yönelik bir ideoloji olduğunu tahlil edeceğiz. ABD'nin değişmez kırmızı çizgilerini, liberal ve yumuşak bir politika takip edeceğini açıklayan yeni yönetimin, aslında görünüşte değişim; özde ise aynı devlet çizgisini takip ettiğini ve ABD'nin ulusal siyaset stratejisi 'Neo-Con'izmin üzerinde duracağını.

"İzm" in ideolojik tavrı, emperyalist tutumundan doğar. Fikir, zamanla farklı anlayışa kayarak, kendi kutsalları için başkalarının köleleşmesine inanan bir fikrî harekete dönüştü. Görünüşteki "insanî" anlayış, aldatmacadan öte bir mânâ taşımamaktadır. Bunu 20. yy.daki "izm"lerin mücadelesinde açık bir şekilde görebiliriz. Bu ideolojilerinin dünyada cereyan eden hadiselerle bakışı konjonktürelidir. Bir "izm" hareketinin muhalifi olarak ortaya çıkan ideolojinin ana gayesi, emperyalist düşüncesine hazır sahalar açmaktan ibarettir. Ancak, temelde aynı yolda ilerledikleri yakinen bilinen hakikatlerdir. Bu fikrî hareketlerin asıl hedefi sömürgecilik olduğundan; hedefe ulaşmada araçların muhablığı önem taşımaktadır. Bundan dolayıdır ki, global sömürü düzenini kurmak için yüzyıllardır zorbalığa dayanan yayımları hareketin özü, "Kapitalizm"dir.

ABD'nin de emperyalist düşüncesi bundan ayrı olmadığı gibi, dahası bunun zirve örnekleri ile doludur. ABD emperyalist fikrinin ana eksenini oluşturan "Vahşi Kapitalizm"e hizmet edecek yolları hep muhaliflik üzerine bina etmiştir. Global Devlet için (imparatorluk, emperyalist devlet) hangi sahalar verimli ise ve o alanların neye ihtiyacı var ise stratejisini bu hâl üzere tespit etmiştir. Mesela, 20.yüzyılda Disrael'in emperyalistliğine karşılık, Wilson anti-emperyalist idi. (Benjamin Disrael, (1869) 136 yıl önce, İngiltere başbakanı ve romancı)

"20.yüzyılda Disraeli'nin iki ulusunun yerini (Zenginler ve Yoksullar-M.M.) Wilson'ın iki dünyası aldı: Hür Dünya ve Komünist Dünya değil; önceleri Doğu ve Batı, sonra Kuzey ve Güney, bazen de Birinci ve Üçüncü Dünya diye adlandırılan iki dünya. Zenginler ve Yoksullar. İkinci Dünya deneni ve SSCB ve alt-sistemi, muhafazakâr Birinci Dünya'nın "sosyal demokrat "uzlaşıcıları idi. Liberal, idealist gibi etiketlerle literatüre giren Wilson, katıksız bir muhafazakârdır: Kapitalist sistem ulusal sınırlar aşmış, klasik imparatorlukları parçalamıştı. Sömürge imparatorlukları sürüp gidemezdi. Kapitalizmi artık dünya çapında "muhafaza etmek" gerekiyordu. Dünyayı demokrasi için emin hale getirme sloganı, hakikatte kapitalizm için emin hale getirmek demektir."¹

Kapitalizm bütün dünyada global sömürünün devamını temin noktasında yeni sahalarla ihtiyaç duyduğundan; Kapitalist zihniyet mevcut halin havasına göre hareket ediyordu. İkinci Dünya

Savaşı'ndan sonra, kendini jandarma rolünde global devlet ilan etmenin hazzını yaşıyordu. Gelecek vizyonu olarak gördüğü 2000-2050 yıllarını imparatorluk safhasının hazırlıklarını İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başladı. İşte, bu dönemde vücut bulan bir akım, ABD'nin imparatorluk amacına zemin oluşturmıştı. Bu İmparatorluğun temeli ise kabalık, vahşilik, istediğini istediği yerde yok etme, vehim terörizmi; yani İyiiler ve Kötüler: İyi Medeniyet ve Kötü Medeniyet; kısaca Doğu Medeniyetine karşılık Batı Uygarlığı. Daha özelde ise İslam Medeniyetine karşı Haçlı Uygarlığı. İşte, bu "İzm" in yeni numunesi:

Yeni-Muhafazakârlık ya da Neo-Conizm

Neo-Conizm (Neo-Conservatif-Yeni-Muhafazakârlık); Neo-conservatif "klasik muhafazakâr doktrinle ilgili olmaktan çok, Amerika'nın bugünkü statükosunun ideolojileştirilmesiyle ilgilidir. Bu ideolojinin özünü, bugünkü Amerikan siyasi kurumlarında somutlaşan şekilde 'Amerikan değerleri'nin insanlığın nihai-evrensel durağı olduğu düşüncesi meydana getirmektedir. Amerikan yöneticilerine kuvvet yoluyla 'demokrasi ihracı'nı böylesine normal gösteren de budur.

Amerika'da neo-muhafazakârlık, esas itibarıyla 'soğuk savaş' döneminin anti-komünizm atmosferinde ve muhafazakârlığın gelenekli değerlerinden, bir ölçüde kopuk bir şekilde ortaya çıkmıştır. Gelenekli Amerikan muhafazakârlığı, muhafazakâr doktrinin ana değerlerini (insan tabiatı hakkında kötümserlik, devletin ferdi iradelerden türemediği anlayışı, ara kurumların önemi, düzen vurgusu, erdemin teşvikin devletin görevi olduğu düşüncesi gibi) esas itibarıyla paylaşmakla beraber, o özünde dış politikada izolasyonizmden yana olan, federal devlet karşısında eyalet haklarını vurgulayan ve refah devletine eleştirel bakılan(yani, liberal temalara daha sempatik olan) bir muhafazakârlıktır. Soğuk savaş döneminin özel şartlarının Amerikalılarda meydana getirdiği 'hür dünya'nın tabi lideri olduklarına dair inancı, bunun yol açtığı "nizam-ı alem"ci dış politikanın ise bu politikayla bağdaşmadığı açıktır.

Nitekim Amerikan muhafazakârlığı içinde, bu gelenekli çizgiyi koruyan ve kendilerine 'paleo-muhafazakârlar' da denen grup neo-muhafazakâr politikalara karşıdır. Paleo-muhafazakârların karakteristik yanı, baştan beri muhafazakâr gelenek içinde yer almaları ve sağ-kanat Troçkistler olarak gördükleri neo-muhafazakârlara karşı olmalarıdır. Onların neo-muhafazakârlara karşı olmalarının temel sebebi, bu yeni grubun müdahaleci, hatta saldırgan (şahin) bir dış politikadan yana olması ve Amerikan'ın (İsrail'in lehine olacak şekilde) bir emperyal siyaset izlemesini teşvik etmiştir. Oysa, paleo-muhafazakârlar dış politikada, izolasyonizm taraftarı olup müdahaleciliğe karşı çıkarlar."²

Neo-conizmin fikir babalarında olan Irving Kristol'e göre yeni-muhafazakarlık, "gerçeklerden hayal kırıklığına uğramış bir liberal"dir. Yine Neo-Conizmin fikir babaları olan Daniel Bell, Nathan Glazer, Irving Howe ve Irving Kristol , Troçkist sol gelenekten gelmektedir.

Neo-Conizmin programı ise, özetle şu şekildedir: Ahlâkî ve siyasi kıymetler üzerinde müşterek bir mutabakatın temini, piyasanın sosyal maksatlar doğrultusunda desteklenmesine matuf düzenlemelerin yapılması, içtimaî kurumların harekete geçirilerek canlandırılması, çoğulcu bir siyasi sistemin ihyası, beynelmilel münasebetlerde (uluslararası ilişkilerde) Amerikan değerlerinin güçlü bir şekilde müdafaası gibi aslı unsurlardan teşekkül etmektedir.

Yeni- muhafazakârların politik anlayışı "kurguları" da beraberinde getirmiştir.

Yeni-muhafazakârlar, kendilerini bütün dünyanın "özgürlük" bekçileri olarak kabul ettirmek için "olmayan"ları olmuş gibi göstermenin telaşıyla hareket etmişlerdir. Neo-conizmin kabulü için "kurgular üretirek, olmayanı olmuş göstermekte ne kadar maharetli oldukları İyi ve Kötü' leri dünyaya sunmalarında anlıyoruz. Şu an ki fiili durumun yıllar evvelinden plânlandığından kimsenin şüphesi olmasın. Tarihi seyrine bakıldığında; ABD Başkanlarının bu yolda emin adımlarla ilerlediklerine şahit oluyoruz. Daha 19.yüzyılda Amerikalı romancılarından Moby Dick'in şu sözleri "Neo-Conizm" in fikrî alt yapısının nasıl oluştuğuna işaret olması bakımından dikkat çekicidir: "Biz Amerikalılar seçilmiş ulusuz, günümüzün İsrail'iyiz"

1.Dünya Savaşı'ndan sonra Başkan Wilson şunları söylemektedir:

"Amerika dünyadaki tek ideal ulustur... Amerika kaderine sadık kalmanın sonsuz ayrıcalığına sahip olmuş ve dünyayı kurtarmıştır... Biz dünyaya özgürlük ve adalet vererek, onu kurtarmak için geldik"³

Yine 1965 yılında Amerika Vietnam'da ilk çatışmaya girdiğinde Başkan Johnson şöyle diyordu: "Tarih ve kendi marifetlerimiz, bize dünyadaki özgürlüğü korumamız için temel bir sorumluluk verdi"

Ronald Reagan'ın 1982'de, Sovyetler Birliği Afganistan'ın kontrolünü eline geçirdikten sonra, Amerika hakkındaki ifadeleri şuydu: "Bu kutsanmış toprak, özel bir biçimde ayrıcalıklı kılınmıştır. Tanrısal bir plan, dünyanın dört bir yanından içlerinde imana ve özgürlüğe karşı özel bir tutku besleyen milletlerin gelip bu toprağı keşfetmesi için kıtayı, iki okyanus arasına yerleştirmiştir."⁴

1 Ocak 2000 yılında Başkan Clinton; global güç olduklarını ve "özgürleştirme" görevini üstlendiklerini söylüyordu:

"Eğer Amerika ideallerine ve sorumluluklarına sadık kalırsa, bu yeni yüzyılı milletimiz için olduğu gibi, bütün dünya vatandaşları için de eşsiz bir barış , özgürlük ve refah devri haline getirebiliriz."⁵

George W.Bush da 20-22 Temmuz 2001 yılında, "Globalizm" adı altında aynı şeyleri dile getirmektedir:

"Ben, ticareti engellemeye çalışarak insanları yoksulluğa hapseden felsefe ve stratejiye şiddetle karşıyım. Elimden geldiğince açık ve kesin biçimde ifade etmeye çalışıyorum ki,

İtalya'da muhaliflerin fikirlerini barış içinde ifade etmek hakları vardır. Ancak, bilsinler ki uluslararası ticarete karşı çıkarak, gelişmekte olan ülkeleri büyüme imkânlarından mahrum ediyorlar. Dostum, Meksika eski cumhurbaşkanı Ernesto Zedillo'nun dediği gibi, bu kişiler, garip bir biçimde, gelişmekte olan ülkeleri gelişmeye karşı 'korumaya' kararlılar. İstedikleri kadar farklı kelimelerle ifade etseler de, insanları sefalet mahkum bırakıyorlar. Temsil ettiklerini iddia ettikleri kişilere, gidip ne beklediklerini bir sorsunlar, o zaman farklı şeyler duyacaklar. Avrupa'ya yaptığım bir önceki ziyaretimde, bir özgürlükler evinden söz ettim. NATO'nun ve Avrupa Birliği'nin genişlemesiyle kapıları özgürlüğe açarak, Amerika'nın, müttefiklerinin ve dostlarının gelişmekte olan ülkelerin sorunlarını daha açık biçimde görebilmelerinin sağlanmasından söz ettim. Müreffeh olanların bu refahı güçlendirmek için belli siyasetleri uygulamaları gereğini Cenova'da dile getirdim. Bunlar; daha az vergi, daha az düzenleme ve daha fazla serbest ticarettir."⁶

Barak Hüseyin Obama ise şöyle diyor: "Amerikalılar, insanların daha iyi hayata sahip olmaları için, dünya genelinde; İslam dünyasındaki kişilerle, hükümetlerle, organizasyonlarla, dini liderlerle ve iş adamlarıyla ortak çalışmaya hazırız."⁷

Amerikan Başkanlarının "özgürlük" anlayışlarının buradan hareketle nasıl olduğunu ve dolayısıyla Neo-Conizmi besleyen damarların aynı olduğu görülecektir.

İşte, ABD başkanlarının da ifade ettikleri gibi, bütün dünya insanların "özgürlüğü" için; İyilerle Kötülerin birbirinden ayırt edilmesi gerekmektedir. Nasıl ki, Wilson'un iki dünyasına karşılık Bush'un iki medeniyeti almıştır. İyi Medeniyet ve Kötü Medeniyet. Demokrasi Medeniyeti, Terör Medeniyeti. Yani kendilerinin başını çektiği İyilerle; kendilerine katılmayanların başını çektiği Kötüler.

Obama'nın iki medeniyeti ise; İyi Yeşil Kuşak Medeniyeti-Özür Dilemesini Bilen Amerikan Medeniyeti!

Neo-Conizm'in palazlandığı dönem olan Reagan yönetiminin anlayışı, gelecek kurgusuyla " milletlerarası büyük mesele" üretme merkezini çalıştırmıştır. O dönemde herhangi bir terör olayın meydana gelmemesine rağmen; terörizmi "dünyanın en büyük meselesi" ilan etmişti. 1980 - 1985 döneminde ABD'de terörden ölenlerin sayısı sadece 17, cinayetlerden ölenlerin sayısı ise 150 binin üzerinde bir rakamdır. Aynı şekilde 1988-92 döneminde ABD'de ciddi bir tek terör vakası olmamasına rağmen, Amerikan kütüphanelerinde terörizm başlığı altında 1322, terörist başlığı altında ise, 121 kitabı katalogladılar.(OCLC WorldCat database). ⁸

Bu bilgilerin, bir planın parçası olduğunu; mevcut olmayanın mevcutmuş gibi gösterilmesini, akademi ve yayın dünyasının harekete geçirilmesiyle anlamak mümkündür. Zamanla "asıl kastedilen Kötülerin, Teröristlerin" kimlikleri açığa çıkacaktır.

"Kurgularla" hareket eden neo-con yayılmacı anlayışı özellikle Doğu Blok'unun hak ile yeksan olmasıyla "yeşil kuşak" olarak kabul ettiği sahaya yöneldi. Yeni-muhafazakâr politik anlayış; İyi ve Kötü, Kabul Edilebilir Medeniyet ve Kabul Edilemez Medeniyet diye tasnif ettikleri dünyada kendilerinin karşısındakileri "Çağdışı Kötüler" nitelemesiyle düşman hedeflerine saldırmanın en kolay yolunu seçmişti. "Terörizm"

bahanesini her fırsatta dillendiren bu politik yaklaşım, "Kızıl"lığın kaybolmasıyla "Yeşil Blok"a saldırmanın fırsatlarını yakalamanın çarelerini arıyordu. Bunun için Avrupa kendi içindeki çalkantılarla meşgulken; ABD cephesinin stratejik yaklaşımında, "dünyaya demokrasi ve özgürlük taşıma" misyonu vardı ve artık dünya tek taraflı bir dünyaydı. Tek taraf, İyi, Doğru ve Güzel'in vatanı ABD'ydı. Komünizm düşman olmaktan çıkmıştı ama, şimdi 'özgür dünyayı' tehdit eden yeni bir tehlike vardı: İslâmî Terörizm. George Bush, Haziran 2002'de West Point'te yaptığı konuşmada; 'Amerika, pazarlığa tâbi olmayan, gerekleri tüm insanlıkla örtüşen, tartışılmaz ahlâkî yükümlülüklerin yönlendirdiği ilâhî bir ulustur' diye belirirken, bu 'ilâhî ulus'un üzerinde' insanlığı terörizm belasından kurtarmak misyonu olduğunu da belirtiyordu."⁹

Pekiyi, hangi sebep ya da sebepler Neo-Conizm'in canhıraş hareket ederek; bütün bu coğrafyayı hegemonyası altına almanın kurgularını, fiili hale geçmesine zemin hazırlıyordu? Niçin "Kadife Devrim" ile Gürcistan'da; "Turuncu Devrim" ile Ukrayna'da; "Barışçı İntifada" ile de Lübnan'da daire çizerek BOP'u İslâm Medeniyeti'nin tam merkezine yerleştiriyor? Daha şimdiden Türkistan'daki Türk Cumhuriyetlerindeki hava üsleri ABD'nin emrine âmâde (hazır) kılınmış ve ABD "Açık toplum" modeli destekçileri (ABD'de şahinlerle Güvercilerin gaga dövüşleri sadece emperyalizmin şekli 'yöntem' farklılığı anlayışından ibarettir.) Kırgızistan ve Tacikistan'daki seçimlere el atarak buradaki muhalefeti "demokrasi ve özgürlük" adına yönlendirip bu ülkeleri karıştırarak; bir taraftan yeni mülayim ABD anlayışı sergilenmektedir? Amaç belli: İslâm Medeniyeti'nin ana kolu ve hakim devleti Türkiye'yi çember içine alıp; kendi çıkarlarına hizmet ettirmenin yollarını bir şekilde bulmuş gözükmektedir (Geleceğin vazgeçilmez madeni ve petrolü olan BOR maden rezervinin %90 'a yakın kısmının Türkiye'de olduğu unutulmamalıdır) Zikrettiğimiz soruların tek cevabı vardır: Emperyalizme karşı gelecek medeniyetin İslâm Medeniyeti olduğunu çok iyi bilmektedirler. Sömürü düzenine muhalefet ve alternatif olabilecek tek "Kötü'nün "yeşil" kuşaktaki anlayışın hükümran olmasından endişelenmektedirler. Hatta bu noktada Uzakdoğu (her ne kadar Konfüçyen Uygarlığı Batı karşısında muhalif görse de bu uygarlığın Hristiyan Uygarlığına alternatif i bahis mevzu değildir. Zira, bu uygarlık "Uzaktaki" bir yabaninin, alternatifmiş serabından ibarettir. Temelde aynı felsefeyle beslendikleri için; Hristiyan Uygarlığının mukallitliğinden başka bir mânâ taşımamaktadır. Yani Uzakdoğu Uygarlığında bir nevi "uyarlama" anlayış hakimdir. Dikkat edilirse Hristiyan Uygarlığına ciddi bir muhalefetten ziyade işbirliğinin yollarını aramanın gayreti söz konusudur. Emperyalizmin yeni çocuğu olan Globalizme alternatifin Konfüçyen Uygarlığının olması mümkün görünmemektedir. Globalizm sömürüsüne karşı yerelliği müdafaa edebilen tek medeniyet "İslam Medeniyeti"nden doğan "Sahih Gelenek"tir. Kutsal olan "Öz"dür.

Kendini yeni bir " din " gibi kabul ettirme gayesi güden Globalizm karşısında, Hilâl Medeniyeti'nin tavrı, mukavemetinin ne kadar sert olacağına işaret ettiğinden (Aslında İslâm Dini'nin özü, bütün insanlığın; barış, huzur ve güvenliği için bir teminat iken, tehdit edici unsur olan yeni sömürgeleştirme

faaliyetine -buna postmodern köleleştirme de denir- İslam'ın yerelliği calib-i dikkattir.) "F.Jameson'un da ifade ettiği gibi bugün 'küreselleşmeye karşı direnme enerjisi gösteren tek din ya da dinî gelenek, tahmin edilebileceği gibi İslâm'dır". Globalleşme, taşıdığı özellikleriyle İslâm için her şeyden evvel hâricî bir gücü temsil ediyor. Bugün İslâm globalleşmeye karşı üç önemli noktada muhalefette bulunmakta, bu da Amerika'yı tedirgin etmektedir. Muhalefetin biri epistemolojik; biri hayat tarzı, biri de uluslararası hukuk nosyonuyla âlâkalıdır. İslâm, epistemolojik düzeyde yaptığı itirazla; modern /postmodernizmin 'yorumladığı' dünyayı başından itibaren 'yapı-bozumuna' uğratmakta. Bunlara ait bilginin hem kökenleriyle ilgili meşruiyeti, hem de postmodernist değerlerin relativist muhtevası sebebiyle sosyal gerçekliğin kurucu temeli olamayacağına, olmaması halinde statükonun adil olmayan mevcudiyetinin onaylanmasına işaret etmektedir. İkinci olarak İslâm, global kültürün önerdiği ve yaygınlaştırdığı hayat tarzına karşı; ilkeleri kapalılık içermeyen kendine ait bir 'hayat tarzı'yla itiraz etmektedir. Bu her şeyi nesnelleştiren bir hayat telâkkisine karşı, insanın yüceltilmesini esas almasıyla ehemmiyet taşıyor. İslâm üçüncü olarak, globalliğin kendi ilkelerine göre yeniden düzenlemeye çalıştığı 'global hukuk'a karşı, 'milletlerarası' bir hukuk önermekle, bahis konusu hukukun evrensellik iddiasının ideolojik muhtevasına itiraz kaydı koymakta; aynı zamanda da bu tekil hukuk anlayışının çoğul hale gelebileceğine dikkat çekmektedir.

Bahis konusu ettiğimiz bu sebeplerden dolayı İslam'ın global hegemonyaya yaptığı itirazın/muhalefetin, öncelikle 'paradigma dışı' bir nitelik taşıdığını söyleyebiliriz. Günümüzde globalliğin kendi içerisinde mevcut bulunan ve haklı bir itiraz olarak paradigma içi bir muhalefeti kaydetmeliyiz. Bunun birbirlerini besleyen süreçler olduğunu söylemek mümkün."¹⁰

Zikrettiğimiz sebeplerden dolayı İslâm Medeniyetini Kötü, Hristiyan Uygarlığını iyi olarak niteleyen Neo-Conizmin bütün gücünü bu bölgeye yoğunlaştırdığını anlamak mümkündür.

Nihat Genç'in şu tespitleri global sömürüye neden set çekilmesi gerektiğini özetlemesi açısından ehemmiyet arz etmektedir: "Amerikan'ın kapitalizm dediği, 150-200 şirketin dünyayı istilasıdır. Bizim ekonomi dediğimiz, dünyayı çekip çevirecek, alın terine, titizliğe, ahlâka, paylaşmaya, helâl kazanca dair işleyiştir.

150-200 şirketli bu sistem, dünyanın en büyük hava ve kara gücüyle kendini kabul ettirmek istiyor... Pentagon'un, Beyaz Saray'ın tüm dünyaya ilân ettiği savaşın asıl gerekçesi bu şirketlerdir. Bize, 'başka ekonomi modeli yok, başka özgürlük yok, başka hayat yok' diyorlar, 'tek model budur, herkes diz çöküp bunu kabul edecek, bütün insanlık boyun eğecek, benim borum ötecek, benim kurallarım geçecek diyorlar. ' Şu anda hepinizin evinin yanındayım, kuralları çiğneyenleri çevirip, sıkıştırıp, öldürerek yok edeceğim' diyorlar.

Halbuki bizim bu topraklarda bin yıldır uyguladığımız bir ekonomik düzen vardır.

Onların sisteminde, bir tek şirket hem turizm yapacak, hem madencilik yapacak, hem su satacak, hem meşrubat işine girecek ve aynı insan üç beş büyük TV'nin sahibi olacak...

Modelleri bu.

Bizim modelimiz ise şu: Bütün işlerin her birini ayrı ayrı insanlar yapacak. Bu işler binlerce patrona dağıtılacak.

Böylece üretim süreçleri insani, tabi, heyecanlı, neşeli, haki-ki, bereketli hale gelecek. Tıpkı bin yıldır Abbasi, Emevi, Osmanlı medeniyetlerinde olduğu gibi...

Bizim yaşama formülümüz, paranın insanı öldüren, çıldırtan bir yaratık haline gelmesine izin vermez. İslâm'ın ekonomi düzeni budur... Ahlâksız ekonomi bizi Amerikan köpeği, kapitalizmin kölesi durumuna düşürür!"¹¹

Yeni-muhafazakâr Amerikan kapitalizmin iktisadi amacı da, bu 150-200 şirketin bekası için bu coğrafyada hangi zorbalıkların yapılması icap ediyorsa, en âlâsını yapmaktadırlar. Meselâ Neo-Conizm'in hizmetçilerden(modern köle) biri olan ve Felluce'yi cehenneme dönüştüren Tümgeneral(ödül olarak Korgeneralliğe terfi ettirildi) LAMES MATTIS, yaptığı vahşiliği şöyle anlatmaktadır: "Ramadi'de düğün evi bombalanmış ve 40 kişi ölmüş... Savaşta böyle şeyler olur, askerlerin yaptıkları için özür dilemek zorunda değilim... İnsanları kurşunla zımbalayıp öldürmek çok zevkli! Gerçekten de savaş çok eğlenceli bir şey. İsrail'in suru gibi. İt dalaşını seviyorum... Afganlılarda zerre kadar insanlık olmadığı düşüncesindeyim. Bu yüzden onları öldürmekten haz alıyorum... Müslümanlarla yaptığımız savaş, Şeytan'la mücadeledir."

İşte bu gibiler böyle vahşi cesareti tâ 1940'lı yıllarda Amerikan Ulusal Güvenlik Konseyi'nin başkanlığını yapmış olan George Kennan'ın sözlerinden alıyorlar. Bu insanların çizdiği politikayı "din" olarak kabul ederek pervasızlığını açıkça dile getiriyorlar.

George Kennan, 23 Şubat 1948 tarihli Planning Studies'te şunları yazmaktadır: "Bizler dünya servetinin yaklaşık yüzde 50'sine, fakat,nüfusun 6.3'ne sahibiz... Bu durumda kıskançlık ve hınc konusu olmamız kaçınılmazdır. Gelecek dönemde hakiki vazifemiz ; millî güvenliğimizi tehlikeye atmadan bu eşitsizlik vaziyetini devam ettirmemize imkân verecek ilişkiler sistemini geliştirmektir... Başkalarını düşünmek ve dünya çapında hayır-sever davranmak lüksünü bugün kendimizden uzak tutmalıyız. Bulanık gayelerden,(...)insan hakları, hayat seviyesinin yükseltilmesi ve demokratikleşme gibi gerçekleşmeyecek hedeflerden bahsetmeyi bırakmalıyız. Açıktan açığa kuvvet kullanarak harekete geçeceğimiz günler uzakta değildir. O zaman idealist sloganlar yüzünden canımız çok sıkılacak."¹²

Yine "özgürleştirmenin","insanî değerlerin" bir mânâ taşımadığını; asıl maksadın Amerikan vahşi kapitalizmin emrine yönelik politikanın takibinin lüzumlu olduğunu, Noam Chomsky şu şekilde izah ediyor: "ABD'nin dış politikası, içinde Amerikan şirketlerinin gelişip büyüyecekleri milletlerarası bir düzen kurmak ve devam ettirmek için tasarlanmıştır. Bu, bir 'açık toplumlar' dünyası olacaktır. Açık toplumlar demek, verimli yatırımlara ve açık, ihracat pazarının yayılmasına ve sermaye transferlerine, ayrıca insanî ve maddî kaynakların Amerikan şirketleri ve onların yerel şubeleri tarafından sömürülmesine elverişli olan toplumlar demektir. Terimin gerçek anlamıyla 'açık toplumlar', ABD'nin ekonomik nüfuzu-na ve siyasi kontrolüne açık toplumlardır"¹³

Amerikan hakimiyetinin tedhişçiliğine, Amerikan eski

başkanlarından Richard Nixon, arka çıkmaktadır. 1991'deki 'Çöl Fırtınası' hârekatını şu şekilde açıklıyordu: " Biz oraya demokrasiyi müdafaa etmek için gitmiyoruz, çünkü Kuveyt demokratik bir ülke değil ve zaten o bölgede demokrasi ile idare edilen bir ülke de yok. Biz oraya diktatörlüğe karşı savaşmak için gitmiyoruz, çünkü öyle olsaydı Suriye'ye de savaş açmamız gerekirdi. Biz oraya uluslar arası hukuku savunmak için de gitmiyoruz. Biz oraya gidiyoruz ve biz oraya gitmeye mecburuz, çünkü bizim hayati menfaatlerimize dokunulmasına izin veremeyiz." ¹⁴

Sonuç

Neo-Conizm, ABD'nin değişmez politikası olduğu izah ettiğimiz hususlardan apaçık anlaşılmaktadır. Emperyal bir güç olma amacına yönelik genişleme ve var olma stratejisini Neo-con politikalar net çizgilerle tespit etmektedir. Politik uygulamalar sadece usul açısından farklılık göstermektedir. Bu da katı genişleme taraftarı (şahin) Neo-conlar ve yumuşak genişleme taraftarı (güvercin) Neo-conlar. Dolayısıyla, yeni Amerikan Başkanı Barak Hüseyin OBAMA, neden "tamir" politikası takip etmeye çaba sarf ediyor? Niçin Barak Hüseyin OBAMA'nın karşına 70'lik dede çıkarıldı?

"Amerikalılar Obama'yı seçtiler çünkü; Bush'un faşistlerinin gereksiz,Amerika'nın şöhretini ve mâli gücünü tahrip eden,hiçbir kamu çıkarına hizmet etmeyen mücrim savaşlarını sona erdireceğini söylemişti.Ancak Beyaz Saray'a yerleştikten sonra kendisini askeri/güvenlik çetesi tarafından idare edilirken buldu.Savaş sona erdirilmedi,savaş;artık makbul görülmeyen Irak'tan daha makbul olan Afganistan'a nakledildi.Bu arada Obama,Pakistan'ın egemenliğini ihlal ederek Pakistan'daki hedeflere saldırmaya devam ediyor. Askeri / güvenlik çetesinin Irak'ta süren tek savaş yerine daha zor şartlar altında sürdürülen iki savaşı var artık.

(...)Obama yönetimi Afganistan denilen "ölüm çölünde" dev bir askeri üs inşa ediyor. Niçin? Afganistan iç politikasıyla Amerikanın ne işi var? Silah sanayini zenginleştirmekten başka işe yaramayan kaynak israfı da nedir böyle?

Amerika'yı aslında kim yönetiyor?" ¹⁵

İşte, Amerikan Neo-Conizm'inin özeti budur...

■ DİPNOTLAR

- 1-Prof. Dr. Mustafa Özel,UMDS,AK Parti Yay.,10-11 Ocak 2004,shf.,116
- 2-Prof. Dr. Mustafa Erdoğan, a.g.e.,shf,31-32
- 3-Bernard Vincent, Âşikâr Mukadderat, Messéne, Paris,1999, Trc., Heval Bucak, Birikim Dergisi, Ekim-2003, shf.,24
- 4- Vincent,a.g.d.,s.24
- 5- Vincent,a.g.d.,shf.,24
- 6-Le Monde,18.7.2001, Nakleden, Ahmet İnel, Birikim Dergisi, Ağustos-2001, shf., 29
- 7-Barak Hüseyin Obama'nın Kahire Üniversitesindeki 04.06.2009 tarihli konuşmasından
- 8-Özel, a.g.e.,shf.,117
- 9-Ahmet İnel, Birikim dergisi, Mayıs-2003,shf.,13
- 10-Abdurrahman Arslan, Birikim Dergisi,Mayıs-2003,shf.,42-43
- 11-Gerçek Hayat Dergisi, 25 Şubat-3 Mart 2005,shf.,7
- 12- Nak. Roger Garaudy,Amerikan Efsanesi, terc.,Cemal Aydın,Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İst. 2002, shf.,44, 45
- 13-A.g.e., shf.,23, 24.
- 14- New York Times, 07. 01. 1991
- 15-Paul Craig Roberts,Counterpunch.org'dan naklen Le Monde diplomatique Türkiye dergisi,15 Haziran-15 Temmuz 2009,sayı:5,shf., 6

IMPERIALIST IDEA OF "NEO-CONISM"

-To those who expect an alter(n)ation with Barack Obama-

In this article, we will analyze the unchangeable policy of USA Empire, which is an exploiting method rather than an economical way of Capitalism. We will emphasize that though the new government states that they will follow USA's red borders in a more smooth and liberal way, it is not a radical change but only a cursory change which follows and applies the same USA theories and policies, Neo-Conism.

The ideological state of the "ism" stands for its imperialist attitude. In the course of time, this idea has developed into an ideological movement which believes in others' becoming slave for their own interests. This putative "humanitarian" understanding is nothing, but a con, which can clearly be seen in the conflicts between "ism"s in the 20th century. The approach of these ideologies to what happens all over the world is cyclical. The main goal of the ideology which exists as an opposition of the "ism" is to prepare solid grounds for imperialism. But in fact, it is known that they are the fruits of the same tree. As they both serve for imperialism, their way to reach the aim is fairly important. Therefore, it is the capitalism which is the core of the despotic expansionist movement to establish the order of global imperialism. This conforms to the imperialist perspective of USA, whose policies represent the best illustration of the situation. USA has always built in an opposing manner the ways to serve for "wild capitalism" that forms the main axis of America's imperialist perspective. USA has established its strategies on what is useful and beneficial to its ideology and what these fields need in order to acquire these benefits. For example in the 20th century, Disrael was an imperialist, whereas Wilson was an anti-imperialist.

In the 20th century, Disraeli's two nations were replaced by Wilson's two worlds, which were formerly called the east and the west, later the north and the south and sometimes the first and the third, but not the free and the communist; the rich and the poor. The sub system of USSR, called Second World, was the social democrat conciliators of the conservative first world. Wilson, known as liberal, idealist, was, in fact, a pure conservative: Capitalist system was out of borders and destroyed the classical empires. Colonial empires would not last long. Capitalism was to be maintained worldwide. The motto to "make world suitable place for democracy" was in fact to make it suitable for Capitalism.¹

As capitalism has always needed new fields to update and perpetuate its tradition globally, capitalist ideology has always been situational. It experienced the global joy of representing itself as gendarme after W.W.II. The preparation age for 2000 and 2050 for which it regarded itself as new emperor began soon after the W.W.II.. A new movement which exist-

ed during that period, in fact, formed the basis of USA's interests for its empire. The basis for this empire should lie in wildness, rudeness, destroying whenever wished, terrorism, in short, the good versus the evil, good civilization versus evil civilization, Eastern Civilization versus Western Civilization, more specially, Islamic Civilization versus the Crusaders. The new sample of this "ism"

Neo-conservatism or Neo Conism

Neo-conism is far more related to the ideologization of the current statue of USA than to the conventional neo-conservative doctrines. The rationale for the ideology lies in the idea that American values, as materialized in the current American political institutions, is the final and ultimate global destiny of the mankind. This is what makes democracy export by using force sense to USA governors and authorities.

In fact Neo-conservatism has emerged in USA during the cold-war and anti communist movements apart from the traditional values of conservatism. Traditional USA conservatism is what both shares the traditional values of conservatism and evaluates the government with a critical eye. The belief in Americans' being the inherent leader of the 'free' world that the special conditions of the cold-war period awakened in Americans is clearly contradicted with the resultant "new world orderist" foreign policies of USA.

As a matter of fact, in USA conservatism, a group of neo-conservatists naming themselves as "paleo conservatists and who also keep up with this tradition are against this policy. The common characteristics of paleo conservatives is that they have always been in traditional conservative movement and that they have always been against neo-conservatists, the right wing Trotskyists. The reason for their being against this neo-conservatist group is that this new group is over-interventionist, even aggressive, leading USA to pursue an imperialist policy from which Israel can also benefit. However paleo-conservatists support isolationism in foreign policy and oppose interventionism.²

According to Irving Kristol, the father of neo-conism, "neo-conservative is a liberal who is disappointed by reality" Again the proponents of Neo-Conism, Daniel Bell, Nathan Glazer, Irving Howe and Irving Kristol all come from the Trotskyist left tradition.

In short, the programme of Neo-conism contains a mutual agreement of moral and political values, necessary regulations to support marketing in means of social concerns, revival of social departments, using pluralist democracy and strong defence of USA's values in every international affair.

Political Understanding of Neo Conservatism has brought new speculations as well

New Conservatists acted swiftly to try to show something that is not happening as if it is happening and tried to establish themselves as the freedom guardians of all world. We see them serving Good and Evil to the world to make people accept Neo Conism by showing unrealistic things as if they are real and happening. There is no doubt that current conditions of the world are results of plans made many years ago. When we look through the history, it is not difficult to see that every single USA president served in this way. In 19th century, Moby Dick's words, an American novelist, are very interesting because it gives us idea about the basis of Neo Conisist ideology : We Americans are the chosen people, the Israil of our time.

After the World War I. the president Wilson uttered

"America is the only ideal nation in the world... America has the eternal privilege of being faithful to its destiny and saved the whole world... We came to save world by giving it freedom and justice"³

Again in 1965 , when USA was just involved in the Vietnam war, President Johnson stated " history and our personal abilities gave us responsibility to secure the freedom all over the world."

After USSR had taken over the control of Afghanistan in 1982, Ronald Reagan stated "this holy land had been privileged in a special way. A divine plan has placed this land between oceans in order for those who bear the belief in and special passion for freedom to come and explore this land." ⁴

On 1st of January 2000, President Clinton stated that they are the global power and hold the mission to free the world:

"If America stays loyal to its ideology and responsibility, we can make this new century extremely peaceful, free and comfortable not only for our nation ,but also for all the nations of the world."⁵

On 20-22th of July 2001, George W. Bush also uttered same words under the brand of "Globalism"

"I am completely against the strategy which tries to prevent commerce and make people prone to poverty. I am trying to be as much clear and brief as I can be to make it clear that in Italy , opposition groups have the right to state their ideas peacefully. However, they should realize that, by rejecting international commerce, they are making developing countries deprived of these opportunities. As my friend, previous president of Mexica, Ernesto Zedillo stated " these people are somewhat determined to prevent these countries from developing. However different their words may be, they make people prone to misery. Once they asked those whom they claimed to represent what their expectations were , then they would probably hear different things from they would expect to. On my previous visit to Europe, I mentioned the house of freedom.I mentioned that by NATO and EU expending and fully opening their doors to freedom, USA and its allies will be more clear while dealing with the problems of developing countries. I stated in Genoa that if it is to be done, allies must do something to strenhthen this situation. These are less taxes, less

regulations and more free commerce." ⁶

Barack Huseyin Obama tells "Americans, worldwide, are ready to make cooperation with people of Islamic World, governments, organizations, religious leaders, businessmen for all of them to have a better way of living." ⁷

It will be seen that, understanding of freedom of USA presidents and vessels feeding the Neo Conism are completely same.

Thus, as USA Presidents stated, for freedom of all people in the world, Good and Evil should be seperated from each other.This is how Wilson's two worlds have been replaced by Bush's two civilizations. Good civilization and Evil civilization. Civilization of Democracy and Civilization of Terrorism. In short the good on their side, and those evils who do not support them.

The two civilizations of Obama are Good Green Generation Civilization , and American Civilization which knows how to apologize!

The understanding of Reagan's government in which Neo Conism made remarkable advance began to run "international departments for crisis production". Though there were no terrorist events then, they declared terrorism as the most serious issue in the world .Between 1980-1985 those who were killed in terrorist events in USA were only 17, whereas those were killed in homicides were 150 thousands. Similarly, between 1988-1992 though there wasnt any single terrorist action in USA, 1322 books under the title of terrorism and 121 books with the title of terrorist were catalogued in the USA libraries. (OCLC WorldCat database)⁸

It is possible to understand that with the ignition of media press and academicians, this is part of the plan.In the course of time, those who are actually meant, that is, terrorists will be identified and revealed.

The expansionist concept of Neo-Conism acting in a fictional way diverted itself to a field which is regarded as a "green generation, espacially after the collapse of Eastern Bloc.This New Conservative political understanding chose the easiest way for attacking enemy targets by classifying civilizations as Good and Evil, Acceptable, Unacceptable and Outdated Evils. This political approach which underlined the Terrorism cover in every opportunity was seeking an opportunity to attack Green Bloc" after disappearance of Redness

While Europe was busy with its internal turmoil, USA side was possessing the mission of "carrying democracy and freedom to world" and world was one sided anymore. The one side was the land of Good , Right and Beauty ; USA. Comunism was not an enemy anymore but there was something threatening the free world now : Islamic Terrorism.In his speech at West Point in june 2002, George Bush ,emphasizing that the divine nation is responsible for saving people from terrorism,stated that America is a divine nation which is governed by definite moral values and which covers all humanity.

So, for which reason or reasons should Neo- Conism rule and control all territories in an active way? What places Greater Middle East Initiative (GMEI) in the center of Islamic

Civilization by circulating Lebanon through "pacific gain", "orange revolution" in Ukraine, and "velvet revolution" in Georgia.? Even today air bases of Turkish Republics in Turkestan are ready to serve American air forces, and dog fight of USA hawk and pigeons is just another view of imperialism. By interfering with the elections in Kyrgyzstan and Tajikistan and monitoring the opposition groups here in the name of freedom and democracy, USA displays a mild portray. The reason is so clear ; to surround Turkey, the leading nation of Islamic civilization and to make Turkey serve for their own good. (it should be noted that approximately %90 of the world's oil and boron reserves are in Turkey). There is only one answer to the above-mentioned questions : It is well known to them that the only civilization to resist to this imperialist system is Islamic civilization. They are worried that only "green generation" can stand against this "evil" imperialist system. Far eastern civilization is even not regarded as an alternative to the Christian Civilization, for this civilization is just only an putative alternative mirage of a "far-away" wildness. As they are basically of the same philosophical origin, they mean nothing, but being the followers of Christian civilization. That is, Far Eastern civilization is dominated by some kind of "adapted" understanding. When revised carefully, Christian civilization appears to have an effort to seek for the ways of collaboration rather than to have a rigid opposition. It does not appear to be possible that Konfician Civilization becomes an alternative to globalism, the newly born child of Imperialism. The only civilization which can advocate localness against the colonialist attitude of Globalism is "sahih tradition" that arises from Islamic Civilization . What is holy is "the substance".

As the attitude of Crescent civilization against the Globalism, which tries to impose itself as a new religion proves that the resistance will be too tough, as F. Jamesson stated as well, "today the only religion or religious tradition which displays the energy of resistance against globalism is, as expected, Islam." Globalization with its peculiar properties represents an external power for Islam. Today Islam opposes globalism in three main points, thus threatening USA; first, epistemological, second, life style and third, concept of international laws. At epistemological level, Islam has, from the outset, deconstructed the world that modernism and/or post-modernism interpreted. This indicates the basis for the information related and shows that due to its relativist content, postmodernism can not be builder of realism, so this meant approval of an unfair existence. Second, Islam objects through a Islamic way of living whose principles have no ambiguity the way of living global culture dictates and popularizes. Islam is of importance due to the fact that it relies on dignifying man, but not on a perception of life in which everything would be objectified. Third, proposing instead of global law globalism attempts to regulate from own perspective an international law, Islam, thus, objects the ideological content of challenge of universality of the law concerned, and consequently, draws attention to the fact that this singular conception of law is likely to become plural.

Due to the references we made above, we can say that Islam's resistance to the Global hegemony may seem out of paradigm. We must notify that the conflict present in Globalism and the anti-globalist movement are conflicts of paradigm. It is possible to say that these are processes which supply each other.¹⁰

As a result of the statements we mentioned above, we can say that Neo-Conism, which declares Islam Civilisation as "Evil" and Christian civilisation as "Good", has concentrated his power on Islam

Nihat Genç's words are of importance in underlining why we should resist global exploitation ; "What USA calls capitalism is just the invasion of the world by 150-200 companies. What we call economy is the process in which values, efforts, fairness, morality, sharing and money are earned legitimately."

This very system of 150-200 companies tends to dominate globally with the biggest army and the largest air force. The main reason for Pentagon's and White House's declaring war to whole world are these companies. They tell us that there is no other economical method, no other freedom, no other life, this is the only model, everyone will down on their knees and all people will accept this, everyone will obey me and my rules and laws will be in use." I am just next to your house and if anyone happens to break laws I will kill and destroy all."

However, we have an economic system that has been used for thousand years.

In their system, only a company will serve for tourism and will also sell mine, water and drinks while being the owner of 3-5 TV channels at the same time. This is their model.

Our model is that each of whole work will be done by individual persons and these pieces of works will be delivered to thousands of employers.

So production process will become more humanistic, natural, exciting, funny, realistic and efficient. Just like in Ottoman empire one thousand years ago...

Our life system prevents money making man a killing creature and an insane. This is how Islamic economy works. Immoral economy makes us servants of USA and slaves of capitalism.¹¹

This new conservative USA capitalism does what is needed to serve those 150-200 companies in this geography. For example one of the servants (modern slave) of this capitalist Neo-Conist system, Major General (promoted to lieutenant general) LAMES METTIS who turned Falluja to hell states the brutality he did in these words "A wedding house was bombed in Ramadi and 40 people died. This is war and these things happen. I do not have to apologize for what soldiers did. To shoot and stamp people with bullets is very funny. War is really a funny thing. Like the flute of Israfil. I love dog fight. I think that there is no sign of humanity in Afghani people. This is why I love killing and slaughtering them all. The war against Muslims is the war against "devil".

These people take their brutal courage from George Kennan who was the head of National Security Council in USA in 1940's. Considering the policy of these people to be a a reli-

gion, they clearly reveal their recklessness.

George Kennan wrote these words in 1948 Planning Studies : We have %50 of the total wealth of the world but we have only %6.3 of world population. Therefore it is inevitable that we become a matter of envy and anger. Our true future task is to develop the system of relations that will enable us to maintain this situation of inequality without endangering our national security. We must refrain from considering others and being good worldwide. We should avoid mentioning obscure aims, such goals as(...), human rights , elevated standards of living, which are unlikely to come true . The time when we will use force clearly is not too much far away. Then we will be bored with idealistic slogans.¹²

Noam Chomsky, indicating that liberalizing and moral values count for nothing , main aim is a system to serve Capitalistic policy, states that USA's foreign policy is designed to establish and maintain an international order in which American enterprises are able to develop and grow. This will be a world of "open societies". Open societies mean those which are open to productive investments, suitable for expansion of exportation and suitable for humanistic and materialistic sources to be exploited by USA companies and their branch offices. The term "open societies" refers to those societies which are open for USA's economic prestige and political control.¹³

Richard Nixxon The former president of USA, supported the terrorism of USA domination. In 1991 , he mentioned " desert storm " military operation: We are not here to defend democracy. Because Kuwait is not a government governed by democracy and there are no countries governed by democracy in that region. We are not there to struggle against dictatorship, if it were so, we must have declared war against Syria. We are not there to defend international laws. We are there and we must be there. This is because we can not let others to interfere in our vital benefits.¹⁴

CONCLUSION

From the statements we made above, it is clear that Neo-Conism is unchangeable policy of USA..The USA's strategy to expand and exist aimed at becoming an imperial power is clearly notified in Neo-Conist policies. Political applications show differences only in method . These are tough expansionist supporters (hawks) and mild expansionists (pigeons).

So why is new USA president Barack Obama trying to pursue "restoration" policy. Why was a 70-year-old man nominated for the presidency against Barack Hüseyin OBAMA?

Americans elected Obama, because he declared that he would end the futile war of the Bush's fascists that destroyed the America's reputation and financial power, and did not serve the public interest . But soon after he has settled down in White House, he found himself being ruled by USA's military security gang. The war couldn't be ended, it was only transferred to Afghanistan where it was more popular than it used to be in Iraq. Meanwhile, Obama continues to attack

Pakistan by violating her sovereignty . Military /security gang now has two wars continuing under more difficult conditions instead of a single war in Iraq.

(...) Obama government is building a gigantic military base in Afghanistan called "death desert". Why ? What America has to do with Afghanistan's internal affairs? What is the use of wasting sources which is nothing but to improve war industry?

Actually who is governing USA?¹⁵

This is the summary of Neo-Conism...

FOOTNOTES

- 1-Prof. Dr. Mustafa Özel,UMDS,AK Party Press.,10-11 January 2004,page.,116
- 2-Prof. Dr. Mustafa Erdoğan, a.g.e.,pp,31-32
- 3-Bernard Vincent, Âşikâr Mukadderat, Messéne, Paris,1999, Trc., Heval Bucak, Birikim Magazine, October-2003, page.,24
- 4- Vincent,a.g.d.,page.24
- 5- Vincent,a.g.d.,page.,24
- 6-Le Monde,18.7.2001, Translator, Ahmet İnsel, Birikim Magazine, August-2001, page., 29
- 7-From Barak Hüseyin Obama's speech in Cairo University .04.06.2009
- 8-Special, a.g.e.,page.,117
- 9-Ahmet İnsel, Birikim Magazine, May-2003,page.,13
- 10-Abdurrahman Arslan, Birikim Magazine,May-2003,pp.,42-43
- 11-Gerçek Hayat Magazine, 25 February-3 March 2005,page.,7
- 12- Translator Roger Garaudy,American Legend, translator, Cemal Aydın, Turkish Literature Charity Press İst. 2002, pp., 44, 45
- 13-A.g.e., pp.,23, 24.
- 14- New York Times, 07. 01. 1991
- 15-Paul Craig Roberts,Counterpunch.org'dan translator Le Monde diplomatique Türkiye magazine,15 June-15 July 2009,id:5,page.,6

NEO-CON"ISMUS IMPERIALISTISCHE GEDANKEN

-Für diejenigen, die mit Hüseyin Barak OBAMA Veränderungen erwarten-

In diesem Artikel werden wir den unveränderlichen politischen Rahmen des US-Weltreiches und dem des Kapitalismus, der mehr als das wirtschaftliche Verständnis dem Zweck der Ausbeutung dienende Weltanschauung ist, analysieren. Wir werden betonen, dass die neue Verwaltung, welche erklärt, den unveränderlichen roten Linien in liberaler und sanfter Politik zu folgen, nur dem Anschein nach eine Veränderung, im eigentlichen jedoch der gleichen staatlichen Linie folgt und die National Politische Strategie "Neo-Con"ismus der USA ist.

"Ismus" als Weltanschauungsverhalten entsteht durch seine imperialistische Einstellung. Der, mit der Zeit in eine andere Mentalität gleitende Gedanke, wandelt sich in eine geistige Bewegung, welche für ihre eigenen Heiligkeiten an die "Versklavung" anderer glaubt; um. Das, dem Anschein nach "menschliche" Verständnis, trägt keine weitere Bedeutung als ein Täuschungsmanöver. Dies können wir im Kampf des "ismus"en im 20. Jh. deutlich sehen. Diese Weltanschauung hat einen konjunkturellen Blick zu den sich auf der Welt ereignenden Vorgängen. Die Hauptachse der Ideologie, welche als Gegner zur "ismus" -Bewegung aufkommt, ist nur bestehend, um Gebiete für imperialistische Gedanken bereitzustellen. Doch dies sind im Grunde Tatsachen, welche mit Sicherheit auf dem gleichen Weg fortstreiten. Da das eigentliche Ziel dieser geistigen Bewegung die koloniale Ausbeutung ist, tragen die Mittel, die erlauben, dieses Ziel zu erreichen, grosse Bedeutung. Deshalb ist das, sich auf die Brutalität stützende und ausbreitende Handlungswesen, um die Ordnung zur globalen Ausbeutung aufzubauen, der "Kapitalismus".

Wie USA's imperialistischer Gedanke nicht weit von diesem entfernt ist, sind darüber hinaus auch viele Beispiele zu diesem Höhepunkt vorhanden. Die USA hat den "wilden Kapitalismus", welcher die Hauptachse dessen imperialistischen Gedanken bildet; mit dienenden Wegen auf Gegnerlichkeit aufgebaut. Er legte seine Strategie unter den Umständen, welche Gebiete für einen globalen Staat (Weltreich, Imperialistische Macht) produktiv sind und was diese Gebiete benötigen, fest. Beispielsweise; im Gegensatz zu Disraels Imperialismus im 20. Jh. war Wilson Anti-Imperialist (Benjamin Disrael, (1869) vor 136 Jahren, Bundeskanzler Englands und Romanschriftsteller)

"Im 20. Jh. wurden Disraels zwei soziale Klassen (Die Reichen und die Armen) ersetzt durch Wilsons zwei Welten; anfangs Ost- und West-, später Nord- und Süd-, manchmal auch erste-

und dritte Welt genannten zwei Welten. Die Reichen und die Armen. Die "zweite Welt" genannten und UdSSR und Unter-System, waren die "sozial Demokrat" konzilienten der konservativen ersten Welt. Mit den Etiketten wie Liberal und Idealist in die Fachliteratur eingegangener Wilson war ein purer Konservativer: Das kapitalistische System überschritt die nationalen Grenzen, zerlegte die klassischen Weltreiche. Die Kolonialreiche konnten nicht fort dauern. Es war erforderlich, den Kapitalismus weltweit "beizubehalten". Der Slogan, die Welt in eine für die Demokratie sichere Lage zu bringen, hieß in Wirklichkeit, den Kapitalismus in sichere Lage bringen" ¹

Da der Kapitalismus das Bedürfnis nach neuen Gebieten für die Sicherstellung des Fortdauerns der globalen Ausbeutung auf der ganzen Welt hat, handelte die Kapitalistische Mentalität ja nach Stimmung des vorhandenen Umstands. Er erlebte nach dem 2. Weltkrieg die Freude, sich in der Rolle des Gendarmerie, als globaler Staat öffentlich bekanntzumachen. Er fing nach dem 2. Weltkrieg die Vorbereitungen seiner Zukunftsvision für die Jahre 2000-2050 geltenden Weltreich - Studie an. So war die in diesem Zeitabschnitt entstandene geistige Bewegung die Grundlage des Ziels der USA, ein Weltreich zu werden. In dem Fundament dieses Weltreiches waren: Gemeinheit, Grausamkeit, die Vernichtung von allem und überall, Verdachts-Terrorismus, also die Guten und die Schlechten: die gute Zivilisation und die schlechte Zivilisation, die östliche Zivilisation im Gegensatz zur westlichen Zivilisation. Das also ist das neue Exemplar des "ismus"es:

Neu-Konservatismus oder Neo-Conism

Neo-Conism (Neu-Konservatismus); Neu-Konservativ "hängt mehr als mit der klassisch Konservativen Lehre mit USA's gegenwärtigem Zustand seiner Weltanschaulichung zusammen. Den Kern dieser Weltanschauung, bildet der Gedanke, dass die jetzigen Amerikanischen politischen Institutionen mit ihrer konkretisierten Form des Menschheits endgültiger-bürgerlicher Punkt der Amerikanischen Werte sind. Dies ist es, welches den Amerikanischen Führern, die Ausführung der Demokratie mit Gewalt, selbstverständlich zeigt.

Der Neu-Konservatismus in Amerika, tauchte im Prinzip während des anti-kommunistischen Zeitabschnittes des "Kalten Krieges" und in einem teilweise losgerissenen Zustand der traditionellen Werte des Konservatismus auf. Der traditionelle Amerikanische Konservatismus ist ein Konservatismus, welcher

im Prinzip neben der Teilung der Hauptwerte der konservativen Lehre (die menschliche Natur betreffenden Pessimismus, das Verständnis, dass der Staat nicht anhand individuellem Willen auftaucht, die Bedeutung der zwischen-Gesellschaften, Ordnungsbetonung, die Ansicht, dass Tugend und Förderung des Staates Funktionen sind), im Kern für den Isolationismus in der Aussenpolitik ist, die Bundesland Rechte gegenüber den federalen Staaten betont und die Sozialstaaten kritisiert (also mehr Sympatie zu liberalen Themen zeigt). Es ist klar, dass die Sondervoraussetzungen im Zeitabschnitt des Kalten Krieges, bei den Amerikanern hervorgerufene Glaube, der Führer der "freien Welt" zu sein, welcher eine "geordnete Welt" hervorgerufen hat, mit dieser Politik unharmonisch ist.

So ist die Gruppe, die im Amerikanischen Konservatismus, die traditionelle Linie bewahrt und sich "Paleo-Konservativen" (alte-Konservativen) nennt, gegen die Politik der Neo-Konservativen. Die charakteristische Seite der Paleo-Konservativen ist, dass sie seit Anfang an in den konservativen Traditionen mitwirkten und gegen die Neo-Konservativen, die sie als Rechtsextremismus Trotschisten ansahen, waren. Der hauptsächliche Grund, warum sie gegen die Neo-Konservativen sind, ist; weil diese neue Gruppe für eine interventionistische, sogar angreifende (Falke) Aussenpolitik ist und Amerika dazu anregt (so dass es Israel zugunsten ist) eine imperialistische Politik zu verfolgen. Jedoch befürworten die Paleo-Konservativen in der Aussenpolitik den Isolationismus und sind gegen den Interventionismus.²

Der Meinung von dem "Ideen Vater" des Neo-Conismus, Irving Kristol nach, ist Neo-Konservatismus ein "von den Tatsachen enttäushtes Liberal." Wider Daniel Bell, Nathan Glazer, Irving Howe und Irving Kristol, welche von den Ideen Vätern des Neo Konismus sind, kommen von der Trotschist links Tradition.

Neo-Conismus Programm ist, zusammengefasst, dies: die Sicherstellung der kollektiven Übereinstimmung der moralischen und politischen Werte; die Herstellung der Regeln, welche sich auf die Unterstützung des Marktes im Einklang sozialer Absichten, richtet; die Belebung durch Erregen der Volksgesellschaften; das pluralistische politische System zum Leben erwecken; eine Starke Abwehr der Amerikanischen Werte in internationalem Verkehr (Beziehungen); welche sich aus solchen hauptsächlichen Bestandteilen bildet.

Das Politische Verständniss der Neo-Konservativen hat auch "Spekulationen" mit sich gebracht.

Die Neo-Konservativen handeln mit der Aufregung, das nicht Geschehene als Geschehenes zu zeigen, um sich als die "Freiheits" Hüter der ganzen Welt anerkennen zu lassen. Wir verstehen von der Unterbreitung der Guten und Schlechten, wie geschickt sie spekulieren, nicht Geschehenes als Geschehenes zu zeigen, für die Annahme des Neo-Conismus. Niemand sollte daran zweifeln, dass die jetzige moralische Lage schon Jahre voraus geplant wurde. Wenn nach dem geschichtlichen Verlauf gesehen wird, werden wir Zeuge, mit welchen sicheren Schritten die US-Präsidenten auf diesem Weg fortschritten. Noch im 19. Jh. ist der Ausdruck des

Amerikanischen Romanschriftstellers Moby Dick, welcher die Entstehung der geistigen Infrastruktur des Neo-Conismus signalisiert, bemerkenswert: "Wir Amerikaner sind eine auserwählte Nation, wir sind das Israel heutzutage".

Nach dem 1. Weltkrieg hat Präsident Wilson folgendes gesagt:

"Amerika ist die einzig ideale Nation auf der Welt... Amerika besaß den unendlichen Privileg, seinem Schicksal treu zu bleiben und rettete die Welt... Wir kamen, um die Welt zu retten, indem wir ihr Freiheit und Gerechtigkeit gaben."³

Präsident Johnson wiederum sagte, als 1965 Amerika den ersten Widerstreit in Vietnam begann: "Die Geschichte und unsere Leistungen gaben uns die grundlegende Verantwortlichkeit, für den Schutz der Freiheit auf der Welt."

Ronald Reagan's Aussagen über Amerika, nachdem die Sowjet-Union die Kontrolle über Afghanistan 1982 erlangte, waren:

"Dieses heilige Land, gilt in einer besonderen Art als privilegiert. Ein göttlicher Plan schuf diesen Kontinent zwischen zwei Weltmeeren, damit aus aller Welt Völker mit einer besonderen Leidenschaft zum Glauben und zur Freiheit kommen und dieses Festland entdecken."⁴

Präsident Clinton sagte am 1. Januar 2000, dass sie die globale Macht sind und die Funktion zur "Befreiung" übernehmen:

"Wenn Amerika seinen Idealen und Verantwortungen treu bleibt, können wir dieses neue Jahrhundert für unsere Nation genau wie für alle Weltbürger in die Lage einer unvergleichlichen Friedens-, Freiheits- und Wohlstandsperiode bringen."⁵

Auch George Bush äußert am 20-22 Juli 2001, unter dem Begriff "Globalismus" eine ähnliche Meinung:

"Ich bin verstärkt gegen die Philosophie und Strategie, welche den Handel zu hindern versuchend, die Menschen in Armut einsperrt. Ich versuche soweit es mir möglich ist, in einer offenen und endgültigen Weise auszudrücken, dass die Gegner in Italien das Recht haben, ihre Ansichten auf friedliche Weise zu äußern. Doch, sie sollen wissen, dass sie durch ihren Widerstand gegen den internationalen Handel, der sich im Entwicklungsstadium befindenden Länder, ihrer Wachstumsmöglichkeiten berauben. Wie mein Freund, der ehemalige Staatspräsident, schon sagt; diese Personen sind in sonderbarer Weise fest entschlossen, die sich im Entwicklungsstadium befindenden Länder, gegen die Entwicklung zu "schützen". Egal mit welchen verschiedenen Worten sie es auch äußern, sie verdammen die Menschen ins Elend. Wenn sie den Personen, die sie behaupten zu vertreten, fragen würden was diese erwarten, würden sie ganz unterschiedliche Dinge zu hören bekommen. Bei meinem letzten Besuch nach Europa habe ich von einem "Freiheits-Haus" berichtet. Ich sprach davon, dass Amerika, dessen Verbündete und Freunde, die Probleme der sich im Entwicklungsstadium befindenden Länder noch deutlicher sehen konnte, indem durch die Expansion der NATO und Europäischen Union die Türen zur Freiheit geöffnet wurden. Ich brachte in Genua zu Worten, dass die Wohlhabenden um diesen Wohlstand zu kräftigen, bestimmte Politik durchführen müssen. Diese sind;

weniger Steuer, weniger Regelungen und noch mehr Freihandel." ⁶

Barak Hüseyin Obama sagt folgendes: "Die Amerikaner sind bereit, mit Personen in der Muslimischen Welt, Regierungen, Organisationen, religiösen Führern und Geschäftsleuten weltweit, gemeinsam zu arbeiten, damit die Menschen eine noch bessere Lebensqualität erreichen." ⁷

Ausgehend von diesem kann man sehen, daß die "Freiheits" Mentalität der US-Präsidenten und hiervon ausgegangen, dass die Adern die den Neo-Conismus unterstützt, die gleichen sind.

Also, wie die US-Präsidenten aussagen, ist es erforderlich, für die Freiheit der Weltmenschen, die Guten und die Bösen voneinander zu trennen. Ebenso, nahmen gegen die zwei Welten von Wilson, die zwei Zivilisationen von Bush, ihren Platz. Die Gute und die Böse Zivilisation. Demokratie Zivilisation, Terror Zivilisation. Also die Guten geführt von ihnen; die Bösen geführt von denen, die sich ihnen nicht anschließen.

Die zwei Zivilisationen von Obama dagegen sind; die Zivilisation der guten Grünen-die Amerikanische Zivilisation, die sich zu entschuldigen weiß.

Das Verständnis der Reagan- Verwaltung, welche der aufsässige Zeitabschnitt des Neo-Conismus war, hat mit Zukunftsspekulationen die "internationale grosses Problem" Zentrale in Bewegung gebracht. Obwohl in diesem Zeitabschnitt keinerlei terroristische Vorkommnisse entstanden, hat der Terrorismus als "weltgrößtes Problem" dargestellt. Zwischen 1980-1985 in USA, beträgt die durch Terror gestorbene Menschenanzahl nur 17, doch wegen Mordes sind über 150 tausend gestorben. Genau so, obwohl zwischen 1988-92 in USA kein einziges ernstes Terror Vorkommnis stattfand, haben sie in Amerikanischen Bibliotheken unter der Überschrift Terrorismus, 1322 und unter der Überschrift Terroristen, 121 Bücher geordnet. (OCLC WorldCat database). ⁸

Es ist möglich anhand von Nichtgeschehenem als geschehen zu zeigen, die Akademie und Publikations Welten in Bewegung bringen; zu verstehen, dass diese Kenntnisse ein Teil des Planes sind. Die Identität der eigentlich gemeinten Bösen, der Terroristen wird mit der Zeit aufgedeckt.

Das Neo-Conismus Verbreitungs-Verständnis, welches sich mit Spekulationen bewegt, hat sich vor allem an Ostblockländer, als "grüne Generation" empfundenen Gebiet, gewendet. Das neu-konservative politische Verständnis hat in der als gute und böse, annehmbare und unannehmbare Welt, die gegenüberstehenden als "unzeitgemäße Bösen" beschrieben und so den leichtesten Weg zum Angriff seiner feindlichen Ziele, ausgewählt. Diese politische Herangehensweise, welche in jeder Gelegenheit den "Terrorismus" Scheingrund zum Ausdruck bringt, suchte mit dem verschwinden der "Roten", nach neuen Mitteln um die Gelegenheit zu ergreifen, für einen Angriff an den "grüne Block". Während Europa mit den heftigen Stößen innerhalb beschäftigt war; war USA in seiner strategischen Vorgehensweise dafür, die Mission "Demokratie und

Freiheit in die Welt zu bringen" und die Welt war nun eine einseitige Welt. USA war die Heimat der Einseitigen, Guten, Rechten und Schönen. Kommunismus war nicht mehr der Feind, doch jetzt war eine neue Gefahr, welche die "freie Welt" bedrohte: der islamistische Terrorismus. Während George Bush in seinem Vortrag, welchen er im Juni 2002 in West Point hielt, deutete, dass Amerika, nicht zur Handel steht, dessen Bedürfnisse mit denen der Menschheit übereinstimmt, eine göttliche Nation ist welcher von seinen unumstrittenen moralischen Verpflichtungen bewegt wird, deutete er auch, dass er die Mission hat die Menschen auf dieser "göttlichen Nation, von der Terrorismus Plage zu befreien." ⁹

Nun, welcher Grund oder Gründe, führten Neo-Conismus dazu, herzzerreißend handelnd; die Spekulationen, diese ganze Geographie unter seine Führung zu nehmen, in die Tat umzusetzen? Warum bringt man "Samt Revolution in Georgien; "Pomeranzen Revolution" in Ukraine; "Versöhnliche Rebellion" in Libanon kreisend, den MFP im Mittelpunkt der Islamistischen Zivilisation, unter? Jetzt schon stehen die Stützpunkte der Türkischen Stützpunkte des Türkistan zur USA's Verfügung bereit und die Unterstützer der USA "offene Gesellschafts" Modell (Die Schnabelschlachten der Falken und der Tauben in USA sind nur bestehend aus dem Verständnis Imperialismus formellen "Methoden" Unterschiede) in die Wahlen in Kirgisistan und Tadschikistan eingreifend, der Widerstand hier im Namen der "Demokratie und Freiheit" umleitend, diese Länder durchwühlend; auf der anderen Seite ein neues gutmütiges USA- Verständnis zur Schau stellen? Die Absicht ist eindeutig: Es sieht so aus, als hätten sie irgendeinen Weg gefunden, das Hauptglied der islamischen Zivilisation und Souveräne Staat, Türkei einzukreisen und ihren Interessen dienen zu lassen. (Es sollte nicht vergessen werden, dass fast 90% der Zukunfts unverzichtbaren Mineralen und Petroleum, BOR Mineralreserven sich in Türkei befinden). Es gibt nur eine Antwort zu den erwähnten Fragen: Sie wissen ganz genau, dass die Zivilisation, welche gegen Imperialismus aufsässig wird, die islamische Zivilisation ist. Sie befürchten, der sich der kolonialen Ordnung widersetzende und womöglich alternative "Böse", herrschend über den Fernen Osten; wie gegnerisch er auch der Konfuzius- Zivilisation gegenüber dem Westen aussieht, kann dies kein Gegenstand der Erwähnung sein, weil diese Zivilisation eine Alternative zur Christlichen Zivilisation ist. Da sie sich im Grunde aus der gleichen Philosophie ernähren, trägt sie keine andere Bedeutung als die Nachahmung der Christlichen Zivilisations. Das heisst, in der Zivilisation des Fernen Osten herrscht das "Anpassungs" Verständniss. Wenn beachtet wird, ist hier mehr die Rede von einem Eifer der Suche nach Wegen zur Zusammenarbeit, als ein ernstzunehmender Widerstand der Christlichen Zivilisation gegenüber. Es sieht unmöglich aus, die Konfuzius- Zivilisation als Alternative zu dem aus Imperialismus entstandenen Globalismus, zu sehen. Die einzige Zivilisation, die die Lokalität gegen die globalistische Ausbeutung verteidigt, ist die aus islamischer Zivilisation entstandene "Wahre Tradition". Es ist das heilige "Wesen".

Das Verfolgen der Absicht, sich als eine neue "Religion"

gegenüber Globalismus, anerkennen zu lassen. da das Benehmen der Halbmond Zivilisation darauf deutet, wie stark sein Widerstand wird, (Während eigentlich das Wesen der Religion Islam eine Garantie für den Frieden, Gemüt und Sicherheit der ganzen Menschheit ist, ist die Lokalität des Islam zu den neuen Ausbeutungsaktivitäten, welches ein bedrohliches Element ist -diese können wir auch als postmoderne Sklaverei bezeichnen- beachtlich) wie F Jameson auch sagte; ist die einzige Religion oder religiöse Tradition, die gegen die Globalisierung widerstrebt, wie vermutet werden kann, der Islam. Globalisierung stellt mit seinen Besonderheiten vor allem eine äusserliche Gewalt für den Islam dar. Heute steht der Islam in drei bedeutenden Aspekten der Globalisierung wider und dies beunruhigt Amerika. Dieses Widerstands einschlägige Begriffe sind zum einen epistemologische, zum anderen Lebensstil und zum dritten das internationale Rechtswesen. Der Islam lässt mit seinem Einspruch im epistemologischen Stand, die postmodern "kommentierte" Welt von Anfang an eine "Struktur-Vernichtung" erleiden. Dies deutet auf die Legitimität dieser Ursprünge und auch die Begründung der relativen Inhalte dieser postmodernistischen Werte, daß das zugehörige Wissen nicht die konstruktive Grundlage der sozialen Tatsache sein kann, und in diesem Zusammenhang auf die Bestätigung der ungerechten Existenz im gegenwärtigen Zustand hin. Zweitens widerspricht Islam, mit einem ihm gehörigen Lebensstil, dessen Prinzipie nicht Gedecktheit enthalten, gegen den Lebensstil, welche die globale Kultur vorschlägt und verbreitet. Dies trägt eine Relevanz mit seiner Grundlage der Vergötterung des Menschen gegen das objektivierende Lebensverständnis. Als drittens versucht Islam, gegen das globale Recht, welches versucht, den Globalismus seinen Ursprüngen gemäß neu zu ordnen, ein internationales Recht vorzuschlagen, Einwand gegen den ideologischen Inhalt des erwähnten Rechtes universelle Behauptung zu erheben; gleichzeitig zieht es die Aufmerksamkeit auch darauf, dass dieses singulare Rechts-Verständnis in den Zustand eines plural Verständnisses gelangen kann.

Aus diesen erwähnten Gründen können wir sagen, dass dieser Einspruch/Widerstand von Islam gegen die globale Führung eine "ausser Paradigma" Beschaffenheit trägt. Wir müssen den, als vorhandenen und gerechtfertigten Einwand fortgesetzten anti-globalistischen Widerstand im Globalismus schließlich als Wesen eines Widerstands im Paradigma, registrieren. Es ist möglich zu sagen, dass diese sich gegenseitig ernährende Zeitspannen sind." ¹⁰

Aus den erwähnten Gründen ist es möglich zu verstehen, dass der Neo-Conismus, der die Muslimische Zivilisation als Böse, die Christliche Zivilisation als Gut darstellt, seine ganze Kraft auf diese Region richtet.

Folgende Festlegungen von Nihat Genç tragen, in Hinsicht auf die Zusammenfassung, weshalb eine Unterbindung der globalen Ausbeutung erforderlich ist, Bedeutung: "Das, was Amerika als Kapitalismus beschreibt, ist eine Welt-Invasion von 150-200 Handelsgesellschaften. Wir bezeichnen Ökonomie als, die Welt ordentlich leitende, große Mühe, Sorgfältigkeit, Ethik,

Teilung, ehrlichem Erwerb bezügliche Bearbeitung.

Dieses System mit 150-200 Handelsgesellschaften, will sich mit seiner weltgrößten Luft und Festlands Macht, anerkennen lassen... Der eigentliche Grund, wieso Pentagon, Das Weisse Haus, der ganzen Welt den Krieg erklärt, sind diese Handelsgesellschaften. Sie sagen "es gibt kein anderes Ökonomie-Modell, es gibt keine andere Freiheit, es gibt kein anderes Leben, das ist das einzige Modell, alle müssen niederknien und dieses akzeptieren. Die ganze Menschheit wird sich ergeben, ich habe das Sagen, meine Regeln sind gültig, jetzt bin ich neben eurer Heimat und werde die, die die Regeln mißachten, einkreisend, einklemmend, tötend aus dem Weg räumen."

Indessen haben wir eine ökonomische Ordnung, welche wir in unseren Ländern seit tausend Jahren durchführen.

In deren System, wird eine einzige Handelsgesellschaft, Tourismus, Mineralogie, Wasserhandel betrieben, ins Getränke Geschäft eingegriffen. Die gleiche Person wird der Besitzer von einpaar TV-Kanälen.... Dies ist ihr Modell.

Unser Modell dagegen ist dieses: Alle Geschäfte werden von unterschiedlichen Personen betrieben. Diese Geschäfte werden tausenden von Geschäftsinhabern ausgeteilt.

Somit werden die Produktions-Phasen-Menschen, natürlich, begeistert, heiter, wahr, fruchtbar-genau wie in den Abbasiden, Emeviden- und Ottomanen- Zivilisationen seit tausend Jahren....

Unsere Lebens-Formel erlaubt nicht, dass das Geld in die Hand einer Kreatur, welche die Menschen tötet, verrückt macht, kommt. So ist Islams ökonomische Ordnung... Eine unmoralische Ökonomie macht uns zum Hund von Amerika, Sklaven des Kapitalismus!" ¹¹

Die wirtschaftliche Absicht des neu-konservativistischen Amerikanischen Kapitalismus ist, welche Räuberisheiten auf dieser Geographie auch erforderlich sind, für die Ewigkeit dieser 150-200 Handelsgesellschaften, bestens zu machen. Z.B. der Generalmajor LAMES MATTIS (wurde als Auszeichnung zum Generalleutnant befördert) der Felluce; einer der Diener (moderne Sklaven) von Neo-Conismus berichtete über die in eine Hölle umgewandelte Grausamkeit: "In Ramadi wurde ein Haus, in dem Hochzeit gefeiert wurde, bombadiert, wobei 40 Menschen ums Leben kamen.... Im Krieg passieren solche Dinge, ich muss mich nicht für die Taten der Soldaten entschuldigen....Es ist reizvoll die Menschen mit Bleikugeln durchlöchernd zu töten! Der Krieg ist wirklich amüsant. Wie Israfil's Stadtmauer. Ich liebe den Zank von Schuften.... Ich bin der Meinung, dass die Afghanen durchaus nicht menschlich sind. Daher habe ich Freude daran, sie zu töten.... Der Krieg, den wir gegen die Muslime führen, ist ein Kampf gegen den Teufel."

Also solche, nahmen ihre grausame Kühnheit von George Kennan's Worten, der noch in den 1940'er Jahren der Vorsitzende des Amerikanischen National- Sicherheitsrat war. Mit der Anerkennung der als "Religion" gezeichneten Politik dieser Personen, äußern sie öffentlich ihre Furchlosigkeit.

George Kennan schrieb im 23. Februar 1948 datierten

Planning Studies folgendes: "Wir besitzen ungefähr 50% des Welt-Reichtums, doch nur 6.3% der Bevölkerung.... In diesem Fall sind Neid- und Rachenvorwürfe nicht zu vermeiden. Unsere tatsächliche Verpflichtung im kommenden Zeitabschnitt ist die Entwicklung eines Beziehungssystems, welches ermöglicht, diesen Ungleichheitszustand zu bewahren ohne unsere Nationale Sicherheit aufs Spiel zu setzen... Wir müssen den Luxus über andere nachzudenken und weltweit charitativ zu handeln, von uns fernhalten. Wir müssen aufhören, über unverwirklichte Ziele wie trübe Absichten, (...) Menschenrechte, die Erhöhung der Lebensqualitäten und Demokratisierung zu sprechen. Offen gesagt sind die Tage nicht mehr weit entfernt, in denen wir mit Gewalt in Bewegung kommen werden. Dann werden wir uns wegen idealistischen Protesten sehr ärgern."¹²

Noam Chomsky erklärt so, dass "Befreiung", "menschliche Werte" nicht von Bedeutung sind; die eigentliche Absicht, die Notwendigkeit der Befolgung, des sich auf den Auftrag des Amerikanischen brutalen Kapitalismus orientierenden Politik, ist: "USA's Aussen-Politik wurde entworfen, um eine internationale Ordnung, in welcher die amerikanischen Handelsgesellschaften sich entwickeln, wachsen können, zu errichten und weiter zu führen. Dies wird eine "offene Gesellschaften Welt". Offene Gesellschaften heisst, Gesellschaften die offen, für fruchtbare Investitionen, Ausbreitung des Export-Handels und Kapital transferieren, ausserdem humane und materielle Quellen zur Ausbeutung von Amerikanischen Handelsgesellschaften und deren lokalen Filialen, geeignete Gesellschaften."¹³

Richard Nixon, einer der ehemaligen Präsidenten von Amerika, unterstützt die Schreckensregimentierung der amerikanischen Souveränität. Er erzählte so die Operation "Wüsten Sturm" in 1991: "Wir gehen nicht dorthin, um die Demokratie zu verteidigen, denn Kuwait ist kein demokratisches Land und es gibt in dieser Region auch kein Land, welches mit Demokratie geführt wird. Wir gehen nicht dahin, um gegen die Diktatur zu kämpfen, denn wenn es so wäre, müssten wir auch Syrien den Krieg erklären. Wir gehen auch nicht dahin, um die internationalen Rechte zu verteidigen. Wir gehen hin und wir sind gezwungen dahin zu gehen, denn wir können nicht zulassen, dass unsere Lebensinteressen von entscheidender Bedeutung, verletzt werden."¹⁴

RESULTAT

Dass Neo-Conismus, USA's unveränderbare Politik ist, ist von den von uns erläuterten Angelegenheiten öffentlich zu entnehmen. Die Neo-Con Politik legt ihre, sich auf das Ziel, eine Imperialmacht zu werden, richtende Verbreitungs und Existenz Strategien, mit deutlichen Linien fest. Die politischen Anwendungen zeigen nur in methodischer Hinsicht, Unterschiede. Und dies sind, strenge Erweiterungs-Befürworter Neo-Conisten (Adler) und sanfte Erweiterungs-Befürworter Neo-Conisten (Tauben). Daher; Warum versucht der neue Amerikanische Präsident H. Barak OBAMA, die "Instandsetzungs" Politik zu verfolgen? Warum wurde ein

siebzig jähriger vor H. Barak OBAMA gestellt?

Amerikaner wählten Obama, weil er sagte, dass er, den von den Faschisten von Bush geführten, niemandem Vorteile bietenden und Amerika's Ruf und finanzielle Macht zerstörenden Kriegen ein Ende setzen würde. Doch nachdem er sich im Weissen Haus niedergelassen hatte, fand er sich gesteuert von der militärischen/Wachmanns Bande, wieder. Der Krieg ging noch nicht zu Ende; der Krieg wurde von dem nicht mehr geschätzten Irak zum noch weniger geschätzten Afghanistan verlegt. In der Zwischenzeit setzte Obama, die Souveränität Pakistans verletzend, den Angriff auf Pakistanische Ziele fort. Jetzt gaben es anstatt einem fortgesetzten Krieg der militärischen/Wachmanns Bande in Irak, unter schweren Bedingungen fortgesetzte zwei Kriege.

(...) Obama's Führung erbaut in Afghanistan in der sogenannten "Todes Wüste" einen riesigen militärischen Stützpunkt. Wieso? Was hat Afghanistans innen-Politik mit Amerika zu tun? Was hat diese Quellenverschwendung, welche zu nichts anderem nützt als zur Erreichung der Waffen-Industrie, zu bedeuten?

Wer verwaltet eigentlich Amerika?"¹⁵

Also, dass ist zusammengefasst Amerikas Neo-Conismus....

■ FUßNOTEN

- 1-Prof. Dr. Mustafa Özel, UMDS, AK Partei Yay., 10-11 Januar 2004, S. 116
- 2-Prof. Dr. Mustafa Erdoğan, genanntes Werk, S. 31-32
- 3-Bernard Vincent, Spürbare Vorsehung, Messéne, Paris, 1999, Trc., Heval Bucak, Birikim Zeitschrift, Oktober-2003, S. 24
- 4- Vincent, genanntes Werk, S.24
- 5- Vincent, genanntes Werk, S. 24
- 6-Le Monde, 18.7.2001, Veräuerer, Ahmet Insel, Birikim Zeitschrift, August-2001, S. 29
- 7- Aus der 04.06.2009 datierten Rede im Universität Kairo von Barak Hüseyin Obama.
- 8-Privat, genanntes Werk, S.117
- 9-Ahmet Insel, Birikim Zeitschrift, Mai-2003, S. 13
- 10-Abdurrahman Arslan, Birikim Zeitschrift, Mai-2003, S. 42-43
- 11-Gerçek Hayat Zeitschrift, 25 Februar-3 März 2005, S. 7
- 12- Nak. Roger Garaudy, der Amerikanische Traum, Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yay, Ist. 2002, S. 44, 45
- 13- Genanntes Werk, S. 23, 24.
- 14- New York Times, 07. 01. 1991
- 15-Übertragen von Paul Craig Roberts, Counterpunch.org Le Monde diplomatique Türkei Zeitschrift, 15 Juni-15 Juli 2009, Ausgabe:5, S. 6

TARİH DERS KİTAPLARI İÇERİSİNDE ÖTEKİLEŞTİRİLEN ARAPLAR

ÖZET

Bu makalede Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı liselerin birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarında okutulan tarih ders kitaplarında Arap imajının nasıl oluşturulduğu, Arap halkının tarihine ne kadar yer verildiği ve karşılıklı ilişkilerde nasıl bir dil kullanıldığına dikkat çekilmek istenmiştir. Zaman olarak çok geniş bir dönem taranmış, cumhuriyetin ilanından günümüze kadar okutulan tarih ders kitaplarının neredeyse tamamı incelenmiştir. Bunun yanında ders kitaplarındaki bilgilerin bu iki halkın ilişkilerine olan etkisine de kısaca değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Araplar, Türkler, tarih ders kitapları, ötekileştirme

Türklerin ve Arapların milattan önce VI. ve VII. yüzyıllardan itibaren birbirleriyle temasları olduğunu tarih kitaplarından biliyoruz.¹ Yüzyıllarca birbirlerine yakın, bazen de aynı coğrafyalarda yaşayan bu iki köklü milletin ilişkileri, özellikle İslamiyet'in Arap yarımadasına inmesiyle farklı bir seyir izlemiştir. Hz. Muhammed'in (d.571-ö.632) bir peygamber olarak görevlendirilmesi ve akabinde İslam'ın Müslümanlar tarafından dünyanın birçok bölgesine taşınması genellikle sınır komşusu olmuş bu iki medeniyeti karşı karşıya getirmiştir. Önceleri Müslüman Arapların cihat faaliyetleri gereği, Orta Asya'daki Türkler üzerine yaptıkları seferlerle çatışmaya dönüşen Türk-Arap ilişkileri Türklerin Müslüman olmasıyla farklı bir boyut kazanmış, İslam orduları içerisinde üst düzey görevler alan Türkler ilerleyen zamanlarda Müslümanların hamisi olmuştur. Bu konumlarıyla Türkler, zamanla Araplar başta olmak üzere birçok topluluğu egemenlikleri altına almışlardır. Dolayısıyla İslamiyet'in gelişini bir sınır olarak kabul edersek direkt ilişkilerin başladığı VII. yüzyıldan günümüze kadar münasebetler farklı ölçeklerde devam etmiştir.

Yüzyıllarca beraber yaşıyan Araplar ve Türkler tarihleri boyunca kader ortaklığı yapmış olmalarına rağmen bu uzun süreli münasebetler tarih ders kitaplarına pek yansımamıştır. İslam tarihi bahsini saymazsak liselerde okutulan ders kitaplarında Araplar, hatta Türk-Arap ilişkileri çok sınırlı bir hacme sahiptir. Mevcut bilgiler de genellikle ötekileştirici ve yönlendirici bilgilerdir. Araplarla ilgili değerlendirmelerin kapsamı, Müslüman

Arapların henüz İslam'ı kabul etmemiş Türklerle yaptıkları "zulüm ve yağma" ile I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlıya karşı yapıldığı söylenen "ihanetle" sınırlıdır. Aslında cumhuriyetin kuruluşundan 2000'lerin başına kadarki ders kitaplarında Araplarla ilgili bahisler pek değişmemiş, küçük bazı düzeltmelerle aynı bilgiler yıllarca yazıla gelmiştir. Bu rutinliğin bir nedeninin de genellikle ders kitaplarının aynı kişiler tarafından yazılması ve bir yazarın yayınladığı kitabın onlarca yıl öğrencilere okutulmasıdır.

Aslında tarih kitaplarımızda yer alan, diğer milletlerle ilgili öznel ve ötekileştirici, ifadelerin benzerlerine Arap ülkelerinde okutulan ders kitaplarında da rastlanmaktadır. Nitekim bazı araştırmacıların Arap öğrencilere okutulan ders kitapları üzerindeki sınırlı incelemeleri bile olaylara tek taraflı bakmanın ne kadar bilimsellikten uzak olduğunu ve gençlerin resmi ideolojinin sunduğu bilgilerle nasıl yanlış yönlendirildiğini ortaya çıkarmaktadır.²

TARİH DERS KİTAPLARININ ANALİZİ

Latin harfleriyle yazılmış ve bizim ulaşabildiğimiz en erken tarihli tarih ders kitabı 1929 yılında, Maarif Vekâletinin öğretmenlerden oluşan bir komisyona yazdırdığı ders kitabıdır. Talebe el kitapları serisi adıyla anılan ve kısımlar halinde neşredilen eserin II. Kısımında Arapların tarihine iki sayfa kadar değinildikten sonra İslam'ın gelişi ve ardından sırasıyla, Peygamber Efendimiz, Dört Halife, Emeviler ve Abbasiler dönemi anlatılmaktadır. Burada dikkati çeken husus, Araplara yöne-

lik bir olumsuz ifadede ziyade Hz. Muhammed ve diğer İslam büyüklerinin anılış şeklindeki olumsuzluktur. Hz. Muhammed sadece Muhammet şeklinde anılırken dört büyük halife de Ebubekir, Ömer, Osman ve Ali olarak herhangi bir saygı unvanı eklenmeden yazılmıştır.³

Cumhuriyet döneminin kapsamlı ilk ders kitabı ise Türk Tarih Tetkik Cemiyeti'nin dört cilt halinde, mebuslardan oluşan bir komisyon hazırlattığı tarih kitabıdır. 1931 yılında hazırlanan bu kitabın giriş kısmında kitabın ümmetçilik ve Osmanlıcılığa bir tepki olarak yazıldığı belirtilmiştir. Türk ırkına yönelik yapılan atıflar kitabın milliyetçi bir bakış açısıyla yazıldığını açıkça göstermektedir. Özellikle Arapçaya yönelik eleştirilerin harf inkılabının hemen ardından yapılması bu devrimin topluma benimsetilmesi ile ilgili bir çaba olmalıdır. Arapçayla ilgili ifadeler kitapta "1928'e kadar bütün Türkler arasında kullanılan Arap harfleri Türk lisanına hiç uygun olmayan bir yazı sistemi idi. Kuvvetli sadalarla dolu Türk lisanı sada alametleri pek az olan bu Arap yazı sistemi içinde esir gibi idi. Bu Arap alfabesi dünyanın en muğlak alfabelerinden biridir"⁴ şeklinde yer almıştır.

Tarih kitaplarında Araplarla ilgili en sert ifadeler hiç şüphesiz Emevilerin saltanat dönemlerini anlatırken kullanılmıştır. Özellikle Horasan valisi Kuteybe b. Müslim'in (669-715) Maverâünnehir seferi neredeyse tüm tarih kitaplarında aynı şekilde anlatılır: "*Geçtiği yerleri kana bulayan*", "*13 sene Türk kanı döken*", "*kanlı bir kumandan*"⁵ olan Kuteybe, şehirde eli silah tutan ne kadar Türk varsa vahşiyane bir şekilde onları boğazlayan biri olarak sunulur. Devamla: "*Talkan mamuresi de tahrip edildi. Burada da tüyler ürperten korkunç bir katliam yapıldı. Araplar, teslim olan Türkleri kılıçla doğramaktan yorulunca zavallıları sıra sıra ağaçlara astılar. Talkan'a giren yolun altı kilometre uzunluğundaki kısmı iki taraflı ağaçlara asılan insan cesetleriyle korkunç bir koruluk şeklini aldı.*" "*Kuteybe işitilmedik facialar yaptı.*"⁶ "*Harezm şehirlerini yağma ettikten sonra kardeşi Abdurrahman'ın esir ettiği dört bin Türk gencini boğazlattı.*" "*Geçtiği mamurelerde yanmış harabeler ve parçalanmış Türk cesetlerinden başka bir şey bırakmayan Kuteybe'nin oynadığı bu dram, kesik başının halife Süleyman'ın ayakları altına atıldığı zamana kadar devam etti*"⁷ "*Bununla beraber, Arapların Türk memleketlerine olan tecavüzleri, otuz sene kadar adı çapulcu akınlarından ibaret kalmıştır.*"⁸ Benzer ifadelerin biraz daha yumuşatılmış şekli, kitabı 1950 ile 1970 yılları arasında liselerde okutulan yazarlardan bir olan Niyazi Akşit tarafından da dile getirilmiştir: "*Araplar Beykent şehrini aldı. Görülmedik derecede zulüm yaptılar. Eli silah tutan ne kadar adam varsa öldürüldü.*"⁹ Aynı dönemlerde Milli Eğitim Başmüfettişlerinden Emin Oktay da kitabında neredeyse 1941 yılında komisyon tarafından yayınlanan kitaptakine benzer ifadelerle konuyu dile getirmiştir.¹⁰

Yine Türgeşlerle Araplar arasındaki mücadele anlatılırken benzer bir üslup kullanılır. Niyazi Akşit, diğer birçok yazar gibi İslam öncesi Arapların ne derece kötü durumda olduklarını anlatır. Diğerlerinden farklı olarak kullandığı ifade ise halk arasında bir dönem çok yaygın bir söylem olan "Araplar çok pis idiler" tespitidir.¹¹

İbrahim Kafesoğlu (1914-1984) gibi milliyetçi karakterde

olan yazarlar, Türklerin İslam dini inancına değil, Türk ülkesinde Arap hâkimiyetine karşı çıktıklarını ifade edecekti. Zaten bu yazarlar aynı dönemde yayınlanan diğer kitaplardan farklı olarak, Emevilerin Maverâünnehir'de Türklerle yaptıkları savaşları yağma olarak değil, mücadele olarak izah ederler.¹² Türgeşlerin liderlerinden Arapların eline esir düşen Baga Tarkan'ın öldürülmesini de dönemin kitapları dramatik bir üslupla anlatır: "*Türkler hakanın kurtulması için pek çok kurtuluş parası teklif ettiler. Fakat Horasan valisi Nasır ibn Seyyar bunları kabul etmediği gibi üstelik şimdye kadar 72 muharebeye girmiş olan bu büyük Türk hakanını, Türk ordusunun gözü önünde astırdı (728).*"¹³

Emeviler dönemi, tarih ders kitaplarında büyük bir nefretle anlatıldığı gibi bu çalışmalarda ilginç çıkarımlara da rastlanır: "*Arapların istila maksatları(nı) İslamlığın neşri gibi dini bir mefkûreye atfetmek katiben doğru değildir. Bilhassa Emevi halifelerine inanmadıklarından (dolaylı olarak) çok kere tahkir ettikleri, Muhammed dininin neşri gibi bir maksat atfetmek, hakikatten çok uzaklaşmaktır. Onlar yalnız zengin ve mamur ülkeleri talan etmek, gittikçe genişleyen bütçelerine yeni yeni varidat membarları bulmak gibi hasis emeller arkasında koşmuşlardır. Asırlardan beri hâkim yaşayan Türkler tabiatıyla bu çapulcuların hükmü altına giremezlerdi. (Türkler) İslam dinini kabul ederek efendilikten mevaliliğe inemezlerdi.*"¹⁴

Bazı ders kitabı yazarları Arapları sadece Türklerle ilişki içerisindeyken tahkir etmez, Bizans'la yapılan mücadelelerinde de onları düşman gibi görürler. İngiliz Erkek Lisesi Tarih öğretmenlerinden Bedriye Atsız ve Galatasaray Lisesi Tarih öğretmenlerinden, Hilmi Oran'ın yazdığı ders kitabında Bizans-Emevi ilişkileri bir Rum yazarın kaleminden çıkıyor hissi uyandırır: "*Heraklîyus zamanında Bizans'ı yepyeni bir tehlike daha tehdit ediyordu. Bu tehlike, İslamlığın verdiği hızla Arap yarımadası sınırlarını aşan ve bütün Ön Asya'ya yayılmak istidadını gösteren Arap tehlikesiydi. Bu sülale zamanında Müslüman Araplar, Arap Yarımadası'nın dışına çıkarak Suriye'yi ellerine geçirmişler, kara ve denizden Bizans'a kadar gelerek şehri muhasara etmişlerdir. Kuşatma beş yıl kadar sürmüş, bu felaketten ancak Grejuva (Rum ateşi) sayesinde kurtulabilmiştir.*"¹⁵ Aynı yazarlar bir başka yerde de Bizans'la mücadele eden Araplar için "yağmacı" ifadesi kullanmışlardır.¹⁶ Bu tarih kitabı yazarlarında Arap rahatsızlığını Dört Halife devri anlatılırken de görmek mümkündür: "*Ebubekir ve Osman o kadar Müslüman olmuşlardır ki kendilerinde Araplık adına bir şey kalmamıştı. Osman'da ise Araplıktan bazı izler vardı*"¹⁷ Emeviler konusunda kantarın topuzunu kaçıran Atsız ve Oran ikilisi seksen dokuz yıl süren Emeviler döneminde on dört halife-hükümdar geldiğini, bunların Müslüman'dan çok Arap milliyetçisi olduklarını söyler.¹⁸ İki bin iki yılında okutulmaya başlanan A. Gündoğdu ve O.Üçler Bulduk'un yayınladığı, Tarih ders kitabında; Arapların, Hazar ve Türgeşlerle yaptıkları mücadeleden bahsedilmekle beraber öğrenciyi nefrete sevk edecek bir dil kullanılmamıştır.¹⁹ Bununla birlikte, genel olarak Emevilerden, özellikle onların Maverâünnehir fetihlerinden bahsederken, şiddetli eleştiriler aynı yazarlar tarafından da ifade edilmiştir. Bu yazarlar özellikle Emevilerin yaptıkları yağma ve katliamlar-

dan dolayı Türkler arasında İslam'ın hızlı yayılmadığını söylemektedirler.²⁰ Bugün okutulan İki bin sekiz baskılı Tarih ders kitabında ise, Araplarla ilgili ötekileştirici ve öğrencileri kin-nefret duygularına sevk edecek ifadeler tamamen kaldırılmıştır.²¹ Geline bu durumu olumlu bir gelişme olarak okuyabiliriz.

Tarih ders kitaplarında Abbasiler dönemi, Emevilerden çok farklı bir üslupla anlatılır. Emeviler döneminde "Arap" ifadesi kullanılırken Abbasiler döneminde topluluk Müslümanlar olarak değerlendirilir. Bu dönemde Türkler, eski cengâverliklerini kaybetmiş, savaştan ziyade, rahat ve huzur içerisinde yaşamak isteyen Arapların yardımlarını istedikleri kimseler olmuştur. Halife Mu'tasım (794-842) Bağdat'tan gelen Türklerin ahlaklarının ve cengâverliklerinin bozulmasını önlemek için onlara yeni şehirler yapmış ve Araplarla evlenmelerini kesinlikle yasaklamıştır.²² Özellikle Selçuklular zamanında Abbasi halifelerinin görevinin Türk sultanlarının isimlerini hutbede okumaktan başka bir şey olmadığı belirtilmiştir.²³ Bedriye Atsız ve H. Orhan ikilisi iddiaları biraz daha ileriye götürerek, Abbasi Devletinin bir Arap devleti olmadığını Türk-Fars-Arap devleti olduğunu söylemişlerdir.²⁴

Genel olarak Abbasilerle Türkler arasındaki ilişkinin çok iyi olduğu, Türklerin bu dönemde valilik, komutanlık gibi birçok üst düzey görevlerde bulundukları ifade edilir. Bununla birlikte Abbasiler döneminde, hem de bu devletin en önemli ve adil hükümdarı Harun Reşit (766?-809) zamanında yaşandığı söylenen bir hadisenin, 1941 yılında Türk Tarihini Tetkik Cemiyeti tarafından basılan ve bir komisyon tarafından hazırlanan lise iki tarih kitabında *"Birçok Alevileri kendi gözü önünde kollarını, bacıklarını kırdırarak boğdurmuştur."*²⁵ Şeklinde kıskırtıcı bir üslupla yer alması dikkat çekicidir.

Türk-Arap ilişkileri ders kitaplarında, Osmanlıların bölgeyi ele geçirmeye başladıkları Yavuz Sultan Selim döneminden sonra yer almaz. I. Dünya Savaşına kadar geçen süre içerisinde Araplardan hiç bahsedilmez. Geçmiş dönemler anlatılırken de Arap kelimesi gayet tutumlu kullanılır. Bu konuda bir yabancı araştırmacının yaptığı tespit gerçekten dikkat çekicidir. Ona göre Türk tarihinde en problemli ilişkiler olarak gözüken Ermeni ve Rumlarla olan münasebetler izah edilirken bile hainlikten pek bahsedilmez. Onlar biraz düşman kardeş gibidir. Her şeye rağmen onlarla ilişki kurulabilir bir orta yol bulunabilir. ²⁶ Oysa Araplara "hain" sıfatını yakıştırmak, "arkadan vurduklarını" söylemek çok kolaydır. Nitekim I. Dünya Savaşında yaşanan hadiselerin ne kadar genelleyici ve ötekileştirici olduğu dikkat çekicidir. Cumhuriyetin ilanından sonra Türk Tarih tezinin ciddi olarak ilk kez kitaplara geçtiği dört ciltlik tarih ders kitabında halifelik ve bu bağlamda Arapların ihaneti sık sık değinilen konulardandır. Özellikle hilafetin kaldırılmasının yakın dönemlerde olduğu göz önünde bulundurulursa bu inkılâbın haklılığının ispatlanması adına bu bahse fazlaca yer verilmesi anlaşılabilir gözükmektedir. Ancak hilafetin hükümünün bittiği anlatılırken, Araplara yönelik iddiaların aşağılayıcı ve ötekileştirici olduğu açıktır. I. Dünya Savaşında yaşananlar anlatılırken "Bundan daha acı bir hakikat olarak peygamberin torunu Şerif Hüseyin, düşman altını, İslamlık haysiyetine ve İngiliz himayesinde bir kralığı; halife idaresin-

deki şerifliğe geçişerek oğulları, torunları ve bütün hısımlarıyla birlikte hilafete isyan etti. İslamlığı zulümden, kölelikten kurtarmak ve şereflendirmek için damarlarının temiz kanını asırlarca cömertlikle akıtmış olan Türk'ü, peşine taktığı çöl ve şehir Araplarına öldürtmekte, İslam olmayan düşmanlarla yarıya çıktı."²⁷ Yine bu serinin üçüncü kitabında Almanya'nın Osmanlı Devletini halifelik makamından yararlanmak için yana çekme çalışmaları anlatılırken ihanet tespiti tekrarlanır. *"Araplar, hilafete ihanetle, düşmanlarının tarafına geçip Osmanlıların aleyhine harbe iştirak ettiler."*²⁸ Aslında bu anlatım belki biraz yumuşatılarak günümüze kadar gelmiştir. Burada ilginç olan şey Osmanlı Devleti'ne karşı başta Şerif Hüseyin (1854-1931) olmak üzere ayaklanan Arapların sanki bölgedeki bütün Arapları kapsıyor gibi kabul edilmesidir. Yani ders kitaplarında genellikle herhangi bir ayırım yapılmadan bütün Arapların İngilizlerle anlaşarak Osmanlıya karşı savaştıkları hissi uyandırılır.²⁹ Genel olarak ifade edilecek olursa; tarih kitaplarının İslam Tarihi kısmı yazılırken, Araplara olan bakış açısı ile Arapların Maverünnehir bölgesine yaptıkları akınların ve I. Dünya Savaşında yaptıkları "ihanetlerin" geçtiği bölümlerdeki anlatım birbirinden çok farklıdır. Özellikle Arapların İslam öncesi dönemlerinden bahsedilirken onların ne kadar pis, zalim ve putperest olduklarına yönelik yapılan vurgu dikkat çekicidir.³⁰ Her iki durumda da acımasız bir genelleme ve açık bir ötekileştirme gözükür.

Aslında Arap kimliğinin Türkiye'de bir imaj sorunu olduğu kesindir. Özellikle dilimize yerleşen bazı atasözü ve deyimlerin, Arap ırkını bilerek ya da bilmeyerek aşağıladığı ve ötekileştirdiği de görülmektedir. "Ağaçtan maşa, Arap'tan paşa olmaz", "İşler Arap saçına döndü", "Ne Şam'ın şekeri ne Arap'ın yüzü" bunlardan sadece bir kaçıdır.

Türk-Arap ilişkilerinin uzun yıllardır istenilen düzeyde olmamasının yanlış bir kültür anlayışından ve temelsiz bir tarih bilgisinden kaynaklandığı açıktır. Arap ders kitaplarında da Türklerle ilgili özellikle son 70-80 yılın iç gelişmelerinin gerçekle ilgisi olmayan bir şekilde değerlendirildiği kesindir. Türk ders kitaplarında Arap dünyasıyla ilgili neredeyse hiçbir bilginin olmaması, mevcut bilgilerin de oryantalist bir bakış açısıyla oluşturulduğu düşünüldüğünde değerlendirmelerin de bu minval üzere olacağı tabiidir.³¹

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Tarih ders kitaplarında geçen olumsuz, kin ve nefret kokan, ötekileştirici ifadeler, iki ülke insanların geleceği olan gençlere, yüzyıllarca birlikte yaşadıkları komşularının yanlış tanıtılmasına neden olmaktadır. Yıllardır komşularıyla bazı problemler yaşayan Türkiye'nin bu sorunları son yıllarda gösterilen çabayla aşmaya çalıştığı görülmektedir. Hemen güney komşumuz olan Suriye ile bir zamanlar yaşadığımız sınır ve benzeri sorunlar bugün halledilmiş; iki ülke halkları artık dostane duygularla birbirlerine bakmaya başlamıştır. Bu durum Tarih ders kitaplarında da müşahade edilebilmektedir. 2008 yılında yazılan yeni Tarih I kitabı ve önümüzdeki yıl okutulacak olan, *Tarih II* ders kitaplarında Araplarla ilgili olumsuz

ifadelerin kaldırıldığı ve daha objektif, iki taraf öğrencilerini düşmanlığa sevk etmeyecek bir dil kullanıldığını görmek sevin-
diricidir.

UNESCO'da 1974 yılında "Karşılıklı Anlayış, İşbirliği ve Milletlerarası Barış Eğitimi" başlığı altında üye ülkelerin ders kitaplarının karşılıklı değiştirilerek incelenmesi kararı alınmış ve bu karar birçok ülkeyle birlikte uygulamaya konulmuştur. Özellikle Avrupa Birliği çerçevesinde Türkiye ve Yunanistan'ın bu anlamdaki çalışmaları dikkat çekicidir. Bu bağlamda, Türk ve Arap sivil toplum örgütlerinin de benzer bir çalışma içerisinde oldukları basından edinilen bilgiler arasındadır. Arzu edilen şey son yıllarda komşularıyla iyi ilişkiler içerisinde olan Türkiye'nin, geleceğini emanet edeceği gençlerine, sağlıklı bir tarih bilgisi vermesi ve sınırları etrafında yaşayan toplumları ötekileştirici ve aşağılayıcı ifadelerden uzak bir eğitim anlayışını benimsetmesidir. Hiç şüphe yok ki bu tarz bir çalışma karşılıklı olarak koordinasyon halinde yapılmalı ve gerçekçi bir tarih eğitimi komşu ülkelerin geleceği için de biran evvel oluş-
turulmalıdır. Eğitimin evrensel amaçları da ancak bu tür bir tarih dili ile kurulacaktır.

■ DİPNOTLAR

- 1-İki Tarafın Bakışı Açısından Türk Arap İlişkileri, İRCİCA yay., İstanbul 2000, s.8.
- 2- İsmail Soysal, "İbrahim Dakuki'nin Tezi Üzerine yapılan Yorum", Arap Türk İlişkilerinin Geleceği, (Seminer Bildirileri), İstanbul 1994, s. 545.
- 3- Tarih, II. Kısım, İstanbul 1929, s. 5-13.
- 4- Tarih I, M.Tevfik Bey, Semih Rifat Bey, Yusuf Akçura vd., TTTC, İstanbul 1931, s. 46.
- 5- A.g.e., methal kısmı, s. 65.
- 6- Tarih II, Komisyon, TTTC, Ankara 1941, s. 143-144.
- 7- A.g.e., s. 145.
- 8- A.g.e., s. 143.
- 9- N. Akşit, Tarih II, İstanbul 1950, s. 55.
- 10- Emin Oktay, Tarih II, İstanbul 1952, s. 89.
- 11-Akşit, a.g.e., s. 39.
- 12- İ.Kafesoğlu-Altan Deliorman, Tarih I, İstanbul 1976, s. 149-50.
- 13- E. Oktay, a.g.e, s. 90, 35-36.
- 14- Tarih II, TTTC, Ankara 1941, s. 146.
- 15- B. Atsız-H.Oran, OrtaÇağ Tarihi II, İstanbul 1956, s. 17-19.
- 16- A.g.e., s. 50-51.
- 17- A.g.e., s. 47.
- 18- A.g.e., s. 49.
- 19- A.Gündoğdu- O.Ü. Bulduk, Tarih I, İstanbul 2007, s, 70,74.
- 20- A.g.e, s. 113.
- 21- Y. Okur-İ. Genç vd., Tarih I, İstanbul 2008, s. 95.97.103.
- 22- E. Oktay, a.g.e, s. 99-100.
- 23- Tarih II, TTTC, Ankara 1941, s. 151-52.
- 24- B. Atsız-H.Oran, a.g.e., s. 52.
- 25- Tarih II, TTTC, Ankara 1941, s. 150.
- 26-Etienne Copeaux, "Türkiye'de 1931-1993 Arasında Tarih Ders Kitapları", Tarih Eğitimi Eleştiriler, Yaklaşımlar, İstanbul 2003, s. 111.
- 27- Tarih IV, Komisyon, TTTC, İstanbul 1934, s. 167
- 28- Tarih III, Komisyon, İstanbul 1931, s.152
- 29- Kemal Kara, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük, İstanbul 2008, s. 24; Enver Behnan Şapolyo, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, İstanbul 1973, s. 269-272.
- 30- Etienne Copeaux, "Türk kimlik Söyleminin Topografyası ve Kronografisi", Tarih Eğitim ve Tarihte Öteki Sorunu, s.İstanbul 1998, s. 77-78.
- 31- Kemal Karpaz, "Türk Arap İlişkilerine Toplu Bir Bakış", Türk-Arap İlişkileri: Geçmişte, Bugün ve Gelecekte, I. Uluslar arası Konferansın Bildirileri, (18-22 Haziran 1979 Ankara), s.3-4.

■ SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA

- Akşit Niyazi, Tarih II, Remzi Kitabevi, İstanbul 1956.
Akşit Niyazi- Oktay Emin, Tarih I, Remzi Kitabevi, İstanbul 1950.
Atsız Bedriye- Oran Hilmi, Tarih II, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1956.
Bulduk O. Üçler-Gündoğdu A., Tarih I, İstanbul 2000.
Çağatay M.- Akşit Niyazi- Oktay Emin, Lise II, İstanbul 1957.
Çakırtaş Osman, Tarih II, Koza Yayınları, bty.
Dikmen Selahaddin-Koçak Kemal, Tarih I, Üner Yayınları, İstanbul 1990.
Kara Kemal, Tarih II, Önde Yayınları, İstanbul 2007.
Kafesoğlu İbrahim-Deliorman Altan, Tarih, Tarih I, İnkılâp Kitabevi İstanbul 1976
-----, Tarih II, İstanbul 1976.
Mansel A.Müfit-Baysın Cavid-Karal E. Ziya, Tarih I, Maarif Vekaleti, Ankara 1942.
Merçil Erdoğan vd., Tarih I-II, Ankara 1989.
Miroğlu İsmet- Halaçoğlu Yusuf, Tarih III, İstanbul 1989.
Oktay Emin, Tarih III, İstanul 1968
Oktay Emin, Tarih II, Atlas Yayınevi, İstanbul 1951.
Okur Yasemin-Genç İlhan vd., Tarih, MEB, İstanbul 2008.
Özbek S. Vd, Tarih I, Tutubay Yayınları, Ankara 1995.
Öztuna Yılmaz, Tarih III, MEB, Ankara 1979.
Palazoğlu Ahmet Bekir- Bircan Osman, Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük, Koza Yayınları, Ankara 1997.
Parmaksızoğlu İsmet- Çağlayan Yaşar, Tarih I, Funda Yayınları, İstanbul 1976.
Parmaksızoğlu İsmet, T.C. İnkılâp Tarihi, İstanbul 1981.
Su Mükerrrem, Mumcu Ahmet, T.C İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük, Ank. 1981.
Sümer Faruk-Turhal Y., Tarih I, Ankara 1986.
Şapolyo Enver Behnan, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Rafet Zaimler kitabevi, İstanbul 1973.
Şirin Veli, Tarih II, Candaş Yayınları, İstanbul 1995.
Tevfik M.-Rifat Semih-Akçura Yusuf vd. Tarih I-IV, TTTC, Ankara 1931.
Turhan Yüksel, Tarih II, Ders Kitapları Yayıncılık, İstanbul 1985.
Mumcu Ahmed vd., Tarih I, İstanbul 1950.
Mumcu Ahmed vd., Tarih II, İstanbul 1950.
Mumcu Ahmed vd., Tarih III, İstanbul 1950.
Uğurlu Nurer-Balci E., Tarih II, Serhat/Özgün Yayınları, İstanbul 1989.
Uğurlu Nurer, Tarih I, Özgün Yayınları, İstanbul 1998.
Yıldız Hakkı Dursun, Alptekin Coşkun, Bostan İdris, Tarih I, Servet Yayınları, İstanbul 1990.

(*Kaynakların taranmasında bana yardımcı olan öğrencilerim; Seda Özel ve Neslihan Hasanusta'ya teşekkür ederim.)

OTHERED ARABS IN HISTORY BOOKS

Abstract

In this article, we will see how Arab's image is formed, how Arabian society is regared in history and what king of language Arabs use in relations with other nations through the history books of Ministry of Education. Wide span of time and almost all of the history books since the foundation of Turkish republic has been investigated. Besides, the effects of history text boks on the interrelation ship of these two societies hav been mentioned.

Key words: Arabs, Turks, history books, othering

We know that Turks and Arabs are in relations since B.C VI th and VII th century. The relations of these two nations gained a new angle after Islam had spread in Arab peninsula. Prophet Muhammed's selection as a prophet and Islam spread over the neighbour countries often helped these two nations to get into relations. Previously, the conquest of Arabs of Middle Asia caused these Turk and Arab nations to use a hostile manner against them, but soon after Turks accepting Islam, these relationships gained a new angle and Turks soon came into higher positions in Islam army. With their position, Turks not only ruled Arabs but also many other nations. So if we accept Islam's acceptance as start of a new age, there has been many various changes in these relationships since VII th century when first relations took place.

Although Turks and Arabs are in same conditions in their destiny, these relations are rarely mentioned in history books. If we omit Islam history, there is limited knowledge about Arab-Turk relations in history books which are used at high schools. Present information is either othering or biased. Total of information related to Arabs is on the cruelty and plunder they did to non Muslim Turks before they accepted the Islam and limited to their betrayal they did to Ottoman Empire before World War I. In fact, from the foundation of republic till to 2000's , this information was generally meaning same thing except a few changes. The reasons for these routin are that these books written generally by the same people and published by an author are used for many years in schools.

In fact we can also see othering and subjective information in books of Arab history. As a result, some researchers limited investigations on history books of Arabs which are used by Arabian students prove that subjective and one sided view of

this situation is far from being from scientific and how young people are misleded by the information given from through this wrong ideologies.

Analoyois of History Books

The first book we found is the history book written in 1929 and in Latin alphabet by the teachers of Maarif Vekalet council. Islam's process, Our Master prophet, four caliphs, Emevies and Abbasis era are mentioned after two pages of Arabian history in these series of the book known as "Students Hand Books". What is wrong here is not only the negative view to Arabs but also the mistaken information about Muhammet the Prophet and other Islam philosophers. Muhammed the Prophet was only named as Muhammed and other four caliphs were named as Ebubekir, Ömer, Osman and Ali and they did not use respective titles before their name.

First important book of Republic Age is the book prepared by Turkish History Examination Council , as four books. In the preface of this book, it is notified that this book is prepared as a rejection to Ottomanism. Implies made on Turkish nation clearly show that this book is written in nationalist style. Especially the criticism made on Arabian language soon after the alphabet revolution shows that this is an aim to make people accept these innovations. These were written about Arabian Alphabet "Arabian letters which had been used till 1928 was not suitable for Turkish language. Turkish language has rich and strong word stock hence this limited Arabian letters limit our use of language. This Arabian alphabet is one of the world's most ambiguous alphabets."

The most cruel statements made on Arabs are definitely in

Emevi Age. Especially the Transoxiana expedition of Horasan governor Kuteybe bin Muslim (669-715) is almost explained in the same in all history books ; "Killing everybody wherever he went" "had killed Turks for 13 years", "bloody commander", and he is mentioned to kill all Turks in a violent way in the city who can use weapons. Furthermore "Talkan city was also destroyed. There occurred a thrilling slaughter. When Arabs got tired of killing Turks with swords, they hanged them on trees. The way to Talkan , which lengths up to six kilometres, surrounded by trees on both sides were full of bodies of hanged people." "Kuteybe made incredible slaughters." "After conquering Harzem cities, he throttled four thousand Turks who were captured by his brother Abdurrahman." "This slaughter of Kuteybe who killed every single of Turks wherever he saw continued till his chopped head was thrown to the feet of caliph Suleyman". "Besides Arabs distortion to the Turkish nations lasted for 30 years of poor invasions". Similar statements, although a little milder, takes place in Niyazi Aksit's history books which were used between 1950 and 1970. "Arabs captured Beykent city" "They did incredible slaughter" "They killed every single man that can use weapons" Again in the same years, one of the chief inspectors of ministry of education, Emin Oktay's book used the same statements in 1941.

Again while describing the struggle between Turgash and Arabs, same style is used. Niyazi Aksit, like many other authors tells us how evil the Arabs were before Islam. He used the term "Arabs were too dirty" in a different way to other authors and this term has been used for a long time.

Nationalist writers such as İbrahim Kafesoğlu (1914-1984) were going to express that they were against Arabian rule in Turkish lands. These writers already state the war of Turks in Transoxiana not like a plunder but like a struggle with Emevi people. When leader of Turgash Baga Tarkan was captured by Arabs and executed, this was told in a dramatic way in those books of the time; "Turks offered too much ransom to save their Hakan. However Horasan governor Nasır ibn Seyyar did not accept this and hanged that marvellous Turkish leader which attended more than 72 battles, in front of Turkish army. (728)"

Emevi's age is mentioned in history books with much grudge but we can also see interesting statements in this situation. "It is not possible to relate Arabs invasion concerns with a religion like Islam. It is not sensible to relate Emevi caliphs not believing in and invective manner with Muhammed's religion. Their only concern was to plunder rich countries and add something more to their improving financial balance. Turks, lived as rulers for centuries, of course wouldn't accept their rule. Turks would not become slaves rather than being masters by accepting Islam."

Some history books not only see Arabs hostile to Turks but also they regard Arabs hostile while their struggle against Byzantines. English High School teacher Bedriye Atsız and Galatasaray High School history teacher Hilmi Oran make us feel that these are not written by a Turk but by a Greek;

"In Heraclius age, there was a new threat for Byzantines. This threat was Arab threat who tried to control all Asia with the power they gained from Islam. In this age, these Muslim Arabs

got out of Arabian Peninsula and conquered Syria, and threatened the Byzantines by surrounding the city both from sea and land. This surrounding lasted for five years and they were only able to get rid of this surrounding thanks to Grejuva." Same writers used the term "plunderer" for Arabian people who are in battle with Byzantines" It is even possible to see anti Arabian movement while telling about the age of four caliphs."Ebubekir and Osman were so much affected by Islam that there remained no sign of Arabian culture in them, however Osman had some signs of being Arab." Atsız and Oran aggravate so much that they claim that through Emevi age which lasted for eighty nine years, there were fourteen caliph governors and they were Arabian nationalists rather than being Muslims. In the history book of A. Gundogdu and O. Üçler Bulduk, Arabs struggle with Caspians, Turkish are mentioned however there is not a style which can fill students with grudge. Besides, while telling about Emevi's , especially their Transoxiana conquests, they used the same criticisms. These writers tell that due to Emevi's cruelty and slaughters, Islam couldn't spread in Turkish nations swiftly. In today's history book, published in 2008, all points which can lead students into grudge are totally removed. We can regard this situation as a positive improvement.

In history books, Emevi's age is expressed much more different than Abbasi's age. While they used the term "Arab" in Emevi age, they used the term "Muslims" in Abbasi age. In this period Turk lost their heroic manner, and became bound to get help from Arabs which prefer to live in peace and wealth. Caliph Mu'tasım tried to prevent Turks to lose their warrior specialities and built new cities to Turks coming from Baghdad and prohibited Turks from marrying Arabs. In this period, Turks took place in diplomatic positions of government. Especially in Seljuq Age, it was notified that the mission of Abbasi Caliphs was nothing other than to utter the names of Turkish Sultans. Furthermore Bedriye Atsız and Hilmi Orhan claimed that Abbasi Government was not an Arab government but it was mixture of Turk-Persian-Arab governments.

Generally it is mentioned that relations between Turks and Arabs are very good and Turks were able to become governors of provinces, commanders and some other important diplomats of government. Besides, it is interesting thing which was written in high school book published in 1941 by Turkish History Examination Council that related to Harun Resit time, righteous and probably the most important governor of this government, "Many Alevi citizens were throttled after they broke their legs and arms in front of his eye"

Turk and Arab relations don't take place in history books after Yavuz Sultan Selim began to conquer those continent in Ottoman Age. Arabs are not mentioned till the World War I in any history books. However when previous ages were being mentioned the word Arab is used consistently. On this point an investigation which a foreigner did is very interesting. According to him, even while telling about the most problematic nations of Turkish history, Roms and Armenians, treachery is not mentioned. They are some how brother enemies. Despite all, there is still a way to co operate with them. However it is very easy to put the blame on Arabs and slander them as "traitors". So, it is

very interesting that the events experienced during Word War I are too much generalised and they are just to other Arabs. After the foundation of Turkish Republic, caliphery and Arabs treachery are mentioned too often in books of history, where Turkish History was written seriously for the first time. It is not much difficult to understand this revolution as it is so close to the removal of caliphate. However when mentioning about the removal of caliphate, it is impossible not to realise how Arabs are humiliated and othered. While telling about Word War I period, "What is worse is that real grandchild of prophet, Şerif Hüseyin preferred enemies gold to the honour of Islam and to a kingdom ruled by England, and rebelled to caliphate with all his sons, grandsons and all relatives. He provided desert and urban Arabs to kill Turks who had allways tried hard to preserve and honour Islam and who had allways tried to save Islam from cruelty and slavery, he declared war against to non Islamics." Again in third part of this book serial, while Germany was trying to use Ottoman Empire's caliphate position, treachery is underlined again. "Arabs, after betrayal to caliphate, supported Ottomans enemies and provoked them to attack Ottoman Empire." Maybe this situation has survived till today with some changes. What is interesting here is that, Şerif Hüseyin's rebellion against Ottoman Empire is generalized to all Arabs. This means in history books as if all Arabs co operated with England. To state generally, while Islam history parts of history books are being written, there are many differences between history books about what Arabs did in World War I and Transoxiana. Especially when telling about pre-Islam age, it is interesting that Arabs were stated as "dirty, cruel, pagan", In both situations we clearly see generalizing and othering struggle.

In fact it is out of doubt that Arab identity in Turkey is a matter of image. Especially it is seen that some words which came to out language from Arabian language, humiliate Arab race either deliberately of uncounciously. "You can not make fork from wood and you can not make Pasha from Arabs" , "Things like Arab hair" "Neither Damascus nor Arab's face." These are only few examples.

The reason for Turkish and Arab relations to be poor is clearly related to wrong cultural understanding, unbased knowledge of history. In Arab history books, it is also out of doubt that Arab-Turk relations in last 70-80 years are displayed in an unrealistic way. Knowledge of Arabian world in Turkish history books is insufficient and when we think of that present information is based on orientalist view, it is quite natural that this evaluation is sensible.

CONCLUSION

Information in history books which is full of grudge, othering statements and negative manners cause youngsters of both nations to mistake each other though we have lived together for centuries and we are neighbours. We see Turkey in a struggle to find remedies to problems with its neighbours. Border problems with our neighbour Syria are now resolved and we are again in good and friendly relations with them now. This situation can also be referred in history books. It is good to see that th book History I, published in 2008 and the book History

II. which will be read by students next year , are completely out of negative statements related to Arabs and so this will not lead a hostile manner between the young generations on both sides.

In 1974 UNESCO held a programme named Recommendation Concerning Education for International Understanding, Co-operation and Peace and Education which aimed to swap books of schools with other schools abroad and this was applied in many countries. Especially Turkey's and Greece's studies on this field is interesting. Under this circumstances , we also learn from press that, Turk and Arab non-governmental organizations perform similar tasks. What is aimed is that Turkey must give its students reliable and not humiliating and othering information about its neighbours to its own students. These kind of works must be done in mutual conditions and realistic historical education must be given to countries to form the future of these nations. Education's international aims can only performed through this kind of historical language.

BIBLIOGRAPHY

- Akşit Niyazi, History II, Remzi Bookstore, İstanbul 1956.
Akşit Niyazi- Oktay Emin, History I, Remzi Bookstore, İstanbul 1950.
Atsız Bedriye- Oran Hilmi, History II, İnkılap Bookstore, İstanbul 1956.
Bulduk O. Üçler-Gündoğdu A., History I, İstanbul 2000.
Çağatay M.- Akşit Niyazi- Oktay Emin, High School II, İstanbul 1957.
Çakırtaş Osman, History II, Koza Press, bty.
Dikmen Selahaddin-Koçak Kemal, HistoryI, Üner Press, İstanbul 1990.
Kara Kemal, History II, Önde Press, İstanbul 2007.
Kafesoğlu İbrahim-Deliorman Altan, Tarih, HistoryI, İnkılap Bookstore İst.anbul 1976
-----, History II, İstanbul 1976.
Mansel A.Müfit-Baysın Cavid-Karal E. Ziya, History I, Maarif Vekaleti, Ankara 1942.
Merçil Erdoğan vd., History I-II, Ankara 1989.
Miroğlu İsmet- Halaçoğlu Yusuf, HistoryIII, İstanbul 1989.
Oktay Emin, History III, İstanul 1968
Oktay Emin, History II, Atlas Publishing house, İstanbul 1951.
Okur Yasemin-Genç İlhan vd., History, Ministry of Education, İstanbul 2008.
Özbek S. Vd, History I, Tutibay Press, Ankara 1995.
Öztuna Yılmaz, History III, Ministry of Education, Ankara 1979.
Palazoğlu Ahmet Bekir- Bircan Osman, Turkish Republic History of Revolution and Kemalism, Koza Press, Ankara 1997.
Parmaksızoğlu İsmet- Çağlayan Yaşar, History I, Funda Press, İstanbul 1976.
Parmaksızoğlu İsmet, Turkish Republic Revolution History, İstanbul 1981.
Su Mükerrrem, Mumcu Ahmet, Turkish Republic History of Revolution and Kemalism, Ankara 1981.
Sümer Faruk-Turhal Y., History I, Ankara 1986.
Şapolyo Enver Behnan, History of Turkish Republic , Rafet Zaimler bookstore, İstanbul 1973.
Şirin Veli, History II, Candaş Press, İstanbul 1995.
Tevfik M.-Rifat Semih-Akçura Yusuf vd. History I-IV, TTTC, Ankara 1931.
Turhan Yüksel, History II, Instruction Books Press, İstanbul 1985.
Mumcu Ahmed vd.,History I, İstanbul 1950.
Mumcu Ahmed vd., History II, İstanbul 1950.
Mumcu Ahmed vd., History III, İstanbul 1950.
Uğurlu Nurer-Balcı E., History II, Serhat/Özgün Press, İstanbul 1989.
Uğurlu Nurer, History I, Özgün Press, İstanbul 1998.
Yıldız Hakkı Dursun, Alptekin Coşkun, Bostan İdris, HistoryI, Servet Press, İstanbul 1990.

(*I thank my students Seda Özel and Neslihan Hasanusta for their help in scanning files and bibliography)

IN GESCHICHTSLEHRBÜCHERN ANDERS BEHANDELTEN ARABER

ÜBERSICHT

In diesem Artikel wurde versucht, die Aufmerksamkeit darauf, wie die Araber in Geschichtslehrbüchern der ersten, zweiten und dritten Klassen der an das Erziehungsministerium gebundenen Gymnasien, verbildlicht wurden, wieviel Bedeutung der Geschichte des Arabischen Volkes gegeben wurde und was für ein Ausdruck bei den gegenseitigen Beziehungen verwendet wurden, zu ziehen. Es wurde zeitlich ein umfangreicher Zeitabschnitt durchsucht, fast alle Geschichtsbücher, die ab Verkündung des Freistaates bis heute durchgenommen wurden, untersucht. Ausserdem wurde durch das Wissen in den Lehrbüchern auf die Wirkung der Beziehungen dieser beiden Völker, hingewiesen.

Schlüsselwörter: Araber, Türken, Geschichtslehrbücher, anders behandeln

Wir wissen von den Geschichtsbüchern, dass Türken und Araber seit dem VI. und VII. Jh. vor Christus miteinander verkehren¹. Die Beziehungen dieser seit Jahrhunderten naheliegenden, manchmal auch auf der gleichen Geographie lebenden zwei fundierten Völker, nahm vor allem mit dem Abstieg des Islams in die Arabische Halbinsel einen anderen Verlauf. Mit der Verpflichtung des Heiligen Mohammed (571-632) als Prophet und im Anschluss an die Verbreitung des Islams durch die Moslems in viele Regionen hat diese grenzbenachbarten zwei Zivilisationen meistens entgegengebracht. Den religiösen Kriegshandlungen der muslimischen Araber entsprechend wurden Feldzüge gegen die Türken in Mittelasien gemacht, welche sich als Kampfhandlungen zwischen Türken-Araber-Beziehungen fortsetzten; gewann aber eine andere Dimension mit dem Eintreten der Türken in die Islamische Religion. Die in islamischen Armeen Oberstandsfunktionen annehmenden Türken wurden im Laufe der Zeit die Schutzherrn der Muslimen. In dieser Lage nahmen die Türken mit der Zeit viele Gesamtheiten, darunter vor allem die Araber, unter ihre Souveränität. Wenn wir daher die Ankunft des Islams als eine Grenze annehmen, dauern die Verhältnisse seit dem Anfang der direkten Beziehungen im VII. Jh. bis heute in verschiedenen Maßstäben an.

Obwohl die Araber und die Türken, die jahrhundertlang zusammenlebten, im Laufe ihrer Geschichte Schicksalspartner waren, wurde dieses Verhältnis in Geschichtsbüchern nicht gespiegelt. Wenn wir das Thema "Islamische Geschichte" nicht zählen, haben in Lehrbüchern der Gymnasien, die Araber und sogar Türkisch-Arabische Beziehungen einen sehr begrenzten

Umfang. Der Auswertungsinhalt über Araber ist begrenzt mit "Grausamkeit und Plünderung", die die muslimischen Araber den Islam noch nicht anerkannten Türken gegenüber zeigten und "Verrat" behaupteten, den sie während des 1. Weltkrieges dem Osmanischen Reich gegenüber machten. Eigentlich wurde von der Gründung der Republik bis Anfang der 2000'er in den Lehrbüchern keine auffallende Änderung zu den Erwähnungen über Araber gemacht und mit einigen kleinen Korrekturen das gleiche Wissen jahrelang gedruckt. Einer der Gründe dieser Routine ist auch, dass die Lehrbücher meistens von den gleichen Personen geschrieben und das vom Autor veröffentlichte Lehrbuch jahrzehnte lang durchgenommen wird.

Eigentlich kann man ähnlichen Aussagen, wie in unseren Geschichtsbüchern vorhandenen subjektiven und anders behandelnden Aussagen über andere Völker, auch in Lehrbüchern, welche in arabischen Ländern durchgenommen werden, begegnen. Sogar begrenzte Forschungen der Forscher über die durchgenommenen Lehrbücher der Arabischen Schüler legen dar, wie entfernt die einseitige Sicht von dem Wissenschaftlichen ist und wie das dargereichte Wissen der offiziellen Weltanschauung die Jugendlichen auf die falsche Route bringt.²

DIE ANALYSE DER GESCHICHTSLEHRBÜCHER

Das Geschichtslehrbuch, das das Türkische Unterrichtsministerium einem sich aus Lehrern bildenden Komitee 1929 verfassen ließ, ist das erste Geschichtslehrbuch in Lateinalphabet, zu welchem wir gelangen. Nach dem im 2. Teil des Werkes, welches als Schüler-Handbuchreihe herauskam und in Teilen veröffentlicht wurde, wird ungefähr 2 Seiten lang die arabis-

che Geschichte behandelt, die Ankuft des Islams und im Anschluss der Reihe nach über die 4 Kalifen-, Emeviden- und Abbasiden- Epochen berichtet. Das Bemerkenswerte hier ist, daß mehr als der sich an die Araber richtende negative Ausdruck die Negativität im Erwähnungsstil von dem Heiligen Mohammed und den anderen Ältesten des Islams benutzt wird. Während der Heilige Prophet Mohammed als schlicht Mohammed genannt wird, wurden die 4 grossen Kalifen als Ebubekir, Ömer, Osman und Ali -ohne die Anfügung irgendwelcher Verehrungstitel- geschrieben.³

Das erste, umfassende Lehrbuch in der republikanischen Zeit ist das Geschichtsbuch, welches die Geschichts-Studien-Gesellschaft als vier Bände dem Komitee aus Abgeordneten vorbereiten ließ. Im Einführungsteil der im 1931 vorbereiteten Buch wird klargestellt, dass dieser als eine Gegenwirkung zum Kalerikalismus und Ottomanism verfasst wurde. Die sich an die türkische Abstammung richtenden Zuschreibungen zeigen offen, dass dieses Buch mit einer nationalistischen Perspektive geschrieben wurde. Vor allem, dass die Kritiken über arabisch gleich im Anschluss der Schriftreform gemacht werden, muss eine Bemühung dafür sein, damit die Gesellschaft die Revolution akzeptiert. Folgende Aussagen über arabisch nahmen im Buch ihren Platz: "Die arabischen Schriftzeichen, die bis 1928 von den Türken benutzt wurden, waren definitiv ein für die türkische Sprache ungeeignetes Schriftsystem. Die türkische Sprache, die reich an kräftigen Lauten ist, war wie gefangen im arabischen Schriftsystem, welches sehr wenige Schallzeichen hat. Das Arabische Alphabet ist einer der kompliziertesten Schriftzeichensysteme der Welt."⁴

Die strengsten Ausdrücke über Araber in Geschichtsbüchern wurden ohne Zweifel beim Erzählen des Monarchie-Zeitabschnitt der Emeviden gebraucht. Vor allem der Maveraunnehir Feldzug des khorassan Gouverneurs Kuteybe B. Muslim (669-715) wurde fast in allen Geschichtsbüchern gleich beschrieben: als "Die Länder, an denen er vorbeizieht mit Blutbesmierer", "13 Jahre lang türkisches Blut vergießet", "der blutige Kommandant"⁵ beschriebene Kuteybe wurde als jemand präsentiert, der allen waffenfähigen Türken auf brutale Weise die Kehlen durchschneidet. Fortgesetzt: "Auch die Besiedlung Tarkan wurde zerstört. Auch hier fand ein furchteinflussendes Gemetzel statt. Die Araber, die von dem Zerstückeln der kapitulierten Türken geschwächt wurden, haben diese Hilflosen einer nach dem anderen an die Bäume gehängt. Der sechs Kilometer lange Teil des Weges, der nach Tarkan führt, wandelte sich durch die an Bäume erhängten Leichen in ein fürchterliches Forstgelände um.", "Kuteybe hat noch nie zu Ohren gekommene Katastrophen veranstaltet."⁶ "Nach dem Plündern der Stadt Harezmi ließ er den viertausend Türkischen Jünglingen, die sein Bruder Abdurrahman gefangen nahm, die Kehlen durchschneiden." "Dieses gespielte Drama von Kuteybe, der in Besiedlungen, an denen er vorbeizieht nichts anderes als verbrannte Ruinen und zerstückelte Türkenleichen hinterlässt, dauerte fort bis sein abgetrenntes Haupt vor die Füße von Nachfolger Süleyman geworfen wurde."⁷ "Trotzdem blieben die Überfälle der Araber in die Türkischen Heimatprovinzen ungefähr dreißig Jahre lang als

ordinäre Plündererzüge bestehen."⁸ Ähnliche Aussagen, nur etwas milder ausgedrückt, wurden auch von Niyazi Akşit, dem Schriftsteller des zwischen 1950 und 1970 in Gymnasien behandelten Buches, benutzt: "Die Araber eroberten die Stadt Beykent. Sie machten Grausamkeiten in unglaublichem Umfang. Alle Männer die fähig waren, eine Waffe zu benutzen, wurden ermordet."⁹ Auch Emin Oktay, Oberinspektor beim Erziehungsministerium, übernahm im gleichen Zeitraum in seinem Buch fast ähnliche Äusserungen wie das 1941 vom Komitee veröffentlichten Buch.¹⁰

Auch bei der Schilderung des Kampfes zwischen der TÜRGEŞ Volksgemeinschaft und den Arabern wurde ein ähnlicher Stil benutzt. Viele andere Schriftsteller erzählen, auch Niyazi Akşit, in welchem Maße das schlechte Verhalten der Araber war. Anders als die anderen, war der Ausdruck, den er als Feststellung benutzte, der eine Zeit lang eine weit verbreitete Rede unter dem Volk war, "die Araber sind ganz widerwärtig".¹¹

Schriftsteller mit nationalistischem Charakter wie Ibrahim Kafesoğlu (1914-1984), würden zum Ausdruck bringen, dass sie nicht gegen den Glauben der Türken an die Islamische Religion, sondern gegen die arabische Souveränität im Türkischen Staatsgebiet sind. Diese Schriftsteller erläutern, anders als die veröffentlichten restlichen Bücher, dass die Kriege der Emeviden mit den Türken, keine Plünderungen sondern Kampfhandlungen waren¹². Die Ermordung des in Gefangenschaft der Araber geratenen, von den Führern der TÜRGEŞ Volksgemeinschaftes Baga Tarkan, wurde in Büchern dieses Zeitabschnittes in einem äußerst dramatischem Stil erzählt: "Die Türken boten ein äußerst grossen Lösegeld an, um ihren Herrscher zu befreien. Doch, sowie der Gouverneur von Horasan Nasr ibn Seyyar dieses nicht angenommen hat, hat er obendrein noch den grossen türkischen Herrscher, der sich bis dahin an 72 Schlachten beteiligt hatte, vor den Augen der türkischen Armee hängen lassen (728)."¹³

Sowohl der Emeviden- Zeitabschnitt in Geschichtslehrbüchern mit grosser Abscheu erzählt wird, wird in diesen Studien auch interessanten Folgerungen begegnet: "Es ist definitiv falsch, die Invasionsabsichten der Araber einem religiösen Ideal wie die Verbreitung des Islams, zuzuschreiben. Besonders wegen der Beschimpfung der Emevidennachfolger, an die sie nicht glauben, ist die Zuschreibung der Absicht, daß die Verbreitung der Religion des Heiligen Mohammeds weit entfernt von der Wahrheit ist. Sie liefen nur gierigen Wünschen wie das Plündern von reichen und gut angebauten Ländern, das Finden von neuen Einnahme-quellen für ihr immer wachsendes Budget nach. Selbstverständlich würden die Türken, die seit Jahrhunderten souverän leben, nicht unter die Herrschaft dieser Plünderer treten. Die Türken könnten nicht mit dem Anerkennen des Islams von Machthaberei auf Knechtschaft absteigen."¹⁴

Manche Lehrbuchautoren beschimpfen die Araber nicht nur wegen Beziehungen mit den Türken, sondern sehen diese auch in Kämpfen gegen Byzanz, als den Feind an. Im, von Bedriye Atsız, einer der Geschichtslehrer des britischen Jungen-Lyzeums und Hilmi Oran, einer der Geschichtslehrer des Galatasaray- Lyzeums, verfassten Lehrbuch, erwecken die

Byzanz-Emeviden Beziehungen das Gefühl, als wäre dieses von einem griechischen Autor verfasst worden: "Im Zeitabschnitt des Heraklius bedrohte Byzanz eine ganz neue Gefahr. Diese Gefahr war die arabische Bedrohung, welche mit der Geschwindigkeit des Islam die Grenzen der arabischen Halbinsel überschritt und Bereitwilligkeit zur Ausbreitung auf ganz Vorder-Asien zeigte. In diesem Dynastie- Zeitabschnitt haben die muslimischen Araber die Arabische Halbinsel verlassen und Syrien erobert, wo sie vom Festland und Meer aus bis nach Byzanz kamen und diese Stadt belagerten. Dieses Umzingeln dauerte ungefähr fünf Jahre lang; von diesem Unglück konnte nur dank Grejuva (griechisches Feuer) befreit werden¹⁵. Dieselben Autoren haben wo anders für die Araber, die gegen Byzanz kämpften, die Bezeichnung "Plünderer" verwendet¹⁶. Die Gestörtheit über Araber kann man bei diesen Geschichtsbuchautoren, auch bei der Erzählung über den Vier Khalifen- Zeitabschnitt, sehen: "Ebubekir und Osman wurden derart Muslimisch, dass an ihnen nichts Arabisches mehr blieb. Bei Osman doch waren einige arabische Spuren vorhanden."¹⁷ Das Atsız und Oran duo, welche im Hinblick auf Emeviden zu weit gingen, sagten, dass in dem Emeviden- Zeitabschnitt, welches neunundachtzig Jahre dauerte, vierzehn Khalifen-Herrscher kamen, die eher arabische Nationalisten als Muslime waren¹⁸. Im, vom A. Gündoğdu und O. Üçler Bulduk veröffentlichten Geschichtslehrbuch, welches seit 2002 durchgenommen wird, wurde neben der Erörterung des Kampfes der Araber mit den Hazar und Türgeş Völkern, keine den Schüler in Hass leitende Sprache verwendet¹⁹. Dabei wurde bei den Erzählungen über Emeviden, vor allem dessen Maveraunnehir Siegen, die heftigen Kritiken auch von diesen Autoren, ausgedrückt. Diese Autoren sagen, dass vor allem wegen den Plünderungen und Massenmorden der Emeviden, der Islam sich nicht so schnell unter den Türken verbreitet hat²⁰. Doch in dem heute behandelten, 2008 gedruckten Geschichtslehrbuch, wurden die Aussagen, die die Araber anders behandeln und die Schüler zu Hass-Abscheuempfindungen führen, komplett abgeschafft²¹. Diesen erreichten Zustand können wir als eine positive Entwicklung, nachlesen.

In Geschichtsbüchern wurde der Abbasiden- Zeitabschnitt in einem ganz anderen Stil, als die des Emeviden, erzählt. Während im Emeviden- Zeitabschnitt die Formulierung "Araber" benutzt wird, wird im Abbasiden- Zeitabschnitt die Gesellschaft als Muslime bezeichnet. In diesem Zeitabschnitt wurden die Türken, Personen die ihre Kühnheit verloren, und anstatt zu kämpfen vielmehr um die Hilfe der Araber, die in Ruhe und Gemüt leben wollen, bittenden Personen. Khalif Mu'tasim (794-842) erbaute neue Städte für die aus Bagdat kommenden Türken, um zu hindern, dass dessen Moral und Kühnheit degeneriert wird und Verbot definitiv die Eheschließung mit Arabern²². Die Türken nahmen in diesem Zeitabschnitt in vielen Entscheidungs-Organen des Staates Platz. Vor allem im Seldschuken -Zeitabschnitt wurde klar gestellt, dass die Pflicht der Abbasiden- Khalifen nichts anderes als das Miteinbeziehen der Namen der Türkischen Sultane in die Predigten, ist²³. Das Duo Bedriye Atsız und H. Orhan gingen mit ihren Behauptungen noch etwas weiter und sagten,

dass der Abbasiden Staat kein Arabischer Staat, sondern ein Türkisch-Persisch-Arabischer Staat ist²⁴.

Im allgemeinen wird ausgesagt, dass die Beziehungen zwischen Abbasiden und Türken ganz gut sind, die Türken in diesem Zeitabschnitt viele Oberstandspflichten wie Statthaltschaft, Kommandantur, erhielten. Dabei wurde auffälligerweise ein Ereignis, welches im Abbasiden- Zeitabschnitt, und das sogar während der Zeit vom bedeutsamsten und gerechtesten Herrscher Harun Reşit (766?-809) stattfand, in dem 1941 von Türkischer Geschichts- Untersuchungs- Gesellschaft gedrucktem von einem Komitee vorbereitetem Lyzeum zwei Geschichtsbücher in einem provokativen Stil als "Er ließ vielen Aleviden vor seinen Augen die Arme und Beine brechen und erwürgen."²⁵ wiedergegeben.

Die türkisch-arabischen Beziehungen in Lehrbüchern kommen nach Yavuz Sultan Selim- Zeitabschnitt, in welchem die Ottomanen anfangen die Region zu erobern, nicht vor. In der Zeit bis zum 1. Weltkrieg werden die Araber nicht erwähnt. Bei der Erzählung über frühere Zeitabschnitte, wird mit dem Begriff Araber äußerst sparsam umgegangen. Die Feststellung eines fremden Forschers zu diesem Thema, ist wirklich interessant. Seiner Meinung nach wird sogar bei der Erklärung der armenisch und rumenischen Beziehungen, welche anscheinend die problematischsten Beziehungen in der türkischen Geschichte sind, nicht von Verrat erzählt. Sie sind fast wie verfeindete Brüder. Trotz allem kann ein Mittelweg gefunden werden, um mit ihnen eine Beziehung herzustellen²⁶. Doch es ist einfach, den Arabern den Titel "Verräter" anzupassen, zu sagen dass sie "in den Rücken fallen". Allerdings ist es auffällig, wie verallgemeinernd und anders behandelnd die im 1. Weltkrieg erlebten Ereignisse sind. In einem vierbändigen Geschichtsbuch, worin nach der Ausrufung der Republik das erste Mal die Türkische Geschichtesthese ernsthaft einbezogen wurde, sind die Khalifat und der Verrat der Araber in diesem Kontext, oft berührte Themen. Vor allem, wenn man beachtet, dass diese in nahem Zeitabschnitt der Abschaffung des Kalifats waren, wird verständlich, weshalb dieser Erwähnung, der Nachweis der Legitimität der Revolution, viel Bedeutung zugeschrieben wird. Doch bei dem Bericht über das Ende des Khalifats ist deutlich, dass die Behauptungen, die sich an die Araber richten, demütigend und anders behandelnd sind. Während die Ereignisse des 1. Weltkrieges erzählt werden "als eine noch bittere Wahrheit, hat der Prophets-Enkel Şerif Hüseyin das Feindesgold, gegen die Würde des Islams und ein Königreich in Obhut der Engländer, gegen die Hochgeehrtheit unter der Führung des Kalifs getauscht, somit zusammen mit seinen Söhnen, Enkeln und allen verschwägerten Verwandten, sich gegen das Kalifat aufgelehnt. Er fing mit dem Wettkampf gegen die nicht islamischen Feinde, die Türken, die ihr reines Blut in ihren Adern jahrhundertlang mit Großzügigkeit fließen ließen, um Islam von Grausamkeit und Sklaverei zu retten und zu beehren, von den Wüsten- und Städte- Arabern, die er mitführte, ermorden zu lassen, an."²⁷ Auch im dritten Buch der Reihe, wird die Feststellung von Verrat, während der Erzählung von dem Versuch Deutschland's, das Osmanische Reich auf seine Seite zu ziehen, um von Kalifs Amt zu profitieren, wiederholt. "Die

Araber wechselten mit dem Verrat gegen das Kalifat auf die Seite der Feinde und nahmen im Krieg, gegen die Ottomanen, teil.²⁸ Eigentlich kam dieser Ausdruck vielleicht, in einem gemilderten Zustand bis heute, an. Das Interessante hier ist, dass der Aufstand von den revoltierten Arabern, geführt von Şerif Hüseyin (1854-1931), so aufgenommen wurde, als wären sämtliche Araber dieser Region beteiligt gewesen. Das heisst, dass die Lehrbücher meistens, ohne irgendwelche Ausnahmen zu machen, das Gefühl erwecken, dass alle Araber nach Vereinbarung mit den Engländern gegen die Ottomanen kämpfen.²⁹ Im Allgemeinen sind die Äusserungen, die in den Teilen der Islamischen Geschichte in den Geschichtsbüchern geschrieben wurden, die Anschauung auf die Araber, deren Invasion auf Maveraunnehir und die "Verräte" im 1. Weltkrieg, völlig unterschiedlich geschildert.

Vor allem bei der Erwähnung über Araber vor der islamischen Zeit ist die Betonung in Hinsicht darauf wie dreckig, grausam und heidisch sie sind, sehr auffällig³⁰. In beiden Fällen erscheint die grausame Verallgemeinerung und eine offene andere Behandlung.

Eigentlich ist gewiss, dass die arabische Identität, ein Image-Problem in Türkei hat. Vor allem kann man in einigen Sprichwörtern und Redewendungen, welche sich in unsere Sprache festgehaftet haben, sehen, dass die arabische Rasse absichtlich oder unwissend erniedrigt und anders behandelt wird "Es kann keine Feuerzange vom Baum und kein Pascha vom Araber werden.", "Die Geschäfte haben sich in Araber Haare gewandelt.", "Weder Zucker von Damaskus noch Anblick des Arabers." sind nur einige davon.

Es ist klar, dass es an einem falschen Kultur-Verständnis und einem Geschichtswissen ohne Grundlagen liegt, dass die türkisch-arabischen Beziehungen jahrelang nicht im gewünschten Stand waren. Es ist auch endgültig, dass auch in den arabischen Lehrbüchern über Türken, vor allem die inneren Entwicklungen der letzten 70-80 Jahre, auf einer der Realität nicht entsprechende Weise, ausgewertet wird. Wenn überlegt wird, dass in den türkischen Lehrbüchern fast überhaupt keine Informationen über das arabische Reich vorhanden ist, und die vorhandenen Informationen mit einer orientalischen Perspektive entstanden ist, ist selbstverständlich, dass die Auswertungen auch auf diesem Wege sein werden³¹.

FAZIT UND BEWERTUNG

Die negativen, Haß und Abscheu enthaltenden, anders behandelnden Äusserungen in den Geschichtslehrbüchern führte dazu, die Zukunft der Jugendlichen beider Länder und deren Nachbarn, mit denen sie seit Jahrhunderten zusammenlebten, falsch zu bewerten. Man sieht, dass die Türkei, welche seit Jahren einige Probleme mit seinen Nachbarn hat, in den letzten Jahren mit seinen Bemühungen versucht, dies zu überwinden. Die einst erlebte Grenz- und ähnlichen Konflikten mit Syrien, welcher unser südlicher Nachbar ist, wurden heute gelöst; das Volk beider Länder, fing an, sich mit freundschaftlichen Gefühlen zu betrachten. Diese Lage kann in den Geschichtslehrbüchern beobachtet werden. Es ist erfreulich zu

sehen, dass, die im Jahre 2008 verfassten neuen Geschichtslehrbücher " Geschichte I" und kommendes Jahr durchnehmende " Geschichte II", die negativen Ausdrücke über Araber entfernt und eine objektivere, die Schüler beider Seiten nicht in Feindseligkeit versetzende Sprache benutzt wurde. In der UNESCO wurde 1974 unter dem Titel "gegenseitiges Verständnis, Zusammenarbeit und internationale Friedens Bildung" entschlossen, dass die Mitgliedsstaaten ihre Lehrbücher gegenseitig austauschend bewerten und dieser Beschluss wurde in vielen Ländern durchgeführt. Vor allem sind die Tätigkeiten der Türkei und Griechenland in dieser Hinsicht, im Rahmen der Europäischen Union, Aufmerksamkeit erregend. In diesem Kontext ist es, dass die türkisch und arabischen Nicht-Regierungs-Organisationen auch in einer vergleichbaren Anstrengung sind, von den Informationen der Presse zu entnehmen. Es wird gewünscht, dass dieTürkei, die sich in den letzten Jahren mit seinen Nachbarn gut verträgt, seinen Jugendlichen, denen die Zukunft anvertraut wird, eine gesunde Geschichtsbildung gibt und sie sich auch über anders behandelnde und erniedrigende Äusserungen über die Völker um seine Grenzen, weite Geschichtsbildung aneignen. Ohne Zweifel sollte eine solche Anstrengung auf gegenseitiger Koordinierung gemacht und für die Zukunft der Nachbarländer so schnell wie möglich eine realistische Geschichtsbildung erstellt werden. Des Bildungs-kosmopoliten Absichten werden auch nur mit solch einer Geschichtssprache errichtet.

■ FUßNOTEN

- [1] Die Türkisch-Arabischen Beziehungen auf beidseitiger Sichtweise, IRCICA Verlag, Istanbul 2000, S. 8.
- [2] Ismail Soysal, "Das Kommentar über die These von Ibrahim Dakuki", Die Zukunft der Arabisch-Türkischen Beziehungen, (Seminar Angaben), Istanbul 1994, S. 545.
- [3] Geschichte, II. Teil, Istanbul 1929, S. 5-13.
- [4] Geschichte I, M. Tevfik Bey, Semih Rufat Bey, Yusuf Akçura ua., TTTC, Istanbul 1931, S. 46.
- [5] Genanntes Werk, Einführungsteil, S. 65.
- [6] Geschichte II, Komitee, TTTC, Ankara 1941, S. 143-144.
- [7] Genanntes Werk, S. 145.
- [8] Genanntes Werk, S. 143.
- [9] N. Akşit, Geschichte II, Istanbul 1950, S.55.
- [10] Emin Oktay, Geschichte II, Istanbul 1952, S. 89.
- [11] Akşit, Genanntes Werk, S.39
- [12] I. Kafesoğlu-Altan Deliorman, Geschichte I, Istanbul 1976, S. 149-50.
- [13] E. Oktay, Genanntes Werk, S. 90, 35-36.
- [14] Geschichte II, TGUG, Ankara 1941, S.146
- [15] B. Atsız-H.Oran, Mittelalter Geschichte II, Istanbul 1956, S.17-19.
- [16] Genanntes Werk, S. 50-51.
- [17] Genanntes Werk, S. 47.
- [18] Genanntes Werk, S. 49.
- [19] A.Gündoğdu- O.Ü. Bulduk, Geschichte I, Istanbul 2007, S.70, 74.
- [20] Genanntes Werk, S. 113.
- [21] Y. Okur-I. Genç ua., Geschichte I, Istanbul 2008, S. 95. 97. 103.
- [22] E. Oktay, Genanntes Werk, S. 99-100
- [23] Geschichte II, TGUG, Ankara 1941, S. 151-52.
- [24] B. Atsız-H. Orhan, Genanntes Werk, S. 52.
- [25] Geschichte II, TGUG, Ankara 1941, S. 150.
- [26] Etienne Copeaux, "Die Geschichtslehrbücher in Türkei zwischen 1931-1993", Kritiken über Geschichtsbildung, Ansätze, Istanbul 2003, S. 111.

- [27] Geschichte IV, Komitee, TGUG, Istanbul 1934, S. 167.
- [28] Geschichte III, Komitee, Istanbul 1931, S. 152.
- [29] Kemal Kara, T.R. Revolutions-Geschichte und Kemalismus, Istanbul 2008, S. 24; Enver Behnan Şapolyo, Türkisches Repuliks-Geschichte, Istanbul 1973, S. 269-272.
- [30] Etienne Copeaux, " Topographie und Chronographie der türkischen Identitäts-Rhetorik", Geschichtsbildung und das Problem der anders Behandlung in der Geschichte, Istanbul 1998, S. 77-78.
- [31] Kemal Karpat, "Ein gesamter Überblick zu Türkisch-Arabischen Beziehungen", Türkisch-Arabische Beziehungen; Im Vergangenheit, Heute und in der Zukunft, I. Internationale Konferenz Berichte, (18-22. Juni 1979 Ankara), S. 3-4.

■ AUSGEWÄHLTE BIBLIOGRAPHIE

- Akşit Niyazi, Geschichte II, Remzi Verlag, Istanbul 1956.
- Akşit Niyazi- Oktay Emin, Geschichte I, Remzi Verlag, Istanbul 1950.
- Atsız Bedriye- Oran Hilmi, Geschichte II, Inkilap Verlag, Istanbul 1956.
- Bulduk O. Üçler-Gündoğdu A., Geschichte I, Istanbul 2000.
- Çağatay M.- Akşit Niyazi- Oktay Emin, Lyzeum II, Istanbul 1957.
- Çakırtaş Osman, Geschichte II, Koza Publikationen, bty.
- Dikmen Selahaddin-Koçak Kemal, Geschichte I, Üner Publikationen, Istanbul 1990.
- Kara Kemal, Geschichte II, Önde Publikationen, Istanbul 2007.
- Kafesoğlu İbrahim-Deliorman Altan, Geschichte I, Inkilap Verlag, Istanbul 1976
- , Geschichte II, Istanbul 1976.
- Mansel A.Müfit-Baysın Cavid-Karal E. Ziya,
- Geschichte I, Unterrichtsministerium, Ankara 1942.
- Merçil Erdoğan ua., Geschichte I-II, Ankara 1989.
- Miroğlu İsmet- Halaçoğlu Yusuf, Geschichte III, Istanbul 1989.
- Oktay Emin, Geschichte III, Istanbul 1968
- Oktay Emin, Geschichte II, Atlas Verlag, Istanbul 1951.
- Okur Yasemin-Genç İlhan vd., Geschichte, EM, Istanbul 2008.
- Özbek S. ua., Geschichte I, Tutibay Publikationen, Ankara 1995.
- Öztuna Yılmaz, Geschichte III, EM, Ankara 1979.
- Palazoğlu Ahmet Bekir- Bircan Osman, Türkisches Revolutions-Geschichte und Kemalismus, Koza Publikationen, Ankara 1997.
- Parmaksızoğlu İsmet- Çağlayan Yaşar, Geschichte I, Funda Publikationen, Istanbul 1976.
- Parmaksızoğlu İsmet, Türkische Republiks-Geschichte, Istanbul 1981.
- Su Mükerrerem, Mumcu Ahmet, T.R. Revolutions-Geschichte und Kemalismus, Ankara 1981.
- Sümer Faruk-Turhal Y., Geschichte I, Ankara 1986.
- Şapolyo Enver Behnan, Türkische Republiks-Geschichte, Rafet Zaimler Verlag, Istanbul 1973.
- Şirin Veli, Geschichte II, Candaş Verlag, Istanbul 1995.
- Tevfik M.-Rufat Semih-Akçura Yusuf ua. Geschichte I-IV, TGUG, Ankara 1931.
- Turhan Yüksel, Geschichte II, Lehrbücher Verlag, Istanbul 1985.
- Mumcu Ahmed ua., Geschichte I, Istanbul 1950.
- Mumcu Ahmed ua., Geschichte II, Istanbul 1950.
- Mumcu Ahmed ua., Geschichte III, Istanbul 1950.
- Uğurlu Nurer-Balcı E., Geschichte II, Serhat/Özgün Publikatinen, Istanbul 1989.
- Uğurlu Nurer, Geschichte I, Özgün Publikationen, Istanbul 1998.
- Yıldız Hakkı Dursun, Alptekin Coşkun, Bostan İdris, Geschichte I, Servet Publikationen, Istanbul 1990.

3984 SAYILI RADYO VE TELEVİZYONLARIN KURULUŞ VE YAYINLARI HAKKINDA KANUN ÇERÇEVESİNDE

GÖRSEL VE İŞİTSEL KİTLE İLETİŞİMİNDE TEKELLEŞME YASAĞI

Bir ülkede hukukun üstünlüğünden ve hukuk devleti anlayışının yerleşmesinden söz edebilmek, diğer başka sebeplerle birlikte demokratik bir rejimin varlığını gerekli kılar¹. Gerçek demokrasinin ise çoğulculuk kavramı² üzerine kurulduğu zaman oluşabileceği söylenebilir³.

Çoğulcu demokrasi çeşitliliğin ve farklılığın devletin en üst kademesinden tabana doğru yayılması ya da yayılma imkânının hukuk çerçevesinde her an var olması ile mümkündür. Bir sistemin çoğulcu oluşu değişik çıkar ve düşüncelerin bağdaşmasını, dolayısıyla da sosyal ve ekonomik düzeyi farklı grupların seslerini, ortaya çıkarabilmelerini sağlar⁴. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine göre de çoğulculuk, iletmeye elverişli bilgi ve fikirlerin serbestçe hazırlanması ve kamu otoriteleri tarafından her hangi bir ön sansüre tabi tutulmaksızın biçimlendirilebilmesidir⁵. "Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi" de görsel ve işitsel kitle iletişiminde çoğulculuğun sağlanması gereğini ön görmektedir⁶. Oysa "tekelleşme" olgusu, düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün ihlali olup, kitle iletişim özgürlüğünü⁷ tehdit eden ve kitle iletişim araçlarında çoğulculuğu engelleyen ve dolayısıyla kanaatlerin yansız oluşumu imkânını, ortadan kaldıran bir durumu ifade eder. Hâlbuki teknik gelişmelerle birlikte etkinlikleri gün geçtikçe artan kitle iletişim araçları kamuoyunun oluşumunda oldukça önemli bir etkiye sahiptirler⁸. Ayrıca kitle iletişimi faaliyetinin bir kamu hizmeti olduğu göz önünde bulundurulursa, tekelleşen medya bireysel çıkarlara hizmet edecek ve bu sorumluluğundan uzaklaşacaktır.

Oysa günümüzde medya patronlarının sektör dışı alanlardaki ticari ilişkilerini arttırmaları, gazete ve televizyonlarını siyasi iktidarla olan ilişkilerinde caydırıcı bir güç olarak kullanma çabaları, tekelleşme konusunda yapılacak çalışmaların önemini bir kat daha arttırmakta ve bu konuya özgülenmiş çalışmaların gereğini ortaya koymaktadır.

Bu gerekçelerden hareketle çalışmada görsel ve işitsel kitle

iletişim araçlarında tekelleşme olgusunun mevzuata nasıl yansıtıldığı değerlendirilecektir.

I. Tekelleşme Kavramı

A. Kavram Olarak Tekel ve Tekelleşme

Siyasal, sosyal ve ekonomik yönleri bulunan "Tekel" kavramı, "her hangi bir alanda mevcut sistemin işleyişinin tek bir birimin kontrolünde olması; gücün tek elde toplanması" anlamına gelmektedir⁹. Diğer bir ifadeyle bu kelime, "bir malın yapımının, tek bir kuruluşun elinde bulunduğu durum" şeklinde tarif edilebilir¹⁰. Dolayısıyla monopol¹¹ şeklinde de isimlendirilen tekel, her hangi bir üretime konu olan unsurun, üretim ve arzının tek bir elin kontrolünde olduğu piyasa türüdür. Türk Dil Kurumu'nun sözlüğüne bakıldığında "tekeline almak", tamlaması ise "bir şeye tek başına sahip olmak, inhisarına almak" veya "fikir, sanat vb. alanlarında kendi görüşünü hakim kılmak" şeklinde tanımlanmaktadır¹².

Bu tanımlamaların paralelinde, Tekelleşme kavramının, yarışmacı bir sistem olan serbest rekabetin tam zıddını ifade ettiğini söylemek gerekir. Çünkü tekelleşmiş her hangi bir faaliyetin, rekabet kaygısından uzak olması, fiyat, kalite, üretim miktarı ve şeklinin tek elcinin arzu ettiği biçimde oluşumuna sebep olur. Dolayısıyla, sosyo-ekonomik bir faaliyetin tek elde toplanması durumunun varlığından söz edilebilir. Kuşkusuz, bu durumun, mal ve hizmet alıcılarının aleyhine oluşacak bir ortamı doğurduğu çok açıktır¹³.

Tekelleşmenin, bir birinden farklı görünüm şekilleri olabilir. Tekelleşme, bir kişinin veya grubun pazar payının önemli bir kısmını eline geçirmesi, böylece pazarda hizmetler veya fiyatlar konusunda tek başına belirleyici olması ya da sektördeki güçlü bir kaç kişi veya grubun çeşitli yöntemlerle rekabet imkânını kısıtlaması sonucu oluşur¹⁴. Bu ikinci durum, "anlaşma ve uyumlu eylem", "birlikte hâkim durumun kötüye kullanılması" ve "hâkim durum yaratan ya da mevcut hâkim durumu güçlendiren

birleşmeler ve devralmalar" şeklinde gerçekleşir. Bu faaliyetler, "kolaylaştırıcı eylemler" olarak adlandırılmaktadır¹⁵.

B. Kitle İletişim Araçlarının Tekelleşmesi

Çeşitliliğin ve farklılığın ortadan kalkmasına yol açan tekelleşme olgusu, bu gün sadece ekonomik alanda görülen bir özellik olmaktan çıkmış, üretimin olduğu her sahada kendini gösterir olmuştur¹⁶. Günümüzde gerek siyasal, gerek ekonomik işlevleriyle çok önemli bir yönlendirme aracı ve güç merkezi haline gelen kitle iletişim araçlarında da tekelleşme¹⁷ sorunuyla karşı karşıya kalınmaktadır. Bu alandaki tekelleşme, farklı kitle iletişim kollarında belirli bir topluluk veya şirketin menfaatlerinin yoğunlaşmasını, bir başka deyişle birleşmesini ifade eder¹⁸. Bu durumun genellikle bir birinden farklı şu iki şekilde gerçekleştiği görülmektedir: Birincisi; kendi yazı işleri veya yayın kadrosuna sahip kitle iletişim araçları sayısında azalma. İkincisi ise; birden çok kitle iletişim aracının sahipliğinin aynı kişi veya grubun eline geçmesidir¹⁹.

Kitle iletişim alanındaki tekelleşmenin ciddi anlamda ilk ve en önemli örneğini Avustralya'da kendisini, bulvar gazeteciliği yoluyla, üçüncü büyük basın grubu haline getiren Rupert Murdoch'dır. İngiltere'nin, el değiştirmeden önce muhafazakâr eğilimli basının önemli temsilcilerinden biri olan "Sun" Gazetesini satın alan Murdoch, Avustralya'da kendini önemli bir medya patronu haline getiren yöntemleriyle kısa sürede İngiliz süreli basın pazarının üçte birlik kısmını da ele geçirmiştir. Bunda yapılan fiyat indirimi, İngiltere Sarayı üzerindeki kavgaların sistematik olarak yayınlanması ve periyodik bir biçimde çıplak fotoğraf yayımı yoluyla izlenen strateji etkili olmuştur²⁰. Daha sonra Murdoch, 1980'ler boyunca dünyanın her yerine yayılan liberalleşme politikalarından yararlanarak bu yükselişini Kuzey Amerika Kıtasında da sürdürmüştür. ABD'de Murdoch'a bağlı yayın organları onun ticari çıkarlarını gözetmek adına siyasi iktidarı açıkça desteklemiştir. Cumhuriyetçi Parti'nin yanında yer alan Murdoch, Ronald Reagan, baba ve oğul Bush iktidarlarında onların politikalarının savunuculuğunu yapmıştır. 2003'teki Irak'ın işgalini "çok meşru, ahlaklı ve doğru bir iş" şeklinde yorumlayan Murdoch, dünyanın çeşitli yerlerinde ona bağlı 173 televizyon ve gazete ile işgali destekleyen bir yayın çizgisi izlemiştir²¹. Öyle ki, ABD'deki Fox Tv izleyicilerinin üçte ikisi, savaş öncesinde hükümetlerinin Saddam Hüseyin ile El Kaide arasında iş birliği bulunduğu ilişkin çok açık kanıtlara ulaştığına inanmaktaydılar²².

II. Kitle İletişim Araçlarında Tekelleşme Türleri

A. Genel Olarak

Basın, radyo ve televizyonların, globalleşen ve değişen dünyada, ekonomik koşullara uyum sağlamadaki çektikleri zorluklar, yayın hayatlarını devam ettirmelerini etkilemekte, özellikle de yazılı basında, bazı gazeteler ve dergiler, uluslararası alanda dağıtımı yapılıyor olsa bile ya kapanmakta²³ veya el değiştirmektedir²⁴. Bu noktada gazeteler bakımından, dünya reklâm pazarındaki payının, televizyon, internet ve cep telefonunun etkileriyle, düşmesinin önemli bir faktör olduğu söylenebilir²⁵. Paralel bir biçimde, radyo ve televizyon için de

cep telefonunun ve özellikle de internetin yaygınlaşmasının getirdiği etkiyi göz ardı etmemelidir.

El değiştirilen gazetelerin (ya da radyo ve televizyon gibi diğer kitle iletişim araçlarının) büyük çoğunluğu, başka kitle iletişim araçlarına da sahip olan patronlar tarafından satın alınmaktadır. Bu patronlar, satın aldıkları gazetelerin (veya diğer kitle iletişim araçlarının) mevcut yönetim ve yazı işleri kadrolarını muhafaza etmek yerine, adeta bir 'havuz' sistemi ile bütün yayın organlarını bir merkezde toplamaktadır²⁶. Dolayısıyla, fikir ve görüşlerdeki çeşitliliği ortadan kaldıran bu durum, yayın organlarında haberlerin hazırlanışından, yayın politikalarının oluşturulmasına kadar tek tip bir anlayışın ortaya çıkmasına neden olmaktadır²⁷.

Ayrıca, kitle iletişim araçlarının bu şekilde, önemli bir güç haline gelmesi, birçok ülkede, bu güce sahip olan patronlara basın dışı sektörlerde, kolay ve rakipsiz iş yapabilme imkânlarını sağlamaktadır²⁸. Aynı şekilde, birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de medya patronlarının dün olduğu gibi bu günde medya dışı sektörlerle açıldıkları görülmektedir²⁹. Bu konuda, ülkemizde Doğan grubu ve İtalya'da Berlusconi örnek olarak gösterilebilir. Özellikle, Berlusconi hem İtalya'nın en zengin işadamlarından biri, hem medya patronu³⁰, hem de başbakan olarak, kitle iletişim üzerindeki tekelleşme yoluyla siyasi iktidarın ele geçirilmesi bakımından önemli bir örnektir. Bu son duruma paralel bir örnekte ülkemizden verilebilir: Cem Uzan'ın Genç Parti'sinin, 2002 seçimlerden hemen önce kurulmasına rağmen, bu seçimde kendine ait gazete ve televizyonları kullanarak %7 gibi ciddi bir oy alması kitle iletişim araçlarının gücünü göstermektedir.

Kitle iletişim araçlarında meydana gelen tekelleşmenin yatay, dikey ve çapraz olmak üzere üç şekli bulunmaktadır.

B. Tekelleşme Türleri

1. Yatay Tekelleşme

Yatay tekelleşmede, bir ana başlık etrafında toplanmış ve ilk bakışta farklı yayınlarca yayımlandıkları izlenimini veren yazı işleri, idarî ve malî servisleri ortak olan aynı tür kitle iletişim araçları söz konusudur³¹. Diğer bir ifadeyle, bu tür tekelleşme, bir şirket veya grubun aynı medya sektöründe birden çok yayın organını kontrol etmesiyle oluşur³².

2. Dikey Tekelleşme

Tekelleşmenin bir diğer türü ise dikey tekelleşmedir. Bu tür tekelleşme, haber ve bilginin elde edilmesinden dağıtımına kadar geçen tüm işlemlerde uğraşan ve aynı yönetim altında birbirini tamamlayan faaliyetlerin tek elde toplanmasını ifade eder³³. Dolayısıyla, üretim aşamasından dağıtım aşamasına kadar bütün evrelerin tek bir basın kuruluşunun denetiminde olması durumunda dikey tekelleşmeden söz edilebilir³⁴.

3. Çapraz Tekelleşme³⁵

Kitle iletişim araçlarında tekelleşme olgusunun günümüzde vardığı son aşama çapraz tekelleşmedir. Tekelleşmenin bu türünün, önceleri tek bir alanda faaliyet gösteren kuruluşların başka alanlara el atmasıyla ortaya çıktığı söylenebilir. Dolayısıyla, süreli ve süresiz yayın alanında faaliyet gösteren bir kuruluşun, radyo, televizyon, video gibi diğer yayıncılık alanlarına da girerek, çeşitli kitle iletişim araçlarının tek

merkezde toplanması çapraz tekelleşmenin en tipik görünümünü oluşturur³⁶.

III. Görsel ve İşitsel Kitle İletişiminde Tekelleşme Yasağı

A. Genel Olarak

Görsel ve işitsel kitle iletişim araçlarında ülkemizdeki devlet tekeli 1993 yılında, Anayasa madde 133'de yapılan değişiklikle³⁷ sona ermiştir. Bununla birlikte özel TV'lerin bir kısmının belirli medya gruplarının elinde yoğunlaşarak ekonomik tekellerin oluştuğu gözükmemektedir³⁸. Anayasadaki bu düzenlemenin çoğulculuk açısından yasal planda zemini "3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun"³⁹ ile oluşturulmuştur⁴⁰. Bu kanunda tekelleşmenin önüne geçmek için kanun koyucu bir takım düzenlemeler ön görmüştür. Kanunun "Özel Radyo Ve Televizyon Kuruluşları" üst başlıklı beşinci bölümünde, görsel ve işitsel kitle iletişiminde tekelleşme yasağı ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. "Kuruluş ve hisse oranları" başlıklı 29. maddenin "b", "d", "e", "h", "ı" ve "i" fıkraları tekelleşmenin önüne geçmek için düzenlenmiştir. Görüldüğü gibi kanun koyucu geniş bir düzenleme alanıyla bu konuda bir irade ortaya koymaya çalışmıştır.

B. Radyo ve Televizyon Yayın İzni

3984 Sayılı Kanunun 29. Maddesinin "a" fıkrasına göre; "siyasî partiler, dernekler, sendikalar, meslek kuruluşları, kooperatifler, vakıflar, mahallî idareler ile bunlar tarafından kurulan veya bunların ortak oldukları şirketler, iş ortakları, birlikler ile üretim, yatırım, ihracat, ithalat, pazarlama ve finans kurum ve kuruluşlarına radyo ve televizyon yayın izni verilmez; bu kuruluşlar radyo ve televizyon yayın izni almış şirketlere ortak olamazlar". Görüldüğü gibi bu fıkra radyo ve televizyon yayınına izin verilemeyecek kişi ve grupların kimler olduğu belirtilmiştir. Listenin oldukça geniş tutulduğu gözükmemektedir. Tekelleşmenin önüne geçebilmek için yapılan bu kısıtlamanın bir kısmının olumlu olduğunu söylemekle birlikte, söz konusu kanunda, yerli ve yabancı yatırımcıya görsel ve işitsel alanda yatırım yapma imkânı tanınırken, daha ziyade eğitim, kültür ve siyasal çoğulculuk alanında faaliyet gösteren, sivil toplum örgütlerine⁴¹ ve baskı gruplarına bu hakkın tanınmaması, eleştirilmesi gereken bir durumdur⁴².

29. maddenin "b" fıkrasına göre, radyo ve televizyon yayın izni, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre yalnızca radyo ve televizyon yayıncılığı, haberleşme, eğitim, kültür ve sanat amacıyla kurulmuş anonim şirketlere verilir. Aynı fıkranın son cümlesine göre de, ilgili bu şirketler sadece bir radyo ve bir televizyon işletmesi kurabilirler.

Uygulamada tekelleşen grupların bir birinden bağımsız anonim şirketler altında kuruldukları ancak bunların bir holding⁴³ çatısı altında yoğunlaştığı görülmektedir. Mevzuatta holdingleşmeyi önleyecek bir hüküm bulunmamaktadır. Örneğin, Doğan Yayın Holding'in⁴⁴ tanıtım amacıyla oluşturduğu internet sitesindeki kendi ifadeleri kitle iletişim sektöründeki hâkim kuruluş olma özelliklerini vurgulamaktadır. "DYH'nin yönetim modelinde, sürekli genişleyen ve çeşitlilik kazanan faaliyetlerinin koordinasyonu amacıyla, Holding içinde iki ana bölüm oluşturulmuştur: 'İçerik üreticileri' ve 'servis sağlayıcılar'. İçerik

üreticileri, gazeteler, dergiler, kitap yayıncıları, televizyon kanalları, radyo istasyonları ve müzik şirketinden oluşmaktadır. Servis sağlayıcılar ise, dağıtım, perakendecilik, prodüksiyon, kablolu televizyon, internet ve basım şirketleri ile factoring şirketinden oluşmaktadır." Görüldüğü gibi burada tekelleşmenin her üç türünden de söz etmek mümkün gözükmemektedir. Mevzuatta holdingleşmenin önlenmesi konusunda yeni düzenlemelerin yapılması yukarıda bahsedilen sorunun üstesinden gelinmesi için oldukça önemlidir⁴⁶.

Kanunun "c" fıkrasına göre de, özel radyo ve yayın kuruluşlarının hisseleri nama yazılı olmak zorundadır. Kanunun bu düzenlemesinin yerinde olduğunu vurgulamak gerekir. Kuşkusuz buradaki amaç şeffaflığı sağlamaktır. Ancak bu sayede şirketlerin takibi de mümkün olacağından bu hüküm çoğulculuğa da hizmet etmektedir⁴⁷.

C. Gerçek veya Tüzel Kişinin Sahiplik Oranı

29. maddenin "d" fıkrası da, herhangi bir gerçek veya tüzel kişinin veya bir sermaye grubunun bir radyo veya bir televizyonda sermaye payının % 50'yi geçemeyeceğini düzenlemiştir. Ancak bunun için, bu radyo veya televizyonun, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından düzenlenecek yönetmeliğe uygun olarak, her yıl yapılacak yıllık ortalama dinlenme veya izlenme oranı ölçümlerine göre, yıllık ortalama dinlenme veya izlenme oranının % 20'yi geçmesi gerekir. Ayrıca, aynı fıkranın son cümlesine göre, gerçek kişinin % 50'lik sermaye payı hesaplanırken akrabalık bağı taşıyan kişilerin hisseleri de göz önünde bulundurulur. Bir başka deyişle, "gerçek kişinin hisselerinin hesaplanmasında üçüncü derece dahil olmak üzere üçüncü dereceye kadar kan ve sıhrî hısımlara ait hisseler de aynı kişiye aitmiş gibi hesaplanır."

Bu fıkranın yaptırımını ise bir sonraki fıkra düzenlenmiştir. Maddenin "e" fıkrasına göre, radyo veya televizyonların yayın izni iptal edilebilir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından, bir gerçek veya tüzel kişinin veya bir sermaye grubunun % 50'den fazla hissesine sahip olduğu bir televizyon veya radyonun yıllık ortalama izlenme veya dinlenme payı % 20'yi geçerse, bir bildirimde bulunulur. Kuruluş doksan gün içinde, ortağı bulunduğu televizyon veya radyodaki hisselerinin bir bölümünü halka arz ederek veya bir kısım hisselerini satarak, sermaye payını % 50'nin altına indirmek zorundadır. Şayet, yıllık izlenme veya dinlenme oranının aşımı birden fazla televizyon ve radyodaki hisselerin toplamı sebebiyle oluşmuşsa, bu oranı % 50'nin altına indirecek biçimde yeterli sayıda şirketi satar. Aksi takdirde yayın izni iptal edilir.

Bu iki fıkra, Anayasa Mahkemesinin kararı ile iptal edilmiştir⁴⁸. İptal hükmünün Resmi Gazete'de yayım tarihi olan 4.8.2006 'dan başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesi hüküm altına alınmıştır. Anayasa Mahkemesi'nin vermiş olduğu bu kararın gerekçesinde, kitle iletişim özgürlüğünün, hem kamu gücünü kullanan kurum ve kuruluşlara hem de özel hukuk gerçek ve tüzel kişilerine karşı korunması amacıyla, görsel ve işitsel medya tekelinin oluşmasını engellemek için etkili sınırlamalar koymanın ve medyanın çoksesliliğini sağlamaya yönelik koruyucu önlemler almanın Devlet'in görev ve sorumluluğunda olduğu vurgulanmıştır. Mahkeme ayrıca,

bağımsız ve yansız yayıncılık faaliyetinin sürdürülebilmesi için Anayasa'nın 26. maddesinde belirtilen nedenlerle sınırlı olarak medya sahipliğine ilişkin kimi kısıtlamaların da getirilebileceğini belirtmiştir.

Ancak, Anayasa'nın 167. maddesinin Devletin para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alacağı, piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önleyeceği hükmünden hareketle, bu fıkraların iptali öngörülmüştür. Mahkeme bu noktada somut verilerden hareket etmiştir. Mahkeme, Türkiye'deki en yüksek izlenme oranının %14 ilâ %16 olarak saptamıştır. Dolayısıyla Mahkemeye göre, fıkra da öngörülen %20 oranına uygulamada ulaşılmasının çok güç olması nedeniyle, aynı kişilerin veya sermaye gruplarının ülkedeki televizyon ve radyo kuruluşlarının çoğuna sahip olmalarının kaçınılmaz hale geleceği, bu durumda % 20 oranının, Anayasa'nın 167. maddesinde devlete verilen tekelleşme ve kartelleşmeyi önleme görevinin yerine getirilmesini sağlayamayacağı açıktır. Anayasa Mahkemesi'nin iptal gerekçesinin somut veriler göz önünde bulundurulunca, yerinde olduğu vurgulanmalıdır. Bununla birlikte, uygulama bu iptal kararıyla doğan boşluğun bir an önce doldurulması gerektiğini göstermektedir⁵⁰.

D. Yabancı Gerçek veya Tüzel Kişinin Sahiplik Oranı

Aynı madde içerisinde yabancı sermaye için de düzenleme getirilmiştir. Maddenin "h" fıkrasına göre, "bir özel radyo ve televizyon yayın kuruluşunda yabancı sermayenin payı, ödenmiş sermayenin % 25'ini geçemez". Ayrıca, bir özel radyo ve televizyona ortak olan gerçek veya tüzel yabancı kişi, bir başka radyo ve televizyon kuruluşuna ortak olamaz ("ı" fıkrası). Yine, yerli ve yabancı hissedarlar imtiyazlı hisse senedi sahibi olamazlar ("i" fıkrası)

Mevzuattaki bu düzenlemenin uygulamadaki fiili durumun önüne geçme konusunda yetersiz olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin yukarıda da başka bir konuda bahsedilen medya patronu Murdoch, kıtalar aşan geniş yayın yelpazesine, bu fıkra da düzenlenen yabancı sermaye kotasını Ahmet Erteğün vasıtasıyla aşarak TGRT'yi⁵² satın alıp Türkiye'yi de katmıştır. Bu vesileyle kanunun gizli ortaklıklarla oluşan birleşmeler konusunda yetersiz olduğu belirtilmelidir.

SONUÇ

Tekelleşme olgusu gün geçtikçe hızlı bir şekilde küreselleşen dünyamızın, oldukça önemli sorunlarının başında gelmektedir. Günümüzde tekelleşmeye birçok alanda rastlamaktayız. Görsel ve işitsel iletişim araçlarındaki tekelleşme de bu alanlardan bir tanesidir. Bilindiği gibi, kamuoyunun oluşmasında ciddi bir faktör olan görsel ve işitsel kitle iletişim araçları, çok sesliliğin en önemli unsurudurlar. Oysa bir ülkede kitle iletişiminde tekelleşme olunca, o ülkede belli ölçüde toplumun bilgilenmesi önlenmekte, ekonomik bakımdan oldukça pahalı iletişim araçlarını elde edemeyecek olan sektör çalışanlarının bağımlılığı artmakta ve bunun sonucunda da toplum tek yönlü olarak manipülasyona tabi tutulmaktadır.

3984 Sayılı Kanunun görsel ve işitsel alanda tekelleşmenin

önüne geçmek için çeşitli önlemler aldığı görülmektedir. Ancak, mevcut durum göz önüne alındığında, ilgili kanunun bu konuda başarılı olduğunu söylemek pek de mümkün değildir. Bu alandaki birçok medya kuruluşunun, kanunun bir şekilde dolaşılması yoluyla, aynen basın sektöründeki gibi, birkaç medya patronunun tekelinde olduğu bilinmektedir. Her ne kadar kanun bir anonim şirketin bünyesinde yalnızca bir radyo ve bir televizyon kuruluşunun bulunabileceğini öngörse de tekelleşen grupların bir birinden bağımsız anonim şirketler altında kuruldukları ancak bunların bir holding çatısı altında bir araya geldikleri gözlenmektedir. Sorunun giderilmesi için kanunda bu konuda düzenleme yapılması gerekmektedir.

Ayrıca, 3984 Sayılı kanunun, yerli ve yabancı yatırımcıya görsel ve işitsel alanda yatırım yapma imkânı tanırken, daha ziyade eğitim, kültür ve siyasal çoğulculuk alanında faaliyet gösteren, sivil toplum örgütlerine ve baskı gruplarına bu hakkın tanınmaması ayrıca eleştirilmesi gereken, başka bir konu olarak ileri sürülebilir⁵³.

Son olarak, 3984 Sayılı Kanunun 29. Maddesindeki bazı hükümlerin iptal edilmesiyle birlikte, tekelleşmenin önlenmesi konusunda bir boşluk doğmuş olduğunu vurgulamak gerekir. Bu boşluğun medyada çoğulculuğun sağlanması için bir an önce doldurulması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- 1- Gözübüyük, A. Şeref, Hukuka Giriş Ve Temel Hukuk Kavramları, Turhan Kitabevi, 16. Bası, Ankara 2002, s. 84.
- 2- Bu konuda Tocqueville çoğulcu basının, çoğunluk baskısını önleme yollarından biri olduğunu belirtmiştir. Bkz. Dinçkol, Bihterin, "Çoğunluk Tiranisine Karşı Bir Çözüm Yolu: Tocqueville'in Siyasal Kuramı", İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi, Y. 3, S. 5, 2004, s. 160.
- 3-"Keyfi iktidarın önlenmesi ve sınırlı Devletin gerçekleştirilmesi özgürlüğü ve çoğulcu demokrasilerin en önemli özelliğidir." Bkz. Gören, Zafer, Anayasa Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara 2006, s. 104.
- 4- Akad, Mehmet/ Dinçkol, Bihterin Vural, Genel Kamu Hukuku, Der Yayınları, Gözden Geçirilmiş Dördüncü Baskı, İstanbul 2006, s. 391; Dinçkol, Bihterin, "Yönetilenlerin 'Öz' Yönetimi-Kamuoyu", İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi, Y. 5, S. 10, 2006, s. 60.
- 5-Kaboğlu, İbrahim, Özgürlükler Hukuku, İmge Kitabevi, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Ankara 2002, s. 512.
- 6- Sözleşmenin 10. maddesinin son fıkrası şu şekildedir: "Taraflar, bu Sözleşmenin vurguladığı işbirliği ve karşılıklı yardımlaşma ruhu içerisinde, Sözleşmenin 3. maddenin kapsamında, kendi yetki alanlarındaki kurullular veya teknik vasıtalarla iletilen veya yeniden iletilen program hizmetlerinin basının çoğulculuğuna ve sinema endüstrilerinin gelişimine karşı bir tehlike oluşturmasını önlemek için gayret sarf edeceklerdir. Hak sahipleri ve yayıncılar arasında aksine bir mutabakat mevcut olmadıkça, sinemalardaki ilk gösterim tarihinden iki yıl geçmeden hiçbir sinema eseri iletilmeyecektir. Bu süre yayıcının üretimine ortak olduğu sinema eserleri için bir yıl olacaktır." Resmi çeviri için bkz. http://www.avrupakonsevi.org.tr/antlasma/aas_132.htm, E.T. 5.5.2009.
- 7- Bu kavram için Kaboğlu, "toplumsal iletişim özgürlüğü" (Kaboglu, Özgürlükler Hukuku, s. 502; Kaboglu, İbrahim, Anayasa Hukuku Dersleri Genel Esaslar, Legal Yayınları, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, İstanbul 2009, s. 309); Tanör, "kitle iletişim özgürlükleri" (Tanör, Bülent: Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu, BDS Yayınları, 3. Baskı; Tanör, Bülent, Türkiye'de Demokratik Standartların Yükseltilmesi, TÜSIAD Yayınları, Aralık 1999, s. 132); aynı şekilde, Tanör /Yüzbaşıoğlu, "kitle iletişim özgürlükleri" (Tanör, Bülent / Yüzbaşıoğlu, Necmi, 1982 Anayasasına Göre Türk Anayasa Hukuku, Beta Yayınları, 7. Bası, İstanbul 2005, s. 160); İçel/Ünver "haberleşme özgürlüğü" (İçel, Kayıhan/Ünver, Yener, Kitle Haberleşme Hukuku, Beta Yayınları, 6. Baskı, İstanbul 2005), Özek, "kitle iletişim özgürlükleri" (Özek, Çetin, "Kitle iletişim özgürlükleri", İnsan Hakları, Ortak Eser, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2000, s. 153-179); Gölcüklü "haberleşme hürriyeti" (Gölcüklü, Feyyaz,

Haberleşme Hukuku, AÜSBF Yayınları, Ankara 1970) aynı şekilde, Dönmezer "haberleşme hürriyeti" (Dönmezer, Basın ve Hukuku, s. 41) ifadesini kullanmışlardır.

8- Kapani, Münici, Politika Bilimine Giriş, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Üçüncü Baskı, Ankara 1983, s. 117.

9- Demir, Ömer/Acar, Mustafa, Sosyal Bilimler Sözlüğü, Vadi Yayınları, 3. Baskı, Ankara 1997, s. 218.

10- Türkçe Sözlük 2, Yeni Baskı, TDK yayınları, s. 1440.

11- Hukuk sözlüğünde monopol şu şekilde tarif edilmiştir: "Tekel, çok sayıda alıcılar karşısında tek bir satıcının bulunması durumu". Bkz. Yılmaz, Ejder, Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayınları, Genişletilmiş 5. Baskı, s. 556.

12- Türkçe Sözlük 2, Yeni Baskı, TDK yayınları, s. 1440.

13- Gedik, Ömer, Türkiye'de Kitle İletişim Özgürlüğü, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008, s. 133.

14- Bu konuda Tüketiciler Birliğinin Mayıs 2008 tarihinde gerekli yaptırımların yeri getirilmesi amacıyla akaryakıt dağıtımı yapan beş firma hakkında Rekabet Kurulu'na başvurusu ve ayrıca görevi ihmal iddiasıyla da Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu (EPDK) üyeleri hakkında da Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunması çarpıcı bir örnek olarak verilebilir: 'Başvurular üzerine, Rekabet Kurulu tarafından hazırlanan 'Akaryakıt Sektör Raporu' ile bu firmaların diğer firmalara karşı kartel oluşturarak rekabeti engellediği, pompa fiyatlarında fahiş kar etiketleri belirtilerek, EPDK'nın gerekli önlemleri alması kararı verilmiştir. Rekabet Kurulu'nun bu raporu ile belgelendiği üzere; akaryakıt sektöründe uygulanan yüksek vergiler ile birlikte firmaların bu şekildeki rekabet ihlalleri sonucunda, tüketici dünyanın en pahalı akaryakıtını satın almaktadır." Bkz. Tüketiciler Birliği'nden Uyarı: Akaryakıtta Rekabet! Hemen Şimdi! <http://www.kamudan.com/NewsDetail.aspx?NewsID=138166>, E.T. 15.12.2008.

15- Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Kekevi, H. Gökşin, Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Birlikte Hakim Durumun Kötüye Kullanılmasında Kolaylaştırıcı Eylemler, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezleri Serisi No 21, Ankara 2003.

16- Gedik, age., s. 133.

17- Kitle iletişim alanında yoğunluğun veya yoğunlaşmanın diğer bir ifadesiyle tekelleşmenin önlenmesi ve çoğulculuğun sağlanması dış çoğulculuk olarak adlandırılmaktadır. Bkz. Üzeltürk, Sultan Tahmazoğlu, Görsel ve İşitsel İletişim Özgürlüğü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul 1998, s. 65.

18- Demir, Vedat, Medya ve Etik, http://www.byegm.gov.tr/seminerler/adiyaman-xi/adiyaman_7.htm, E. T. 15.12.2008.

19- Demir, http://www.byegm.gov.tr/seminerler/adiyaman-xi/adiyaman_7.htm, E. T. 15.12.2008.

20- Salihpaşaoğlu, Yaşar, Türkiye'de Basın Özgürlüğü, Seçkin, Ankara 2007, s. 37.

21- Üstündağ, Erhan, "Murdoch'un Âlâsı Burada Var Zaten", Siyasi Gazete, 14.10.2006, <http://eski.bianet.org/2006/10/13/86531.htm>, E.T. 10.12. 2008.

22- Krugman, Paul, The Murdoch Factor, Friday, June 29, 2007, The New York Times.

23- Örneğin, Avrupa Birliği'ndeki günlük gazete sayısı 2002 yılında bin 100 iken, bu sayı 2003 yılında bin 90'a inmiştir. AB ülkelerinde 1998'den 2003 yılına kadar 40 günlük gazete yayın hayatına son vermiştir. Bkz. <http://www.ozgurpolitika.com/2003/10/26/alltop.html>, E. T. 15.2.2006; 1949'dan 1981'e kadar, İngiltere'de, 19 pazar gazetesi ve 100'den fazla haftalık dergi yayın hayatına son vermiştir. Bkz. Gürbüz, Sevim, Kitle Haberleşmesi, Filiz Kitabevi, İstanbul 1981, s. 154.

24- Alemdar, Korkmaz, Basında Tekelleşme: Fransa Örneği, İletişim, AİTİA Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu Yayın Organı, 1982/4, s. 2.

25- 2000 yılında yüzde 32.1 olan gazetelerin dünya reklâm pazarındaki payı, 2002 yılında yüzde 30,8'e düştü. Bkz: <http://www.ozgurpolitika.com/2003/10/26/alltop.html>, E. T. 15.2.2006.

26- Demir, http://www.byegm.gov.tr/seminerler/adiyaman-xi/adiyaman_7.htm, E. T. 15.12.2008.

27- Gedik, age., s. 134.

28- Demir, http://www.byegm.gov.tr/seminerler/adiyaman-xi/adiyaman_7.htm, E.T. 15.12.2008.

29- Ekonomi dergisi Forbes'in yıllık geleneksel dünya milyarderleri listesine 2006 yılında Türkiye'den 21 kişi girdi. Bunlar arasında medya patronları da bulunuyordu. Aydın Doğan 1.6 milyar, Turgay Ciner 1,5 milyar, Ferit Şahenk 1.5 milyar ve Mehmet Karamehmet te 1 milyar dolarlık servet sahibi görünüyordu. Bkz: <http://www.habergazete.com/Arsiv/03-12-2006>, E.T. 10.4.2006.

30- Berlusconi Grubunun Fininvest İmparatorluğu bünyesinde 1400 televizyon istasyonu ve 4200 radyo istasyonu bulunmaktadır. İtalya dışına taşan kapasıyla bu imparatorluk Fransa, Almanya ve İspanya'ya kadar ulaşmıştır. Bkz. Keane, John, Medya ve Demokrasi, (Çev. Haluk Şahin), Ayrıntı Yayınları, Üçüncü Baskı, İstanbul 1999, s. 81; Işık, Metin, Kitle İletişim Sistemleri, Eğitim

Kitabevi, Konya 2002, s. 101-102.

31- Salihpaşaoğlu, age., s. 38; Üzeltürk, age., s. 69.

32- Demir, http://www.byegm.gov.tr/seminerler/adiyaman-xi/adiyaman_7.htm, E. T. 15.12.2008.

33- Salihpaşaoğlu, age, s. 38; Üzeltürk, age., s. 68.

34- Çelik, Demirhan Burak, "Basında Tekelleşme ve Demokrasi", Mülkiye, C. XXV, S. 227, s. 135.

35- Üzeltürk bu tür tekelleşmeyi, "multi-medya bütünleşmesi" şeklinde ifade etmektedir. Bkz. Üzeltürk, age., s. 72.

36- İllal, Ersan, İletişim, Yıgınsal İletişim Araçları ve Toplum, Der Yayınları, 3. Baskı, İstanbul 1997, s. 33; Çelik, agm., s. 135.

37- Resmi Gazete, S. 3913, T. 8.7.1993.

38- Kaboğlu, Özgürlükler Hukuku, s. 513.

39- Resmi Gazete, S. 21911, T. 20.04.1994.

40- Üzeltürk, age., s. 13.

41- Sivil Toplum kavramı ve sivil toplum örgütlerine ilişkin geniş bilgi için Bkz. Ertugay, Fatih, Sivil Toplum Örgütlerinin Siyasal İktidar Üzerine Etkileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2005.

42- Bulut, Nihat, 1982 Anayasası Çerçevesinde Türkiye'de Siyasal Katılım, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1998, s.173.

43- Türk Ticaret Kanunu'nda ayrıntılı olarak düzenlenmeyen holding öğretide bir anonim ortaklığın bir veya birden çok ortaklığın paylarına sahip olması veya yönetimine hakim olması biçiminde nitelendirilmektedir. Bkz. Bahtiyar, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, Gözden Geçirilmiş 3. Bası, Beta, İstanbul 2007, s. 78.

44- 2008 verilerine göre, bu grubun Hürriyet, Milliyet, Radikal, Posta, Fanatik, Referans ile Turkish Daily News dahil, yedi günlük gazetesi, Doğan Burda (DB) bünyesinde toplam 24 dergisi, Kanal D, Star Tv, haber kanalı CNN TÜRK, müzik kanalı Dream TV, spor kanalları BJK TV ve Fenerbahçe TV olmak üzere altı televizyon kanalı bulunmaktadır. Ayrıca, en çok satan kitaplarda pazar payının yaklaşık %20'sini elinde tutan Doğan Kitapçılık da bu holdingin kuruluşudur. Doğan Yayın Holding yayınladığı yedi günlük gazete ile Türkiye'de gazete pazarında % 40'lık paya sahiptir. Bkz. <http://www.doganholding.com.tr/menu202.html>, E.T. 20.12.2008.

45- Bkz. <http://www.doganholding.com.tr/menu202.html>, E.T. 20.12.2008.

46- Önemli bir kısmı iletişim sektöründe olmak üzere çeşitli alanlarda faaliyet gösteren Çukurova Grubu da holdingleşme yoluyla yoğunlaşmaktadır. Çukurova Holding' inde 2008 verilerine göre Akşam, Güneş, Tercüman adlı üç adet gazetesi, Alem, Stuff, Platin&World Business, Fourfourtwo, Autocar, Total Film, eve, Maxim adlı sekiz dergisi, Show, Show Max, Show Türk, Show Plus, SKY Türk, Lig Tv olmak üzere altı televizyon kanalı, Alem FM, Lig Radyo adlı iki radyosu bulunmaktadır. Bkz. <http://www.cukurova.com.tr/turkce/index2.htm>, 20.12.2008.

47-Üzeltürk, age., s. 66.

48- Anayasa Mahkemesinin 21/9/2004 tarihli ve E.2002/100, K.2004/109 sayılı Kararı.

49- Kararın gerekçesi için Bkz. <http://www.anayasa.gov.tr/eskisite/KARARLAR/IPTALITIRAZ/K2006/K2004-109.htm>, 16.5.2007.

50- Gedik, age. s. 137.

51- Bu konu "Kitle İletişim Araçlarının Tekelleşmesi" başlığı altında incelenmiştir.

52- Sonradan bu televizyon kanalının adı "Fox Tv" olarak değiştirilmiştir.

53- Gedik, age., s. 138.

PROHIBITION OF MONOPOLY IN MASS MEDIA UNDER THE LAW ON THE ESTABLISHMENT OF RADIO AND TELEVISION ENTERPRISES AND THEIR BROADCASTS LAW NO. 3984.

Mentioning the superiority of law and establishing the concept of law in a country require the existence of a democratic system.

The existence of pluralist democracy is only possible when it is provided for every department of government from tip to toe and when it is so in the frame of law. A pluralist system makes it possible for everyone to live together regardless of ideas and views, enabling different groups with different social and economical levels to state their ideas freely. According to European Court of Human Rights, pluralism is a system which forms information that are ready to be transmitted by public without being exposed to any censorship. European Convention on Cross Border Television also supports pluralism in mass media communication. However monopolization of mass media prevents pluralism in communication. The concept of monopolization, however, is the violation of freedom of expression, threatening the freedom of mass media communication and preventing the pluralism in mass media, thus interfering with the possibility to express the opinions unbiasedly. Again, with technologic improvements, mass media communication is of increasingly paramount importance to public opinion. Upon considering the activities of mass media to have public service function, monopolization of media will serve for personal interest and will not perform its responsibilities.

However, the tendency of media owners to use their mass media companies to increase their income outside the sector or to use them as a strategic power against politicians reminds us the importance of the investigations on monopolization of mass media.

Based on these facts, we will evaluate how the concept of monopolization in mass media is considered in legal regulations.

I. Concept of Monopolization

A. Monopoly and Monopolization as a Concept

The concept of monopoly, which has political, social and economical aspects, means that any given individual or enterprise has the dominant control over any given system in any realm. In other words, by this can be stated that there is a single pro-

ducer and seller of any product, good, or service.. "Production rights of a product belongs to a single company." Therefore, monopoly is a system in which a company keeps the rights to produce and sell any product. The word monopoly is defined in the dictionary of Turkish Language Institute as "having something completely on one's own, to keep rights." "or "imposing own ideas in art and such fields."

Parallel to these ideas, the concept of monopolization is just unlike free competition, which is a competitive system. This is because a monopolized production is far from concern of competition and the price, quality, quantity and form of a product are all determined by monopolist; therefore, a socio-economic activity might be said to become monopolized. It is clear that this situation is something that works against the rights of consumers.

There are various forms of monopoly. Monopolization occurs when a person or a group becomes the limiter or determiner on market and prices by holding majority of market share. This second condition happens like this; "agreement and action in accordance", "to misuse the current conditions." "Takeovers or alliances which either create or strengthen this current condition." These are called "facilitating actions."

B. Monopolization of Mass Media

The concept of monopolization, which leads to a lack of variability, diversity and discrepancy, is now matter of economics and finance, as well as a problem in any field of production. The problem of monopolization is also encountered in mass media which is of vital importance as being a focus of power both politically and economically. Monopolization of mass media means the concentration of, in other words, affiliation of business interest of a company in various branches of mass media. This often occurs in two different ways; First; a decrease in the number of media companies which have their own editorial staff. Second, the ownership of most mass media by same person or group.

The first and the most important serious example of monopolization of mass media is Rupert Murdoch who became the third biggest press media by street journalism in Australia.

Murdoch soon captured 1/3 of English media by purchasing newspaper "Sun", which was one of the most important representatives of conservative press prior to its takeover. Reduction of prices, systematically publishing the speculation on Buckingham Palace and periodically published naked photos resulted in success. Later Murdoch made use of liberalization policies which spread all over the world in 1980's and continued his development in North America as well. Media branches of Murdoch significantly supported the government in USA to increase its popularity and commercial income. Murdoch and Ronald Reagan were in favour of The Republican Party, defended father and son Bush in their reign. Murdoch who stated Iraq invasion as "legal, moral and right", supported this invasion with his 173 televisions and newspapers all over the world. Consequently, two third of Fox Tv audiences in USA believed that there were clear proofs about the relationship between Saddam Huseyin and El Kaide before the war.

II. Types of Monopolization in Mass Media

A. General

Press, radio and televisions face many difficulties in the globalizing world and they are in danger of bankruptcy of takeover though some of them make international broadcasts. So, one reason for newspapers advertisement rate reduction is related to the spread of television, mobile phones and internet. In the same way, television and radio is somewhat not used as much as it was before due to the widespread use of cell phones and internet.

Most of the newspapers which are takeover are takeover by owners of mass media companies. They prefer to unify all of their press media in a pool, instead of keeping the editorial staff they have takeover. As a result this situation removes diversity in ideas and views, and causes uniformity in understanding.

Apart from this, mass media provide bosses of these companies to act freely and easily in any other fields beside press in many countries. In the same way, like in many other fields we also see in our country that media bosses are jumping into non mediatic sectors now just as they did in the past. To give an example we can say Dogan Holding in our country and Berlusconi in Italy. Especially Berlusconi, one of the richest businessmen in Italy, media boss and president, is an important example to acquire political power by monopolizing the media. There is a similar example to this situation in our country. Though his Genc Party was just founded before 2002 elections, Cem Uzan was able to get %7 of the votes using his own mass media.

There are three types of monopolization, horizontal, vertical and crosswise.

B. Types of Monopolization

1. Horizontal Monopolization

In this type of monopolization, editorial, managerial and financial means of mass media are used which belong to same company. In other words, this kind of monopolization is possession of various press branches in media sector by same company of group.

2. Vertical Monopolization

Other type of monopolization is vertical monopolization. This means monopolizing the process and action from gathering of information to broadcasting of that information. The fact that from production to broadcasting, whole process is carried out by a single company is called vertical monopolization.

3. Crosswise Monopolization

The latest concept of mass media today is crosswise monopolization. The crosswise monopolization can be said to emerge as a result of the fact that companies operating in a single field start on other fields of interest. Therefore, this occurs when a company publishing periodicals and non-periodicals have diversified beyond publication into other fields of media such as radio television or video.

III. Prohibition against Monopolization of Audiovisual Mass Media

A. General

Governmental monopoly in audiovisual mass media ended following the 1993 change in Constitution, Article no ;133. it was upon this that some private television companies and certain media groups were concentrated on a single entrepreneur, resulting in the formation of business monopoly. The rationale for this legal regulation in Constitution lies in pluralist content of Law no 3984 on "Establishment of Radio and Television Enterprises and Their Broadcasts". Lawmaker devised some regulations to prevent monopolization. Some arrangements were made related to prohibition against monopolization of mass media in fifth chapter of law about "Private Radio and Television Enterprises" Articles "b","d","e","h","i" and "i" in law no 29, "Establishment and Share Rates", were arranged to prevent monopolization.

B. Permission of Radio and Television Broadcasts

According to the article "a" in law no 29 in law no; 3984 "Political parties, charities, occupation foundations, cooperatives, business companions, companies of production, investment, exportation and importation, marketing and financial are not allowed to set up broadcast in radio or television, these companies can not unify with other companies that are allowed to make radio or television broadcast." As it is seen here, certain companies, groups or people are determined which are not allowed to make radio or television broadcast. It is seen that list is very detailed. This arrangement relatively helped to prevent monopolizing in some ways however, foreigner investors are permitted to make investments on visual and auditory fields and what is worse is that some non-governmental organizations which serve for cultural and political pluralism are not allowed to make radio and television broadcast.

According to the article "b" of law no 29 permission to broadcast on radios and television is only permitted to incorporated companies which serve for communication, education, culture and art according to Turkish Commercial Laws. Again in the same article last sentence is this; these companies may only establish one radio and one television foundation.

It is seen that monopolized companies are established as

independent incorporated firms, but gathered together under the control of a single holding. There is no legal regulation to prevent becoming holdings. For example, The own statement by Doğan Holding at their website that is established for self-publicity emphasizes their being dominant in mass media sector. There are two main departments in Doğan Investment Holding which always aim at improving and increasing diversity of fields. "Content Producers" and "Service Suppliers". Content producers include newspapers, magazines, book publishers, television channels, radio stations and music companies. Service suppliers include distribution, retail trade, production, cable television, internet, press companies and factoring. As seen here, all three types of monopolization are available. It is very important to make new legal regulations against prohibition of holdings to cope with the above-mentioned issue.

In article "c" of the same law, shares of private radio and broadcast foundations must be named. This regulation is very effective. It is out of doubt that what is aimed here is just transparency. This of course serves to pluralist system.

C. Ownership Percentage of Real or Legal Person

In article "d" of law no 29, any real or legal person or an investment group can not have more than %50 share of their total investment. However to perform this, this radio or television channel must possess share of ratings annually which is controlled by Radio and Television Supreme Council. Apart from this, when a person's share of %50 is being calculated, the shares of his/her relatives are also considered. In other words; While calculating the share of a legal person, his/her close relatives' shares are also calculated and these possessions are also regarded as his/her shares.

Sanction for this article is re-arranged in next article. In article "e" the permission to broadcast in radio and television can be cancelled. If a real or legal person is determined to possess more than %50 share in a radio or television company and if this television or radio has rating more than 20%, Radio and Television Supreme Council is notified. This establishment shall reduce its shares below 50% by selling them to public or to third persons within ninety days. If excess rating is due to total of all the shares of more than one television and radio enterprises, companies shall be sold in a way to revert this percentage below 50%, otherwise permission of broadcast shall be cancelled.

These two articles are cancelled by Constitutional Court. Cancellation Process is determined as from 04.08.2006 up to six months when it was first published in official journal. Constitutional Court explained its action in these words; It is government decision to determine limitations, provide pluralism in media, and to prevent monopolization of media against real and legal person besides companies or establishments which make use of public power. The court also stated that, in order to perpetuate independent press activities, there might be some new restrictions related to Constitutional law no 26.

However, under law no 167 of Constitution, cancellation of these articles is adjudicated due to the provision that Government shall take any precautions to prevent monopoliza-

tion and cartelization and to regulate financial, monetary, investment, production, goods and service markets. Court used realistic information on this point. Court detected highest rating as 14%- 16% in Turkey. So it is nearly impossible to reach %20 visual rating and these investment groups inevitably possess most of media branches in country and this situation can not prevent monopolization of mass media. The decision of Constitutional Court is quite legitimate as far as the cancellation of these articles is concerned. However, the practice demands new legal regulations to fill the gap resulting from the cancellation concerned.

D. Ownership Percentage of Foreign Real or Legal Person

In the same article, there is also new arrangement for foreign investment. In article "h" of the law there is this statement; "The share of foreign investment can not exceed %25 of paid investment." Apart from this, a foreign real or legal person can not be companion of another company who already has a private radio and private television. (article "i"). Again, neither local nor foreign shareholders can not have preference share. (article "i").

This legal regulation is insufficient in preventing monopolization in practice. For example Murdoch, with intercontinental press branches, bought TGRT through Ahmet Erteğin and exceeded his quota. Hence law is insufficient about consolidation through secret partnership.

CONCLUSION

Monopolization problem is one of the most important problems of our globalizing world. Today, we encounter monopolization in various fields. Among them is monopolization of mass media. As it is known, pluralism is very important in audiovisual mass media because they are vital in formation of public opinion. But, when mass media are monopolized, society becomes deprived of some certain information, and workers of media sector become dependent upon companies as some mass media are very expensive, as a result, society is exposed to one-sided manipulation.

We see that law no 3984 has taken some precautions to prevent monopolization of media. But when we evaluate present conditions, we can not say that these laws are sufficient and effective. Many establishments of mass media, such as press sector, are under the monopolies of a few owners. Although laws stipulate that every company or establishment have only one radio and television enterprise, monopolized groups, having been established independently, cooperate under the same holding. Therefore the situation requires regulation by a new legislation.

Under law no 3984, what is most remarkable to be criticized here is that while local and foreign investors are permitted to make investments on mass media, some non-governmental organizations which serve for cultural and political pluralism are not allowed to make radio and television broadcasts.

Finally, it is important to emphasize here that through the cancellation of some articles of law no 3984, there appears to be a legal gap in preventing monopolization, which demands an immediate legislative measures to establish pluralism in media.

DAS MONOPOLISIERUNGSVERBOT NR. 3984 IN DER AUDIO-VISUELLEN MASSENKOMMUNIKATION DER RUNDFUNK UND FERNSEHER ORGANISATIONEN UND VERÖFFENTLICHUNGEN IM RECHTLICHEN RAHMEN

Von einer Einrichtung, des Rechtsüberlegenheits- und Rechtsstaat-Verständnisses in einem Land, sprechen zu können, erfordert zusammen mit anderen Gründen die Existenz einer Demokratischen Regelung¹. Doch echte Demokratie kann nur auf dem Begriff Pluralismus² aufgebaut werden³.

Eine pluralistische Demokratie ist, durch die Ausbreitungsverschiedenartigkeit und- verschiedenheit, die von der obersten Stufe des Staates bis zum Grund oder die Ausbreitungsmöglichkeit im juristischen Rahmen immer bestehend ist, möglich. Die Pluralheit eines Systems, ermöglicht das Harmonisieren von verschiedenen Vorteilen und Gedanken daher, dass die Gruppen, deren sozialer und wirtschaftlicher Stand unterschiedlich ist, ihre Stimmen laut ertönen lassen können⁴. Laut Europäischem Gericht für Menschenrechte ist Pluralismus, die unabhängige Vorbereitung dess übermittelnden Wissen und Ansichten und die Formatierung ohne irgendeine Pre-Zensur, der Gesellschafts-Autorität⁵. Auch der "aussen-europäische Fernsehsender Abkommen" sieht die Erforderlichkeit der Verschaffung des Pluralismus in der audio-visuellen Massenkommunikation, vor[6]. Jedoch das "Monopolisierung"s Ereigniss, wird als Verstoß gegen die Erklärungs- und Ausbreitungsfreiheit eines Gedanken, den Zustand der Entfernung, von Bedrohung der Massenkommunikations-Freiheit⁷ und Verhinderung des Pluralismus der Massenmedien und so die Möglichkeit der Neutralisierung von Überzeugungen ausgedrückt. Jedoch haben die Massenkommunikations-Medien, dessen Wirkung sich mit den technischen Entwicklungen, von Tag zu Tag steigern, eine äußerst bedeutende Wirkung auf die Entstehung der Öffentlichkeites[8]. Ausserdem, wenn beachtet wird, dass die Aktivitäten der Massenkommunikation, ein öffentlicher Dienst ist, dient die monopolisierte Media den individuellen Interessen und entfernt sich von dieser Verantwortung.

Doch heute; die Erhöhung der kommerziellen Beziehungen in aussenwirtschaftlichen Bereichen, den Eifer zur Anwendung

der Beziehungen mit politischen Mächten als abschreckende Bemühung der Zeitungen und Fernsehen erhöht die Bedeutung der Anstrengungen in Hinsicht auf Monopolisierung und zeigt den Bedarf in diesem Thema spezifizierten Anstrengungen an.

Ausgehend von diesen Gründen wird hier bewertet, wie die Monopolisierung in audio-visuellen Massenkommunikations-Medien sich in den Rechtsvorschriften spiegelt.

I. Der Begriff "Monopolisierung"

A. Monopol und Monopolisierung als Begriff

Der Begriff "Monopol", welcher politische, soziale und wirtschaftliche Aspekte hat, bedeutet: "Das kontrollieren der Funktion, eines in irgendeinem Gebiet vorhandenen Systems, von einer einzigen Einheit; die Ansammlung der Macht in einer Hand."⁹ Anders ausgedrückt, kann dieser Begriff auch als "die Situation, in welcher sich die Herstellung der Ware, in den Händen eines einzigen Unternehmens befindet" bezeichnet werden¹⁰. Daher ist Monopol¹¹ ein Markt-typ, in welcher der Bestandteil, welcher das Subjekt irgendeines Produktes ist, die Produktion und Lieferung sich in der Kontrolle eine einzigen Hand befindet. Wenn im Wörterbuch des Türkischen Sprach-Instituts nachgeschlagen wird, wird dies als "in sein Einhand (Monopol) nehmen" und diese Fügung wiederum als "das alleinige Verfügen über etwas" oder "mit seiner Stellungnahme über Bereiche wie Gedanke, Kunst, herrschen.", definiert¹².

Paralel zu diesen Definitionen muss gesagt werden, dass der Begriff Monopolisierung, das genaue Gegenteil der freien Konkurrenzschaffs, welches ein kämpferisches System ist, darstellt, denn irgendeine monopolisierte Aktivität, welches weit entfernt vom Bedenken des Konkurierens ist, verursacht die Entstehung der Preis, Qualität, Produktions-Menge und Form, so wie es die Monopole sich wünschen. Daher kann die Rede von einem Ansammlungszustand; der sozio-ökonomischen Aktivität; in einer Hand, sein. Es ist bekannt, dass dieser Umstand ohne Zweifel, ein Umfeld gegen den Empfänger, hervorruft¹³.

Die Monopolisierung kann sehr unterschiedliche Erscheinungen haben. Die Monopolisierung tritt als Folge von Erlangen des bedeutenden Marktteils von einer Person oder Gruppe auf, und somit im Markt, hinsichtlich Diensten oder Preisen, der alleinige Bestimmer wird oder werden oder einpaar mächtige Personen oder Gruppen mit verschiedenen Methoden die Konkurrenzzeit beschränken¹⁴. Dieser zweite Zustand wird als "Übereinkunft und ausgleichende Handlung", "gemeinsame Souveränität für böse Zwecke einsetzen" und "Souveränität hervorbringende oder vorhandene Souveränität stärkende Vereinigungen oder Übernahmen", verwirklicht. Diese Aktivitäten werden als "Maßnahmen zur Erleichterung" bezeichnet¹⁵.

B. Monopolisierung der Massenmedien

Das Monopolisierungsereignis, welches dazu führte, dass die Verschiedenartigkeit und Verschiedenheit beseitigt wurde, ist heute mehr als die Besonderheit, welches im wirtschaftlichem Bereich gesehen wird; es ist in allen produktiven Gebieten sichtbar¹⁶. Heute wird auch in Massenkommunikations-Medien, welche mit ihren sowohl politischen als auch wirtschaftlichen Funktionen in die Lage eines äußerst bedeutenden richtenden Mittels und Kraftzentrum kamen mit dem Monopolisierungsproblem¹⁷, begegnet. Die Monopolisierung in diesem Bereich, drückt die Verdichtung der Vorteile von einer bestimmten Gesamtheit oder Handelsgesellschaft, in unterschiedlichen Massenkommunikationsteilen; anders ausgedrückt, die Vereinigung, aus¹⁸. Man sieht, dass dieser Zustand meistens, in zwei ganz unterschiedlichen Formen verwirklicht werden: Die erste, ist die Abnahme der Anzahl der Massenkommunikations-Medien, welches über eigene Redaktions und Rundfunks-Belegschaft verfügt. Die zweite dagegen, ist das Erlangen der Verfügung, über mehrere Massenkommunikationsmedien, von derselben Person oder Gruppe¹⁹.

Im ernsthaften Sinne ist das erste, wichtigste Beispiel, der Monopolisierung im Massenkommunikations-Gebiet, Rupert Murdoch, der sich in Australien, durch den Boulevard Journalismus, in die Lage der drittgrößten Pressegruppe gebracht hat. Murdoch, der die "Sun" Zeitung, welche vor der Übergabe, einer der wichtigsten Vertreter der konservativ neigenden Presse Englands war, kaufte, erlangte in kurzer Zeit mit den Methoden, wodurch er in Australien, ein bedeutender Medien-Inhaber wurde, in England beherrschte er ein Drittel des Pressemarktes. Der Vorteil hierbei wurde durch die Strategien, systematische Ausstrahlung der Streitereien über die Englische Residenz und der Ausbreitung der Nacktfotos, auf periodische Weise; wirksam²⁰. Später hat Murdoch in den 80'er Jahren aus der sich auf die ganze Welt ausbreitende Liberalisierungs-Politik Nutzen ziehend, seinen Aufstieg auf dem Nord-Amerikanischen Kontinent fortgesetzt. Die, an Murdoch gebundenen Veröffentlichungsorgane, unterstützen öffentlich die politische Macht in den USA, um seine Handels-Vorteile zu schützen. Murdoch, der seinen Platz neben der Republikanischen Partei einnahm, hat bei den Ronald Reagan-, Vater und Sohn Bush-Mächten deren Politik verteidigt. Murdoch, der die Besetzung von Irak 2003 als "ganz legale, sittenstrenge und richtige Tat" kommentierte, hat mit den 173

Fernsehen und Zeitungen in verschiedenen Orten auf der Welt, die an ihn gebunden sind, eine diese Besetzung unterstützende Veröffentlichungslinie verfolgt²¹. Auf diese Weise glaubten zwei Drittel der Fox TV Zuschauern, dass die Regierung, vor dem Krieg, Beweise zur Zusammenarbeit zwischen Saddam Hüseyin und Al Qaeda, erlangt hatten²².

II. Die Monopolisierungs-Arten in den Massenkommunikations-Medien

A. Im Allgemeinen

Die Schwierigkeiten bei der Anpassung der Presse, Rundfunk und Fernsehen an die wirtschaftlichen Bedingungen, worauf sie auf der globalisierten und veränderten Welt stoßen, beeinflusst die Weiterführung ihrer Ausstrahlung und vor allem werden in der Presse manche Zeitungen und Zeitschriften, auch wenn die Austeilung im internationalen Gebiet erfolgt, entweder gesperrt²³ oder übergeben²⁴. In diesem Punkt kann hinsichtlich der Zeitungen gesagt werden, dass das Sinken des Anteils des Welt-Werbemarktes, durch den Einfluß von Fernsehen, Internet und Handys, ein wichtiger Faktor ist²⁵. Auf paralleler Weise, soll auch der Einfluss der Verbreitung von Handys und vor allem des Internets auf Rundfunk und Fernsehen, nicht ausser Acht gelassen werden.

Die große Mehrheit der Zeitungen (oder auch andere Massenkommunikations-Medien), werden von Inhabern, die auch andere Massenkommunikations-Medien besitzen, gekauft. Diese Inhaber sammeln diese übernommenen Veröffentlichungs-Organen geradezu, mit einem "Teich" System in einem Zentrum, anstatt die vorhandenen Verwaltungen und Redaktions Besetzungen dieser Zeitungen (oder anderen Massenkommunikations-Medien), zu bewahren²⁶. Daher führte dieser Zustand, welcher die Vielfalt von Ideen und Meinungen beseitigte, dazu, dass ein einheitliches Politik-Verständnis, von der Vorbereitung der Nachrichten in den Veröffentlichungs- Organen, bis zu der Veröffentlichungs-Politik erstellt wird²⁷. Dass die Massenkommunikations-Medien auf diese Weise, einen bedeutenden Machtszustand erreichen, ermöglicht ausserdem den Inhabern, die diese Macht besitzen, ein leichtes und konkurrenzloses Geschäft, in den Ausser-Presse Sektoren²⁸. Genau so wird auch gesehen, dass in anderen Ländern sowie auch in unserem Land die Medien-Inhaber sich wie gestern auch heute, in den Ausser-Medien Sektoren ausbreiten²⁹. Zu diesem Thema können als Beispiele die Doğan Gruppe in unserem Land und Berlusconi in Italien gegeben werden. Vor allem ist Berlusconi sowohl als einer der reichsten Geschäftsleute Italiens, und auch als Medien-Inhaber³⁰, als auch als Bundeskanzler in Hinsicht auf das Erlangen der politischen Macht durch Monopolisierung über Massenkommunikation, ein wichtiges Beispiel. Parallel zu diesem letzten Umstand, kann auch ein Beispiel aus unserem Land gegeben werden: Obwohl die junge Partei von Cem Uzan, kurz vor den 2002- Wahlen gegründet wurde, bei dieser Wahl durch die ihm gehörenden Zeitungen und Fernsehkanäle Nutzen ziehend, eine 7%ige ernsthafte Abstimmung erhalten hat, zeigt uns den Einfluss der Massenkommunikations-Medien.

Die Monopolisierung in den Massenkommunikations-Medien hat drei Formen, welche horizontal, vertikal und diagonal, sind.

B. Monopolisierungs-Typen

1. Horizontale Monopolisierung

In der horizontalen Monopolisierung, ist die Rede von Massenkommunikationsmedien-Typen, welche um einen Haupttitel versammelt sind, dessen redaktive, administrative und finanzielle Dienstleistungen gemeinsam sind und auf dem ersten Blick den Eindruck geben, dass sie von verschiedenen Publikationen freigegeben werden³¹. Anders geäußert, eine solche Monopolisierung entsteht durch das Kontrollieren mehrerer Veröffentlichungsorgane im gleichen Medien-Sektor durch eine Handelsgesellschaft oder Gruppe³².

2. Vertikale Monopolisierung

Ein anderer Monopolisierungstyp ist die vertikale Monopolisierung. Eine solche Monopolisierung drückt die Ansammlung von Erhalt bis zur Verteilung der Nachricht und Informationen, in gesamten Prozessen bemühende und unter derselben Verwaltung, sich gegenseitig ergänzenden Maßnahmen, in einer Hand aus³³. Daher kann im Falle, wenn von der Produktions-Phase bis zur Verteilungs-Phase, alle Phasen unter der Kontrolle einer einzigen Presseagentur ist; von einer vertikalen Monopolisierung die Rede sein³⁴.

3. Diagonale Monopolisierung³⁵

Die heute erreichte letzte Phase des Monopolisierungsfalles in Massenkommunikations-Medien ist die diagonale Monopolisierung. Es kann gesagt werden, dass dieser Monopolisierungstyp durch den Eingriff der Organisationen in andere Bereiche, welche anfangs in einem einzigem Gebiet tätig waren, aufgetreten ist. Daher bildet eine in befristetem und unbefristetem Veröffentlichungs-Bereich aktive Organisation, auch eingehend in andere Publizistikbereiche wie Rundfunk, Fernsehen, Video, durch die Ansammlung verschiedener Massenkommunikations-Medien im Zentrum das typischste Erscheinungsbild der diagonalen Monopolisierung³⁶.

III. Das Monopolisierungsverbot in der audio-visuellen Massenkommunikation

A. Im Allgemeinen

In unserem Land wurde das staatliche Monopol in den audio-visuellen Massenkommunikations-Medien 1993 mit der Veränderung des Verfassungs Art. 133³⁷, beendet. Dadurch, so wie es aussieht, entstanden durch die Zunahme einiger Privatsender in den Händen von bestimmten Media-Gruppen neue wirtschaftliche Gruppen.[38]. Die Regelung in der Verfassung in Hinsicht auf den Pluralismus wurde im rechtlichen Plan durch "Recht Nr. 3984 über Rundfunk- und Fernsehen-Organisation und-Veröffentlichung³⁹", erstellt⁴⁰. Um die Monopolisierung in diesem Recht zu vermeiden, hat der Gesetzgeber einige Regelungen vorgesehen. Im 5. Abschnitt des Rechtes wurde mit dem Obertitel "Private Rundfunk- und Fernsehorganisationen" die Regelungen über das Monopolisierungsverbot in der audio-visuellen Massenkommunikation, gemacht. Die

"b", "d", "e", "h", "i" und "j" Absätze des 29. Artikels mit dem Titel "Organisations und Eigenkapitalquoten", wurden geregelt, um die Monopolisierung zu vermeiden. Wie man sieht, hat der Gesetzgeber, mit einem breiten Regelungsfeld versucht, in diesem Thema seinen Willen darzulegen.

B. Rundfunks und Fernsehen Veröffentlichung-Freigabe

Nach dem Gesetz Nr. 3984 Art. 29 Absatz "a", "werden politischen Parteien, Verbänden, Gewerkschaften, Berufsverbänden, Genossenschaften, Stiftungen, lokalen Regierungen, und von diesen eingerichteten oder dessen gemeinschaftlichen Unternehmen, Handelspartner, Einheiten mit der Produktion, Investition, Export, Import, Marketing und Finanz Institutionen und Organisationen, keine Rundfunk- und Fernsehübertragungs-Freigabe zugeteilt. Diese Organisationen können sich nicht an Handelsgesellschaften, die eine Rundfunk- und Fernsehübertragungs-Freigabe erhielten, beteiligen." Wie man sieht, wurde in diesem Absatz bestimmt, wer diese Personen und Gruppen sind, denen man keine Rundfunks- und Fernsehübertragungs-Freigabe erteilen wird. Man sieht, dass diese Liste umfassend gehalten wurde. Zusammen mit der Äußerung, daß ein Teil der Beschränkung, die gemacht wurde, um Monopolisierung zu vermeiden, positiv ist, ermöglicht dieses Gesetz den in- und ausländischen Investoren Investitionen im audio-visuellen Gebiet. Das Anerkennen dieses Rechtes in Bildung, Kultur und politischen Pluralismusgebieten aktiven Zivilgesellschafts Organisationen⁴¹ und Pressegruppen ist es eine Situation, die kritisiert werden muss⁴².

Nach Art. 29 Absatz "b"; wird nach den Handelsrechts-Bestimmungen, die Rundfunks und Fernseh Übertragungs-Freigabe, nur Aktiengesellschaften erteilt, die mit dem Zweck zur Veröffentlichung, Kommunikation, Bildung, Kultur und Kunst, gegründet wurden. Nach dem letzten Satz desselben Absatzes, können diese zuständigen Gesellschaften nur einen Rundfunk und ein Fernseh Betrieb gründen.

In der Praxis sieht man, dass diese Gruppen von, voneinander unabhängigen Aktiengesellschaften gegründet wurden, doch diese sich unter dem Dach eines Betriebes[43] verdichten. In den Rechtsvorschriften ist keine Bestimmung vorhanden, die die Betriebserstellung verhindert; z.B. die eigenen Äußerungen in der zu Werbezwecken erstellten Internet Seite des Dogan Publikation Betriebes[44]; unterstreichen seine Merkmale, die herrschende Organisation im Massenkommunikations-Sektor zu sein. "Mit der Absicht der Koordinierung, der ständig wachsenden und an Vielfalt gewinnenden Aktivitäten wurde in dem DPB Verwaltungs-Modell, im Betrieb zwei Haupt-Abteilungen erstellt: "Inhalts-Hersteller" und "Dienstleister". Die Inhalts- Hersteller bestehen aus Zeitungen, Zeitschriften, Buchhandlungen, TV-Kanälen, Radiosendern und Musik Unternehmen. Die Dienstleister dagegen bestehen aus; Vertrieb, Einzelhandel, Produktion, Kabel- Fernsehen, Internet und Presse Unternehmen mit Factoring Unternehmen⁴⁵. "Wie man sieht, scheint es hier möglich, von allen drei Typen der Monopolisierung zu sprechen. Für die Überwindung des oben erwähnten Problems, ist die neue Regelung in den Rechts-

vorschriften, zur Verhinderung von Betriebserstellung, äußerst wichtig⁴⁶.

Nach Absatz "c" des Gesetzes müssen die Aktien der privaten Rundfunk und Veröffentlichungs -Unternehmen namentlich geschrieben sein. Es muss betont werden, dass diese Regelung des Gesetzes angemessen ist. Der Zweck hierbei ist ohne Zweifel die Gewährleistung des Transparenz. Da nur so die Verfolgung der Handelsgesellschaften möglich ist, dient dieser Beschluss auch dem Pluralismus⁴⁷.

C. Eigentums-Satz der realen oder juristischen Person

Auch der Art.29 Absatz "d" hatte geregelt, dass der Kapital-Anteil in einem Rundfunk und Fernsehen einer realen oder juristischen Person oder Kapital Gruppe 50% nicht überschreiten darf. Doch hierfür sollten, nach der jährlichen Bewertung der durchschnittlichen Einschaltquoten, übereinstimmend mit den Vorschriften des Hohen Rates für Rundfunk und Fernsehen, 20% nicht überschreiten. Ausserdem nach dem letzten Satz des Absatzes werden beim Errechnen des 50%igen Vermögensanteils der realen Person, auch die Anteile der Verwandten in Betracht gezogen. Anders gesagt: "Beim Errechnen des Anteils der realen Person werden auch die Anteile der Blutsverwandten oder verschwägerten Verwandten bis zum dritten Grade miteingeschlossen."

Die Verordnung in diesem Absatz wurde im nächsten Absatz geregelt. Nach Absatz "e" des Artikels kann die Übertragungs-Freigabe von Rundfunk und Fernsehen, entzogen werden. Wenn die jährlich durchschnittliche Einschaltquote von Fernsehen oder Rundfunk der realen oder juristischen Person oder Vermögensgruppe, welche den Anteil von über 50% besitzt, 20% übersteigt, wird von dem Hohen Rat für Rundfunk und Fernsehen, eine Anmeldung gemacht. Dieses Unternehmen muss dann innerhalb von neunzig Tagen, einen Teil seines Anteils an diesem Rundfunk oder Fernsehen, der Öffentlichkeit anbietend oder verkaufend unter 50% senken. Wenn das Überschreiten der Einschaltquoten, wegen der Existenz mehrerer TV und Rundfunksanteilen stattfand, müssen so viele Unternehmen verkauft werden, wieviele nötig sind, um diesen Anteil unter 50% zu senken. Sonst wird die Übertragungs-Freigabe gestrichen.

Diese beiden Absätze wurden durch den Beschluss des Verfassungs-Gerichtes annulliert^[48]. Es wurde beschlossen, dass die Annullierungs-Klausel sechs Monate nach dem Veröffentlichungsdatum am 4.8.2006 im Amtsblatt, in Kraft tritt. Der Grund dieses Beschlusses des Verfassungsgerichtes ist die Massenkommunikations-Freiheit gegen Institutionen und Organisationen, die ihre öffentliche Macht nutzen, sowie Privatrecht reale oder juristische Personen, zu schützen; wirksame Grenzen festzulegen, um das audio-visuelle Medien-Monopol zu verhindern und Schutzmaßnahmen für die Gewährleistung der Medien-Mehrstimmigkeit zu nehmen mit Betonung, dass dieses die Pflicht des Staates ist. Ausserdem hat das Gericht geäußert, dass für das Fortsetzen unabhängigen und neutralen Veröffentlichungstätigkeiten aus in Verfassung Art.26 angegebenen Gründen, einige begrenzten Beschrän-

kungen in Hinsicht auf Medien Inhabung einbringen kann.

Doch ausgehend von der Bestimmung des Art. 167 in der Verfassung, dass der Staat Maßnahmen zur Sicherstellung und Entwicklung für gesunde und ordentliche Bearbeitung der Finanz, Kredit, Kapital, Waren und Dienstleistungsmärkte, nehmen und die Monopolisierung und Kartelisierung, welche infolge von Handlungen oder Vereinbarungen in Märkten zustande kommen, verhindern wird, wurde die Streichung dieser Absätze vorgesehen. Das Gericht hat in diesem Punkt aus konkreten Daten gehandelt. Das Gericht hat die höchste Einschaltquote von 14% - 16% festgelegt. Daher; weil die im Absatz vorgesehene 20%-Quote, in der Praxis sehr schwer zu erreichen ist; ist nach der Ansicht des Gerichts offen, dass der Besitz über die meisten TV und Rundfunk Organisationen in unserem Land von gleichen Personen oder Kapital Gruppen, unverbinderbar sein wird; in diesem Fall kann die 20%- Quote die Monopolisierung und Kartelisierung, deren Verhinderung dem Staat zugeteilt wurde, nicht verhindern.⁴⁹ Es muss betont werden, dass der Annullierungs-Grund des Verfassungs-Gerichtes, wenn man die konkreten Daten beachtet werden, angemessen ist. Trotzdem zeigt dies, dass die mit dem Annullierungsbeschluss in der Praxis entstandene Lücke so schnell wie möglich gefüllt werden muss⁵⁰.

D. Eigentums-Satz der Ausländischen realen oder juristischen Person

Im gleichen Artikel wurden auch für ausländisches Kapital, Regelungen erstellt. Nach Absatz "h" des Artikels: "der ausländische Kapital-Anteil in einem privaten Rundfunk- und Fernsehen- Veröffentlichungs-Unternehmen darf nicht 25% des eingezahlten Kapital überschreiten." Ausserdem kann der reale oder juristische ausländische Teilhaber, einem privaten Rundfunk- oder Fernsehsender nicht an einem anderen Rundfunk oder TV Unternehmen teilhaben (Absatz "i"). Die in- und ausländischen Teilhaber dürfen wiederum auch keine Vorzugsaktien besitzen. (Absatz "i").

Es kann gesagt werden, dass diese Regelung in der Gesetzgebung, nicht ausreichend für die Vermeidung der verbalen Situation in der Praxis ist; z.B. Der Medien-Inhaber Murdoch, von dem oben in anderem Zusammenhang^[51] berichtet wurde, hat in das über Kontinente hinausgehende Veröffentlichungs-Spektrum, auch die Türkei hinzugefügt, in dem er die, in diesem Absatz geregelte Ausländische Kapital Quote, durch Ahmet Ertegun überschritt und TGRT^[52] kaufte. Hierdurch muss angegeben werden, dass das Gesetz in Hinsicht auf durch private Partnerschaften entstandenen Vereinigungen, nicht ausreichend ist.

ERGEBNISS

Die Monopolisierung, kommt am Anfang der äußerst wichtigen Probleme unseres von Tag zu Tag schneller globalisierten Welt. Heute können wir in vielen Gebieten auf Monopolisierung zutreffen. Die Monopolisierung in audio-visuellen Kommunikationsmitteln ist eins von diesen Gebieten. Wie bekannt ist, sind die audio-visuellen Massenkommunikations-

Medien, welche bei der Bildung der Öffentlichkeit ernsthafte Faktoren sind, auch ein Bestandteil der Mehrstimmigkeit. Doch wenn in einem Land, in der Massenkommunikation Monopolisierung stattfindet, hindert dies in diesem Land, die Gesellschafts-Information in einem bestimmten Grad; die Abhängigkeit, die Sektoren- Mitarbeiter, an die im wirtschaftlichen Sinne äußerst teuren unerlangbaren Kommunikations-Medien, nimmt zu und als Folge hiervon, wird die Gesellschaft einer einseitigen Manipulation unterzogen.

Man sieht, dass das Gesetz Nr.3984 verschiedene Maßnahmen trifft, um die Monopolisierung im audio-visuellen Bereich zu verhindern. Doch wenn man die vorhandene Lage berücksichtigt, ist es schwer zu sagen, dass dieses Gesetz in dieser Hinsicht erfolgreich ist. Es ist bekannt, dass viele Media-Organisationen in diesem Gebiet, das Gesetz und den Presse-Sektor umgehend, sich im Monopol von einpaar Medien-Inhabern befinden. Wie sehr auch das Recht vorsieht, dass in der Struktur einer Aktiengesellschaft nur ein Rundfunk und ein TV Unternehmen sein können, wird gesehen, dass die monopolisierten Gruppen unter voneinander unabhängigen Aktiengesellschaften, gegründet werden, sich jedoch unter dem Dach eines Betriebes vereinen. Um dieses Problem zu beheben, sollte im Gesetz Regelungen hierzu gemacht werden.

Ausserdem, während das Gesetz Nr. 3984, den in- und ausländischen Investoren die Möglichkeit bietet, im audio-visuellem Gebiet, Investitionen zu machen, wird ihnen in Bildung, Kultur und politischen Pluralismus- Gebieten aktiven Zivilgesellschafts -Organisationen und Pressegruppen dieses vorenthalten. Dies ist ein anderes Thema, welches kritisiert werden muss⁵³.

Zuletzt muss auch betont werden, dass mit dem Widerruf einiger Bestimmungen im Art. 29 des Gesetzes Nr. 3984, in Hinsicht auf die Verhinderung der Monopolisierung, eine Lücke entstand. Diese Lücke sollte schleunigst gefüllt werden, damit der Pluralismus in der Media gewährleistet wird.

■ FUßNOTEN

[1] Gözübüyük, A. Şeref, Einführung in das Gesetz und grundlegende rechtliche Konzepte, Turhan Buchhandlung, 16. Ausgabe, Ankara 2002, S. 84.

[2] In diesem Thema hat Tocqueville gedeutet, dass plurale Presse ein Weg zur Verhinderung der Mehrheit-Druck, ist. siehe Dinçol, Bihterin, "Ein Ausweg gegen die Mehrheit-Tyrannie: Die politische These von Tocqueville", Istanbul Kommerz Universitäts Magazin, A. 3, S. 5, 2004, S. 160.

[3] "Das verhindern der willkürlichen Herrschaft und Realisierung des begrenzten Staates, ist das wichtigste Merkmal der liberalen und pluralistischen Demokratie." siehe Gören, Zafer, Verfassungsrecht, Seçkin Verlag, Ankara 2006, S. 104.

[4] Akad, Mehmet/ Dinçol, Bihterin Vural, Allgemein öffentliches Recht, Der Verlag, überarbeitete 4. Ausgabe, Istanbul 2006, S. 391; Dinçol, Bihterin, "Des Verwalteten "Selbst"Verwaltungs Öffentlichkeit", Istanbul Kommerz Universitäts Magazin, A. 5, S. 10, 2006, S. 60.

[5] Kaboğlu, İbrahim, Freiheits-Gesetz, Imge Buchhandlung, überarbeitete und erweiterte 6. Auflage, Ankara 2002, S. 512.

[6] Der letzte Absatz des 10. Artikels lautet so: "Die Parteien werden, im Sinne der in diesem Abkommen betonten Zusammenarbeit und gegenseitiger Hilfe, gemäß 3. Artikels dieses Abkommens, sich bemühen um; die, von den Behörden in ihren zuständigen Gebieten oder von technischen Mitteln vermittelten oder vom neuem übermittelten Programm Dienstleistungen, einen Gefähr gegen die Pluralismus der Presse oder der Entwicklung der Filmindustrie,

darstellt. Soweit es zwischen den Rechteinhaber und Verleger kein gegensätzliches Konsens besteht, darf kein Kinofilm, ohne dass zwei Jahre nach der Erstvorführung in Kinos vergehen, ausgestrahlt werden. Diese Zeitspanne beträgt bei Kinofilmen, bei denen der Verleger bei der Produktion beteiligt war, 1 Jahr." Für die offizielle Übersetzung siehe: http://www.avrupakonseyi.org.tr/antlasma/aas_132.htm, E.D. 5.5.2009.

[7] Für diesen Begriff haben; Kaboğlu, "gesellschaftliche Kommunikationsfreiheit" (Kaboğlu, Freiheits-Recht, S. 502; Kaboğlu, İbrahim, Allgemein Prinzipien der Verfassungsrecht Kurse, Legal Verlag, überarbeitete und erweiterte 4. Auflage, Istanbul 2009, S. 309); Tanör, "Massenkommunikations Freiheit" (Tanör, Bülent: Das Menschenrechte Problem der Türkei, BDS Verlag, 3. Auflage; Tanör, Bülent, Steigerung der Demokratischen Standards in Türkei, TUSIAD Verlag, Aralık 1999, S. 132); ebenfalls, Tanör /Yüzbaşıoğlu, "Massenkommunikations Freiheit" (Tanör, Bülent / Yüzbaşıoğlu, Necmi, Das Türkische Verfassungs-Recht nach der 1982 Verfassung, Beta Verlag, 7. Auflage, Istanbul 2005, S. 160); İçel/Ünver "kommunikations- Freiheit" (İçel, Kayhan/Ünver, Yener, Massen Informations-Recht, Beta Verlag, 6. Auflage, Istanbul 2005), Özek, "massenkommunikations Freiheiten" (Özek, Çetin, "Massenkommunikations Freiheiten", Menschenrechte, gemeinsames Werk, Yapı Kredi Verlag, Istanbul 2000, S. 153-179); Gölçüklü "kommunikations Freiheit" (Gölçüklü, Feyyaz, Kommunikations Recht, AÜSBF Verlag, Ankara 1970) genauso, Dönmezer "kommunikations Freiheit" (Dönmezer, Presse und dessen Rechtswesen, S. 41); Ausdrücke angewendet.

[8] Kapani, Münici, Einführung in die Politischen Wissenschaften, Ankara Universität Fakultät für Rechtswissenschaften Verlag, 3.Auflage, Ankara 1983, S. 117.

[9] Demir, Ömer/Acar, Mustafa, Wörterbuch für Sozialwissenschaften, Vadi Verlag, 3. Auflage, Ankara 1997, S. 218.

[10] Türkisches Wörterbuch 2, Neue Auflage, TDK Verlag, S. 1440.

[11] Im Wörterbuch für Rechtswissenschaft wurde der Begriff Monopol so beschrieben: "Monopol, ist der Zustand wo sich gegenüber vielen Empfängern, ein einziger Anbieter, befindet.". siehe Yılmaz, Ejder, Wörterbuch für Rechtswissenschaft, Yetkin Verlag, erweiterte 5. Auflage, S. 556.

[12] Türkisches Wörterbuch 2, Neue Auflage, TDK Verlag, S. 1440.

[13] Gedik, Ömer, Massenkommunikations-Freiheit in der Türkei, Seçkin Verlag, Ankara 2008, S. 133.

[14] Als ein frappantes Beispiel zu diesem Thema, kann; das wenden der Verbraucherbund im Mai 2008, an den Wettbewerbsrat, mit der Absicht zur Durchführung der erforderlichen Maßnahmen, über fünf Kraftstoffvertrieb betreibenden Firmen und ausserdem die Strafanzeige an die Staatsanwaltschaft, über Mitglieder der Energiemarkt-Regierungsbehörden (ERB), mit der Behauptung des Pflichtvernachlässigungs; gegeben werden: "Auf Anfrage wurde; durch den "Kraftstoff Unternehmens Bericht" des Wettbewerbrates, deutend; dass diese Firmen einen Wirtschaftsring gegenüber anderer Firmen erstellend, die Konkurrenz hindern, bei Kraftstoff-Preisen einen übermäßigen Gewinn erzielen; beschlossen, dass die ERB erforderliche Maßnahmen trifft. Wie in diesem Bericht des Wettbewerbrates nachgewiesen wird; kauft der Verbraucher aufgrund der hohen Steuern in der Kraftstoff-Sektor und durch Verletzung des konkurrierens der Firmen, auf diese Weise; den teuersten Kraftstoff auf der Welt" siehe Eine Warnung von der Verbraucher Bund: Konkurrenz beim Kraftstoff! Gleich Jetzt! <http://www.kamudan.com/NewsDetail.aspx?NewsID=138166>, E.D. 15.12.2008.

[15] Für detaillierte Informationen zu diesem Thema, siehe: Kekevi, H. Gökşin, Die Fördernden Aktionen des Nutzings der Abkommen, Kompatibilität und gemeinsames Herrschafts-Zustands zum schlechten, Dissertations-Reihe des Wettbewerbrates Nr. 21, Ankara 2003.

[16] Gedik, genanntes Werk, S. 133.

[17] Im Massenkommunikations-Gebiet wird Verhinderung der Dichte oder Verdichtung; anders ausgedrückt, Monopolisierung und die Verschaffung des Pluralismus als aussen-Pluralismus, bezeichnet. Siehe Üzeltürk, Sultan Tahmazoğlu, audio-visuelle Kommunikations-Freiheit, Unveröffentlichte Dissertation, Marmara Universität SWI, Istanbul 1998, S. 65.

[18] Demir, Vedat, Media und Ethik, http://www.byegm.gov.tr/seminerler/adiyaman-xi/adiyaman_7.htm, E. D. 15.12.2008.

[19] Demir, http://www.byegm.gov.tr/seminerler/adiyaman-xi/adiyaman_7.htm, E. D. 15.12.2008.

[20] Salihpaşaoğlu, Yaşar, Presse-Freiheit in der Türkei, Seçkin, Ankara 2007, S. 37.

[21] Üstündağ, Erhan, "Den vorzüglichen Murdoch haben wir sowieso hier", Politische Zeitung, 14.10.2006, <http://eski.bianet.org/2006/10/13/86531.htm>, E.D. 10.12. 2008.

[22] Krugman, Paul, The Murdoch Factor, Freitag, 29. Juni, 2007, The New York Times.

[23] z.B. während in der EU, die Anzahl der Tageszeitungen in 2002, 1100

waren, sankte diese Zahl in 2003 auf 1090. In den Ländern der EU, hatten von 1998 bis 2003, 40 Tageszeitungen ihre Veröffentlichung eingestellt. siehe <http://www.ozgurpolitika.com/2003/10/26/alltop.html> , E. D. 15.2.2006; 19 Sonntags-Zeitungen und über 100 wöchentlichen Zeitschriften in England, von 1949 bis 1981, haben ihre Ausstrahlung beendet. siehe Gürbüz, Sevim, Massenkommunikation, Filiz Buchhandlung, Istanbul 1981, S. 154.

[24] Alemdar, Korkmaz, Monopolisierung in der Presse: Beispiel Frankreich, Kommunikation, AİTİA Oberschule für Journalismus und Öffentlichkeits-Arbeit Veröffentlichungs-Organ, 1982/4, S. 2.

[25] Der 32.1%ige Anteil der Zeitungen im Welt-Werbemarkt, in 2000, sankte in 2002 auf 30.8%. siehe: <http://www.ozgurpolitika.com/2003/10/26/alltop.html> , E. D. 15.2.2006.

[26] Demir, http://www.byegm.gov.tr/seminerler/adiyaman-xi/adiyaman_7.htm, E. D. 15.12.2008.

[27] Gedik, genanntes Werk, S. 134.

[28] Demir, http://www.byegm.gov.tr/seminerler/adiyaman-xi/adiyaman_7.htm, E.D. 15.12.2008.

[29] In die traditionelle jährliche Auflistung, der Welt-Milliardere, des Wirtschafts Zeitschriftes Forbes, haben in 2006, 21 Personen aus der Türkei, reingeschaft. Darunter waren auch Medien-Inhaber. Es sah danach aus als hätten Aydın Doğan ein Vermögen von 1.6 Milliarden, Turgay Ciner ein Vermögen von 1.5 Milliarden, Ferit Şahenk ein Vermögen von 1,5 Milliarden und Mehmet Karamehmet ein Vermögen von einer Milliarde, Dollar. Siehe: <http://www.habergazete.com/Arsiv/03-12-2006>, E.D. 10.4.2006.

[30] Der Fininvest Reich der Berlusconi Gruppe enthält, 1400 Fernsehsender und 4200 Radiosender, in seiner Struktur. Mit seinem aus Italien überlaufendem Umfang, reichte dieses Reich bis nach Frankreich, Deutschland und Spanien. Siehe Keane, John, Media und Demokratie, (Übersetzer Haluk Şahin), Ayrıntı Verlag, 3. Auflage Istanbul 1999, S. 81; Işık, Metin, Massenkommunikations-Systeme, Eğitim Buchhandlung, Konya 2002, S. 101-102.

[31] Salihaşaoğlu, genanntes Werk, S. 38; Üzeltürk, genanntes Werk, S. 69.

[32] Demir, http://www.byegm.gov.tr/seminerler/adiyaman-xi/adiyaman_7.htm, E. D. 15.12.2008.

[33] Salihaşaoğlu, genanntes Werk, S. 38; Üzeltürk, genanntes Werk, S. 68.

[34] Çelik, Demirkan Burak, "Monopolisierung und Demokratie in der Presse", Schule für politische

Informationen, C. XXV, Nr. 227, S. 135.

[35] Üzeltürk beschreibt eine solche Monopolisierung als "die Multi-Medien Integration" siehe Üzeltürk, genanntes Werk, S. 72.

[36] İllal, Ersan , Kommunikation, Massenkommunikations-Mittel und die Gesellschaft, Der Verlag, 3. Auflage, Istanbul 1997, S. 33; Çelik, genanntes Artikel, S. 135

[37] Amtsblatt, Nr. 3913, D. 8.7.1993.

[38] Kaboğlu, Freiheits-Recht, S. 513.

[39] Amtsblatt, Nr. 21911, D. 20.04.1994.

[40] Üzeltürk, genanntes Werk, S. 13.

[41] Für umfassende Informationen über Zivilgesellschafts-Konzept und Zivilgesellschafts Organisationen siehe Ertugay, Fatih, Die Auswirkungen der Zivilgesellschafts Organisationen auf die Politische Macht, unveröffentlichtes Diplomarbeit, Erzurum 2005.

[42] Bulut, Nihat, Die politische Beteiligung der Türkei im Rahmen der Verfassung im 1982, unveröffentlichte Dissertation, Istanbul 1998, S.173.

[43] In dem Türkischen Handelsrecht wird die nicht detailliert geregelte Betriebs-Lehre als der Besitz der Aktiengesellschaft über eine oder mehrere Teilhaber oder Besitz der Verwaltung beschrieben. Siehe Bahtiyar, Mehmet, Partnerschafts-Gesetz, überarbeitete 3. Auflage, Beta, Istanbul 2007, S. 78.

[44] Nach Angaben des Jahres 2008, hat diese Gruppe Hürriyet, Milliyet, Radikal, Posta, Fanatik, Referans und Turkish Daily News miteingeschlossen, sieben Tageszeitungen; unter der Verwaltung von Doğan Burda, insgesamt 24 Zeitschriften; sechs folgende Sender Kanal D, Star TV, Nachrichtensender CNN Türk, Musiksender Dream TV, Sportkanäle BJK TV und Fenerbahçe TV beinhalten. Ausserdem, ist auch die Doğan Buchhandlung, welches ungefähr 20% des Markt-Teiles in Bestseller, in der Hand hat, auch ein Unternehmen, der zu diesem Betrieb gehört. Doğan Publizistik Betrieb besitzt mit seiner Tageszeitung Veröffentlichungen 40% der Zeitungsmarkt in der Türkei siehe <http://www.doganholding.com.tr/menu202.html>, E.D. 20.12.2008.

[45] Siehe <http://www.doganholding.com.tr/menu202.html>, E.D. 20.12.2008.

[46] Auch die Çukurova Gruppe, welche in verschiedenen Gebieten, mit Mehrheit auf dem Kommunikationssektor, tätig ist, verdichtet sich als Betriebsertelllung. Nach den Angaben des Jahres 2008 hat Çukurova Betrieb; Akşam, Güneş, Tercüman genannten drei Tageszeitungen, Alem, Stuff, Platin&World Business, Fourfourtwo, Autocar, Total Film, eve, Maxim genannten acht Zeitschriften, Show, Show Max, Show Türk, Show Plus, SKY Türk, Lig

Tv genannten sechs TV-Kanäle, Alem FM, Lig Radyo genannten zwei Radiosender. siehe <http://www.cukurova.com.tr/turkce/index2.htm>, 20.12.2008.

[47] Üzeltürk, genanntes Werk, S. 66.

[48] Des Verfassungs-Gerichtes 21/9/2004 datierte Beschluss Nr. E.2002/100, K.2004/109.

[49] Für den Grund dieses Beschlusses siehe:

<http://www.anayasa.gov.tr/eskisite/KARARLAR/IPTALITIRAZ/K2006/K2004-109.htm>, 16.5.2007.

[50] Gedik, genanntes Werk, S. 137.

[51] Dieses Thema wurde unter dem Überschrift "Die Monopolisierung des Massenkommunikations-Medien" behandelt.

[52] Später wurde dieses Kanal in "Fox Tv" umbenannt.

[53] Gedik, genanntes Werk, S. 138.

DAĞISTAN HALKLARI VE DİLLERİ

Kafkasya; Endonezya ve Hindistan bölgeleri gibi, dillerin yoğunlaştığı bölgelerden biridir. Bölgede bu kadar çok dilin varlığı konusunda farklı tezler ileri sürülse de, bunların içinden en önemlisi, doğal engellerin farklı dillerin oluşumuna sebep olduğudur. Hiç kuşkusuz, dağlar, derin vadiler, nehirler, bu halkaları zaman içerisinde daha az temasla farklılaştırarak yeni şive, lehçe ve dillerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Yüksek Kafkas sıradağları üzerinde, zirvelerden dağın eteklerine kadar, kimine göre 80, kimine göre 40 civarında dil konuşulmaktadır.

Kafkasya'da konuşulan onlarca dilin bir kısmı Kafkas, diğer bir kısmı Türkî ve İranî gruptandır. Bu dillerden, Türkî grup hakkında Türkiye'de bilimsel çalışmalar yapılmış olduğundan¹ Türk dilbilim ve etnoloji literatüründe az da olsa bilinmektedirler. Bunun için çalışmamızda, göreceli olarak daha az bilinen Kafkas dil grubundan olan dillere ve Türkiye'de yeterli çalışmanın yapılmadığını düşündüğümüz bu sahaya biraz daha fazla eğildik.

Bölge dillerinin durumu Türk bilim adamlarınca bazen, "giriş ve karmaşık" bulunduğu² birçok yerli dilbilimci açısından, girilmeye cesaret de edilememektedir. Bu çalışmada da sadece Kuzey Kafkas dillerini incelemeye çalıştık.

Bu girişten sonra, Dağıstan bölgesinde konuşulan diller hakkında genel bilgiler vermeyi düşünüyoruz. Bu sayımızdaki yazımıza, sık sorulan konulardan birisi olan Dağıstan'daki dil meselesi ile başlıyoruz.

Dağıstan'da Resmi Dil Meselesi:

Türkiye'de zaman zaman bahsedildiği üzere, "Dağıstanca" adlı bağımsız bir dil yoktur. Dağıstan'da konuşulan ve üç ayrı dil grubundan olan ama her bir grubun kendi içerisinde akrabalıkları kesin olan, farklı diller konuşulmaktadır. Bu akrabalıkların ispatını, daha sonraki yazılarda göreceksiniz:

Bu kadar çok dilin konuşulduğu küçük bir coğrafi alanda, lingu franca yani ortak dil olarak kullanılacak dillere de ihtiyaç vardır. Geçen sayıda da vurguladığımız gibi, bugün ortak anlaşma dili Rusça olsa da geçmişte 7. yüzyıldan başlayarak 1917 yılına kadar, Arapçanın ciddi bir rolü olmuştur³. Dağıstan'da bilginlerin dili olarak düşünüldüğünden oldukça saygın bir konumu olmuştur. Yine bir dönem Kumukça'nın ciddi bir rolü olmuştur. Hatta, geçmişte oğullarının Kumukça bilmesinin "kız istemeye giden aileler" için bir avantaj olduğu söylenir. Bununla birlikte, lokal olarak Avar bölgesinde komşu halklar Avarca

ortak dil olarak öğrenmiş, güney bölgelerinde ise, hem Lezgice hem de Azeri Türkçesi ortak dil olarak kullanılmıştır. Bu dönem boyunca diller arasındaki alışveriş oldukça artmıştır. Büyük ihtimalle, Lezgice ve lehçelerindeki Türkçe kelimeler bu kanalla geçmiştir. Sovyet okullarında Lezgice'nin alt gruplarından olan Rutul, Tsakhur, Agul gibi halkların çoğunun Lezgiceyi okullarda veya dışarıda öğrendikleri bilinir. Bu etki artık günümüzde zayıflamış ve birbirlerinin dilini öğrenmek yerine, daha geçerli olduğu düşünülen Rusça Lingua Franca olarak bu boşluğu doldurmuştur.

Kumukça ve Azerice'nin etkisi, 1930'lardan sonra neredeyse lokal olarak da sona ermiştir.

1994 tarihli Dağıstan Anayasasında tek bir dilin resmi dil olarak kabulü yerine, Dağıstan'ın tarihi ve mevcut durumu dikkate alınarak, Dağıstan'da konuşulan ve standart yazı dili olan bütün dilleri kapsamına almıştır. Çünkü Anayasadaki ifade "Dağıstan'ın bütün dilleri" ifadesini içermektedir⁴. Avarca, Azerice, Dargince, Kumukça, Lakça, Lezgice, Nogayca, Rusça, Tabasaranca, Tatça, hatta tartışmalı olsa da Çeçence. Burada, yazı dili olan demek istemiyorum, Çünkü burada kapsama alınmayan diğer dillerin de yazı dilleri vardır. Örneğin, en küçüklerinden olan Tat dili yazılabilen ve alfabesi olan bir dildir. Dağıstan'da basın ve yayında diğerleriyle birlikte kullanılmaktadır. Agul, Rutul ve Tsakhur dillerinin de yazılı dillerden olması dolayısıyla bunların da resmi dil olarak kabulü gerekir. Konunun, Dağıstan ölçeğinde, hassas olması açısından bütün dillere saygı gösterilmesi gerekir. Fakat bu derecede bir hassasiyetin ülkede resmi bir dilin oluşmasını engelleyeceğinden de kuşku yoktur. Hatta bunun da ötesinde, Rus dilinin ila nihaye baskın bir resmi dil olarak konumunu güçlendirmesini sağlayacaktır. Dağıstanlıların geçmişte ortak dil olarak kullandıkları dillerden birisinin de Dağıstanlıların tercihi göre güçlendirilmesi bir diğer öneri olarak düşünülebilir. Fakat bu önerinin hem tepkiyle karşılanacağı hem de bugünkü ortamda anlaşılamayacağından eminim.

Dağıstan'da konuşulan dillere genel bir fikir vermek için bakmak gerekirse: Elimdeki 2002 Nüfus sayımlarına göre Dağıstan'da konuşulan dillerin Rusya'daki uzantılarına bakıldığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır. Fakat tabloyu incelerken şu noktada bir yanlış anlama olmamalı. Dağıstan halklarının nüfusları bundan ibaret değildir. Fakat tabloyu incelerken şu noktada bir yanlış anlama olmamalı: Çünkü, Azerbaycan'daki Lezgi, Avar, Tsakhur, Rutul, Udi ve Tatlar bu orana dahil değildir. Khinalug, Budukh, Kryts gibi Azerbaycan'da

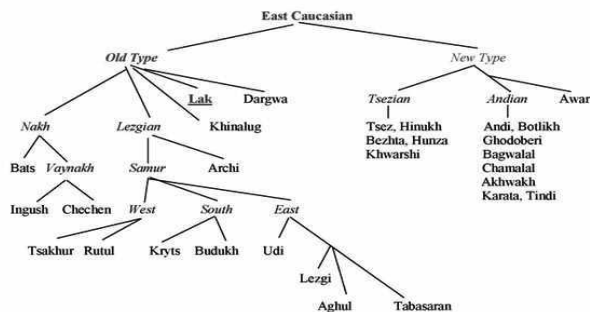
yaşayan ve Dağıstan dil ailesinden olanlar ise bu tabloda yer almamaktadır. Diğer yandan, Dağıstan'da Azerice konuşulmakta; fakat aşağıdaki tabloda yer alan Azeri nüfusunun bir kısmı Dağıstan kökenli Azerbaycanlı, diğerleri ise doğrudan Azerbaycanlıdır. Diğer taraftan, Avarların içindeki küçük halkların, önceki sayımlar dikkate alındığında, büyük ölçüde kendilerini doğrudan Avar olarak kaydettirdikleri görülmektedir.

Halk adı	Nüfus
Avar	814473
Andi	21808
Arçi	89
Akhvak	6376
Bagulal	40
Bezhti	6198
Botlikh	16
Ginukh	531
Godoberi	39
Gunzib	998
Dido	15256
Karata	6052
Tyndil	44
Khvarshi	128
C'amalal	12
Kumuk	422409
Azeri (Terekeme dahil)	621840
Nogay	90666
Tat	2303
Lezgi	411535
Agul	28297
Rutul	29929
Tabasaran	131785
Tsakhur	10366
Udin	3721
Dargin	510156
Kaytag	5
Kubaçin	88
Lak	156545

Ancak bu tabloda, bazı milletler açısından sadece Rusya Federasyonundaki nüfusların bulunduğunu belirtmek gerekir. Örneğin,

1. KAFKAS DİL GRUBUNDAN OLANLAR

Dağıstan'da konuşulup da Kafkas ailesinden olan dillerin (Kuzeydoğu Doğu Kafkas diller) ile başlayalım. Avar, Andi, dido, Lak, Dargin ve Lezgi dilleriyle Vaynakh grubundan olan Çeçence ünsüz harflerin çokluğuyla meşhurdur. Dağıstandaki Çeçenler tarafından konuşulan Çeçence de bence onun bir lehçesi olan İnguş aile birlikte Kuzeydoğu Kafkas dil grubundandır. Örnek olarak, Avarca üzerinden gidecek olursak, 46 sessiz (consonant) harfe karşı, sadece 6 sesli harf vardır. Sayılan dillerin birbirleriyle akrabalıkları artık tartışma götürmemektedir.

a. Avar-Andi-Dido Altgrubu:

Dağıstan'ın en büyük grubunu oluşturular. Avar-Andi-Dido alt grubu Dağıstanın yüksek bölgelerinde konuşulan şu alt dilleri daha doğru ifadeyle lehçeleri oluşturur: Akhvakh, Andi, Avar, Bagulal, Bezhta, Botlikh, Chamalal, Dido, Godoberi, Hinukh, Hunzib, Karata, Khvarshi, Tindi. Bu lehçelerin sadece; Dağıstan'da kullanıldığını söyleyebiliriz⁶. Dağıstan içersinde bu dillerin toplamının %29.4 'ünü oluşturduğunu söylemek gerekir. Latin alfabesine 1920 yılında geçilmiş, 1938 yılında Kril alfabesine geçilmiştir. Dağıstanın orta kesimlerinin Batısında ve Güneybatıdaki yüksek alanlarda konuşulur. 556,000 in Dağıstan'da ve 44,000 Azerbaycanda (1989). 2002 sayımlarına göre ise Avarlar Rusya içindeki bütün bölgelerde 814.473 sayısına ulaşmıştır. 2009 yılı itibariyle Rusya ve Azerbaycan'daki Avar ve onlara tabi halklarla birlikte 1 milyon kişiyi geçmiş olduğu düşünülmektedir.

Avarca'nın Azerbaycan'ın Kuzey bölgelerinde de konuşulduğunu biliyoruz.

Kuzey bölgelerinde Avarca'nın en azından 14 lehçe ve diyalekt üzerinde Lingua Franca olarak kabul görmesi, Gazavat dönemi boyunca olduğu gibi, Sovyet döneminde de devam etmiştir. Güney bölgelerinde ise, Lezgice diğer lehçe ve diyalektleri üzerinde aynı etkiyi doğurmuştur.

Dağıstan'ın en kalabalık kabilesi olan Avarlar dil yönünden üç gruba ayrılırlar; 1- Avar, 2- Andi, 3- Dido (Tsez)

En kalabalık grubu esas Avarlar meydana getirirler. Bunlar kuzeyde Sulak Irmağı'ndan (orta kesimleri) güneye doğru Zakatalı yöresine kadar uzanırlar. Andiler ise Bottli, Godoberi, Karatin, Bagvalal, Çamalal, Tindi ve Açaçış gibi alt gruplara ayrılırlar. Dido grubuna ise Hinuk, Çvarşin ve Kapuçinler dahildirler.

Avarca'nın şiveleri şunlardır: Salatav, Kunzakh (Xunzax, Kuzey Avar), Keleb, Bacadin, Untib, Shulanin, Kaxib, Hid, Andalal-Gxdatl, Karax (Karakh), Batlux, Ancux (Antsukh), Zakatalı (Char). Fakat, Khunzakh (bolmats) 300 yıldır savaşçıların ortak dili (koine) olmuştur. Dağıstan'ın iç bölgelerinde 13 diyalekti de ifade eden bir dil olarak Avarca kabul görmüştür. Bolmats, günümüzde, Avar bölgesindeki insanların etnik olarak kendini tanımlamalarında büyük bir öneme sahiptir ve yazılı Avarca "Bolmats" temelli olarak şekillenmiştir⁷.

Avarcanın şiveden öte lehçeye dönüşen alt kolları da vardır. Bunlara ayrı ayrı yer verelim:

a. Akhvakh: (kendilerine verdikleri isim= Ashvado) Akhvakh Bölgesinde ve Shamil Bölgesinde 8 köyde yaşar ve kendi dillerini konuşurlar. 3,500 kişi (1990). 2002 sayımlarına göre 6376 kişidirler.

b. Andi: (kendilerine verdikleri isim=Khivannal) 9 köyde kuzey Botlikh Bölgesinde, Andi (Andi dilinde Khiani) ve Gagatli'de yaşar ve kendi dillerini konuşurlar. Şiveleri: Munin, Rikvani, Kvanxidatlı, Gagatlı, Zilo'dur. Tahminen 20,000 kişi. 2002 sayımlarına göre 21808 kişidirler.

c. Botlikh (Buyhalji): Botlikh Bölgesindeki, Botlikh ve Miarso adlı 2 köyde yaşar ve kendi dillerini konuşurlar. Şiveleri: Botlikh ve Zibirkhalin. 5,000 kişi (1990); 2002 sayımlarına göre 16 kişi olarak kaydolunmuşlardır.

d. Bagulal (Bagval) Tsumadin ve Akhvakh Bölgesinde 6 köyde yaşar ve kendi dillerini konuşurlar. 2,000 kişi (1990). 2002 sayımlarına göre sadece 40 kişi olarak kaydolunmuşlardır.

e.Bezhta (Bezhta language= Kapucha; merkezini Bezhta'nın oluşturduğu 3 köyde yaşar ve kendi dillerini konuşurlar. 5,000 kişi (1990). Şiveleri: Bezhta, Tlyadaly, Khocharkhotin. 2002 sayımlarına göre 6198 kişidirler.

f. Chamalal: Kuzey Tsumadin Bölgesinde yaşar ve kendi dillerini konuşurlar. Şiveleri: Gadyri (Gachitl-Kvankhi), Gakvari (Agvali-Richaganik-Tsumada-Uruk), Gigatl. 5,000 kişi (1990); 2002 sayımlarına göre sadece 12 kişi olarak kaydolunmuşlardır.

g. Dido (Tsuntal, Tsez): in a few köyde Tsuntin (S'undin) Bölgesinde yaşar ve kendi dillerini konuşurlar. Şiveleri: Didoi, Tsez, Cez, Tsezy, Tsuntin. 8,000 kişi (1990). 2002 sayımlarına göre 15256 kişidirler.

h. Godoberi: Güneybatı Botlikh Bölgesinde, merkezinin Godoberi olduğu köylerde yaşarlar ve kendi dillerini konuşurlar. 3,000 kişi (1996); 2002 sayımlarına göre sadece 39 kişi olarak kaydolunmuşlardır.

i. Hinukh: Yaklaşık 150 kişilik küçük bir gruptur. Tsuntin (S'undin) Bölgesinde Khenokh köyünde yaşar ve kendi dillerini konuşurlar. 300 kişi (1990); 2002 sayımlarına göre 531 kişidirler.

j.Hunzib: Kuzeydoğu Bezhtin Uchastok bölgesinde, merkezinin Gunzib olduğu köyde yaşar ve kendi dillerini konuşurlar. 2,000 kişi (1995); 2002 sayımlarına göre sadece 998 kişi olarak kaydolunmuşlardır.

k. Karata (kendilerine verdikleri isim= Khkhiridi) Akhvakh Bölgesinde ve Batı Khunzakh Bölgesinde, merkezinin Karata olduğu 10 köyde yaşar ve kendi dillerini konuşurlar. 2002 sayımlarına göre 6052 kişidirler.

l. Khvarshi (kendilerine verdikleri isim =Atil'ko and Huani) Tsumadin Bölgesinde, merkezinin olduğu Khvarshi (Khvarshi dilinde Huani) köyde yaşar ve kendi dillerini konuşurlar. 500 kişi (1990); Khvarşiler 2002 sayımlarına göre 128 kişi olarak kaydolunmuştur. Şiveleri: Xvarshi, Inxokvari.

m. Tindi: Tsumadin Bölgesinde, merkezinin olduğu Tindi (=İdari or İdi Tindi dilinde) 5 köyde yaşar ve kendi dillerini konuşurlar. Tindil'ler 2002 sayımlarına göre sadece 44 kişi olarak kaydolunmuştur.

Yukarıda sayılan dillerin hepsi Avarca'nın birer diyalektiği olarak düşünülmelidir. Diller birbiriyle karşılaştırılırken belirli kavramların başlangıçta önemi çok büyüktür. Bunlardan birisi de rakamlardır. Bu konuda bir örnek vererek, bu diller arasındaki akrabalığı ortaya koymaya çalışalım. Detaylı mukayeseyi sonraki yazılarda göreceğiz:

Avar	1	2	3	4	5
Andi	se-w	che-gu	lob-gu	=oGo-gu	inshdu-gu
Botlix	se-b	ke-da	habu-da	=uGu-da	ishtu-da

Godoberi	se-b	ke-da	labu-da	=u ₂ u-da	insh:t:udə
Chamalal	seb	echida	lalada	=o ₂ ud a	i~s:uda
Bagulal	se-b	ke-ra	lab-da	=o:-ra	inshtu-ra
Tindi	se-b	ke-ja	lab-da	=o ₂ o-ja	insh:tu-ja
Karata	ce-b	ke-da	lab-da	=o ₂ o-da	insh:tu-da
Axvax	che-be	ke-da	l ^w adabe	=oqo-da	i~sh:tu-da
Xvarshi	has	ql ^w ene	lona	u~qe-n	leno
Dido	sis	qlano	lono	uj-no	leno
Hinukh	hes	qo-no	lono	uqi-no	le-no
Bezhta	hös	qona	lana	öqo-na	lina
Hunzib	h ^e ~s	qan.u	lana	oq'e.n	li.no

Yukarıdaki sayılar tablosu, bu diller arasındaki benzerlikler konusunda sadece bir fikir vermek amacıyla konulmuştur. Bu rakamların birbirlerinden sonradan alınmadığı kesinleşirse, bu dillerin akrabalığını ve menşe birliğini göstermek bakımından yeterlidir. Aynı denemeyi çaprazlama metoduyla diğer Dağıstan diller için de yapacağız.

b. Dargwa-Lak Altgrubu:

Bu alt grup, Dağıstan'ın orta kesimlerinde konuşulan yazı dilleridir. Lakça, homojen bir dil olsa da Dargin dili, bir diyalekten öte, ayrı lehçelere benzeyen lehçelere de sahiptir. Örneğin, Kubaçi lehçesi gibi. Lak-Dargin altgrubu ise, yine dağlık alanlarda konuşulan Dargi ve Lak dillerini oluşturur. Bu iki dilin birbiriyle çok yakın akraba olduğu bilinir.

Dargi: (kendilerine verdikleri isim=Dargala) veya Dargwa, Dargin Dağıstan'ın iiknci büyük ethno-linguistic grubudur. Akushin Bölgesinde, Dakhadayev Bölgesinde ve Kaytag Bölgesinde konuşulmaktadır. Darginler, Derbent Geçidi'nin kuzey-batısında, Hazar Denizi kıyılarına kadarki bölgede yayılmışlardır. Kuzeylerinde Kumuklar, batılarında Avarlar, en güneyde Gazi Kumuklar, onların da güneyinde Kaytaklar

bulunur. Konuştıkları dil Lak dilinden sonra en fazla Lezgi'ceye yakındır. Akuşa, Sutkur, Sırhal, Urkarak, Horakan, Kaytak (Haydak) ve Kubaçi gibi daha alt gruplara ayrılırlar. 365,000 kişi (1993). 2002 sayımlarına göre Darginler 510156 kişi, Kaytaglar 5; Kubaçinler 88 kişiden ibarettir.

Lak: (Kazikumukh) Dağıstan'ın merkezinde otururlar. Laklar kendi Lak Bölgesinde ve Kulin Bölgesinde yaşarlar. Doğuda Darginler, batı ve kuzeyde Avarlarla komşudurlar. El sanatları ve kuyumculuklarıyla meşhurdurlar. Akuşa, Şoradin, Kurakh, Rutul ve Dakhadayev kazalarında ve bunun dışında Makhaçkale, Buynak, Hasavyurt ve Kaspî'de yaşarlar. 112,100 kişi (1989); 2002 sayımlarına göre 156545 kişidirler.

c. Lezgi altgrubu

Lezgi alt grubu Güney Dğıstan'da yer alır ve Agul, Archi (Arçi), Lezgi, Rutul, Tabasaran, Tsakhur (S'ah'ur) dillerini, daha doğrusu lehçelerini içerir. Bu grubun toplamı, Dağıstan'ın %21,5 kadarını oluşturur.

Lezgi: Dağıstan içerisinde konuşulan dördüncü en büyük ethno-linguistic grup. Kuzey ve kuzey-batıda Dargin, Lak ve Avarlarla güneyde ise Azeri ve Tatlarla komşu olan Lezgiler arasında Türkçe geniş ölçüde yayılmıştır. Tabasaran, Rutul, Agul, Budukh, Dzekh, Tsakhur, Udi ve Khinalug gibi alt kollara ayrılırlar. 1989 sayımlarına göre 257,000 kişi Dağıstan'da ve 171,400 Azerbaycan'da (1996) yaşamaktaydı. 2002 sayımlarına göre sadece Rusya'da 411.535 kişiye ulaşmıştır. Azerbaycandaki son sayı bilinmemektedir. 2009 itibarıyla Rusya ve Azerbaycan genelinde toplam nüfusları tahminen 700 bin civarındadır.

Tabasaran: Tabasaran ve Khiv Bölgelerinde merkezinin Khuchni olduğu ve Khiv olduğu 120 kadar yerleşimde konuşulmaktadır. 1932 yılında Latin Alfabasine, 1938 yılında da Kril alfabesine geçildi. 95,000 kişi iken (1989); Tabasaran 2002 sayımlarına göre 131785 kişi olmuşlardır.

Agul: of Agul Bölgesinde 19 köyde yaşayan Agular Agulca konuşurlar. Agulca çeşitli şivelere sahiptir. 17,373 kişi iken (1989); Agul 2002 sayımlarına göre 28297 kişi olmuşlardır.

Tsakhur (kendilerine verdikleri isim = İhibi): Rutul Bölgesinde merkezinin Tsakhur olduğu 12 köyde konuşulur. Azerbaycan'ın Kuzeyinde de konuşulmaktadır. Dağıstan'da 7,000, Azerbaycan'da 13,000 kişi iken (1989); Tsakhur 2002 sayımlarına göre 10366 kişi olmuşlardır.

Rutul: (kendilerine verdikleri isim=Mikhad): Rutul Bölgesinde merkezinin Rutul (Myukhadar Rutul'cada) olduğu 20 köyde konuşulmaktadır. Farklı şiveleri vardır. 20,000 kişi iken (1993); 2002 sayımlarına göre 29929 kişidirler.

Archi= = (Arshishtib) Merkezinin Archib olduğu 8 köyde konuşulur. Dil ailesi olarak Lezgi grubunda yer alsa da, komşuları olan Avarların dilini iyi bilirler ve yazı dili olarak Avarca'yı kullanırlar. 1,000 kişi (2000) olarak tahmin edilirken 2002 sayımlarına göre sadece 89 kişi olarak kaydolunmuşlardır.

Yukarıdakilerle birlikte, Azerbaycan'da konuşulan iki etno-linguistik olarak Dağıstan dilleri arasında sayılan Khinalug, Budukh, Kyrıts ve Udi (Uti, Udin) dilleri de Lezgi altgrubunun içerisinde yer alır. Örneğin, Rusya içindeki Udinlerin 2002 sayımlarına göre nüfusu 3721'dir.

Yukarıda dil, bazen de lehçe ifadesini kullanmamızın dilbilim açısından haklı gerekçelerini daha sonraki sayılara saklıyoruz.

2. TÜRK DİL GRUBUNDAN OLANLAR

Kafkasya, öteden beri, Türkî dillerden bir kısmına ev sahipliği yapmıştır. Bugün bu dillerden; Dağıstan'da geriye kalan dillerden Kumukça, Nogayca ve Azerice (Terekeme) kalmıştır. Bu dillerden, Türkî grup hakkında Türkiye'de bilimsel çalışmalar yapılmış olduğundan Türk dilbilim ve etnoloji literatüründe az da olsa bilinmektedirler.

Kuzey Dağıstan'daki Nogay dili ve sahile yakın bölgelerin ortalarında kalan Kumuk dili Türkî dillerin Kıpçak grubundandır. Dağıstan'ın güneyinde konuşulan ve Azericenin Derbent şivesiyle birlikte; Türkçenin Oğuz grubundan olup Kıpçak özellikleri de taşıyan Türkiye'de genellikle Terekeme olarak bilinen bir şivesi daha vardır. Bu şivenin ilginç bir örneği Türkiye, Balıkesir, Manyas, Çamlı köyünde konuşulmaktadır. Dağıstan'ın güneyindeki Oğuz grubu tamamen Azerbaycan'da konuşulan Azerice literatür ve basın dili etkisiyle gelişmesini sürdürmektedir.

Kumuk: Dağıstan'daki üçüncü büyük etno-linguistik grup. Farklı şiveleri vardır⁹.

Hazarlara, Kimaklara, Karaçay-Balkarlara bağlayanlar bulunmaktadır. Makhaçkale, Kaspî, Kayakent, Hasavyurt, Babayurt, Buynakski ve hatta İzberbaş şehirleri Kumukların yaşadıkları alana dahildirler. Kumuk Türkçesi üç lehçeye ayrılıyor; 1- Buynak, 2- Hasavyurt, 3- Kaytak. Diğer Dağıstan kabileleriyle birlikte Dağıstan kültürünün önemli bir parçasını oluşturur. 2002 sayımlarına göre nüfusları 422409 kişi olarak belirlenmiştir. Bugün, Rusya genelinde yaklaşık yarım milyon nüfuslarıyla Dağıstan'ın en önemli grupları arasındadırlar.

Nogay: Nogay Steplerinden Dağıstan'ın içlerine kadar uzanan bölgede yaşarlar. Nogaylar Kafkasya'da XVIII. yüzyılın sonlarında kuzeyden Bugün Dağıstan'ın dışında Krasnodar ve Stavropol eyaletlerinde oturanlar da bulunmaktadır. Bunlar Kazak ve Karakalpaklarla yakın bir Kıpçak Türkçesi kullanırlar¹⁰. Nüfuslarının büyük kısmını göçlerde kaybetmişlerdir¹¹. Diğer Dağıstan kabilelerinden çok da farklı değildirler. Ortak Dağıstan kültürünü paylaşırlar. Nogaylar Rusya genelinde 2002 sayımlarına göre 90666 kişidirler. Kumuklara yakın bölgelerde genellikle Kumukça konuşulmaktadır.

Azeriler ve Terekemeler: Bu ayrım dilbilime göre bir ayrım olarak adlandırılmaz. Neredeyse aynı dili konuşan iki gruptan ilki Şii, ikinci grubu ise Suni Şafii mezhebindedirler. Diğerlerinde ise, Terekeme'lerin Kıpçak etkisiyle bazı kelimeleri farklı kullandıkları görülmektedir. Azeriler, Terekemeler de dahil olarak 2002 sayımlarına göre 621840 kişidirler. Bu nüfusa, Dağıstanlı olmayan Azerbaycan Azerileri de dahildir. Dağıstan'da Berekey, Velikent, Cemikent, Padar, Memedkala, Deliçoban, Selik, Karadağlı, Tatlar ve Uluterekeme köylerinde¹² yaşayan halk Türkiye'de ve Dağıstan'da, Azeriler arasında da Terekeme olarak adlandırılırlar.

3. İRAN DİL GRUBU KONUŞANLAR

Bütün bir Kafkasya'ya bakıldığında, İran dillerinden ikisi dikkat çeker. İlki, Oset dilidir. Bu dil Kafkasya'nın orta kesimlerinde konuşulur ve Dağıstan'da kitlesel anlamda konuşanı yoktur. Dağıstan dilleri arasında Dağıstan'ın güney bölgelerinde konuşulan Hint-Avrupa dil grubundan bir dil de Tat dilidir. Tat dili, Müslüman Tatlar tarafından konuşulmaktadır. Sık sorulan sorulardan birisi olarak, Tatça ile Osetçe karşılıklı anlaşılabilir durumda mıdır? Buna kesin olarak "hayır" demek gerekir. Temel kavramlarda bile benzerlikleri çok zayıftır.

Müslüman Tatlar, özellikle Derbent bölgesi çevresinde yaşarlar. Şiileri olduğu gibi, Sünnileri de vardır. Tatların önemli bir kısmı aynen Lezgiler ve Avarlar gibi Azerbaycan'ın özellikle Bakü, Kuba, Şamahı, Derbent ve Zakatalı ve hatta güneyde Azerbaycan'ın içlerinde Konakkent'e kadarki bölgelerde Kuzey kesiminde yaşarlar¹³. Tatların çok büyük bir kısmı Azericeyi ikinci dil olarak konuşabilirler. Yerleştirilmiş olan eski Farsça ve Türkçe karışımı bir dil konuşan küçük topluluklardır. Yahudi Hazar Türklerinin torunları olduğu veya 2000 yıl öncesinde Güneyden gelen Perslerle akraba oldukları yönünde teoriler de vardır. Müslüman Tatlar ise Derbent ve Kuba bölgesinde yoğunludur. Diğer Dağıstan kabilelerinden hiçbir farklılıkları kalmamıştır. Azerbaycan'da tatlar hem Azerice hem de Tatça kullandıklarından; Ayrıca bazı bölgelerde Tatça tamamen bırakıldığından, sayıları hakkında net bir fikir vermek mümkün değildir. Rusya içerisinde Tat nüfusu 2002 sayımlarına göre 2303 kişidir. Asıl Tat nüfusu Azerbaycanın Dağıstan sınırlarına yakın Kuzey bölgelerindedir ve nüfusları tam olarak bilinmemektedir. Tatların hemen hepsi Azeri Türkçesini iyi konuşabilirler.

Dağ Yahudileri:

Göç yoluyla yok olan sınırlı sayıda Dağ Yahudileri de vardır. Bunlar Juhuri olarak da bilinir. İsrail'e yoğun bir göç yaşadıklarından sayıları gittikçe azalmaktadır. Bunun tam olarak bir dil ayrımı değil, fakat inanç kökenli bir ayrım olduğunu söyleyebiliriz. Bu Yahudiler de bazı farklılıklarla birlikte Müslüman Tatlarla aynı dili konuşmaktalar. 12,600 Tat. Bunlar özellikle Magaramkent (Maharremkent) ve Derbent bölgesindedirler.

SONUÇ YERİNE

Kafkasya'da konuşulan diller konusunda Türkiye'de özellikle Türkî (Turkic) dil grubundan olan, Kumuk, Nogay ve Azeri Türkçesi hakkında çalışmalar olsa da Kafkas (Caucasic) dil grubundan olanlar veya İranî (Iranic) gruptan olanlar hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. Dilbilim çalışmalarının, çoğu zaman diğer tezlerin ispatında politik dayanak olarak kullanılması, dezenformasyona neden olmakta ve bilimsel gerçeklere ulaşmak zorlaşmaktadır.

Kafkasya'da konuşulan Türkî diller birbirleriyle oldukça yakın ve az bir gayretle anlaşılabilirliği mümkün olan dillerdir. Geçmişte Türk dillerinin Kafkasya'da önemli etkileri olmuştur. Birçok Kafkas dilinde Türkçenin Kıpçak veya Oğuz grubundan kelimeler aldığı görülür.

Kafkasyada konuşulan diller hızlı nüfus artışı dolayısıyla

konuşanlarının sayısı artmaktadır. Kafkas dil grubundan olan dillerden de özellikle, Avarca çevresindeki bütün küçük dilleri etkileyen, onlara ödünç kelimeler veren bir dildir. İleride, birkaç yüz kişinin konuştuğu dillerin büyük bir ihtimalle Avarca içinde eriyeceği anlaşılmaktadır.

Güneyde ise, hem Lezgice hem de Azeri Türkçesi çevrelerindeki dilleri etkilemeye devam etmektedir. Her iki dil de, çevrelerindeki küçük dilleri, beslemektedir. Lezgice, diğer küçük dillere kelime vermenin yanında, diğerleri tarafından öğrenilen bir dil olmuştur. Bununla birlikte, Dağıstan'da Rusçanın büyüyen etkisi, diğerleriyle kıyaslanamayacak kadar büyüktür.

■ DİPNOTLAR

1- Örneğin, Ufuk TAVKUL, "Kafkasya'da Konuşulan Türk Lehçeleri", Kırım Dergisi, 15 (57), 2006, ss.38-49; Osman UYANIK, "Kumuk Ağızlarında Uzun Kelimeler Ve Ana Türkçedeki Bazı Uzun Ünlülerin Kumuk Ağızlarında Farklı Ünlüye Geçişi", Selçuk Üniversitesi, Türkiyat Dergisi, s.11; Ufuk TAVKUL, "Kumuk Türkleri -Tarihleri, Sosyal Yapıları ve Dilleri Üzerine Bir İnceleme-", Kırım Dergisi, 13 (50), 2005, ss.29-39; Ufuk TAVKUL, Karaçay-Malkar Türkçesi Sözlüğü, Türk Dil Kurumu, 2001; Ufuk TAVKUL, "Kafkasya'daki Nogay Tatarlarının Etno-Politik Durumları Üzerine Sosyolojik Bir Analiz", Kırım Dergisi, 11 (41-44), 2003, 38-46.

2- Mehmet Dursun ERDEM, (Yeni Bir Türk Dili Tarihi Kitabı, Akar, Ali 2005. Türk Dili Tarihi, Ötügen Yayınları, İstanbul) hakkında kitap değerlendirmesi, Turkish Studies /Türkoloji Dergisi I (2006), Sayı: 1, s.154.

3- Andrew Dalby, Dictionary of Languages -The Definitive Reference to more than 400 Languages-, London 2006, s.59.

4- Атаеву Борису МАХАЧЕВИЧУ, "Языком закон не писан...", Республика, 20 (169), 19 Апреля 2008, http://respublic.net/one_stat.php?stat_id=455&vip_id=221.

5- Demoscope Weekly. Электронная версия бюллетеня Население и общество Института демографии Государственного университета - Высшей школы экономики, http://demoscope.ru/weekly/ssp/rus_nac_02.php, №371-372, 30 марта - 12 апреля 2009.

6- Dalby, age., s.110.

7- "Preservation of Linguistic Diversity: Russian Experience", Commission of the Russian Federation for UNESCO, Russian Committee of the UNESCO Information for All Program Interregional Library Cooperation Centre, , Moscow 2008, , s.38.

8- Örneğin, Ufuk TAVKUL, "Kafkasya'da Konuşulan Türk Lehçeleri", Kırım Dergisi, 15 (57), 2006, ss.38-49.

9- Osman UYANIK, "Kumuk Ağızlarında Uzun Kelimeler Ve Ana Türkçedeki Bazı Uzun Ünlülerin Kumuk Ağızlarında Farklı Ünlüye Geçişi", Selçuk Üniversitesi, Türkiyat Dergisi, s.11; Ufuk TAVKUL, "Kumuk Türkleri -Tarihleri, Sosyal Yapıları ve Dilleri Üzerine Bir İnceleme-", Kırım Dergisi, 13 (50), 2005, ss.29-39

10- Ufuk TAVKUL, "Kafkasya'daki Nogay Tatarlarının Etno-Politik Durumları Üzerine Sosyolojik Bir Analiz", Kırım Dergisi, 11 (41-44), 2003, 38-46.

11- Bedri Habiçoğlu, Kafkasya'dan Anadolu'ya Göçler, Nart Yayıncılık, İstanbul 1993.

12- Terekemeler Hakkında bkz. Gülreyhan NOVRUZOVA, Dağıstan-Derbent Bölgesi Terekeme Türklerinin Dini Hayatı, Erciyes Üniversitesi SBE., Yüksek Lisans Tezi, 2005.

13- Rasim Musabeyov, "Azerbaycandaki Etnik Azınlıklar", Avrasya Dosyası, 1 Mart 2001, s.17.

PEOPLES OF DAGESTAN AND LANGUAGE

It is one of the regions in which languages are concentrated as in Indonesia, Caucasasia and India. Though there are many other reasons suggested for the variety of languages in the region, natural and territorial obstacles are the most important reasons for these variety. It is out of doubt that, mountains, deep valleys, rivers caused these people to communicate less and as a result new dialects came in to use. From the tops of high Caucasasia mountains to the hillsides, according to some, there are 40 and according to some other there are 80 languages which are being used by these people.

There are Caucasian language, Turkii and Iranian languages which are being spoken in Caucasi. Turkii languages are known in Turkiye as scientific and ethnologic investigations were made on them. As a result, we investigated languages in Caucasasia which are relatively less known in contrast to Caucasian languages and on which we think there weren't enough investigations carried out in Turkey.

After this introduction we want to give information about the languages in Dagestan region. We start with the languages matter in Dagestan, the most frequently asked questions on our this issue.

The Official Language Matter in Dagestan

As mentioned in Turkey, there is not an independent language in Dagestan called Dagestan Language. There are three different language groups in Dagestan which are independent from each other, however they keep relativity between each group itself. You will see proof of this relativity in later stages.

There is a need for *lingua franca* (common language) in such a territory where there are many various languages. As we stated in our previous issue, though today common language in Russian, Arabian language was very important from the 7th century to 1917. As it was regarded as the language of Dagestan philosophers, it was respected much. Again Kumukian language had some importance. Even in the past, families with sons knowing Kumukian language are said to have an advantage. Apart from this, in Avar region, people learned Avar languages as a common language and in southern regions Azerbaijani Turkish was used as a common language. The relations of the these languages significantly increased in that time. It is highly possible that words of Lezgician language entered to Turkish word stock in this period. It is known that many of subbranches of Lezgician language; Rutul, Tsakhur, Agul are learned in either Soviet

schools or outside. This is not as much effective as it is used to be in the past and instead of learning each others' language, Russian which is regarded as more effective has become the language of common people as *Lingua Franca*.

The effect of Azerbaijani and Kumukian ended almost in 1930s locally.

In 1994 Ground Laws of Dagestan, in stead of accepting one language as the official language of Dagestan, they accepted all standart languages which are being spoken in Dagestan by considering the current conditions and history of the country. Because the article of ground law suggests "all languages of Dagestan". Avarian, Azerbaijani, Darginian, Kumukian, Lakian, Lezgian, Nogayian, Russian, Tabasaranian, Tatian, and even language of Chechnya. I don't want to state writing language here because some other languages which aren't included also have a written language. For example the tiniest Tatian language is a writable language and has an alphabet. This language is used in Dagestan press along with other languages. Tsakhur, Agul and Rutul languages must also be regarded as official languages as they have written languages as well. All languages must be respected if it is to be sensitive in Dagestan aspect. However being too much respective against other languages will also prevent a language to be one and single official language. And this situation will also strengten the current dominancy of Russian language. Another suggestion could be that a language that was used as a common language in Dagestan might be official language. But I am sure that this will not only be rejected but also will not be accepted under current circumstances.

The chart below is figured out in 2002 head count related to Russian connections of languages spoken in Dagestan. But this point shouldn't be misunderstood when looking the chart. This is not the whole population of Dagestan folks. This is because that, Lezgis, Avars, Tsakhurs, Rutuls, Udis ve Tatlars living in Azerbaijani aren't added to this population. On the other hand, Azerbaijani language is also spoken in Dagestan but the population at the chart shows the population of Azerbaijani people living in Dagestan and directly in Azerbaijan. Tiny folks in Avars are also seen to record themselves as Avars according to previous head counts.

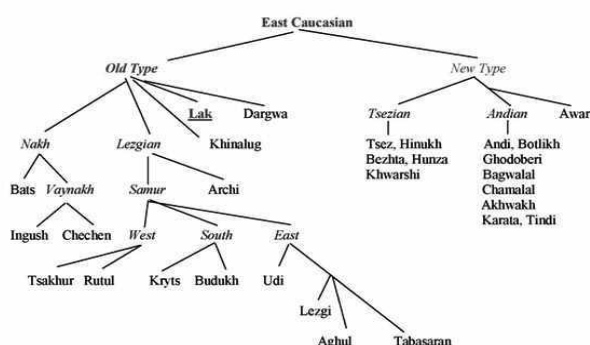
Name of the Folk	Population
Avars	814473
Andis	21808
Arçi	89
Akhvak	6376

Bagulal	40
Bezhti	6198
Botlikh	16
Ginukh	531
Godoberi	39
Gunzib	998
Dido	15256
Karata	6052
Tyndil	44
Khvarshi	128
C'amalal	12
Kumuk	422409
Azeri (Including Terekeme)	621840
Nogay	90666
Tat	2303
Lezgi	411535
Agul	28297
Rutul	29929
Tabasaran	131785
Tsakhur	10366
Udin	3721
Dargin	510156
Kaytag	5
Kubaçin	88
Lak	156545

However this chart only includes the population of folks in Russia. For example;

1. Languages from Caucasian Language Group

We shall start with languages which are spoken in Dagestan and which belong to Caucasian (North-East and East Caucasian languages) language family. Avar, Andi, dido, Lak, Dargin ve Lezgi and Chechnya language from Vaynakh group are famous for their abundance of consonant letters. I think that Chechnya language spoken in Dagestan by Chechnya people is a member of North East Caucasia language family with its dialect Ingus. If we take Avar language as an example there are fortysix consonant letters while there are only six vowels. The relationship between these languages we mentioned , are out of doubt

a. Avar-Andi-Dido Subgroup

They form the biggest group of Dagestan. The subgroup of Avar-Andi-Dido includes this sub-languages , dialects spoken in higher points of Dagestan ; Akhvakh, Andi, Avar, Bagulal, Bezhta, Botlikh, Chamalal, Dido, Godoberi, Hinukh, Hunzib, Karata, Khvarshi, Tindi. We can say that these dialects are only used in Dagestan. In Dagestan these languages are %29.4 of

all languages spoken. They started to use Latin Alphabet in 1920 and they started to use Cyrillic Alphabet in 1938. This languages is spoken in higher regions of Dagesten. 556.000 in Dagestan and 44.000 in Azerbaijan (1989). According to the 2002 head count Avars all over the Russia count up to 814.473. By 2009, it is estimated that Avars in Russia and Azerbaijan may count up to a million.

We know that Avar language is spoken in Northern regions of Azerbaijan.

Acceptance of Avar language and 14 dialects of it in Northern regions as Lingua Franca continued in Soviet time as it used to do in Gazavat time. In southern regions Lezgi language had the same effect on language and dialects as how Avar language had in North.

The most crowded family of Avars are separated in to three different groups in terms of language. 1-Avar 2- Andi 3-Dido (Tsez)

The most crowded group is formed by Avars. These group is ranged from Sulak River in north to Zakatali Region in south. Andis are separated in to sub groups such as; Bottliih, Godoberi, Karatin, Bagvalal, Çamalal, Tindi and Achavis. Hinuk, Cvarsin and Kapucins are the sub groups of Didos.

These are Avar language dialects ;Salatav, Kunzakh (Xunzax, Kuzey Avar), Keleb, Bacadin, Untib, Shulanin, Kaxib, Hid, Andalal-Gxdatl, Karax (Karakh), Batlux, Ancux (Antsukh), Zakataly (Char). However Khunzakh (bolmats) had been the language of warriors common language for 300 years. Avar language is accepted as a common language which symbolized 13 different dialects. Bolmats is very important in those regions people to identify themselves and written Avar language is formed on the basis of Bolmats.

There are many sub branches of Avar languages which can be regarded dialects. Let's give different examples for each;

a. Akhvakh: (they name themselves as Ashvado) . They live in 8 villages in Akhvakh and Shamil region and they use their own language. They were 3500 people in the 1990 head count and 6376 people in the 2002 head count.

b. Andi: (they name themselves as Khivannal) They live in North Botlikh region, Andi (khiani in Andi language) and Gagatli in 9 villages and they use their own language. Their dialects are Munin, Rikvani, Kvanxidatl, Gagatl and Zilo. They are approximately 20.000 people, in the 2002 head count they were 21.808.

c. Botlikh (Buyhalji): They live in Tsudamin and Akvakh region in 6 villages and they use their own language. Their dialects are Botlikh and Zibirkhalin. They were 5000 people in the 1990 head count and 16 people in 2002 head count.

d. Bagulal (Bagval): They live Tsudamin and Akvakh regions in 6 villages and they use their own language. They were 2000 people in the 1990 head count and only 40 people in the 2002 head count.

e. Bezhta (Bezhta language= Kapucha) They live in 3 vil-lages centred by Bezhta and theu use their own language. They were 5000 people in the 1990 head count and their dialects are Bezhta, Tlyadaly, Khocharkhotin. They were 6198 people in the 2002 head count.

f. Chamalal: They live in North Tsudamin region and they use their own language. Their dialects are Gadyri (Gachitl-Kvankhi), Gakvari (Agvali-Richaganik-Tsumada-Uruk), Giatl. They were 5000 people in the 1990 head count and in the 2002 head count they were only 12 people.

g. Dido (Tsuntal, Tsez): They live in a few village in Tsuntin (S'undin) region and they use their own language. Their dialects are Didoi, Tsez, Cez, Tsezy, Tsuntin. They were 8000 people in the 1990 head count and they were 15256 people according to the 2002 head count.

h. Godoberi: They live in Southern East regions of Botlikh and Godobori's villages and they use their own language. In the 1996 head counts they were 3000 people and in the 2002 head count they were 39 people.

i. Hinukh: They are approximately three groups of 150 people. They live Tsuntin (S'undin) region and Khenokh they use their own language. They were 300 people in the 1990 head count and in the 2002 head count they were only 531 people.

j. Hunzib: They live in Northern East Uchastok region and Gunzib village and they use their own language. They were 2000 people in the 1995 head count and 998 people in the 2002 head count.

k. Karata (they name themselves as Khkhiridi) They live in 10 villages in Akvakh and Khunzakh regions and they use their own language. They were 6052 people in the 2002 head count.

l. Khvarshi (they name themselves as Atil'ko and Huani) : They live in Khvarshi (Huani in language Khvarshi) village in Tsudarmin village and they use their own language. They were 500 people in the 1990 head count and they were 128 people in the 2002 head count. Their dialects are Xvarshi, Inxokvari.

m. Tindi: They live in 5 villages of Tindi in Tsudamin region and they use their own language. They were recorded as 44 people in the 2002 head count.

All of the languages above must be regarded as the sub dialects of Avar language. Compare and contrast of certain terms between languages are of great importance at first. One of these are digits. To give an example of this situation, we should try to reveal the connection between these languages. We will see detailed compare and contrast in later stages.

Avar	1	2	3	4	5
Andi	se-w	che-gu	lob-gu	=oGo-gu	inshdu-gu
Botlix	se-b	ke-da	habu-da	=uGu-da	ishtu-da
Godoberi	se-b	ke-da	labu-da	=u?u-da	insh-tu-da
Chamalal	seb	echida	lalada	=o?uda	i~suda
Bagulal	se-b	ke-ra	lab-da	=o:-ra	insh-tu-ra
Tindi	se-b	ke-ja	lab-da	=o?o-ja	insh-tu-ja
Karata	ce-b	ke-da	lab-da	=o?o-da	insh-tu-da

Axvax	che-be	ke-da	l ^w adabe	=oqo-da	i~sh-tu-da
Xvarshi	has	ql ^w ene	lona	u~qe-n	leno
Dido	sis	qlano	loIno	uj-no	leno
Hirax	hes	qo-no	lono	uqi-no	le-no
Bezhta	hōs	qona	lana	ōqo-na	lina
Hunzib	h ^w s	qanu	lanz	oq'e-n	hino

Source: Mark Rosenfelder, "Numbers in 5000 Languages" <http://www.zompist.com/mide.htm#caucasian>

The chart of digits above are just shown to give example about the connection between languages. If it is proven that these digits were not taken in different periods, this would be enough to make connection between these languages. We will make the same experiment on Dagestan languages with cross-wise method.

b. Dargwa-Lak Subgroup:

This subgroup includes the languages spoken in the middle regions of Dagestan. Though Lak language is a homogeneous language, Dargwa language includes several different dialects. Such as Kubachi dialect. Dargwa-Lak Subgroup includes Dargwa and Lak languages which are spoken in mountainous regions. It is known that these two languages are closely related to each other.

Dargwa: (they name themselves as Dargala) Dargwa is the second biggest ethno-linguistic group of Dagestan. It is spoken in Akushin region, Dakhadayev region and Kaytag region. Dargwans are spread to a range from north west of Derbent Gate to the shores of Caspian Sea. There are Kumuks in north, Avars in west, veteran Kumuks in south and Kaytaks in far south. Their language looks like Lezgi language after their own language Lak.. It is divided into subgroups such as Akuşa, Sutkur, Sirhal, Urkarak, Horakan, Kaytak (Haydak) and Kubachis. They were 365.000 people in the 1993 head count and in the later head count in 2002 they were 510.156, Kaytags were 5 and Kubachis were 88 people.

Lak: (Kazikumukh) They live in the center of Dagestan. Laks live in their own lak region and Kulin region. They are neighbours with Dargwa in East and with Avars in west and north. They are famous for their handicraft and jewel works. They live in Akusha, Shoradin, Kurakh, Rutul and Dakhadayev districts and apart from this they also live in Makhackale, Buynak, Hasavyurt and Caspi. They were 112.100 people in the 1989 head count and 156.545 people in the 2002 head count.

c. Lezgi subgroup

Lezgi subgroup is placed in Eastern Dagestan and includes Agul, Archi, Lezgi, Rutul, Tabasaran, Tsakhur (S'ah'ur) dialects. This group forms the %21.5 of all Dagestan.

Lezgi: The fourth biggest ethno-linguistic language group spoken in Dagestan. Turkish is widely spread between Lezgians who are neighbours with Dargwas, Avars and Laks and in south with Azerbaijani and Tatars. They are divided into subgroups such as Tabasaran, Rutul, Agul, Budukh, Dzekh, Tsakhur, Udi

and Khinalug. According to 1989 head count there were 257.000 people living in Dagestan and 171.400 people living in Azerbaijani. According to the 2002 head count, this number reached 411.535 in Russia. The last head count in Azerbaijani is unknown. The overall estimated number in Russia and Azerbaijani is approximately 700.000 people.

Tabasaran: This dialect is spoken in approximately 120 allocation units in Khucni, Khiv and Tabasaran regions. They altered to Latin Alphabet in 1932 and to Cyrillic Alphabet in 1938. While they were 95.000 in 1989 head count, Tabasaran reached 131.785 people in the 2002 head count.

Agul: Aguls who live 19 villages in Agul region speak Agul language. They have various dialects. While they were 17.373 people in the 1989 head counts, they reached 28.297 in the 2002 head count.

Tsakhur (they name themselves as Ihibi): This language is spoken in approximately 12 villages in the region of Rutul and Tsakhur. It is spoken in the north of Azerbaijani. They were 7000 people in Dagestan and 13.000 people in Azerbaijani in the 1989 head count and they reached 10.366 people in the 2002 head count.

Rutul (they name themselves as Mikhad): It is spoken in approximately 20 villages in Rutul region (Myukhadar in Rutul language). They have various dialects. They were 20.000 people in the 1993 head count and they reached 29.929 people in the 2002 head count.

Archi = (Arshishtib) This language is spoken in 8 villages in Archib. They use Avar language as written language and know Avar language well though they are placed in Lezgi group. Though estimated about 1000-2000 people they were only 89 people in the 2002 head count.

Besides dialects above, Khinalug, Budukh, Kyrts ve Udi (Uti, Udin) are also among Lezgi language group, which are spoken in Azerbaijani as two ethno-linguistic languages. For example Udis in Russia were 3721 people in the 2002 head count.

We keep the reason for our using language and dialect terms for certain places to our next issues.

2. Languages from Turkish Language Group

Caucasia has always hosted some of the Turkish languages throughout the history. Today only Kumuk, Nogay and Azerbaijani (Terekeme) languages have survived in Dagestan. These languages are known though a little, because there were some scientific investigations carried out on them in Turkey.

Kumuk language, which is between the Nogay language in North Dagestan and seaside, is from Kipcak group of Turkish languages. There is one more dialect known as Terekeme, which carries features of Kipcak group in Oguzs, spoken in the south of Dagestan with Derbent dialect of Azerbaijani. An interesting example of this dialect is spoken in Balikesir, Manyas, Camli village in Turkey. Oguz group in the south of Dagestan continues to improve with the effect of Azerbaijani literature and effect of language of press.

Kumuk: The third biggest ethno-linguistic group in Dagestan. It has various dialects.

There are many connections of them between Caspians, Kimaks, Karacay and Balkars. Makhaçkale, Kaspi, Kayakent, Hasavyurt, Babayurt, Buynakski and even İzberbaş cities are among the places Kumuks live in. Kumuk Turkish separates into three dialects; 1-Buynak 2-Hasavyurt 3-Kaytak. It forms an important part of Dagestan culture along with other Dagestan tribes. Their population was determined as 422.409 in the 2002 head count. They are vital part of Dagestan with their population up to half a million.

Nogay: They live in the region from Nogay steppes to inner Dagestan. Nogays have lived outside the Dagestan in Krasnodar and Stravpol states in Caucasia since the end of XVIII. century. These people use a similar Kipcak Turkish like Kazakhstani and Karapkalpaks. They lost most of their population in immigrations. They are not much different from other Dagestan tribes. They share common Dagestan culture. They were 90.666 people in all Russia in 2002 head count. Kumuk languages is spoken in regions which are close to Kumuks.

Azerbaijanis and Terekemes: This is not a differentiation according to linguistics. The first of these two groups which almost speak same language is Shiite and second one is Sunnite people. In others, there are some differences seen due to the effect of Terekemes and Kipcaks. Azerbaijanis and Terekemes were 621.840 people in the 2002 head count. Azerbaijanis out of Dagestan were also added to this population. The people living in Berekey, Velikent, Cemikent, Padar, Memedkala, Deliçoban, Selik, Karadağlı, Tatlar and Uluterekeme villages in Dagestan are called Azerbaijanis and Terekemes by Turkey and Dagestan.

3. Those Who Speak the Language group of Iran

When looked to whole Caucasi, two of Iran languages are striking. First of them is Oset language. This language is spoken in middle regions of Caucasia and there is not a mass usage in Dagestan. Another language spoken in the southern regions of Dagestan is Tat language which belongs to Indo-European language family. Tat language is spoken by Muslim Tats. A frequently asked question is that; Can Tat language speaker and Oset language speaker understand each other? To say clearly; "no" is the right answer for this. Their common points in basic terms are even unsimilar.

Muslim Tats live in region around Derbent. There are both Shittes and Sunnites people in them as well. An important part of Tats live in Azerbaijani, Bakü, Kuba, Şamahı, Derbent ve Zakatali and even in southern part of Azerbaijan; Konakkent. Most of Tats can speak Azerbaijani language as a secondary language. They are tiny societies who speak the mixture of Persian and Turkish languages. There are some suggestions that they are relatives of Persians which came here 2000 years ago and they are the grandsons of Jew Caspian Turks. Muslim Tats are populated in Derbent and Kuba regions. They have no differences from other Dagestan tribes. As Tats in Azerbaijani both speak Azerbaijani and Tat languages, and as in some regions Tat language is completely left, there is not a clear number about their population. In Russia, according to the 2002 head count there

were 2303 Tats. The real Tat population is in the Northern borders of Dagestan and their population is unknown. Almost all of the Tats can speak Azerbaijani Turkish language.

Highlander Jews:

There are limited number of Highlander Jews which almost extinct due to immigrations. These people are also known as Juhuri. As they continuously immigrate to Israel, their number is reducing day by day. This is not a separation of language but this is the separation of religion in fact. These Jews speak the same language with Muslim Tats with tiny differences. There are 12.600 of them in the region. These people live in Magaramkent (Maharremkent) and Derbent regions.

CONCLUSION

Though there are investigations on languages related to Turkic (Turkic) group and Kumuk, Nogay and Azerbaijani Turkish, there is not much information about Caucasian languages and Iranian languages. Usage of linguistic studies as political clues in proving other thesis results in disinformation and makes it difficult to reach scientific facts.

Turkic languages spoken in Caucasus are languages which are very similar to each other and can be understood with a little effort. In the past, Turkish languages had many important effects on Caucasus. Many Caucasian languages are seen to adopt words from Turkish Kipçak and Oğuz groups.

The number of the users of Caucasian languages increase in accordance with the swift increase in population. Also, languages of Caucasian group, affected the languages around, such as Avar language and lend many words to these languages. It is understood that almost all of the languages which are spoken by a few hundreds of people would disappear in Avar language.

In south, both Lezgi and Azerbaijani languages continue to affect the languages around themselves. Both languages feed tiny languages around. Lezgi language not only lend words to other languages but also become a language to be learned by other folks. Besides, Russian language effect is the most important factor affecting the Dagestan languages.

DAGESTAN VÖLKER UND DEREN SPRACHEN

Kaukasus ist, wie die Regionen Indonesien und Indien, einer der Regionen, wo sprachliche Dichte herrscht. Obwohl verschiedene Thesen zu der Existenz vieler Sprachen in dieser Region gemacht werden, ist darunter die wichtigste, dass die natürlichen Hindernisse die Entstehung verschiedener Sprachen verursachten. Ohne Zweifel haben die Gebirge, tiefen Täler und Flüsse mit der Zeit den Kontakt zwischen den verschiedenen Völkern verringert und somit das Entstehen neuer Ausdrücke, Mundarten und Sprachen verursacht. Auf der hohen Kaukasus- Gebirgskette, vom Gipfel bis zum Fuß des Berges, werden ungefähr für die einen 80, für die anderen 40 Sprachen gesprochen.

Ein Teil der im Kaukasus gesprochenen dutzenden Sprachen stammt aus dem Kaukasus, ein anderer Teil aus der Türkisch- und Persischen Gruppe. Da über die Türkische Gruppe dieser Sprachen, in der Türkei wissenschaftliche Studien gemacht wurden¹, ist in der Türkischen Linguistik und Ethnologie - Literatur, wenn auch nur gering, davon bekannt. Deshalb haben wir uns in dieser Studie, den Sprachen der relativ weniger bekannten Kaukasus- Sprachgruppe, wovon wir überzeugt sind, daß in der Türkei auf diesem Gebiet keine ausreichenden Studien gemacht werden, zugewendet.

Da die Lage der Sprachen dieser Region von den türkischen Wissenschaftlern manchmal als "verwickelt und kompliziert" bezeichnet wird², wagen viele einheimischen Sprachwissenschaftler nicht, darauf einzugehen. In dieser Studie haben wir nur versucht, die nördlichen Kaukasus Sprachen zu untersuchen.

Nach der Einführung beabsichtigen wir, allgemeine Informationen über die in der Dagestan- Region gesprochenen Sprachen zu geben. Wir fangen in dieser Auflage mit dem Sprachproblem in Dagestan, einer der oft gefragten Themen, an.

Das Offizielle Sprachproblem in Dagestan:

Wie in Türkei von Zeit zu Zeit erwähnt wird, gibt es keine 'dagestanisch' genannte unabhängige Sprache. In Dagestan werden verschiedene Sprachen, die in drei Gruppen aufgeteilt werden können und untereinander verwandt sind, gesprochen. Den Beweis dieser Verwandtschaft werden Sie im Verlauf

des Artikels sehen.

In einem solchen geographischen Gebiet, in dem viele verschiedene Sprachen gesprochen werden, ist auch der Bedarf an lingua franca, das heisst Sprachen, die als Gemeinschaftssprachen benutzt werden, vorhanden. Wie wir in der vorherigen Ausgabe betont hatten, obwohl heute Russisch die Gemeinschaftssprache ist, spielte Arabisch von Anfang des 7. jh. bis 1917 eine ernsthafte Rolle[3]. Da diese als die Sprache der Gelehrten in Dagestan betrachtet wird, hatte sie eine äußerst ehrenwerte Lage. In einem anderen Zeitabschnitt spielte Kumugisch eine sehr ernste Rolle. Man sagt sogar, dass es von Vorteil für 'die Familien, die für ihren Sohn eine Frau werben wollten' war, wenn der Sohn Kumugisch konnte. Dabei hatten die Nachbarsvölker der lokalen Awar- Region, Awarisch als Gemeinschaftssprache gelernt, in der südlichen Region dagegen wurde Lezgi und Aserbaidshan-Türkisch als Gemeinschaftssprache benutzt. Während dieser Periode nahm die gegenseitige Beeinflussung der Sprachen äußerst zu. Möglicherweise kamen auf diesem Wege die Lezgi- Sprache und die türkischen Wörter in deren Mundarten hervor. Man weiss, dass in sowjetischen Schulen die meisten Völker wie Rutul, Tsakhur, Aghul von Untergruppen des Lezgischen lezgisches in den Schulen oder draußen gelernt haben. Die Wirkung ist heute schwächer, und anstatt gegenseitig die Sprachen zu lernen, füllen sie diese Lücke durch Russisch Lingua Franca, welches als noch gültiger empfunden wird.

Die Wirkung von kumugisch und aserbaidshanisch endete örtlich nach 1930.

Im Dagestan- Staatsgrundgesetz von 1994 wurden anstatt der Anerkennung einer einzigen offiziellen Sprache, unter Berücksichtigung der Geschichte und vorhandenen Lage von Dagestan, sämtliche in Dagestan gesprochenen und standard schriftlichen Sprachen in den Inhalt genommen; denn der Ausdruck im Staatsgrundgesetz beinhaltet die Äußerung "sämtliche Sprachen in Dagestan"[4]. Awarisch, Aserbaidshanisch, Dargwaisch, Kumugisch, Lak, Lezgisches, Nogayisch, Russisch, Tabasaran, Bats und sogar, trotz Konflikte, Chechisch. Jedoch sind hiermit nicht alle schriftlichen Sprachen gemeint, denn es gibt weitere

Sprachen, die hier nicht beinhaltet sind; z.B., einer der kleinsten Sprache der Bats, ist eine schreibbare und über ein Alphabet verfügende Sprache. Diese wird in Dagestan, zusammen mit den anderen, in der Presse und im Rundfunk gebraucht. Da auch die Sprachen Aghul, Rutul und Tsakhur schriftliche Sprachen sind, sollten diese, auch in Hinsicht auf Sensibilität, als öffentliche Sprachen anerkannt werden. Doch es gibt keine Zweifel, dass in diesem Grad diese Sensibilität, die Entstehung einer offiziellen Sprache in diesem Land verhindern wird. Sogar noch weiter, dies wird veranlassen, dass die russische Sprache bis zum Ende seine Lage als überlegene offizielle Sprache verstärken wird. Auch einer der Sprachen, die die Dagestaner in der Vergangenheit als Gemeinschaftssprache nutzten, kann als ein anderer Vorschlag, welcher dem Vorzug der Dagestaner nach verstärkt wird, überlegt werden. Doch ich bin mir sicher, dass dieser Vorschlag falsche Reaktionen hervorrufen und auch in der heutigen Lage missverstanden wird.

Wir betrachten die Sprachen in Dagestan, um dies allgemein verständlich zu machen: Nach den 2002- Volkszählungen, meinen Unterlagen zufolge, taucht die unten vorhandene Aufstellung auf, wenn die Ausläufe in Russland, der gesprochenen Sprachen in Dagestan beachtet werden. Doch es sollte in diesem Punkt kein Missverständniss entstehen, wenn diese Aufstellung studiert wird. Die Bevölkerung der Dagestanvölker ist nicht nur daraus bestehend. Doch beim Studieren dieser Aufstellung sollte in diesem Punkt kein Missverständniss entstehen, denn die Zahlen der Lezgi, Awar, Tsakhur, Rutul, Udi und Bats in Aserbaidschan, sind nicht einbezogen. Und die in Aserbaidschan lebenden und der Dagestan- Sprachfamilie angehörenden Khinalug, Budukh, Kryts usw. sind hier in der Aufstellung nicht miteingeschlossen. Auf der anderen Seite, wird in Dagestan aserbaidshanisch gesprochen; doch ein Teil der in der unten aufgelisteten Aufstellung der vorhandenen aserbaidshanischen Bevölkerung ist ursprünglich aus Dagestan, der andere Teil dagegen direkt aus Aserbaidschan. Auf der anderen Seite sieht man die kleinen Volksgruppen der Awarer, die sich bei der vorletzten Zählungen in großem Maße selbst als Awarer registrieren ließen.

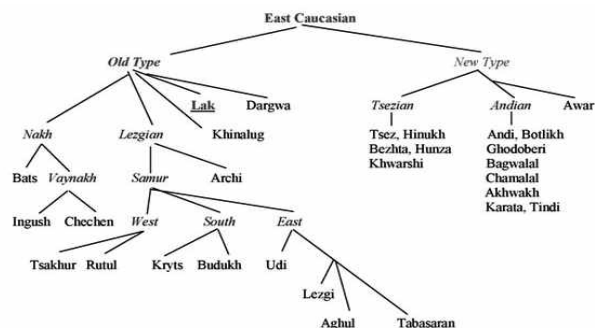
Volksname	Bevölkerung
Awar	814473
Andi	21808
Archi	89
Akhvakh	6376
Bagwalal	40
Bezhta	6198
Bothlikh	16
Hinukh	531
Ghodoberi	39
Gunzib	998
Dido	15256
Karata	6052
Tindi	44
Khwarshi	128
Chamalal	12

Kumuk	422409
Aserbeidschan (Terekeme miteingeschlossen)	621840
Nogay	90666
Bats	2303
Lezgi	411535
Aghul	28297
Rutul	29929
Tabasaran	131785
Tsakhur	10366
Udi	3721
Dargwa	510156
Kaytag	5
Kubachin	88
Lak	156545

Doch es sollte auch darauf hingewiesen werden, dass in dieser Aufstellung hinsichtlich einiger Völker nur die Bevölkerung im Bundesstaat Russland eingetragen wurden. Beispielsweise:

1. DIE AUS DER KAVKASUS- SPRACHGRUPPE

Fangen wir mit den Sprachen, die in Dagestan gesprochen werden und der Kaukasus -Familie angehören (Nordost Kaukasus -Sprachen), an. Mit den Sprachen Awarisch, Andi, Lak, Dargwaish und Lezgisich ist Chechisch aus der Vaynakh Gruppe, bekannt mit seinen vielen Konsonanten. Meiner Ansicht nach ist auch Chechisch, das von den Chechen in Dagestan gesprochen wird zusammen mit Ingush, eine Mundart von der Nordost Kaukasus -Sprachgruppe. Wenn wir als Beispiel von Awarisch ausgehen, hat diese Sprache gegenüber 46 Konsonanten, nur 6 Vokale. Die Verwandtschaft der aufgezählten Sprachen, bringt keinen Konflikt mehr.

Aufstellung 1: Quelle: , Wolfgang Schulze, "The Lak Language", <http://www.lrz-muenchen.de/~wschulze/Lak.htm>, 2007

a. Awar-Andi-Dido Untergruppe:

Die Awarer bilden die grösste Gruppe von Dagestan. Awar-Andi-Dido Untergruppen bilden diese Unter-Sprachen, besser gesagt Mundarten, die in hohen Regionen von Dagestan gesprochen werden: Akhvakh, Andi, Awar, Bagwalal, Bezhta, Bothlikh, Chamalal, Dido, Ghodoberi, Hinukh, Hunzib, Karata, Khwarshi, Tindi. Wir können sagen, dass diese Mundarten nur in Dagestan benutzt werden[5]. Es muss hingewiesen werden, dass diese Sprachen, einen Anteil von 29.4% in Dagestan bilden. 1920 wurde das Latein-Alphabet, 1938 das Kiril

Alphabet, anerkannt. In den hohen Teilen der west und süd-westlichen Mittelregionen von Dagestan, werden sie gesprochen. 556.000 in Dagestan und 44.000 in Aserbaidshan (1989). Doch der Zählung von 2002 zufolge, hat die Zahl der Awaren in sämtlichen Gebieten von Russland, 814.473 erreicht. Man ist der Meinung, dass grundsätzlich im Jahre 2009 die Awaren in Russland und Aserbaidshan und die Völker, die zu ihnen gehören, eine Million Personen überschritten haben.

Wir wissen, daß awarisch in den nördlichen Regionen von Aserbaidshan gesprochen wird.

Die Anerkennung von mindestens 14 Mundarten und Dialekten von Awarisch als Lingua Franca in den nördlichen Regionen dauerte, sowohl in der Kriegsphase als auch in der sowjetischen Phase, an. In den südlichen Regionen dagegen verursachte Lezgisch die gleiche Wirkung auf andere Mundarten und Dialekte.

Die Awaren in Dagistan kann man in Bezug auf die Sprache in drei große Volksgruppen einteilen: 1- Awar, 2- Andi, 3- Dido (Tsez).

Den größten Teil bilden die eigentlichen Awaren. Diese breiten sich, im Norden des Sumpfflusses (mittlere Gebiete), bis, in südlicher Richtung, der Zakatali Umgebung aus. Die Andi Völker dagegen, teilen sich in Untergruppen wie Bothlikh, Ghodoberi, Karatin, Bagwalal, Chamalal, Tindi und Achwachish. Zu den Dido -Gruppen dagegen zählen die Hinukh, Khwarshi und Kapuchinen.

Awarisch besteht eigentlich aus folgenden Mundarten: Salataw, Kunzakh (Xunzax, Kuzey Avar), Keleb, Bacadin, Untib, Shulanin, Kaxib, Hid, Andalal-Gxdatl, Karax (Karakh), Batlux, Ancux (Antsukh), Zakataly (Char). Doch Khunzakh (Bolmats) war seit 300 Jahren die Gemeinschaftssprache (koine) der Krieger. In den inneren Regionen von Dagestan, wurde sie als eine Sprache, bestehend aus 13 Dialekten, als Awarisch anerkannt. Bolmats spielt eine grosse Rolle bei der Selbstbeschreibung im ethnischen Sinne der Menschen in der Awarregion, und so wurde die Awarische "Bolmats" für immer gestaltet⁶.

Awarisch hat auch Unter-Gliederungen die mehr als ein Ausdruck, sich in Mundarten umwandeln. Schildern wir diese jetzt, getrennt voneinander:

a. Akhvakh: (wie sie sich nennen= Ashvado) Sie leben in 8 Dörfern in den Akhvakh und Shamil Regionen und sprechen ihre eigene Sprache. 3.500 Personen (1990). Der Volkszählung 2002 zufolge, sind es 6.376 Personen.

b. Andi: (wie sie sich nennen= Khivannal) Sie leben in 9 Dörfern in der nördlichen Bothlikh Region, in Andi (in deren Sprache Khiani) und Gagatli und sprechen ihre eigene Sprache. Dessen Ausdrücke sind: Mumin, Rikhvani, Kwanxidatl, Gagatl, Zilo. Rund geschätzt 20.000 Personen. Der Volkszählung 2002 zufolge, sind es 21.808 Personen.

c. Bothlikh (Buyhalji): (Buyhalji): Sie leben in 2 Dörfern namens Bothlikh und Miarso, in der Bothlikh Region und sprechen ihre eigene Sprache. Ihre Ausdrücke: Bothlikh und Zibirkhalin. 5.000 Personen (1990). Der Volkszählung 2002

zufolge, wurden 16 Personen registriert.

d. Bagwalal (Bagval): Sie leben in 6 Dörfern der Region Tsumadin und Akhvakh und sprechen ihre eigene Sprache. 2.000 Personen (1990). Der Volkszählung 2002 zufolge, wurden nur 40 Personen registriert.

e. Bezhta: (Bezhta language= Kapucha) Sie leben in 3 Dörfern, dessen Zentrum Bezhta bildet und sprechen ihre eigene Sprache. 5.000 Personen (1990). Ihre Ausdrücke: Bezhta, Tlyadaly, Khocharkhotin. Der Volkszählung 2002 zufolge sind es 6.198 Personen.

f. Chamalal: Sie leben in der nördlichen Tsumadin Region und sprechen ihre eigene Sprache. Ihre Ausdrücke: Gadyri (Gachitl-Khvankhi), Gakvari (Aghvali-Richaganik-Tsumada-Uruk), Gigatl. 5.000 Personen (1990). Der Volkszählung 2002 zufolge wurden nur 12 Personen registriert.

g. Dido: (Tsundal-Tsez) Sie leben in einigen Dörfern der Tsuntin (S'undin) Region und sprechen ihre eigene Sprache. Ihre Ausdrücke: Didoi, Tsez, Cez, Tsezy, Tsuntin. 8.000 Personen (1990). Der Volkszählung 2002 zufolge sind es 15.256 Personen.

h. Ghodoberi: Sie leben in den Dörfern, deren Zentrum Ghodoberi in der südwestlichen Bothlikh Region ist, und sprechen ihre eigene Sprache. 3.000 Personen (1996). Der Volkszählung 2002 zufolge wurden nur 39 Personen registriert.

i. Hinukh: Eine kleine Gruppe von ungefähr 150 Personen. Sie leben im Dorf, namens Khenokh, in der Tsuntin (S'undin) Region und sprechen ihre eigene Sprache. 300 Personen (1990). Der Volkszählung 2002 zufolge sind es 531 Personen.

j. Hunzib: Sie leben in der nordöstlichen Bezhtin Uchastock Region, in Dörfern, deren Zentrum Gunzib ist, und sprechen ihre eigene Sprache. 2.000 Personen (1995). Der Volkszählung 2002 zufolge wurden nur 998 Personen registriert.

k. Karata: (wie sie sich nennen= Khkhiridi) Sie leben in den Regionen Akhvakh und West- Khunzakh, in 10 Dörfern, deren Zentrum Karata ist, und sprechen ihre eigene Sprache. Der Volkszählung 2002 zufolge sind es 6.052 Personen.

l. Khvarshi: (wie sie sich nennen= Atil'ko und Huani) Sie leben in der Tsumadin Region, in Dörfern, deren Zentrum Khvarshi (in deren Sprache Huani) ist und sprechen ihre eigene Sprache. 500 Personen (1990). Der Volkszählung 2002 zufolge wurden sie als 128 Personen registriert. Ihre Ausdrücke: Xvarshi, Inxokvari.

m. Tindi: Sie leben im Tsumadin Region, in 5 Dörfern, deren Zentrum Tindi (= Idari oder Idi in deren Sprache) ist und sprechen ihre eigene Sprache. Der Volkszählung 2002 zufolge wurden sie als nur 44 Personen registriert.

Alle oben genannten Sprachen werden als einzelne Dialekte von Awarisch vermutet. Beim Vergleich der Sprachen, tragen einige Begriffe anfangs eine bedeutende Rolle. Einer davon sind die Zahlen. Wir werden versuchen, die Verwandtschaft dieser Sprachen mit Beispielen niederzulegen. Den detaillierten Vergleich werden wir im Laufe der Artikel sehen:

Awar	1	2	3	4	5
Andi	se-w	che-gu	lob-gu	=oGo-gu	inshdu-gu
Bothlitz	se-b	ke-da	habu-da	=uGu-da	ishtu-da
Ghodober	se-b	ke-da	labu-da	=u?u-da	insh:tu-da
Chamalal	seb	echida	lalada	=o?uda	i~s:uda
Bagwalal	se-b	ke-ra	lab-da	=o:-ra	inshtu-ra
Tindi	se-b	ke-ja	lab-da	=o?o-ja	insh:tu-ja
Karata	ce-b	ke-da	lab-da	=o?o-da	insh:tu-da
Axvax	che-be	ke-da	lʷadabe	=oqo-da	i~sh:tu-da
Khvarshi	has	qIwene	lona	u~qe-n	leno
Dido	sis	qIano	loIno	uj-no	leno
Hinux	hes	qo-no	lono	uqi-no	leno
Bezhta	hōs	qona	lana	ōqo-na	lina
Hunzib	hē~s	qan u	lɔnɔ	oq'e-n	li no

Quelle: Mark Rosenfelder, "Numbers in 5000 Languages" <http://www.zompist.com/mide.htm#caucasian>

Die Nummerntafel oben wurde zwecks der Ansicht über die Ähnlichkeiten dieser Sprachen gegeben. Wenn festgelegt wird, dass diese Zahlen nicht später voneinander übernommen wurden, ist dies ausreichend, hinsichtlich der Verwandtschaft und ursprünglichen Einheit dieser Sprachen, als Beweis zu zeigen. Den gleichen Versuch werden wir auch mit der diagonal Methode für die anderen Dagestan Sprachen- durchführen.

b. Dargwa-Lak Untergruppe:

Diese Untergruppe enthält Schriftsprachen, die in den mittleren Regionen von Dagestan gesprochen werden. Obwohl die Lak- Sprache eine homogene Sprache ist, hat Dargwaisch, mehr als Dialekte, verschiedene und ähnliche Mundarten, z.B. wie die Kubachi- Mundart. Die Lak-Dargwa Untergruppe dagegen, bildet die Dargwa und Lak Sprachen, die in Gebirgsgegenden gesprochen werden. Es ist sicher, dass diese zwei Sprachen sehr eng verwandt sind.

Dargi: (wie sie sich nennen= Dargala) Dargwa, ist die zweitgrößte ethno-linguistische Gruppe von Dagestan. Dies wird in den Akushin, Dakhadayew und Kaytag Regionen gesprochen. Die Dargwavölker haben sich in der Region vom Nordwesten des Gebirgsübergang-Engpasses bis zum Küstenstrich des Kaspischen Meeres ausgebreitet. Im Norden von ihnen sind die Kumuk Völker, im Westen die Awaren, ganz im Süden die Kumuk Feldherren und südlich von ihnen die Kaytag Völker. Die Sprache, die sie sprechen, ist, nach der Lak Sprache, Lezgisches am nächsten. Sie trennen sich in weitere Untergruppen wie: Akusha, Sutkur, Sirtal, Urkarak, Horakan, Kaytag (Haydak) und Kubatchi. 365.000 Personen (1993). Den Volkszählungen 2002 zufolge sind Dargwa Völker bestehend aus 510.156; die Kaytagen aus 5 und die Kubatchins aus 88 Personen.

Lak: (Kazikumukh) Sie wohnen im Zentrum von Dagestan. Die Lak- Völker leben in den Regionen Lak und Kulin. Sie sind im Osten mit Dargwa, im Westen und Norden mit den Awaren benachbart. Sie sind mit ihren Handwerken und Goldschmiedkünsten bekannt. Sie leben in den Landkreisen von Akusha, Shoradin, Kurakh, Rutul und Dakhadayev und ausserhalb diesen in Makhachkale, Buynak, Hasavyurt und Kaspi. 112.100 Personen (1989). Den Volkszählungen 2002 zufolge sind sie 156.545 Personen.

c. Lezgi Untergruppe:

Die Lezgi Untergruppe befindet sich in Süd- Dagestan und beinhaltet die Aghul, Archi (Arçi), Lezgi, Rutul, Tabasaran, Tsakhur (S'ah'ur) Sprachen, besser gesagt Mundarten. Die Gesamtheit dieser Gruppe, bildet 21,5% von Dagestan.

Lezgi: Dies ist die viertgrößte ethno-linguistische Gruppe, die in Dagestan gesprochen wird. Unter den Lezgi- Völkern, die im Norden und Nordwesten mit Dargwa, Lak und Awar, im Süden dagegen mit den Aserbaidshanern und Bats benachbart sind, ist Türkisch weit verbreitet. Sie trennen sich in Unterglieder wie Tabasaran, Rutul, Aghul, Budukh, Dzekh, Tsakhur, Udi und Khinalug. Den Volkszählungen 1989 zufolge lebten 257.000 Personen in Dagestan und 171.400 in Aserbaidshan (1996). Den Volkszählungen 2002 zufolge hat die Bevölkerung nur in Russland 411.535 erreicht. Ihre Gesamtbevölkerung in Russland und Aserbaidshan wird hinsichtlich 2009 auf 700- tausend geschätzt.

Tabasaran: Diese Mundart wird in ungefähr 120 Siedlungen in Tabasaran und Khiv Regionen, dessen Zentren Khuchi und Khiv sind, gesprochen. 1932 wurde das Lateinalphabet, 1938 das Kiril-Alphabet anerkannt. Während sie 95.000 waren (1989); wurden sie den Tabasaran Volkszählungen 2002 zufolge 131.785 Personen.

Aghul: Die Aghulen, die in Aghul Region leben, sprechen aghulisch. Aghulisch hat verschiedene Ausdrücke. Während sie 17.373 waren (1989); wurden sie den Tabasaran Volkszählungen 2002 zufolge 28.297 Personen.

Tsakhur: (wie sie sich nennen= lihibi) Es wird in 12 Dörfern, deren Zentrum Tsakhur in Rutul Region ist, gesprochen. Auch im Norden von Aserbaidshan wird es gesprochen. Während sie in Dagestan 7.000; in Aserbaidshan 13.000 waren (1989), wurden sie der Tsakhur Volkszählungen 2002 zufolge 10.366+ Personen.

Rutul: (wie sie sich nennen= Mikhad) Es wird in 20 Dörfern gesprochen, deren Zentren in Rutul (Myukhadar auf Rutul Sprache), der Rutul Region ist, und es hat verschiedene Ausdrücke. Während sie 20.000 waren (1993), wurden sie der Volkszählungen 2002 zufolge 29.929 Personen.

Archi: (=Arshishtib) Es wird in 8 Dörfern gesprochen, deren Zentrum Archib ist. Obwohl dies als Sprachfamilie zu der Lezgi- Gruppe gezählt wird, kennen die Menschen die Sprachen ihrer Nachbarn, der Awaren gut und benutzen als Schriftsprache awarisch. Während sie auf 1.000 Personen (2000) geschätzt wurden, wurden den Volkszählungen 2002 zufolge nur 89 Personen registriert.

Zusammen mit den oben genannten, gehören auch die

Sprachen Khinalug, Budukh, Kyrtyts und Udi (Uti), die zu den in Aserbaidshan gesprochenen zwei ethno-linguistischen Gruppen zählen, zu den Lezgi Untergruppen. Beispielsweise ist die Zahl der Udi- Bevölkerung innerhalb Russlands nach der Volkszählung von 2002, 3.721.

Die gerechtfertigte Begründung dazu, dass wir oben manchmal die Begriffe "Sprache" und "Ausdruck" verwenden, heben wir uns für die nachfolgenden Ausgaben auf.

2. DIE AUS DER TÜRKISCHEN SPRACHGRUPPE

Kaukasus, hatte schon immer Hauseigentümerlichkeit zu einigen türkischen Sprachen gemacht. Von den Sprachen in Dagestan, sind Kumugisch, Nogayisch und Aserbaidshanisch übriggeblieben. Daß von diesen Sprachen über die Türkische Gruppe wissenschaftliche Studien in der Türkei gemacht wurden[7], ist nach wie vor, wenn auch nur gering, in der Türkischen Grammatik und Ethnologischen Literatur bekannt.

Die Nogay Sprache in Nord- Dagestan und die Kumuk Sprache, welche inmitten der küstennahen Regionen sind, gehören der Kıpçak Gruppe der türkischen Sprachen an. Zusammen mit dem Derbent- Ausdruck von Aserbaidshanisch, was im Süden von Dagestan gesprochen wird, hat dieser auch einen Ausdruck, der in der Türkei als Terekeme bekannt ist und der türkischen Oguz- Gruppe angehört und die Merkmale von Kıpçak trägt. Ein interessantes Beispiel dazu ist, daß in Balıkesir, Manyas, Çamlı Dorf so gesprochen wird. Die komplette Oguz- Gruppe im Süden von Dagestan führt seine Entwicklung mit den Wirkungen der in Aserbaidshan gesprochenen aserbaidshanischen Literatur und Presse-Sprache, fort.

Kumuk: Die drittgrößte ethno-linguistische Gruppe in Dagestan. Hat verschiedene Ausdrücke[8].

Es sind welche vorhanden, die zu den Kaspiern, Kimaken oder den Karachay-Balkaren gehören. Makhaçkale, Kaspi, Kayakent, Hasavyurt, Babayurt, Buynakski und sogar Izberbaş Städte, sind den Gebieten, in welchen das Kumuk Volk lebt, miteingeschlossen. Das Kumuk-Türkisch hat drei Ausdrücke: 1- Buynak, 2- Hasavyurt, 3- Kaytak. Zusammen mit den anderen Dagestan Völkerschaften bildet es den bedeutenden Teil der Dagestankultur. Den Volkszählungen 2002 zufolge wurde ihre Bevölkerung als 442.409, festgestellt. Heute sind sie mit ihren, ungefähr einer halben Million Bevölkerung, in Russland unter den wichtigsten Gruppen von Dagestan.

Nogay: Sie leben in der Region, die von den Nogaysteppen bis in das Innere von Dagestan reicht. Die Nogayen kamen im XVIII. Jh. aus dem Kaukasus im Norden. Heute leben sie auch ausserhalb von Dagestan, in den Krasnodar und Stavropol-provinzen. Diese benutzen ein Kıpçak-Türkisch, ähnlich er von Kosaken und Schwarzkalpaken[9]. Durch das Nomadentum haben sie einen grossen Anteil ihrer Bevölkerung verloren[10]. Sie sind nicht viel anders als die anderen Dagestanvölker. Sie teilen die gemeinsame Dagestankultur. Die Nogayen sind der 2002- Volkszählungen im gesamten Russland zufolge, 90.666 Personen. In nahen Gebieten zu den Kumukvölkern wird zumeist kumugisch gesprochen.

Aserbaidshaner und Terekeme Völker: Diese Trennung, wird der Grammatik zufolge nicht als Trennung beschrieben. Von zwei Gruppen, die fast die gleiche Sprache sprechen, gehört die erste der Schia-, die zweite Gruppe dagegen der Sunnit- Konfession an. Bei den anderen dagegen sieht man, dass die Terekeme Völker durch die Wirkungen von Kıpçak, manche Wörter anders benutzen. Die Aserbaidshaner miteinbezogen der Terekeme Völker, waren der 2002 Volkszählungen zufolge, 621.840 Personen. Diese Zahl der Bevölkerung schließt auch die nicht dagestanischen Aserbaidshaner ein. Das Volk, das in den Dörfern Berekey, Velikent, Cemikent, Padar, Memedkala, Deliçoban, Selik, Karadağlı, Tatlar ve Uluterekeme[11] lebt, wird unter den Aserbaidshanern in der Türkei und Dagestan "Terekeme" benannt.

3. DIE ANGEHÖRIGEN DER PERSISCHEN SPRACHGRUPPE

Den ganzen Kaukasus betrachtet, wird auf zwei von den Persischen Sprachen Aufmerksamkeit gezogen. Die erste ist die Oset Sprache. Diese Sprache wird in den mittleren Regionen des Kaukasus gesprochen, jedoch nicht in Massen. Eine weitere Sprache unter den Dagestansprachen ist die Bats Sprache aus der Indu-Europäischen Sprachgruppe, die in südlichen Regionen von Dagestan gesprochen wird. Die Bats-Sprache wird von den muslimischen Bats gesprochen. Als einer der oft gestellten Fragen, ob die Bats- und Oset-Sprachen gegenseitig verständlich sind, muß dies definitiv mit einem "Nein" beantwortet werden, zumal die Ähnlichkeit der Grundbegriffe der Sprachen sogar sehr schwach sind.

Die muslimischen Bats leben vor allem in der Umgebung der Derbent- Region. Neben Schias gibt es auch Sunniten. Ein wichtiger Teil der Bats leben genau wie die Lezgieer und Awaren vor allem in Baku, Kuba, Shamah, Derbent und Zakatali in Aserbaidshan und sogar im Süden von Aserbaidshan bis zu Konakkent im nördlichen Teilen der Regionen[12]. Ein grosser Teil der Bats, können Aserbaidshanisch als Zweitsprache sprechen. Es sind kleine Gemeinschaften, die die untergebrachte Sprache, eine Mischung von alt-Persisch und Türkisch, sprechen. Es gibt Thesen dazu, dass diese die Urenkel der jüdischen Kaspi-Türken oder verwandt mit den Persiern, die vor 2000 Jahren aus dem Süden kamen, sind. Die muslimischen Bats sind in den Regionen Derbent und Kuba dicht. Sie unterscheiden sich nicht mehr von anderen Dagestan Völkerschaften. Da die Bats in Aserbaidshan aserbaidshanisch und Bats- Sprache sprechen, und ausserdem in manchen Regionen die Bats- Sprache komplett aufgehoben wurde, ist es nicht möglich, eine genaue Einschätzung ihrer Zahl zu machen. Den Volkszählungen von 2002 zufolge sind es 2.303 Personen. Ihre eigentliche Bevölkerung befindet sich in den nördlichen Regionen, nahe der Dagestangrenze, und ihre genaue Anzahl ist unbekannt. Fast alle Bats, können Aserbaidshan-Türkisch sehr gut sprechen.

Bergs-Juden:

Es gibt nur eine geringe Anzahl von Bergs-Juden, die aus Fortzugsgrund vernichtet wurden. Diese sind auch als Juhuri

bekannt. Da sie einen dichten Fortzug nach Israel durchlebten, fiel ihre Anzahl im Laufe der Zeit. Wir können sagen, dass dies zwar nicht ganz eine sprachliche Trennung, aber doch eine Trennung mit Glaubensursprung ist. Auch diese Juden sprechen, wenn auch mit einigen Unterschieden, die gleiche Sprache wie die muslimischen 12.600 Bats. Diese sind vor allem in den Magaramkent -(Maharremkent) und Derbent- Regionen.

ALS ERGEBNIS

Obwohl in der Türkei über Kumuk-, Nogay- und Aserbaid-schan- Türkisch aus der türkischen Sprachgruppe hinsichtlich der im Kaukasus gesprochenen Sprachen Studien gemacht werden, sind über die in der Kaukasus -oder persischen Sprachgruppe keine ausreichenden Informationen vorhanden. Daß die grammatikalischen Studien meistens als politische Stütze zum Beweisen anderer Thesen benutzt werden, verursacht Desinformationen, und es erschwert das Erreichen von wissenschaftlichen Tatsachen.

Die im Kaukasus gesprochenen türkischen Sprachen sind einander sehr nah, und es ist mit wenig Mühe möglich, diese zu verstehen. In der Vergangenheit hatten die türkischen Sprachen wichtige Wirkungen auf den Kaukasus. In vielen Kaukasus -Sprachen ist zu sehen, dass türkische Wörter von den Kıpçak- und Oğuz- Gruppen übernommen sind.

Durch die schnelle Zunahme der Bevölkerung steigt die Zahl der Sprecher von Sprachen, die im Kaukasus benutzt werden. Und vor allem Awarisch, von den Sprachen der Kaukasus-Sprachgruppe, ist eine Sprache, die alle kleinen Sprachen in seiner Umgebung beeinflusst, denen einige Wörter leiht. Es ist wahrscheinlich, dass in Zukunft, die Sprachen die nur einpaar hundert Personen sprechen, im Awarischen schmelzen wird.

Im Süden dagegen beeinflussen Lezgisch und auch Aserbaid-schan-Türkisch die Sprachen in ihrer Umgebung weiter. Beide Sprachen ernähren die kleinen Sprachen in ihrem Umfeld. Lezgisch, das die kleinen Sprachen mit Wörtern bereichert, ist auch eine Sprache, die von anderen gelernt wurde. Dabei ist die wachsende Wirkung von Russisch in Dagestan so groß, dass diese mit den anderen nicht vergleichbar ist.

⁴ - Атаеву Борису МАХАЧЕВИЧУ, "Языкам закон не писан...", Республика, 20 (169), 19 Апреля 2008, http://respublic.net/one_stat.php?stat_id=455&vip_id=221.

[5] Dalby, genanntes Werk, S.110.

[6] "Preservation of Linguistic Diversity: Russian Experience", Commission of the Russian Federation for UNESCO, Russian Committee of the UNESCO Information for All Program Interregional Library Cooperation Centre, , Moscow 2008, , S.38.

[7] z.B., Ufuk TAVKUL, "Türkische Ausdrücke die in Kaukasus gesprochen werden", Kırım Zeitschrift, 15 (57), 2006, S.38-49.

[8] Osman UYANIK, "Die langen Wörter in Kumuk Mundart und die Übergang einiger Lauten im Türkisch, in anderen Laut im Kumuk Mundart", Selçuk Universität, Türkiyat Zeitschrift, S.11; Ufuk TAVKUL, "Kumuk Türken- Eine Studie über dessen Geschichten, soziale Strukturen und Sprachen", Kırım Zeitschrift, 13 (50), 2005, S.29-39

[9] Ufuk TAVKUL, "Eine Soziologische Analyse über die Ethno-Politische Lage der Nogay Tataren in Kaukasus", Kırım Zeitschrift, 11 (41-44), 2003, 38-46.

[10] Bedri Habiçoğlu, Fortzüge von Kaukasus nach Anatolien, Nart Verlag, Istanbul 1993.

[11] Über die Terekemeler Völker siehe. Gülreyhan NOVRUZOVA, Das Religionsleben der Terekeme Türken in der Dagestan-Derbent Region, Erciyes Universität SWL., Dissertation, 2005.

[12] Rasim Musabeyov, "Die ethnischen Minderheiten im Aserbaid-schan", Die Eurasien Akte, 1. März 2001, S.17.

■ FUßNOTEN

[1] z.B., Ufuk TAVKUL, "Türkische Dialekte, die in Kaukasus gesprochen werden", Kırım Zeitschrift, 15 (57), 2006, S. 38-49; Osman UYANIK, "Die langen Wörter in Kumuk Mundart und die Übergang einiger Lauten in Türkisch, in anderen Laut im Kumuk Mundart", Selçuk Universität, Türkiyat Zeitschrift, S.11; Ufuk TAVKUL, "Kumuk Türken- Eine Studie über dessen Geschichten, soziale Strukturen und Sprachen", Kırım Zeitschrift, 13 (50), 2005, S. 29-39; Ufuk TAVKUL, Wörterbuch der Karachay-Malkar Türkisch, Türkisches Sprach-Institut, 2001; Ufuk TAVKUL, "Eine Soziologische Analyse über die Ethno-Politische Lage der Nogay Tataren in Kaukasus", Kırım Zeitschrift, 11 (41-44), 2003,38-46.

[2] Mehmet Dursun ERDEM, (Ein neues Türkisches Sprachen Geschichtsbuch, Akar, Ali 2005. Türkische Sprach Geschichte, Ötügen Verlag, Istanbul) Buch Bewertung betreffend dies, Turkish Studies /Türkologie Zeitschrift I (2006), Auflage:1, S.154.

[3] Andrew Dalby, Dictionary of Languages - The Defenitive Reference to more than 400 Languages-, London 2006, S.59.

О НАЦИЯХ И ЯЗЫКАХ ДАГЕСТАНА

Кавказ является одним из регионов с более концентрационным населением мира как Индонезия и Индия. Существование такого большого количества языков в регионе объяснялось разными аргументами, из них наиболее важным аргументом являлось, существование натуральных (природных) барьеров которое приводило к формированию различных языков. Горы, глубокие долины, реки, без сомнения ограничили отношения народов что в результате привело к появлению различных акцентов и языков. На высоких горах и предгорьях Кавказа по некоторым источникам существует около 80, по другим источникам около 40 языков.

Часть из десятков языков Кавказа кавказские, другие входят в группы тюркских и персидских языков. Так как из этих языков про тюркской группы в Турции было сделано много научных исследований в турецкой литературе лингвистики и этнологии про этих народов и языков больше информации и эти народы и языки более известны. Поэтому на наших исследованиях мы больше всего склонились в направлении довольно мало известных языков из Кавказской группы, про которых в Турецкой литературе нет достаточно исследовательских работ.

Положение языков региона Турецкие ученые находили "сложным и многообразным" поэтому на эту тему многие местные лингвисты не находили смелости изучить эту тему вглубь подробнее. В этой работе мы изучили только северокавказские языки.

После этого введения, я хочу дать общую информацию о языках регионов Дагестана.

Работу начинаем с одной из наиболее часто задаваемых вопросов, об официальном языке Дагестана.

Вопрос Об Официальном Языке Дагестана:

Как Временами Указывается В Турции, В Дагестане Нет Такого Независимого Языка Как "Дагестанский Язык". В Дагестане Существует Три Группы Языков, Каждая Из Которой Имеет Внутри Родственные Отношения. В Дальнейших Статьях Мы Приведем Вам К Этому Доказательства. В Небольшой Географической Области Где Говорится На Большом Количестве Языках , Имеется Необходимость К Общему Языку. Как Мы Уже Подчеркивали В Прошлом Номере, Хотя Сегодня Общим Языком Считается Русский Язык, В Прошлом, Начиная С Седьмого Века До 1917 Года Арабский Язык Играл Серьезную Роль На Кавказе¹. Арабский Язык Рассматривался В Дагестане Как Язык Ученых И Поэтому Имел Весьма Респектабельную Позицию. Вместе С Тем В Одно Время И Кумыкский Язык Сыграл Серьезную Роль И Как Утверждается, Знание Сыном Кумыкского Языка Для Родителей, Которые Ходили Сватать Девушку Для Сына, Было Большим Преимуществом. Однако В Аварском Регионе Местным Языком Соседних Народов Служил Аварский Язык. А В Южной Части Региона В Качестве Общего Языка Использовались Лезгинский И Азербайджано-Турецкий Языки. За Этот Период Увеличился Обмен Мнениями Между Языками. Возможно Имеющиеся В Речи Лезгинские И Турецкие Слова Перешли Этим Путем. Рутульский, Цахурский И Агульский Народы, Являющиеся Подгруппами Лезгинского Языка, Учили Лезгинский Язык В Советских Школах Или В Других Местах. В Настоящее Время Место Изучения Дагестанских Языков Заполнило Изучение Русского Языка, Который Считается Более Действительным. После 1930-Х Годов Кумыкский И Азербайджанский Языки Перестали Действовать Даже Как Народные .

В Конституцию Дагестана 1994 Года В Качестве Одного Официального Языка, В Соответствии С Исторической И Нынешней Ситуацией Дагестана Были Включены Все Языки Имеющие Свою Писменность.

Поскольку Имеющаяся В Конституции Фраза Заключала Следующий Смысл "Все Языки Дагестана"². Аварский, Азербайджанский, Даргинский, Кумыкский, Лакский, Лезгинский, Ногайский, Русский, Табасаранский, Татаский И Даже Являющийся Спорным, Чеченский Языки. Я Не Хочу Здесь Говорить Письменный Язык, Потому Что Здесь Есть Языки, Письменность Которых Не Указана В Этом Списке.

Например Татский Язык Является Одним Из Малых Языков. Тем Не Менее Имеет Свою Письменность И Лафавит. И Используются В Дагестане В Прессе И Публикации Вместе С Другими Языками. Агульский, Рутульский И Цахурский Языки Тоже Имеют Свою Письменность И Должны Считаться Официальными Языками. Так Как Этот Вопрос, С Точки Зрения Дагестана, Считается Очень Тонким, Ко Всем Языкам Должно Соблюдаться Уважение. Даже Такая Степень Тонкости, Не Вызывает Сомнений В Предотвращении Образования В Стране Официального Языка. И При Всем Этом Будет Способствовать Укреплению Русского Языка В Качестве Доминирующего. Используемый В Прошлом, В Качестве Общего Языка Один Из Языков, Может Рассматриваться Со Стороны Дагестанцев Как Предложение. Но Я Уверен, Что Это Предложение С Учетом Нынешней Обстановки, Встретит Соппротивление И Не Будет Воспринят.

Чтобы иметь общее представление о языках Дагестана нужно их внимательно рассмотреть. Если посмотреть на языки Дагестана по России, то по данным переписи населения 2002 г. 1 перед нами выходит следующая ниже таблица². Но при рассмотрении таблицы не думайте что это точное число Дагестанских народов. Потому что, проживающие в Азербайджане такие народности как, Лезгины, Авары, Цахуры, Рутулы, Уди и Таты не включены в эту таблицу.

КхINALUG, БУДУХ, КРЫТС СостоЯщие Из Языковых Групп Дагестана И Живущие В Азербайджане Включены В Эту Таблицу. С Другой Стороны Говорящие На Азербайджанском, Но Являющиеся Составной Частью Азербайджанского Населения И Родом Из Дагестана, Другие Непосредственно Азербайджанцы, Обозначены В Нижней Таблице. С Другой Стороны Малые Народы По Учетам Предыдущих Записей Считающие И Зарегистрировавшие Себя Как Аварцы.

Название Народности	Численность Населения
Авар	814473
Анди	21808
Арчи	89
Аххvak	6376
Багулал	40
Безхти	6198
Ботлих	16
Гинух	531
Годобери	39
Гунзиб	998
Дило	15256
Карата	6052
Тйиндил	44
Кхарши	128
Гамалал	12
Кумук	422409
Азери (В Том Числе И Терекеме)	621840
Ногай	90666
Тат	2303
Лезги	411535
Агул	28297
Рутул	29929
Табасаран	131785
Цахур	10366
Удин	3721
Даргин	510156

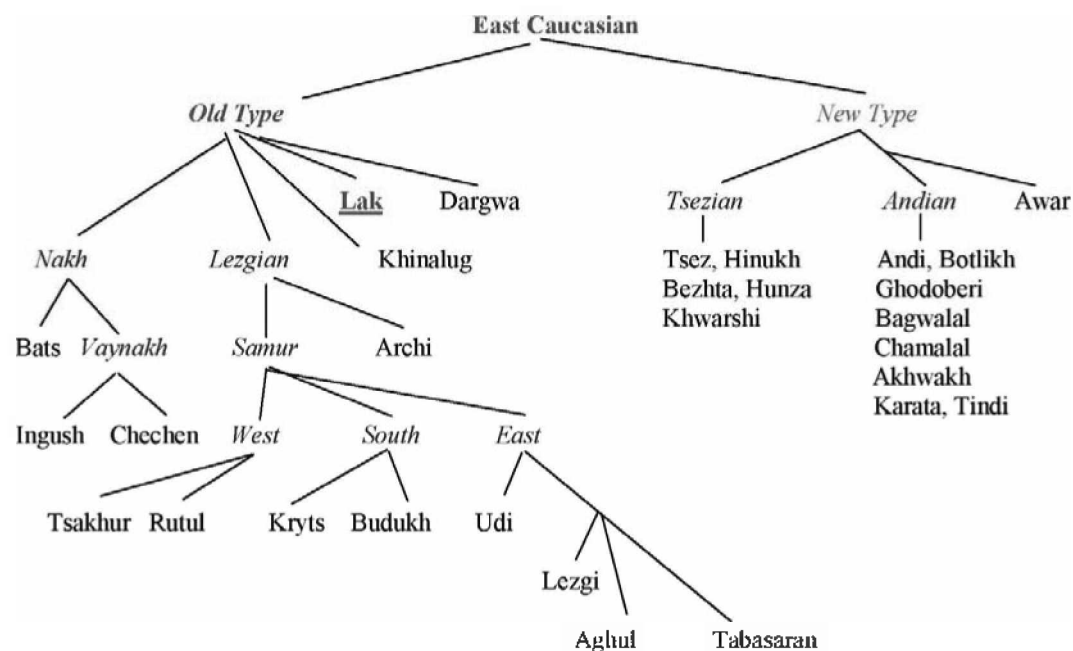
Кайтак	5
Кубачи	88
Лак	156545

Однако, Следует Отметить Что В Этой Таблице Указана Численность Населения Находящихся В России. Например,

1. Состав Кавказской Языковой Группы

Начнем С Кавказской Языковой Группы Которая Используется В Дагестане (Северо-Восточная Группа Кавказских Языков)

Аварский, Андийский, Дидо, Лакский, Даргинский И Лезгинские Языки Относящиеся К Вайнакской Группе, Известны Изобилием Согласных Букв. Язык На Котором Говорят Чеченцы Проживающие В Дагестане, По Моему Относится К Северо-Кавказской Языковой Группе Ингушетии. Например На Аварском Языке 42 Согласных И Только 6 Гласных Букв.

Источник: Wolfgang Schulze, "The Lak Language – Лакку Маз", <http://Www.Lrz-Muenchen.De/~Wschulze/Lak.Htm>, 2007.

А. Подгруппа Аварский-Анди-Дидо:

Составляют Самую Крупную Группу Дагестана. Нижняя Группа Языков Авар-Анди-Дидо Располагаются На Самом Высоком Регионе, Составляют Диалектику Следующих Языков: Аквах, Анди, Авар, Багулал, Безхта, Ботлих, Гамалал, Дидо, Годобери, Хинукх, Хунзих, Карата, Кхварши И Тинди⁴. В Настоящее Время Эти Языки Существуют Только В Дагестане, В. В Дагестане Эта Группа Языков Составляет %29.4 Процентов. В 1920 Году Был Принят Латинский Алфавит, А В 1938 Году Перешли На Кириллицу. В Центре Западного И Юго-Западной Части Дагестана До Сих Говорят На Этих Языках И По Данным Переписи Населения 556000 Т. В Дагестане, 44,000 (1989) Находятся В Азербайджане. 814.473 (2002). В Настоящее Время В России И Азербайджане Численность Аварцев Составляет Свыше Около 1мл. Человек.

В Северных Районах Азербайджана Тоже Употребляют Аварский Язык. По Меньшей Мере В Северной Часте В Период Газавата И Во Времена Советской Власти Аварский Язык Имел 14 Диалектов. А В Южной Часте Региона Лезгинский Язык Оказал Большое Воздействие На Другие Языки.

Являющаяся Самой Многочисленной Группой Дагестана, Аварский Язык Делится На Три Группы; 1- Авар;, 2- Анди, 3- Дидо(Тез).

Самую Многочисленную Из Этих Групп Составляют Аварцы. Они Расположены От Северной Часте Реки Сулак До Района Закаталы. Андийцы Между Собой Делятся На Следующие Подгруппы: Ботлих, Годобери, Каратин, Гадвалал, Чамалал, Тинди И Ачвачиш. А Группу Дидо Составляют Хинук, Чваршин И Капучины.

Диалектиками Аварского Языка Являются: Салатав, Хунзах (Хунзах, Северные Аварцы), Келеб, Бацадин, Унтин, Схуладин, Кахиб, Хид, Андала-Гхдатл, Карах(Карах), Батлук, Анджух (Антсукх), Закаталы(Чар). Однако Хунзахский Язык (Болматс) 300 Лет Был Общим Языком Военных.

Во Внутренних Районах Дагестана, Как Язык Который Имеет 13 Диалектов Был Принят Аварский Язык. Для Людей Проживающих В Аварском Регионе, Сегодня Аварский "Волматс". Имеет Большое Значение Для Определения Этнической Группы, А Также Приобрел Писменную Форму⁵. На Аварском Имеются Подгруппы Которые Меняются Больше В Произношении Чем В Акценте. Мы Будем Рассматривать Их Каждый По Отдельности:

1). **Аквах:** (Название Данное Ими Самими = Асвадо) Проживают В Аквакской Области Шамильского Района. Расположены В Восьми Селах И Говорят На Своем Родном Языке. По Переписям 1990 Года Численность Населения Составляла 3.500 Человек, А По Данным Переписи 2002 Года Составляет 6.376 Человек.

2). **Анди:** (Название Данное Ими Самими = Киванна) Расположены В 9 Аулах Северо-Вотлихском Района В Местностях Анди(На Андийском Киани) И Гагатли, Говорят На Своем Родном Языке. Акценты: Мунин, Риквани, Кванхидатл, Гагатл И Зило. Численность Примерно Составляет 20.000 Человек. По Переписям 2002 Года Составляет 21.808 Человек.

3). **Ботлих** (Буйхалжи): Расположены В Ботлихской Области В Двух Аулах Ботлих И Миарсо, Говорят На Своем Родном Языке. Акцент Ботлихский И Зибиркалинский. 1990 Году Насчитывалось 5000 Т. Человек, А По Данным 2002 Года Записано Мсего 16 Человек.

4). **Багулал;** Расположены В Области Багулал (Багвал) Цумадин В Районе Аквах И Говорят На Своем Родном Языке. По Данным 1990 Года Насчитывалось 2.000, А По Данным 2002 Зарегистрировано Всего 40 Человек.

5). **Безхта** (Язык Безхта=Капуша): Расположены В Трех Селах Центром Которых Является Безхта. Говорят На Своем Родном Языке. По Переписям 1990 Года Составляют 5000 Т. Человек, А 2002 Года 6.198. Акцент: Безхта, Тлядал, Кхошаркхотин.

6). **Гхамалал:** Проживают На Северо-Цумадинском Районе, Говорят На Своем Родном Языке. Акцент: Гадйри (Гахитл-Кванхи), Гаквари (Агвали-Рихаганик-Цумада-Урух), Гигатл. В 1990 Году Насчитывалось 5.000, А 2002 Зарегистрировано Всего 12 Человек.

7). **Дидо** (Теунтал, Тез): Проживают Цунтинском Районе, Говорят На Своем Родном Языке. По Переписям 1990- 8.000, 2002- 15.256 Человек.

8). **Годобери:** Проживают В Южно-Западной Часте Ботлихского Региона В Селах, Центром Которых Является Годобери, Говорят На Своем Родном Языке. В 1996 Году Насчитывалось 3.000, А 2002 Зарегистрировано Всего 39 Человек.

9). **Хинук:** Группа Из 150 Человек, Проживают В Селе Кхенок Цунтинского Района. Говорят На Своем Родном Языке. В 1990 Году Насчитывалось 300, А 2002 Зарегистрировано 531 Человек.

10). **Хунзиб:** Проживают В Северо-Восточной Часте Безхтинского Района В Селе Районом Которого Является Гунзиб, Говорят На Своем Родном Языке. В 1995 Году Насчитывалось 2.000, А 2002 Зарегистрировано 998 Человек.

К). Карата: (Название Данное Ими Самими =Кхкхириди) Проживают В Районах Аквах И Западной Части Хунзах В 10 Селениях Центром Которых Является Карата. Говорят На Своем Родном Языке. По Данным Переписи 2002 Года Составляют 6052 Человек.

Л). Кхвархи : (Название Данное Ими Самими =Агилько И Хуани) Проживают В Цумадинском Районе В Селе Центром Которого Является Кхвархи, Говорят На Своем Родном Языке. В 1990 Году Насчитывалось 500, А 2002 Зарегистрировано 128 Человек. Акцент: Кхвархи, Инхоквари.

Л). Тинди: Проживают В Цумадинском Районе В 5 Селях, Центром Которых Является Тинди, Говорят На Своем Родном Языке. В Переписи 2002 Года Зарегистрировано 44 Человек.

Все Перечисленные Языки Являются Диалектами Аварского Языка. В Соотношении Друг С Другом В Начале Концепций Некоторых Языков Кажется Слишком Большими Одним Из Которых Являются Цифры. Приводя Несколько Примеров Мы Попытаемся Выяснить Взаимосвязь Между Этими Языками. Более Подробное Сравнение Будет Рассмотрено В Следующей Статье.

Данная Выше Таблица Дает Представление Только О Сходстве Между Языками. При Выявлении Точности Этих Цифр Этой Таблицы Будет Достаточно Чтобы Определить Взаимосвязь Между Этими Языками. Этот Кросс-Языковой Метод Мы Постараемся Сделать И Для Других Дагестанских Языков.

Б). Подгруппа Даргва-Лак:

Эта Подгруппа Является Писменным Языком Среднего Сегмента Дагестана. Даргинский Язык Если Даже На Лакском Считается Однородным, Имеет Несколько Отдельных Диалектов. Например, Как Кубачинский. Лакско-Даргинская Подгруппа Состоит Из Лакско-Даргинских Языков Которые Употребляются В Горных Районах. Эти Два Языка Имеют Между Собой Родственные Отношения.

Даргинцы: (Имя Данное Им=Даргала) Или Даргва. Даргинцы Вторая По Численности Большая Этно-Лингвистическая Группа В Дагестане. Проживают В Районах Акушинский, Дахадаевский И Кайтакский. Распространены Также В Местностях В Северо-Западной Части Каспийского Моря. С Северной Стороны Граничат С Кумыками, На Западе С Аварами, С Юга Гази Кумыки И Южнее Их С Кайтаками. Язык На Котором Они Говорят Более Близок К Лакскому И Чуть К Лезгинскому. Подразделяются На Следующие Подгруппы: Акуша, Суткур, Сырнал, Уркарах, Хоракан, Каутак (Хайдак) И Кубачи. В 1993 Году Насчитывалось 365.000 Человек. А По Данным Переписи 2002 Года Даргинцы -510156. Кайтакты-5 И Кубачинцы Составляют 88г. Человек.

Лакцы: (Кацхумыки) Расположены В Центре Дагестана. Лакцы В Своем Лакском И Кулинском Регионах. На Востоке Граничат С Даргинами, С Запада И Севера С Аварцами. Славятся Рукоделием И Ювелирными Изделиями. Проживают В Местностях Акуша, Сорадин, Курах, Рутул, Дахадаевский И Городах Махачкала, Буйнакс, Хасавюрт И Каспийск. В 1989 Году 112.100 Человек, А По Данным Переписи 2002 Года Составляют 156.545 Человек.

Д). Лезгинская Подгруппа

Место Расположения Южный Дагестан. Содержит Диалекты Агульского, Арчинского, Лезгинского, Рутульского, Табасаранского И Цахурского Языков. Эта Группа Составляет 21,5 % Дагестана.

Лезгины: Четвертая По Величине Этно-Лингвистическая Группа Дагестан. На Севере И Северо- Западе Граничат С Даргинцами, Лакцами, А С Юга С Азербайджанцами И Татами. Соседничество С Азербайджанцами Воздействовало Широкому Распространению Среди Лезгинов Азербайджанского Языка.

Подразделяются На Следующие Подгруппы: Табасаранцы, Рутулцы, Агульцы, Будукцы, Дцехы, Цахуры, Удийцы И Кхиалуйцы. По Данным Переписи 1989 Года Составляли 257.000 Человек В Дагестане И 171.400 Человек В Азербайджане (1996) И В России 411.535 (2002) Человек. Последние Данные Проживающих В Азербайджане Неизвестны. По Переписи 2009 Года Численность Лезгинов В Азербайджане И В России Составляет Около 700 Т.

Табасаран: Употребляется В 120 Местностях, Табасаранском, Хивском Районах И В Районных Центрах Хучни И Хив. В 1932 Году Был Принят Латинский Алфавит, А 1938 Году

Перешли На Кириллицу. В 1932 Году Их Численность Составляла 95.000 Человек. А По Переписи Табасаранского Района 2002 Года Составляет 131.785 Т. Человек.

Агул: Проживают В Агульском Районе В 19 Селах И Говорят На Агульском Языке. Имеет Несколько Акцентов. В 1989 Году Их Число Составляло 17.373. По Переписи Агульского Района 2002 Года Составляет 28.297 Человек.

Цахур: (Название Данное Им Лигиби). Этот Язык Употребляют В 12 Селах Рутульского Района И В Северной Части Азербайджана. Численность Их В 1989 Году Составляла В Дагестане 7.000, В Азербайджане 13.000, А По Переписи Цахурского Района 2002 Года Их Число Составляло 10366 Человек.

Рутул (Название Данное Им Микхаа): Употребляется В 20 Селах Рутульского Района. Имеют Несколько Акцентов. В 1993 Году Их Число Составляло 20.000. По Переписи 2002 Их Число Составляет 29.929 Человек.

Арчи=Аршитиб. Употребляется В 8 Селах. Относится К Лезгинской Языковой Группе. Очень Хорошо Владеют Аварским Языком И Пользуются Аварской Писменностью. В 2002 Году Их Число Составляло 1.000 По Переписи 2002 Их Число Составляет 89 Т. Человек.

Вместе С Указанными Свыше Языками В Азербайджане Существует Два Этно-Лингвистических Групп В Состав Которых Входят Кхиналуг, Будукх, Курутс И Уди Которые Относятся К Подгруппе Лезгинских Языков. Напрмер В России По Переписи 2002 Года Проживают 3.721 Удинцев.

Причины Использования Нами Вместо Слова Языка, Слова Диалектика С Точки Зрения Лингвистики Мы Разесним В Следующем Выпуске.

2. ТУРЕЦКАЯ ГРУППА ЯЗЫКОВ

На Севере Кавказа Ногайский И Прибрежной Полосе Кумыкский Языки Относятся К Турецким Языкам Кыпчакской Группе. В Южной Части Дагестана На Дербентском Диалекте Употребляется Турецкий Язык Огузской Группы Имеющий Функции Кыпчакского Языка И Известный В Турции Как Терекемейская Диалектика.

На Этом Диалекте В Турции Говорят В Следующих Селах: Ватыкесир, Маняс И Чамлы.

Расположенный На Юге Дагестана Огузская Группа Языков Продолжают Свое Развитие На Азербайджанском Языке.

Кумыкский: По Численности Третья Языковая Группа Дагестана И Имеет Различные Акценты^{vi}. По Некоторым Предположениям Имеют Отношения С Хазарами, Кымаками И Карачай-Балкарами. Махачкала, Каспийск, Каякент, Хасавюрт, Ваваюрт, Буйнакск И Избервбаш Тоже Относятся К Местам Проживания Кумыков. Кумыкско-Турецкий Язык Делится На Три Диалекта: 1-Буйнакский, 2-Хасавюртовский, 3- Кайтакский. Составляют Важную Часть Дагестанской Культуры Вместе С Другими Народностями.

По Переписи 2002 Их Число Составляло 422409т. Человек. В Настоящее Время В России Проживает Примерно Пол Миллиона Кумыков И Составляют Одну Из Самых Важных Груп Дагестана.

Ногайцы: Проживают В Ногайских Степях. В Настоящее Время Ногайцы Проживают И За Пределами Дагестана В Ставропольском И Краснодарском Краях. Они. Как И Казаки И Каракалпаки Употребляют В Речи Кыпчакско-Турецкий Язык^{vii}. Значительная Часть Была Утрачена Во Время Миграций^{viii}. Не Очень Отличаются От Других Племен Дагестана. По Данным Переписи 2002 Года В Настоящее Время В России Число Ногайцев Составляет 90.666 Человек. В Окрестностях Кумыкского Региона Обычно Говорят На Кумыкском Языке.

Терекеме И Азербайджанцы: Эти Две Группы Невозможно Разделить По Лингвистике. Состоящие Шинтов И Сунитов Эти Две Группы Говорят На Одном И Том Же Языке. Суниты Относятся К Мазхабу Шафи. Только В Терекемейской Речи Некоторые Слова Имеют Большое Сходство С Кыпчакским Языком. Азербайджанцы, Совместно С Терекеме По Переписи 2002 Года Составляли 621840 Человек. В Это Число Входят И Азербайджанцы Проживающие В Азербайджане. В Настоящее Время Терекемейцы Проживают В Следующих Селениях Дагестана: Берикей, Великент, Джемикент, Падар, Мамедкала, Деличобан, Салик, Карадаглы, Татляр И Удутерекеме^{ix}.

малые языки словами. Тем не менее, растущее влияние России в Дагестане, по сравнению с другими странами велик.

Из Иранских групп, между Татским и Осетинским на севере языке существует %0 взаимного понимания. А Татский язык продолжает процесс растворения в Азербайджанском и Терекеминском языке.

gUNION

¹ Andrew Dalby, Dictionary of Languages -The Definitive Reference to more than 400 Languages-, London 2006, s.59.

² Атаеву Борису МАХАЧЕВИЧУ, “Языкам закон не писан...”, Республика, 20 (169), 19 Апреля 2008, http://respublic.net/one_stat.php?stat_id=455&vip_id=221.

³ Demoscope Weekly. Электронная версия бюллетеня Население и общество Институт демографии Государственного университета - Высшей школы экономики, http://demoscope.ru/weekly/ssp/rus_nac_02.php, №371-372, 30 марта - 12 апреля 2009.

⁴ Dalby, age., s.110.

⁵ “Preservation of Linguistic Diversity: Russian Experience”, Commission of the Russian Federation for UNESCO, Russian Committee of the UNESCO Information for All Program Interregional Library Cooperation Centre, , Moscow 2008, , s.38.

⁶ Osman UYANIK, “Kumuk Ağızlarında Uzun Kelimeler Ve Ana Türkçedeki Bazı Uzun Ünlülerin Kumuk Ağızlarında Farklı Ünlüye Geçışı”, Selçuk Üniversitesi, Türkîyat Dergisi, s.11; Ufuk TAVKUL, “Kumuk Türkleri -Tarihleri, Sosyal Yapıları ve Dilleri Üzerine Bir İnceleme-”, Kırım Dergisi, 13 (50), 2005, ss.29-39

⁷ Ufuk TAVKUL, “Kafkasya’daki Nogay Tatarlarının Etno-Politik Durumları Üzerine Sosyolojik Bir Analiz”, Kırım Dergisi, 11 (41-44), 2003, 38-46.

⁸ Bedri Habiçoğlu, Kafkasya’dan Anadolu’ya Göçler, Nart Yayıncılık, İstanbul 1993.

⁹ Terekemeler Hakkında bkz. Gülreyhan NOVRUZOVA, Dağıstan-Derbent Bölgesi Terekeme Türklerinin Dini Hayatı, Erciyes Üniversitesi SBE., Yüksek Lisans Tezi, 2005.

¹⁰ Rasim Musabeyov, “Azerbaycan’daki Etnik Azınlıklar”, Avrasya Dosyası, 1 Mart 2001, s.17.

AZERBAIJAN HUKUKUNDA MİRAS HAKKININ KORUNMA USULLERİ

Miras hakkı mahiyeti bakımından malvarlığı haklarından biridir. Bu sebeple miras hakkı diğer malvarlığı hakları gibi iki şekilde korunur: Bunlardan birincisi; miras hakkını mahkeme yoluyla koruma, diğeri ise mahkeme dışı yolla korumadır. Makalemizde Azerbaycan hukukunda miras hakkının kaydedilen yollarla korunması incelenmiştir.

1. Miras Hakkının Mahkeme Dışı Yolla Korunması

Adından da belli olduğu gibi, bu yolla miras hakkını korumak isteyen mirasçı, mahkemeye başvurmak zorunda değildir. Örneğin; terekeye ait olan değerli bir eşyayı, yasal olmayan yollarla edinen bir kimse, saklanmak için yurtdışına kaçmak istemektedir. Bu gibi hallerde; mirasçı, mahkemeye başvurmadan terekeye ait eşyayı zorla geriye alabilir. Zira maddi hukuk buna cevaz vermektedir ve mirasçının bu hareketi, "kendi hakkını korumak için kuvvet kullanma (kendine yardım)"¹ kavramı kapsamına girmektedir.

"Kendi hakkını korumak için kuvvet kullanma" hakkının mahkeme dışı koruma yolu olduğu açıktır. AMM. m.565'e esasen miras hakkı ihlal edilen mirasçı, "kendi hakkını korumak için kuvvet kullanma" imkanından yararlanabilir. Kendi hakkını korumak için, kuvvet kullanan mirasçının icra ettiği hareket, yasal şartlara uymadığında hukuka aykırı addolunur. Buradaki esas şart ise, "devlet organlarının yardımı zamanında yetişmediğinde ve acil müdahale temin edilmeden hakkın kullanılmasının mümkün olmayacağı veya daha da zor olacağının anlaşılmasıdır"².

"Kendi hakkını korumak için kuvvet kullanmadan" başka mirasçı hakkının, mahkeme dışı korunmasının diğer çeşitlerinden, yani "meşru müdafaadan" ve "ıztırrar hali" imkanından teorik olarak faydalanabilir. Fakat bu imkanlar, mahiyeti bakımından Miras Hukuku için uygun değildirler. Bu sebeple uygulamada bahsedilen iki imkandan da mirasçının faydalanamadığı görülmektedir.

2. Miras Hakkının Mahkeme Yoluyla Korunması

2.1. Miras Hakkının Mahkeme Yoluyla Korunmasının Esasları
Mirasçı, miras hakkının korunmasını esasen devlet kurum-

larının aracılığıyla yerine getirmektedir. Zira bu gibi hallerde mirasçının faydalandığı birinci yol, mahkeme korumasıdır. Azerbaycan hukukunda medeni hakların mahkeme yoluyla korunması bakımından temel prensip, Azerbaycan Mülki Mecellesinin (bundan sonra "AMM" olarak adlandırılacak) 6. maddesinde düzenlenmiştir. Zira AMM. m. 6.1.9'a göre, "medeni hukuk mevzuatının temel prensiplerinden biri de medeni hakların mahkeme aracılığıyla korunmasıdır". Mahkeme ihlal olunmuş hakları, yasal usullerle korur ve hukuka aykırılığın giderilmesi hakkında karar verir. Kanun koyucunun verdiği bu teminat, miras hukukunda geçerlidir. Zira terekeyle ilgili olarak, husule gelen tüm ihtilaflar mahkeme aracılığıyla çözümlenmektedir. Başka bir ifade ile miras hakkının ihlali halinde koruma mahkeme aracılığıyla temin edilmektedir. Bu sebeple Azerbaycan hukukunda "miras hakkının korunması" ile "miras hakkının müdafaasının" farklı kavramlar olduğu benimsenmektedir. Zira Azerbaycan hukukunda "miras hakkının müdafaası" kavramıyla, miras hakkının Kanun Koyucu tarafından genel olarak düzenlenmesi, amaçlandığı³ halde, "miras hakkının korunması" ile de ihlal edilen hakkın mahkeme aracılığıyla korunması, amaçlanmaktadır. Ayrıca kaydetmek gerekir ki, miras hakkının mahkeme aracılığıyla korunması, mirasçının korunmayı talep etme hakkıyla, yani dava hakkıyla bağlantılıdır. Şöyle ki: Kanun koyucu mirasçıya mahkemeye başvurmak ve mahkeme korunmasından faydalanma, hakkını vermiştir. Zira Azerbaycan Anayasası m. 60.1'e göre, herkesin haklarının mahkeme tarafından korunmasını, devlet teminat verir. Ayrıca Azerbaycan Medeni Usul Mecellesinin (bundan sonra "AMUM" olarak adlandırılacak) 4.1-ci maddesi "şahıslar kanunla düzenlenen hak ve özgürlüklerini, hem de menfaatlerini korumak ve temin etmek için kanuni usulle mahkeme korumasından faydalanabilir"- hükmüyle, sübjektif miras hakkı ihlal edilen kimse- nin dava açma hakkı olduğunu belirtmiştir.

2.2. Mirasçının Mahkeme

Korunmasından Faydalanması

Azerbaycan hukukunda mirasçı iki halde mahkeme korumasından faydalanabilir, yani mahkemede dava açabilir:

Bunlardan birincisi; mirasçının sübjektif miras hakkının tespiti (tanınmaması ve ya inkar edilmesi durumunda) halinde gerçekleşir. Örneğin; terekeye dahil eşya ile ilgili olarak mirasçı ile diğer bir kimse arasında eşyanın kime ait olduğuna ilişkin ihtilaf husule geldiğinde veya tereke üzerindeki miras payının belirlenmesine ilişkin ihtilaf husule geldiğinde, mirasçının sübjektif miras hakkının tespiti (tanınması) gerekir. Mirasçının mahkeme korumasından faydalanabildiği bir diğer hal ise; sübjektif miras hakkının ihlali halinde gerçekleşir. Zira sübjektif miras hakkının ihlali halinde onun korunması, yani mahkemede davanın açılması bir ihtiyaçtır. Çünkü sübjektif miras hakkının ihlali halinde bu hakkın korunmasını mahkeme re'sen, yani dava açılmadan yerine getiremez. Kaydedilenlere esasen denilebilir ki; Azerbaycan hukukunda miras hakkının korunmasıyla, "miras hakkının mahkeme aracılığıyla tespiti (tanınması)" veya "miras hakkının ihlalinin giderilmesi" amaçlanmaktadır⁴. Ayrıca her iki halde de dava konusu, sübjektif miras hakkı olduğu açıktır. Örneğin; kanuni mirasçılar veya lehine vasiyetname bulunan mirasçılar arasında ihtilaf husule geldiğinde veya evlat edinen kimse mirasçı olarak kabul edilmediğinde miras hakkının tespiti için dava açılmaktadır.

Yukarıda kaydedilen genel bilgilere ek olarak Azerbaycan hukukunda, mahkemelerin hangi türde miras davalarına bakabileceğinin tespitinin de faydalı olduğu kanısındayız. Belirtmek gerekir ki: Azerbaycan hukukunda mahkemelerin hangi türde miras davalarına bakabileceği Azerbaycan Miras Hukuku Mevzuatı (10 bölümden oluşan AMM'sinin 10. bölümü miras hukukunu düzenlemektedir)⁵ ve Azerbaycan Medeni Usul Mecellesi ile düzenlenmiştir⁶. Bu mevzuat dikkate alınarak denilebilir ki: Azerbaycan hukukunda mahkemeler aşağıdaki özel miras davalarına bakabilirler:

1. Liyakatsiz mirasçının mirastan mahrum edilmesi davası (AMM. m. 1137);
2. Murise, sağlığında bakmakla yükümlü bulunan kimsenin yükümlülüğünü kati şekilde yerine getirmemesi sebebiyle, onun kanuni mirasçılıktan mahrum edilme davası AMM. m. 1138);
3. Liyakatsiz mirasçının mirastan mahrum edilmesi halinin tespiti davası (AMM. m. 1139);
4. Murisin, mahkeme aracılığıyla vefat ettiğinin tespiti davası (AMM. m. 1145);
5. Eşin kanuni miras hakkından mahrum edilmesi davası (AMM. m. 1164);
6. Vasiyetnamenin iptali davası (AMM. m. 1225/z);
7. Vasiyetnameyi icra edenin azledilmesi davası (AMM. m. 1241);
8. Terekenin kabul edilme süresinin uzatılması davası (AMM. m. 1248);
9. Ehliyetsiz veya kısıtlı mirasçının mirası ret etme davası (AMM. m. 1275);
10. Mirasçıların akrabalık ilişkilerinin tespiti davası (AMPM. m. 307.2);

2.3. Miras Davalarında Yargılama Usulleri

Azerbaycan hukukunda mirasçı, sübjektif miras hakkının korunması için mahkemeye başvurduktaki, mahkeme bu davayı "basit yargılama usulü (iddia icraatı usulü)" veya şartları mevcutsa "çekişmesiz yargılama usulüyle (özel icraat usulüyle)" yargılayabilir. Hem "basit yargılama usulü (iddia icraatı usulü)", hem de "çekişmesiz yargılama usulü (özel icraat usulü)" AMUM'nin düzenlediği hükümlere tabidir⁷. Lakin miras hukuku ilişkilerinin mahiyeti bakımından nevi şahsına münhasır (sui genere) nitelikte olduğu da unutulmamalıdır. Bu sebeple miras davalarının mahkemede yargılanması kendine has kuralları da ortaya çıkarmaktadır.

2.3. Miras Davalarında Yargılama Usulleri

Azerbaycan Hukukunda, miras davaları esasen "basit yargılama usulüyle" yargılanmaktadır. Zira mahkemenin "basit yargılama usulüyle" mirasla ilgili iki çeşit davaya bakabileceğini AMUM öngörmektedir. Bunlardan biri "miras hakkına ilişkin dava (miras davası)", diğeri ise "miras ile bağlı olan davadır".

Burada hemen belirtmek gerekir ki, "miras davasının", başka bir ifadeyle "miras davası dilekçesinin" iki tarafı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi maddi hukuk tarafı olduğu halde, diğeri usul hukuku tarafıdır. Yani dava dilekçesiyle davacı, maddi hukuk açısından miras hakkının ihlalinin giderilmesinin, usul hukuku açısından ise, ihlal edilen miras hakkının korunmasını, mahkemeden istemektedir⁸. Bu durum diğeri özel hukuk davalarında da görülmektedir⁹⁻¹⁰. Bu sebeple; hem miras davası, hem diğeri davalar tanımlanırken onun hem maddi hukuk tarafı, hem de usul hukuku tarafı dikkate alınmalıdır. Fakat doktrinde verilen tanımlarda esasen davanın her iki tarafının dikkate alınmadığı görülmektedir. Başka bir ifadeyle, doktrinde davanın tanımı yapılırken esasen onun maddi hukuk tarafı dikkate alınmaktadır¹¹⁻¹². Örneğin; Allahverdiyev¹³ genel olarak davanın tanımını verirken onun hem maddi hukuk, hem de usul hukuku tarafını dikkate almış, fakat aynı hassasiyeti miras davasının tanımını verirken sergilememiştir ve sadece davanın maddi hukuk tarafını dikkate almıştır. Solamtova, miras davasını tanımlarken hem onun maddi hukuk tarafını, hem de usul hukuku tarafını dikkate almıştır. Bu sebeple kaydedilen tanımın daha isabetli bir tanım olduğunu düşünmekteyiz¹⁴.

Diğeri taraftan, miras davasının usul hukuku tarafını, dikkate alarak yukarıda yapılan tasnife yine ulaşabiliriz. Yani miras davasını, miras hakkının tespitine (tanımaya) ilişkin dava ve miras hakkına yönelik ihlalin giderilmesi (eda) davası, şeklinde ayırabiliriz. Miras hakkının tespitine ilişkin dava, ihtilafli sübjektif miras hakkının tespitine ilişkindir. Bu türden olan davada, sübjektif miras hakkının ihlali söz konusu değildir. Zira miras hakkının tespitine ilişkin davada; davacı, mahkemeden bu hakkın mevcut olup olmadığının tespitini talep etmektedir. Örneğin; murisin, birinci sırada (zümrede) mirasçıları

mevcut olmadığı için terekenin onun ikinci sıradaki (zümrdeki) mirasçıları (kardeşleri) arasında taksim edilmekte olduğunu ve murisin üvey kardeşinin (baba bir, anne farklı) bu taksimata davet edilmediği hallerde, üvey kardeş miras hakkının tespitini mahkemeden dava açarak isteyebilir.

Eda mahiyetli miras davasında sübjektif miras hakkının korunması ve bu hakka yönelik ihlalin giderilmesi talep edilmektedir. Miras hakkının tespiti davasından farklı olarak bu gibi davaların açılması, sübjektif miras hakkının ihlaline bağlıdır. Bu sebeple davacı, mahkemeden sübjektif miras hakkının korunması ve bu hakka yönelik ihlalin giderilmesini istemektedir. Davacının talebine istinaden, mahkeme davalının üzerine bazı hareketleri yapmak veya yapmaktan kaçınmak yükümlülüğünü yüklemektedir. Bahsedilen mahkeme kararının talebi yerine getirilmediğinde, davacı cebri icra imkanlarından faydalanabilir. Örneğin; mirasçılardan biri tereke-den kendi payından daha fazla bir pay almışsa, davacı mahkemeye başvurarak bu fazla payın iade olunması hakkında karar verilmesini isteyebilir.

Belirtmek gerekir ki; hem miras hakkının tespitine ilişkin davayı, hem de miras hakkına yönelik ihlalin giderilmesi davasını, dava hakkına malik mirasçı açabilir. Yukarıda da değinildiği gibi her hangi bir hakkın korunması için mahkemeye başvuru hakkı, hakkı ve ya menfaati ihlal edilen kimsenin en temel hakkıdır (AMPm m. 4.1). Mirasçı, mahkemeye miras hakkına ilişkin dava dilekçesiyle başvurduğunda, medeni usul hükümleri çerçevesinde yargılanacağı, miras davası başlar. Bu davanın birkaç aşamadan oluştuğu Azerbaycan hukukunda kabul edilmektedir. Bunlar; miras davasına başlama aşaması; davanın mahiyeti bakımından yargılanması için hazırlanması aşaması; davanın mahiyeti bakımından yargılanması aşaması; kararın kabulü aşamasıdır.

Miras davasına başlama aşaması, yargılamanın birinci aşamasıdır. Zira miras davası ilgili kimselerin dava dilekçesiyle başlamaktadır. Azerbaycan hukukunda, ilgili kimseler kanuni mirasçılar; vasiyetname esasında mirasçı olan kimseler; mahfuz hisse sahibi mirasçılar; kendini mirasçı olarak varsayan kimse; devletin mali organları; murisin alacaklıları; miras hakkında ihtilafın halinde ilgili bulunan diğer kimseler olabilir. Dava dilekçesinin şekli şartlarını ise AMUM'nin 149. maddesi düzenlemektedir. Burada tabii ki, miras hakkının korunması için kanunun düzenlediği dava şartlarının mevcut olması gerekir. Zira mahkeme, bu şartların mevcut olması halinde, dava dilekçesine ilişkin işlem yapmaktadır (AMUM. m. 153). Bu şartlardan bazıları şunlardır: 1) İhtilaf mahkemede yargılanabilir nitelikte olmalıdır; 2) Aynı taraflar arasında konusu ve esasları aynı olan bir davanın daha önce derdest olmaması gerekir; 3) Aynı taraflar arasında konusu ve esasları aynı olan, bir başka davada mahkemenin kesinleşmiş kararı olmaması gerekir. Dava şartları mevcut olduğunda mahkeme davanın yargılanmasına başlanması için ara karar verir.

Bununla miras davasının yargılanmasına başlanır.

Miras davasının mahiyeti bakımından yargılanmaya hazırlanması ise; yargılama sürecinin ikinci aşamasıdır. Şöyle ki; mahkeme miras hakkına ilişkin davanın yargılanmasına başlanması hakkında ara karar verirken, ayrıca dava dosyasının mahiyeti bakımından yargılanması için hazırlık işlemlerinin yapılması hakkında da ara karar verir ve bu aşamada hakim çekişme ilkesine bağlı kalmak kaydıyla bir takım kanuni işlemler yapar. Bu gibi işlemlerin hangiler olduğunu AMUM'nin 14. faslı, 165-171. maddeleri düzenlemektedir.

Yargılama sürecinin üçüncü aşaması ise; miras davasının mahiyeti bakımından yargılanması aşamasıdır. Bu aşamayı AMUM'nin 15. faslı düzenlemektedir. Miras davasının mahiyeti bakımından yargılanması aşamasında hakim, dava dosyasında bulunan delilleri, davayla ilgili bulunan fiili vakaları inceler, dava taraflarının hak ve yükümlülüklerini tespit eder ve davayı mahiyeti bakımından halleder. Mahkeme miras davasını mahiyeti bakımından yargıarken AMUM'nin hükümlerine istinat etmesi gerekir. Fakat unutmamak gerekir ki; miras davasının kendine özgü kuralları da mevcuttur. Bu kurallar Miras Hukukuna ilişkin maddi normlardan ileri gelmektedir.

Miras davasının yargılanması, mahkemenin nihai kararı ile sona ermektedir. Azerbaycan hukukunda, miras davasını mahiyeti bakımından halleden mahkeme kararı, kati-name (qetname) diye adlandırılmaktadır.

"Miras davası" gibi, "mirasla bağlı dava" da basit yargılama usulüyle yargılanabilir. Burada tabii ki, "miras davası" ile "mirasla bağlı dava" arasındaki farkın tespiti de önemlidir. Belirtmek gerekir ki, "miras hakkına ilişkin dava" miras hakkının tespiti veya korunmasıyla ilgili olduğu halde, "mirasla bağlı dava" ise, tamamen miras hakkıyla ilgili değildir. Zira bu nevi davalar miras hukuku ilişkileriyle bağlantılı bulunan davalardır. Şöyle ki, "mirasla bağlı dava" Miras hukuku ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Fakat bu davanın mirasçılar arasındaki karşılıklı ilişkiyle direkt bağlantısı mevcut değildir. Örneğin; muris sağlığında başka bir kimseye karşı, haksız fiil ika ederek onu zarara uğratmıştır. Bu gibi hallerde zarara uğrayan kimsenin mirasçılara karşı açtığı dava "mirasla bağlı dava" addolunur. Anlaşıldığı gibi, "mirasla bağlı dava" medeni hukukun farklı alanlarını birleştirmektedir. Zira bu davalar, mirasla bağlı durumdadır. Fakat bu durum "mirasla bağlı davanın" ayrı dava nevi gibi kabulüne cevaz veremez. Bu sebeple "mirasla bağlı dava" Miras Hukuku ilişkilerinden ileri gelen ve bu ilişkilerle bağlantılı bulunan, farklı medeni hukuk ilişkilerini de kapsamak için kullanılan nispi bir kavramdır.

2.3.2. Çekişmesiz Yargılama Usulü (Özel İcraat Usulü)

Azerbaycan Hukukunda, çekişmesiz yargılama usulüyle yargılanılacak davaların hangiler olduğunu AMUM'nin 2. bölümünün 3. altbölümünde 305-356. maddeleri arasında

düzenlenmiştir. Başka bir ifade ile, AMUM bazı davaların özel usul kuralları ile yargılanacağını öngörmektedir¹⁶. Bu sebeple kaydedilen yargılama usulü "özel icraat usulü adıyla (çekişmesiz yargılama usulü)" adlandırılmaktadır. Kaydetmek gerekir ki, miras hukuku ilişkilerinden ileri gelen davalar, esasen "basit yargılama usulü" ile yargılandığı halde, şartlarının mevcut olması halinde bu davalar, "çekişmesiz yargılama usulüyle" de yargılanabilir. Zira bazı durumlarda, mirasçının sübjektif miras hakkı ihlal edilmediği halde, onunun kullanılması mümkün olmaz veya kullanılmasında belirsizlik oluşmaktadır. Bu gibi hallerde mirasçı miras hakkından faydalanmak için "hukuki olgunun" tespitini arzulamaktadır. Örneğin; bir kimsenin beş yılı aşkın bir süre kayıp olması halinde, onun vefat ettiğinin tespiti (AMPm m. 41.1, 1145) miras hukuku bakımından önemlidir. Zira murisin vefatıyla, miras hukuku ilişkileri doğmaktadır. Ayrıca unutmamak gerekir ki, Azerbaycan hukukunda şahsın vefat ettiği sadece çekişmesiz yargılama usulüyle yargılanan dava sonucunda tespit edilebilir. Bundan başka muris ile mirasçı arasındaki akrabalık ilişkisi de çekişmesiz yargılama usulüyle yargılanan dava sonucunda tespit edilebilir.

Adından de belli olduğu gibi çekişmesiz yargılama usulüyle yargılanan miras davalarında çekişme ilkesi uygulanmaz. Hatta bu gibi hallerde ihtilaf husule gelirse (örneğin; vasiyetnamenin veya miras belgesinin iptaline ilişkin ihtilaf vs. husule gelirse) davaya bakan hakim "dava dilekçesinin yargılanmadan bırakılması"¹⁷ hakkında ara karar verir ve ilgili kimselere genel yollarla dava açma hakları olduğu hakkında bilgi verir. Ayrıca unutmamak gerekir ki, çekişmesiz yargılama usulüyle yargılanan miras davalarında, ihtilafın bulunmaması sebebiyle, usul hukukunun bazı kavramlarının¹⁸ da bu yargılama usulünde bulunmadığı, Azerbaycan hukukunda da benimsenmiştir. Zira çekişmesiz yargılama usulüyle yargılanan davalarda sadece dilekçeci (davacı) ve ilgili kimseler bulunmaktadır. Yani bu gibi davalar dilekçeci (davacı) tarafından açılır ve ilgili kimselerin katılımıyla yargılanır. Azerbaycan usul hukukunda, dilekçeci (davacı) kavramıyla ile çekişmesiz yargılama usulüyle yargılanan davalarda, mahkemeye başvuran kimse, ifade edilmektedir ve bu statüde esasen gerçek kişiler bulunmaktadır. Ayrıca, çekişmesiz yargılama usulüyle yargılanan davayla ilgisi bulunan kimseler vardır ki, bunlar da Azerbaycan usul hukukunda "ilgili kimseler"¹⁹ kavramı ile adlandırılmıştır.

Belirtmek gerekir ki, çekişmesiz yargılama usulüyle yargılanan miras davalarında mahkeme hakimi, basit yargılama usulünün kurallarını uygular (AMM m.306.1). Başka bir ifade ile, çekişmesiz yargılama usulüyle yargılanan miras davaları da basit yargılama usulünde olduğu gibi dört aşamada yargılanır: Bunlar; miras davasına başlama aşaması; davanın mahiyeti bakımından yargılanması için hazırlanması aşaması; davanın mahiyeti bakımından yargılanması aşaması; kararın kabulü aşamasıdır. Ayrıca özel yargılama usulü ile

dava yargılanırken, mahkemenin görev ve yetkisi konusunda ihtilaf da doğabilir. Bu gibi hallerde davaya bakan hakim dava dilekçesinin yargılanmadan bırakılması hakkında, ara karar verir ve ilgili kimselere genel yollarla dava açma hakları olduğu hakkında bilgi verir (AMPm m. 306.4).

Sonuç

Anlaşıldığı üzere kanun koyucu Azerbaycan hukukunda miras hakkının mahkeme dışı ve mahkeme yoluyla korunabileceğini kabul etmiştir. Mahkeme yoluyla miras hakkı korunurken, başka bir ifadeyle miras davası açıldığında mahkemenin açılan davayı esasen basit yargılama usulüyle yargıladığı, şartlarının mevcut olması halinde çekişmesiz yargılama kurallarını uygulayabileceği, Azerbaycan Hukukunda da benimsenmiştir.

■ DİPNOTLAR

1- Azerbaycan hukukunda kanun koyucu bu hakkı "kendine yardım" olarak düzenler. Zira Azerbaycan Mülki Mecellesinin (bundan sonra "AMM") 565.1. maddesine göre, kendine yardım devlet organlarının yardımı zamanında yetiştirmediği ve acil müdahale temin edilmeden hakkın kullanılmasının mümkün olmayacağı veya daha da zor olacağı durumlarda kendine yardım amacı ile eşyayı alan, tamamen zayıf eden ve ya eşyaya zarar veren yahut saklanma tehlikesi bulunan mükellefiyetli kimseye engel olan ve ya kendisinin icra etmekte olduğu işlemleri engelleyen mükellefiyetli kimsenin hareketlerini engelleyen kimsenin hareketi, hukuka aykırı değildir.

2- Azerbaycan hukukunda "kendi hakkını korumak için kuvvet kullanma" kavramı hakkında geniş bilgi için bak. ALLAHVERDİYEV S., Azerbaycan Respublikası Mülki Hukuku Kursu, C.1, s. 923-924.

3- Belirtmek gerekir ki, miras hakkının müdafaasının temel kurallarını Azerbaycan Anayasası düzenlemektedir. Zira Azerbaycan Anayasası m. 29.4'e göre, "devlet miras hakkına teminat verir". Yani miras hakkı kanunla korunmaktadır.

4- Ayrıca belirtmek gerekir ki, Azerbaycan hukukunda davanın (korumanın) konusu hem de mirasçının kanunla korunan menfaati de olabilir (AMPm m.4.1). Şöyle ki, bazen sübjektif miras hakkı mirasçının elinden alınmaktadır. Unutmamak gerekir ki, sona eren miras hakkı koruma konusu olamaz. Bu sebeple kaydedilen hallerde korumanın konusu mirasçının sübjektif miras hakkı değil, kanunla korunan menfaattir.

5- Kaydetmek gerekir ki, 2000 tarihli AMM, 1964 tarihli AMM'nin düzenlediği bir takım miras hukuku kavramlarını önemli ölçüde değiştirmiş, mevzuatı boşlukları gidermiş, miras hukuku ilişkilerinin düzenlenmesine kesinlik kazandırmıştır. Diğer taraftan Miras Hukukuna yeni kavramlar da kazandırmıştır. Örneğin, 1964 tarihli AMM'den farklı olarak 2000 tarihli AMM ev vasiyetnamesi (el yazısıyla yazılan vasiyetname) kavramını getirmiştir. 2000 tarihli AMM'ye esasen, eşler birlikte vasiyetname düzenleyebilirler (bu çeşit vasiyetname kapalı (gizli) vasiyetname adlanmaktadır). Ayrıca 2000 tarihli AMM, 1964 tarihli AMM'den farklı olarak kanuni mirasçılar iki gruba değil, beş gruba ayırmaktadır ve mahfuz hisse miras kavramında önemli değişiklikler yapmıştır. Bu değişikliklerin uygulamaya yansımaması mümkün değildir. Şöyle ki: Miras Hukuku mevzuatında yapılan değişiklik ve ilaveler, bir taraftan miras davalarının yargılanma hızını ve kalitesini artırdığı gibi, diğer taraftan da onların hallolunmasını karmaşık hale getirmektedir.

6- Diğer taraftan miras hukuku ilişkilerinin karma niteliğe malik olduğu da unutulmamalıdır. Bu sebeple ülkemizde de diğer ülkelerde olduğu gibi mahkemelerde derdest bulunan veya sona eren davaların büyük bir kısmını miras hukuku davaları oluşturmaktadır.

7- Azerbaycan hukukunda "basit yargılama usulü (iddia icraatı usulü)" AMUM'sinin 2. bölümünün 1. ve 2. altbölümlerinde 149-304. maddeler arasında düzenlediği halde, "çekişmesiz yargılama usulü (özel icraatı usulü)" ise, AMUM'sinin 2.bölümünün 3. altbölümünde 305-356. maddeler arasında düzenlenmiştir.

8- Nitekim yukarıda da değinildiği gibi miras hakkına ilişkin davada (miras davasında), mirasçı sübjektif miras hakkına yönelik ihlalin giderilmesini veya ihtilafı miras hakkının tespitini mahkemeden talep edebilir.

9- Davanın maddi hukuk yönü; davanın konusunu teşkil eden maddi hakkı, usul hukuku yönü ise, usul hakkını karakterize etmekte olduğu, doktrinde ileri sürülmüştür.- BARIŞEV A.İ., Priobrtienie Nasletstva i ego Yuridičeskie Posledstvo, Moskva 1960, s. 79; İOFFE.O.S., Sovetskoe Qrajdansoe Pravo, Kurs Leksiy, 3. Çast, Moskva 1965, s. 343.

10- ALLAHVERDİYEV, s. 923-924.

11- BARIŞEV, s. 79; İOFFE, s. 343; SEREBROVSKIY. B.İ., Oçerki Sovetskogo Nasledstvennogo Prava, Moskva 1953, s. 233; NIKIYUK. PS., Nasledstvennoe Prava i Nasledstvennoe Proses, Kişinev 1973, s. 215.

12- Belirtmek gerekir ki, miras hakkına ilişkin dava tanımlanırken onun usul hukuku tarafının dikkate alındığı çok az gözlemlenmektedir. Ayrıca bu da bir gerçektir ki, doktrinde dava hem maddi hukuk yönü, hem de usul hukuku yönü, dikkate alınarak tasnif edilmektedir- QURVIÇ. M.A., Vidi İskov po Sovetskomu Prosesulanomu Pravu, Moskva 1945, s. 5-10.

13- ALLAHVERDİYEV, s. 913.

14- SOLAMTOVA. T.B., Nasledstvanie po Zaveşaniyu i po Zakonu, Moskva 2002, s. 61-62.

15- İOFFE.O, s. 343;

16- Azərbaycan hukukunda çekişməsiz yargılama usulüylə yargılanan miras davalarının şunlar olduğu kabul edilmektedir: hukuki önemi bulunan faktın tespiti, mirasın kabulünün ve mirasın açılma yerinin tespiti davası(AMPM.m.307), gerçek kişinin vefatının tespiti davası (AMPM.m.312), vatandaşlık işlemlerinin tescilinde hatalar bulunduğu tespiti (AMPM.m.339) davası, noter işlemlerinden veya noterin işlem yapmamasından dolayı şikayetle başlayan davaları (AMPM.m.342).

17- Azərbaycan hukukundakı ifadəsiylə "dilekçenin bəkilməmiş saxlanılması" haqqında hakim ara qərar verir (bak. AMPM.m.259).

18- Davalı, üçüncü kişiler, feragət, ikrar, sulh anlaşması; qarşı dava; ihtiyati tədbir vs kəvramlar buna örnektir.

19- Açılan davada qəbul edilən qərar bəzi kimsələrin mənfaətini ihlal edərsə, bu kimsələrin qəydedilən davaya ilişkin ilğisi bulunduğuyə varsayılır.

KAYNAKLAR

1ALLAHVERDİYEV S., Azərbaycan Respublikası Mülki Hükuku Kursu, C.1, Bakü 2004.

BARIŞEV A.İ., Priobrtienie Nasletstva i ego Yuridičeskie Posledstvo, Moskva 1960.

İOFFE.O.S., Sovetskoe Qrajdansoe Pravo, Kurs Leksiy, 3. Çast, Moskva 1965.

SEREBROVSKIY. B.İ., Oçerki Sovetskogo Nasledstvennogo Prava, Moskva 1953.

NIKIYUK. PS., Nasledstvennoe Prava i Nasledstvennoe Proses, Kişinev 1973.

QURVIÇ. M.A., Vidi İskov po Sovetskomu Prosesulanomu Pravu, Moskva 1945.

SOLAMTOVA. T.B., Nasledstvanie po Zaveşaniyu i po Zakonu, Moskva 2002.

PROCESS OF PROTECTING THE RIGHT OF HERITAGE IN AZERBEIJAN LAW

Right of heritage is in one of the property rights. For this reason right of the heritage is protected in tow ways like other rights of property. First of these is protecting the heritage through courts and the second is protecting this right without applying to the court. In our article, protection of rights of heritage in Azerbaijan laws is investigated.

1. Protection of Heritage rights without applying to the court.

As it is understood from its name, in this process, heritor doesn't have to apply to court to protect his right of heritage. For example someone who acquired a valuable good which belongs to estate assets, wants to go abroad. In these kinds of situations, heritor can claim this good by using force, without applying to the court. Substantive law already allows heritor to do this and states that heritor's this behaviour is in accordance with the following law ; "To use force to protect and claim his own good (self protection).

It is obvious that "to use force to claim his own good" is a way applied without courts. According to article 565. in ALT, "heritor can use force to claim his heritage". However when heritor uses ways which are contradictory with laws, it is claimed illegal. The main condition here is that "when government departments do not interfere in time or this right is not possible to be claimed without an immergence interference or will be more problematic."

Heritor can make use law of "self defence" and "to be in need of" along right of "to use force to claim his own good or heritage". However these possibilities aren't convenient according to the law of decedent's estate. So it is seen that heritor can make use of neither ways mentioned above.

2. Protection of Inheritance Rights through courts.

2.1.Substances of protection of inheritance rights through courts.

Heritor in fact protects his rights of inheritance through the help of the government departments. First way heritor applies

under these circumstances is the court protection. The protection of civil rights in Azerbaijan law is rearranged in 6th article of ALT (Azerbaijan lex terrae, will be mentioned as ALT from now on). Forasmuch as in article 6. 1.9. it is stated that " one of the basical principals of protection of civil law is done through courts." Courts determine disobeyed law in legal process and decided about the correction of illegal situations. This assurance determined by lawmaker is also valid in law of decedent's estate. Forasmuch as all problems related to estate assets are resolved in courts. In other words, in case of violation of the right of the inheritance is protected by courts. For this reason it is known in Azerbaijan that "protection of the right of inheritance" and "defence of right of inheritance" are different terms from each other. Forasmuch as in Azerbaijan law, though rearrangement of the right of inheritance placed by lawmaker in defence of the right of the inheritance is the main aim , in protection of the right of the inheritance the main aim is the protection of this right by courts. It important to point that the protection of the right of the inheritance through courts is related to the demand of the heritor, so related to the case. So, lawmaker gave right for heritor to apply to court to benefit from the right of the court protection. Forasmuch as, Azerbaijan Fundamental Law give assurance for everyone to protect their rights by courts in article 60.1. Apart from this, according to Azerbaijan Civil Law (will be referred as ACL from now on) in article 4.1 ; "people can benefit from court protection to defend their rights and freedoms and their own advantages which are arranged by law." And this law makes it possible for people to apply to courts whose rights of inheritance are violated.

2.2. Heritors benefiting from court protection

In Azerbaijan law, heritor can benefit from court protection in two ways, and can apply to courts. First comes true when heritors rights of inheritance is detected (in case it is not legally accepted or when it is denied) For example, when a disagreement occurred between heritor and another person about the ownage of an estate asset or when the share of estate

assets is to be determined, detection of the right of the inheritance is required. Other condition that heritor can benefit from court occurs when subjective right of inheritance is violated. Forasmuch as , when subjective right of inheritance is violated, a case must be started at the court related to this situation. Because protection of the right of subjective law is not possible without applying to the court. It may be stated that in Azerbaijan law ; with protection of the right of inheritance, detection of the right of inheritance by court and correction of violation of this right are aimed. Also in both situations, the matter of case is obviously the right of the subjective inheritance. For example, when legal inheritance or a conflict between heritors with will in favour occurs or when a person adopted isn't regared as a heritor, a case must be started for the detection of the right of inheritance.

We are also in the opinion that in addition to the information above, it will also be helpful to check what kind of cases Azerbaijan courts deal. To underline ; what kind of cases Azerbaijan courts deal is determined in Azerbaijan Law of Inheritance (the 10th section of A.L.T is related to these re arrangements) and in Azerbaijan Civil Law. Related to this legislation, courts in Azerbaijan can deal with private inheritance cases below;

1. Case of deprival of an incapable heritor from the heritage. (ALT article 1137)
2. Case of deprival of inheritor from the inheritance as s/he didn't look after the testator and didn't carried out his/her responsibilities against him/her. (ALT article 1138)
3. Case of detection of depriving the incapable inheritor from inheritance.;(ALT article 1139)
4. Case of detection of the death of testator (ALT article 1145)
5. Case of depriving wife/husband of inheritance. (ALT article 1164)
6. Case of Cancellation of the will. (ALT 1225/z)
7. Case of dismissal of the executant of will. (ALT article 1241)
8. Case of indulgence for the acceptance of estate assets. (ALT article 1248)
9. Case of denial of inheritance for incapable of limited inheritors. (ALT article 1275)
10. Case of detection of kinship between inheritors. (ALT article 307;2)

2.3 Judging Process in Inheritance Cases.

When an inheritor applies to court for the protection of the subjective right of inheritance in Azerbaijan law, court can judge this case as basic judging process or private action process. This is one of the arrangements ACL made. However

it should not be ignored that in terms of inheritance law relations, it is also limited to person. For this reason, judging inheritance cases at courts bring along specific rules.

2.3.1 Basic Judging Process (Process of Assertion action)

In Azerbaijan Law, inheritance cases are judged with basic judging methods. Forasmuch as ACL suggests that court can only deal with two kinds of cases related to basic judging process. First of these is inheritance case and other one is the case connected to heritage.

It must be notified here that, case of inheritance has two sides. First side is related to substantive law and other side is procedural law. So, with declaration at law, complainant demands his right of inheritance in terms of sunstantive law and demands from court for the protection of the violated right of inheritance in terms of procedural law. This situation is also seen in other kinds of law cases. For this reason, both procedural law side and substantive law side of a case must be given importance during defining the cases. However it is seen that neither sides of the case is considered. In other words, when a case is predetected, mainly only substantive sides of the case are considered. For example ; Allahverdiyev considered both substantive and procedural law sides of the case while defining case however he didn't showed the same responsibility while defining the case of inheritance and he only considered the substantive side of the case. Solamtova considered both substantive and procedural sides of the case while defining inheritance. For this reason, this definition is more reliable and appropriate.

On the other hand we can reach to the classification above by considering the procedural law side of inheritance case. So, we can classify case of inheritance into two different points, the case of the detection of the right of inheritance and the case of the correction of the violation of the right of inheritance. The case related to the detection of the right of inheritance is in fact related to the detection of the subjective right of inheritance. In these kind of cases, violation of the subjective right of inheritance is not the point of issue. Forasmuch as, in the case related to the detection of right of inheritance, complainant demans from court that whether the right of inheritance exists or not. For example, step brother can apply to court when the legacy is shared among secondary inheritors , as there is no primary inheritor existing, and when he is not invited to the share of the legacy to detect his right of inheritance.

The violation of proctecting the right of subjective rights in inheritance cases based on paying is demanded in such cases. Different from the detection of the right of inheritance, these kind of cases are related to the subjective right of inheritance. For this reason, complainant demands from court the protection of the subjective right of inheritance. To act according to the demand of complainant, court makes impleaded responsi-

ble for some actions while also prohibiting him to do some actions. When court's judge is not carried out and applied properly, complainant can make use of compulsory execution possibilities. For instance, if one of the inheritors took a share of estate assets more than his legal portion, complainant might apply to court and demand the return of excessed amount of the estate assets.

Inheritor possessing the right of applying to the court can sue for detection of right of inheritance and correction of violating the right of inheritance. As also mentioned above, right of applying court is the most natural right of a person whose rights or benefits are violated related to inheritance. (A.I.S.L article 4.1 Azerbaijan Inheritance Share Law). Inheritance case starts when complainant applies to the court with a declaration at law related to the right of inheritance. It is accepted that this case is formed of several processes. These are the step of the start of the case, preparation of the case for judging, the step of judging and the step of decision.

The start of the case of inheritance is the first step of judgement. This starts with the declaration at law of people related to the case. In Azerbaijan Law these can be, inheritors according to will, legal inheritors, people regarding themselves as inheritors, financial departments of the government, creditors of heritors or some other people who are interested in the share of the legacy. Conditions of declaration at law are rearranged in article 149 of A.I.L. Here, required conditions for protection of the right of inheritance must be presented. Forasmuch as , court deals with declaration at law only if these conditions are present. (A.I.L article 153.) Some of these conditions are ; 1) Case must be eligible for judgement at court. 2) Another court with the same conditions and the same subject between the same sides must be pended previously. 3) Another court with the same conditions and the same subject between the same sides must have specific judgement. When case conditions are provided, court gives an intermediate decision for the start of the judgement of the case. Judgement of the case of inheritance begins with this.

The second step of the case of inheritance is preparation of the case for judgement. The court both gives intermediate decision for the start of the case related to the right of inheritance and for the start of preparation of the case while judge deals with some legal process, being bound to principle of contention. These process is determined by article 14, 165-171 of A.I.L.

The third step of judgement process is the judgement of the case of inheritance. This step is arranged by the 15. article of A.I.L. In this step, judge evaluates proofs, actions and determines rights and responsibilities related to the case of inheritance and deals with the case. While court is dealing with the case, it must obey the A.I.L judgements. It is also useful to remind that the case of inheritance also have it's own rules.

These rules are the result of substantive norms related to Inheritance Laws.

Judgement process of inheritance case ends with the final decision of the court. In Azerbaijan law, the final decision for the case of inheritance is called kati-name (qetname).

Just like the case of inheritance, a case related to inheritance may also be judged by basic judgement procedur. However the differences of the case of inheritance and the case related to inheritance must be known. The case related to the right of inheritance is related to the detection or to the protection, however the case related to inheritance is not completely related to the right of inheritance. These are the cases related to the law of inheritance. The case related to inheritance is a result of the law of inheritance relationship. But this case has no direct connections with inheritors. For example if heritor gives a damage to someone illegally, in these circumstances, complainant applies to court and sues inheritors and this is called the case related to inheritance. As understood, case related to inheritance links the different fields of civil law. However this situation does not allow the case related to inheritance as another case. For this reason, the case related to inheritance is a term used to cover all connections and relations and different civil law relations.

2.3.2 Incontentious Judgement Procedur. (Private Action Procedur)

It is arranged in A.I.L's group 2 , subgroup 3 and article number 305-356 that in which cases incontentious judgement procedur will be used. In other words, A.I.L suggests that some cases should be judged with private procedur law. For this reason this judging procedur is named as Incontentious Judgement Procedur. (Private Action Procedur). It is useful to state that though many cases of inheritance are judged with basic judging procedur, it also possible to judge them by using Incontentious Judgement Procedur. Forasmuch as, under some conditions, though inheritors subjective right of inheritance arent violated, there occurs an ambiguity about this. Here, inheritor demands the detection of legal status. For example if a person is lost for more than five years, detecting whether he lives or not is very important in terms of law of inheritance. That because, with the death of heritor, the relations of the law of inheritance come into existence. It will be also important to notify that death of a person can only be detected through an Incontentious Judgement Procedur. Addition to this, relation of kinship between relatives can only be detected by Incontentious Judgement Procedur.

As understood from its name, in Incontentious Judgement Procedur there is no principle of contention. Even, if a request for the cancellation of the case, (cancellation of will or cancellation of inheritance documents) judge gives an intermediate decision about "giving up the declaration at law from judge-

ment" and gives information to related people about that they have written to sue to related people on general procedur. It is also accepted in Azerbaijan law that, in cases which are judged according to Incontentious Judgement Procedur , some terms of procedural law aren't present here. Forasmuch as, in cases which are judged according to Incontentious Judgement Procedur , only complainant and related people are present. So these kind of cases are started by complainant and judged with the attendance of related people. In Azerbaijan procedural law, complainant is defined as the person applying to the court in Incontentious Judgement Procedur and legal and real people are present in that status. And those people who are judged with Incontentious Judgement Procedur and related to the case are called "related people" in Azerbaijan law.

Court judge applies the basic judgement procedur rules in Incontentious Judgement Procedur courts. (A.L.T article 306.1). In other words, Incontentious Judgement Procedur cases are also evaluated in four basic steps; These are, the step of the start of the case, the step of the preparation of the case for judgement, the step of the judgement and decision step. However when a case is being judged according to Private Action Procedur there may occur conflict related to the courts mission and authority. When it happens, the judge gives an intermediate decision about "giving up the declaration at law from judgement" and gives information to the related people about that they have written to sue to related people on general procedur.

CONCLUSION

As understood, lawmaker accepted that in Azerbaijan, the right of inheritance can both be protected by applying to the court and without applying to the court. It is also accepted in Azerbaijan law that while the right of inheritance is being protected by court, the judgement procedur may be basic judgement procedur as well as Incontentious Judgement Procedur.

BIBLIOGRAPHY

- ALLAHVERDIYEV S., Azerbaijan Republic Course of Civil Law C.1, Baku 2004.
- BARIŞEV A.İ., Priobrtienie Nasletstva i ego Yuridiçeskie Posledstvo, Moskva 1960.
- İOFFE.O.S., Sovetskoe Qrajdansoe Pravo, Kurs Leksiy, 3. Çast, Moskva 1965.
- SEREBROVSKIY. B.İ., Oçerki Sovetskogo Nasledstvennogo Prava, Moskva 1953.
- NIKIYUK. PS., Nasledstvennoe Prava i Nasledstvennoe Proses, Kişinev 1973.
- QURVIÇ. M.A., Vidi İskov po Sovetskomu Prosesulanomu Pravu, Moskva 1945.
- SOLAMTOVA. T.B., Nasledstvanie po Zaveşaniyu i po Zakonu, Moskva 2002.

DIE METHODEN ZUM SCHUTZ DES ERBRECHTES IM ASERBAIDSCHANISCHEN RECHTSWESEN

Das Erbschafts-Rechtswesen gilt als eines der Vermögensrechte. Daher wird das Erbrecht genauso wie das Vermögensrecht auf zwei Art und Weisen geschützt: Eines davon ist, sein Erbrecht mit Hilfe des Gerichts zu schützen; das andere, auf aussergerichtlichem Wege zu schützen. In unserem Artikel haben wir den Schutz des Erbrechtes im Aserbaid-schanischem Rechtswesen, durch diese ermittelten Wege genau untersucht.

1. Das Erbrecht auf Aussergerichtlichem Wege zu schützen

Wie man auch der Überschrift entnehmen kann, muss der Erbe, der sein Erbrecht schützen will, sich hierbei an das Gericht wenden. z.B; jemand der einen kostbaren Gegenstand eines Nachlasses auf unrechtem Wege anschafft, will ins Ausland fliehen. In solchen Fällen kann der Erbe, ohne sich an das Gericht zu wenden, diesen Gegenstand, der dem Nachlass gehört, mit Gewalt zurück erzwingen. Denn erlaubt dies das sachliche Rechtswesen, und dieses Verhalten des Erben, 'Gewalt anwenden, um sein Recht zu schützen' zählt zum Inhalt des Begriffes (Selbsthilfe)¹.

Es ist offensichtlich, das 'Gewalt anwenden um sein Recht zu schützen' ein Weg ist, sein Recht auf aussergerichtlichem Wege zu schützen. Laut Art.565 des AGG kann der Erbe, dessen Erbrecht verletzt wurde, die Möglichkeit 'Gewalt anwenden, um sein Recht zu schützen' in Anspruch nehmen. Wenn dieses Verhalten 'Gewalt anwenden, um sein Recht zu schützen' des Erben, nicht den gesetzlichen Bedingungen entspricht, zählt dies als Rechtswidrig. Die eigentliche Bedingung hierbei ist, dass bei nicht rechtzeitiger Hilfe des Staatswesens und ohne die Beschaffung von Intervention es nicht möglich oder äußerst schwierig ist, dieses Recht in Anspruch zu nehmen².

Der Erbe könnte theoretisch, ausser 'Gewalt anwenden, um sein Recht zu schützen', auch andere aussergerichtliche Schutzwege, also 'Notwehr'- und 'Notstands'- Möglichkeiten in Anspruch nehmen. Doch diese Möglichkeiten, sind, vom Wesen aus betrachtet, für den Erbschafts-Rechtsweg

ungeeignet. Aus diesem Grund kann der Erbe die erwähnten zwei Möglichkeiten nicht nutzen.

2. Das Erbrecht Gerichtlich zu schützen

2.1 Die Grundsätze, um das Erbrecht Gerichtlich zu schützen

Der Erbe schützt sein Erbrecht grundsätzlich mit Hilfe der Staatlichen Gesellschaften. In solchen Umständen ist der erste Weg, den der Erbe nutzt, der Gerichtliche Schutz. Das grundsätzliche Prinzip zum Schutz der bürgerlichen Rechte mit Hilfe des Gerichts im Aserbaid-schanischem Rechtswesen wurde im Art. 6 des Aserbaid-schanischen Bürgerlichen Gesetzbuches für Grundbesitz (von nun an AGG genannt) geregelt. Dem AGG Art. 6.1.9 zufolge 'ist einer der grundsätzlichen Prinzipien der bürgerlichen Rechts-Gesetzgebung, die bürgerlichen Rechte mit Gerichtsmedium zu schützen'. Das Gericht schützt die verletzten Rechte auf rechtem Wege und entschließt über die Behebung von Entgegensetzungen des Rechtes. Die Sicherheit, die die

Rechtsbestimmung gibt, gilt im Erbrecht. Alle Nichtübereinstimmungen, zusammenhängend mit dem Nachlass, werden mit Hilfe des Gerichts behoben. Anders ausgedrückt, bei Verletzung des Erbrechtes, wird mit Hilfe des Gerichts, Schutz gewährleistet. Aus diesem Grund wird dem zugestimmt, dass im Aserbaid-schanischen Rechtswesen 'Schutz des Erbrechtes' und 'Verteidigung des Erbrechtes' ganz unterschiedliche Begriffe sind. Obwohl im Aserbaid-schanischen-Rechtswesen mit dem Begriff 'Verteidigung des Erbrechtes', beabsichtigt wird,³ die Rechtsbestimmungen von Erbrechten zu regeln, wird auch der Verstoß gegen 'Schutz des Erbrechtes' mit Hilfe des Gerichts geschützt. Ausserdem muss auch beachtet werden, dass der Schutz des Erbrechtes mit Hilfe des Gerichts, mit dem Anspruch des Erben auf Schutz, also mit dem Recht auf Klage, zusammenhängt. Das heisst: 'Die Rechtsbestimmung gibt dem Erben das Recht, sich an das Gericht zu wenden und dessen Schutz in Anspruch zu nehmen; denn nach Art. 60.1 des Aserbaid-schanischen Staatsgrundgesetzes gewährleistet der Staat, dass das Gericht

die Rechte von jedem in Schutz nimmt. Ausserdem wurde mit dem Beschluss 'Personen können, wie gesetzlich geregelt wurde, ihre Rechte und Freiheiten und auch zu Schutz und Beschaffung ihrer Rechte und Freiheiten auf Rechtlichem Wege, Anspruch auf Schutz des Gerichts, nehmen.' In Art. 4.1 des Aserbaidsschanischen Bürgerlichen Gesetzbuches für Prozesse (von nun an AGP genannt), ist ausdrücklich klargestellt, dass Personen, dessen subjektive Erbrechte verletzt wurden, das Recht haben, einen Prozess zu beantragen.

2.2 Als Erbe den Gerichtsschutz in Anspruch nehmen

Im Aserbaidsschanischen Rechtswesen kann der Erbe auf zwei Art und Weisen den Schutz des Gerichts in Anspruch nehmen, also einen Prozess anstreben. Die erste davon verwirklicht sich bei Festlegung des subjektiven Erbrechtes des Erben (beim nicht Anerkennen oder Abstreiten). z.B., zwischen dem Erben und einer anderen Person gibt es Unübereinstimmigkeiten hinsichtlich der Gehörigkeit eines dem Nachlass gehörenden Gegenstands oder bei Unüberstimmigkeit beim Klarstellen des Anteils vom Nachlass, ist die Festlegung vom subjektiven Erbrecht erforderlich. Der andere Umstand, bei welchem der Erbe den Gerichtsschutz in Anspruch nehmen kann, ist der Verstoß des subjektiven Erbrechtes. Bei einem Verstoß gegen das subjektive Erbrecht, ist der Schutz, also das Anstrengen eines Prozesses eine Notwendigkeit. Denn bei einem Verstoß gegen das subjektive Erbrecht kann das Gericht den Rechtsschutz nicht selbständig, also ohne einen angestregten Prozess, ausführen. Grundsätzlich kann gesagt werden, dass im Aserbaidsschanischen Grundgesetz mit dem Schutz des Erbrechtes 'die Festlegung des Erbrechtes durch das Gericht' und 'die Beseitigung eines Verstoßes gegen das Erbrecht' beabsichtigt wird⁴. Ausserdem ist es auch offensichtlich, dass es unter beiden Umständen um das subjektive Erbrecht geht. z.B.; wenn eine Unübereinstimmung zwischen gesetzlichen Erben oder Erben, die ein Testament zu ihren Gunsten haben, zustande kommt oder jemand durch eine Adoption nicht als Erbe anerkannt wird, wird ein Prozess angestrengt um das Erbrecht festzulegen.

Wir sind der Meinung, dass es auch nützlich wäre, zusätzlich zu den oben ermittelten allgemeinen Kenntnissen festzulegen, welche Arten von Erbschaftsklagen die Gerichte im Aserbaidsschanischen Rechtswesen verhandeln können durch die aserbaidsschanische Gesetzgebung zum Erbschafts-Rechtswesen.

Gliederung des 10- teiligen AGG regelt das Erbschafts-Rechtswesen⁵ und das aserbaidsschan ische bürgerliche Gesetzbuch ist für Prozesse geregelt worden⁶. Unter Berücksichtigung dieser Gesetzgebung kann man sagen: Die Gerichte im Aserbaidsschanischen Rechtswesen können folgende Erbschaftsklagen verhandeln.

1. Klage, um den unwürdigen Erben vom Nachlass zu entnehmen (AGG Art.1137);

2. Klage, um jemanden, der zu Lebzeiten des Erblassers verpflichtet war, für ihn zu sorgen, doch seine Pflicht durchaus

nicht erfüllt hat, von seinem Erbrecht zu entnehmen (AGG Art. 1138);

3. Klage, um den Entnehmungszustand eines unwürdigen Erben festzulegen (AGG Art. 1139);

4. Klage, für die Festlegung des Todesfalls des Erblassers (AGG Art. 1145);

5. Klage, um den/die Lebensgefährten/-in vom Erbrecht zu entnehmen (AGG Art. 1164);

6. Klage, um das Testament zu annullieren (AGG Art. 1225/z);

7. Klage, um den Vollzieher des Testaments abzuverufen (AGG Art. 1241);

8. Klage, um die Dauer der Annerkennung des Nachlasses zu verlängern (AGG Art. 1248);

9. Klage, für die Ablehnung der Erbschaft des unmündigen Erben oder Erben ohne Befähigungsnachweis (AGG Art. 1275);

10. Klage, für die Festlegung der Verwandtschaftsbeziehungen der Erben (AGTG Art. 307.2).

2.3 Methoden zur Urteil der Erbschaft-Rechtsstreiten

Im Aserbaidsschanischen Rechtswesen kann der Erbe sich, um seinen subjektiven Erbrecht zu schützen, an das Gericht wenden. Das Gericht wird diese Klage als 'unkompliziertem Urteil-Prozess (Anklage Vollzugs-Prozess)' oder wenn die Voraussetzungen vorhanden sind als 'undebattiertem Urteils-Prozess (Privates Vollzugs-Prozess)'urteilen. Der 'unkomplizierte Urteil-Prozess (Anklage Vollzugs-Prozess)' sowie der 'undebattierte Urteils-Prozess (Privates Vollzugs-Prozess)' unterliegen den vom AGP geregeltem Beschluss⁷. Jedoch es sollte auch nicht vergessen werden, dass die Beschaffenheiten der Beziehungen des Erbschafts-Rechtswesens, ihres Wesens nach einzig in ihren Arten (einzigartig) sind. Aus diesem Grund, bringt das Urteilsgericht bei Erbschafts-Klagen ihre eigenen Regeln auf.

2.3.1 Der Unkomplizierte Urteils-Prozess (Anklage Vollzugs-Prozess)

Im Aserbaidsschanischen Rechtswesen werden die Erbschaftsklagen grundsätzlich mit 'unkomplizierten Urteilsprozessen' vor Gericht gestellt. Denn, AGP sieht vor, dass das Gericht mit 'unkomplizierten Urteilsprozessen', zwei Arten von Erbschaftsklagen verhandeln könne. Eines davon sind 'Klagen betreffend der Erbrechte (Erbschaftsklagen)', das andere 'Klagen im Zusammenhang mit der Erbschaft'.

Es sollte hier darauf hingewiesen werden, dass die Erbschaftsklage, anders ausgedrückt 'Antrag auf Erbschaftsklagen' zwei Seiten hat. Eine davon ist das sachliche Rechtswesen, die andere das Verfahrens-Rechtswesen. Das heisst; der Kläger will mit dem Klageantrag, dass das Gericht hinsichtlich des sachlichen Rechtswesens, den Verstoß gegen sein Erbrecht beseitigt und hinsichtlich der Verfahrens-Rechtswesen, sein verletztes Erbrecht schützt⁸. Diese Situation wird auch in anderen privaten Rechtsklagen gesehen^{9, 10}. Deshalb werden,

bei der Beschreibung von sachlichen sowie anderen Klagen, dessen sachliche Rechtswesens- sowie Verfahrens-Rechtswesensaspekte, berücksichtigt. Doch man sieht, dass in den Begriffen dieser Lehre grundsätzlich beide Aspekte der Klage nicht beachtet werden. Anders ausgedrückt, wenn in der Lehre die Beschreibung der Klage gemacht wird, wird eigentlich deren sachlicher Rechtswesensaspekt beachtet^{11,12}. z.B. Im allgemeinen hat Allahverdiyev¹³, bei der Beschreibung der Klage, deren sachlicher Rechtswesens- sowie Verfahrens-Rechtswesensaspekt beachtet, doch bei der Beschreibung der Erbschaftsklage hat er nicht die gleiche Sensitivität gezeigt und nur den sachlichen Aspekt in Betracht gezogen. Solamtova hat bei der Beschreibung der Erbschaftsklage seinen sachlichen sowie seinen Verfahren-Rechtswesensaspekt beachtet. Daher sind wir der Ansicht, dass diese Beschreibung angebracht ist¹⁴.

Andererseits, können wir, den verfahrensrechtlichen Aspekt der Erbschaftsklage beachtend, wiederum zu der oben erwähnten Klassifizierung kommen. Das heisst; dass wir die Erbschaftsklagen als Klage zur Festlegung (Anerkennung) der Erbrechte und Klage zur Beseitigung des Verstoßes (Entrichtung) gegen das Erbrecht, teilen können. Die Klage zur Festlegung des Erbrechtes betrifft die Festlegung des unübereinstimmigen subjektiven Erbrechts. In einer solchen Klage ist nicht die Rede von einem Verstoß gegen das subjektive Erbrecht. Denn in einer Klage zur Festlegung des Erbrechtes, beantragt der Kläger vom Gericht die Feststellung, ob dieses Recht vorhanden ist. z.B. wenn an erster Stelle(Gruppe) keine Erben des Erblassers vorhanden sind, wird der Nachlass deswegen unter den Erben (Geschwister) an zweiter Stelle geteilt, und da die Stiefgeschwister (derselbe Vater, andere Mutter) zu dieser Teilung nicht vorgeladen werden, können diese die Festlegung deren Erbrechte mit einem Klageantrag vor Gericht fordern.

In der Erbschaftsklage mit Entrichtungswesen wird beantragt, dass das subjektive Erbrecht geschützt und der Verstoß gegen dieses Recht beseitigt wird. Anders als in Klagen zur

Festlegung der Erbrechte, hängt der Antrag auf solche Klagen davon ab, dass ein Verstoß gegen das subjektive Erbrecht vorliegt. Aus diesem Grund fordert der Kläger, vom Gericht, dass sein subjektives Erbrecht geschützt und der Verstoß gegen dieses Recht beseitigt wird. Auf Grund der Forderung des Klägers belastet das Gericht den Angeklagten mit der Verpflichtung, manche Vorgehen zu tun oder zu meiden. Wenn dieses Gerichtsurteil nicht befolgt wird, kann der Kläger die Möglichkeit der Zwangsvollziehung in Anspruch nehmen. z.B. wenn einer der Erben einen größeren Anteil vom Nachlass genommen hat als ihm zusteht, kann der Kläger mit einem Antrag an das Gericht fordern, dass das Gericht über die Rückgabe des überschüssigen Anteils entscheidet.

Es muss ausdrücklich klargestellt werden, dass nur die Erben, die auch das Klagerecht besitzen, Klagen zur Festlegung des Erbrechtes, sowie Klagen zur Beseitigung des Verstoßes der Erbrechte, beanspruchen können. Wie auch

oben berührt wird, ist es das Grundrecht von jemandem, dessen Recht oder Vorteil verletzt wurde, einen Antrag um irgendeines seiner Rechte zu schützen, an das Gericht zu stellen (AGTG Art. 4.1). Wenn der Erbe sich mit einem Antrag zur Erbrechtsklage an das Gericht wendet, fängt im Rahmen des bürgerlichen Prozessbeschlusses die Erbschaftsklage in dem er beurteilt wird, an. Im aserbaidischen Rechtswesen wird anerkannt, dass diese Klage aus einigen Phasen besteht. Diese sind: die Anfangsphase zur Erbschaftsklage, die Vorbereitungsphase zum Urteil hinsichtlich der Beschaffenheit der Klage, das Urteil hinsichtlich der Beschaffenheit der Klage, die Billigung des Urteils.

Die Anfangsphase zur Erbschaftsklage ist die erste Phase des Urteils, denn die Erbschafts-Klage fängt mit dem Klageantrag der zuständigen Person an. Im aserbaidischen Rechtswesen können diese zuständigen Personen gesetzliche Erben, Erben grundsätzlich des Testaments, Erben mit Anspruch auf Pflichtteil, Personen, die sich als Erben ansehen, Finanzämter des Staates, Gläubiger des Erblassers, Personen, die im Erbschaftskonflikt sind, sein. Die formellen Bedingungen des Klageantrags, wurden im Art.149 des AGP geregelt. Selbstverständlich sollten hier auch die geregelten Klagebedingungen zum Schutz der Erbrechte vorhanden sein, denn das Gericht behandelt angehend des Klageantrag dann, wenn diese Bedingungen erfüllt sind (Art. 153 des AGP). Einige von den Bedingungen sind: 1) Die Beschaffenheit des Konfliktes sollte im Gericht verhandelbar sein; 2) Es darf nicht schon mal zwischen den gleichen Parteien eine Klage mit dem gleichen Thema und Grundsatz verhandelt sein; 3) Es darf keinen festen Entschluss von einem anderen Verfahren, zu gleichen Parteien mit gleichen Themen und Grundsätzen, vorliegen. Wenn die Klagebedingungen erfüllt sind, gibt das Gericht einen Zwischenentschluss zur Vorbereitung auf den Prozess. Somit fängt das Erbschaftsklageurteil an.

Die Vorbereitungsphase zum Urteil hinsichtlich der Beschaffenheit der Klage ist die zweite Phase des Urteils. Das heisst, während das Gericht einen Zwischenentschluss zum Beginn des Urteils der Erbschafts-Rechtsklage gibt, gibt es auch den Zwischenentschluss zur Erledigung der Formalitäten hinsichtlich der Vorbereitung für die Beschaffenheit der Gerichtsakte und in dieser Phase macht der Richter, unter der Bedingung, sich an das Debattenprinzip zu halten, einige rechtliche Abfertigungen. Welche diese Abfertigungen sind, regelt der 14.Teil Art. 165-171 des AGP.

Die dritte Phase des Urteils dagegen ist das Urteil hinsichtlich der Beschaffenheit der Klage. Diese Phase regelt der 15. Teil des AGP. In Hinsicht auf die Beschaffenheit der Erbschaftsklage in dem Urteilsprozess, überprüft der Richter die Beweismittel in der Gerichtsakte, die tatsächlichen Vorfälle bezüglich der Klage, legt die Rechte und Verpflichtungen der Parteien fest und analysiert die Klage in Hinsicht auf dessen Beschaffenheit. Das Gericht lehnt sich beim Urteilen der Erbschaftsklage hinsichtlich seiner Beschaffenheit an die Bestimmungen der AGP. Doch man sollte nicht vergessen, dass die Erbschaftsklage auch eigene Regeln besitzt. Diese Regeln

entstehen im Betreff auf die sachlichen Normen des Erbschafts-Rechtswesens.

Das Urteil über die Erbschaftsklage endet mit dem endgültigen Beschluss des Gerichts. Im Aserbaidshanischnen Rechtswesen wird der Gerichtsbeschluss, welcher die Erbschaftsklage in Hinsicht auf die Beschaffenheit beseitigt hat," endgültiges Schreiben" benannt.

Die 'Klagen im Zusammenhang mit der Erbschaft' können wie die 'Erbschaftsklagen', auch mit 'unkomplizierten Urteils-Prozessen' verhandelt werden. Natürlich ist hier die Festlegung des Unterschieds zwischen 'Erbschaftsklagen' und 'Klagen im Zusammenhang mit der Erbschaft' auch wichtig. Wir müssen darauf hinweisen, dass, obwohl die 'Klagen im Bezug auf das Erbrecht' zum Interesse der Festlegung und Schutz des Erbrechtes dienen[15], die 'Klagen im Zusammenhang mit der Erbschaft' nicht ganz mit dem Erbrecht zusammenhängen, denn diese Arten von Klagen sind Klagen mit Verbindung zum Erbschafts-Rechtswesen. Das heisst, die 'Klagen im Zusammenhang mit der Erbschaft' hängen von der Verbindung zum Erbschafts-Rechtswesen ab. Doch es gibt keinen direkten Zusammenhang der gegenseitigen Beziehungen der Erben mit der Klage. z.B. Der Erblasser hat zu Lebzeiten jemandem Unrechtes zugefügt und ihm geschadet. In solchen Fällen wird die Klage, die er gegen die Erben erhebt, zu 'Klagen im Zusammenhang mit der Erbschaft' gezählt. Wie hervorgeht, verknüpfen die 'Klagen im Zusammenhang mit der Erbschaft' verschiedene Bereiche des bürgerlichen Rechtswesens, denn diese Klagen sind verbunden mit der Erbschaft. Doch diese Lage erlaubt nicht die Annahme, dass die 'Klage im Zusammenhang mit der Erbschaft' eine andere Klageart ist. Daher ist die 'Klagen im Zusammenhang mit der Erbschaft' ein relativer Begriff, welcher aus den Beziehungen des Erbschafts-Rechtswesens hervorgeht und verschiedene bürgerlichen Rechtsbeziehungen enthält, welche mit diesen Beziehungen zusammenhängt.

2.3.2 Der Undebattierte Urteils-Prozess (Privater Vollzugs-Prozess)

Im Aserbaidshanischnen Rechtswesen wurde im 2. Teil 3.Unterteil Art. 305-356 geregelt, welche Klagen als undebattierte Urteils-Prozesse verhandelt werden können. Anders ausgedrückt, das AGP sieht vor, dass manche Klagen mit privaten Prozessregeln, verhandelt werden[16]. Aus diesem Grund wird der hier beschriebene Prozess 'undebattiertes Urteils-Prozess' genannt. Es soll beachtet werden, dass, obwohl die Prozesse im Bezug auf das Erbschafts-Rechtswesen als 'unkomplizierte Urteils-Prozesse' verhandelt werden, sie auch, wenn die Voraussetzungen erfüllt sind, als 'undebattierte Urteils-Prozesse' verhandelt werden können. Denn in manchen Fällen ist es nicht möglich, dass dieser angewendet wird oder das Unbestimmtheiten in der Anwendung vorkommen, obwohl nicht gegen das subjektive Erbrecht des Erben verstoßen wurde. In solchen Fällen wünscht der Erbe die Festlegung der Rechtstatsache, um von dem Erbschaftsrecht zu profitieren. z.B. im Fall, wenn jemand länger als 5 Jahre ver-

misst wird (AGTG Art. 41.1, 1145), ist es in Hinsicht auf das Erbschafts-Rechtswesen wichtig, dessen Tod festzulegen. Denn mit dem Tod des Erblassers beginnen die Erbschafts-Rechtswesens -Beziehungen. Ausserdem sollte man auch nicht vergessen, dass das Tod der Person nur bei undebattierten Urteils-Prozessen im Aserbaidshanischnen Rechtswesen festgelegt werden kann. Ausserdem kann auch das Verwandtschaftsverhältnis zwischen Erblasser und Erben mit undebattierten Urteils-Prozessen festgelegt werden.

Wie auch seinem Namen entnommen werden kann, können bei Klagen der undebattierten Urteils-Prozesse, die Debatte-Prinzipien nicht angewendet werden. In solchen

Fällen kann der Richter sogar einen Zwischenentschluss über das 'Verlassen des Klageantrags'¹⁷ geben, wenn ein Konflikt zustande kommt (z.B. wenn ein Konflikt oder sonstiges in Bezug auf das Testament oder Erbschaftsdokument zustande kommt) und die zuständigen Personen darüber informieren, dass sie Recht darauf haben, auf generellem Wege einen Prozess anzustrengen. Es sollte auch nicht vergessen werden, dass im Aserbaidshanischnen Rechtswesen übernommen wird, dass bei Erbschaftsklagen mit undebattierten Urteils-Prozessen einige Begriffe¹⁸ des Verfahrens-Rechtswesens nicht gebraucht werden, da kein Konflikt besteht. Denn in undebattierten Urteils-Prozessen sind nur der Antragsteller (Kläger) und die zuständigen Personen vorhanden. Das heisst; solche Klagen werden vom Antragsteller (Kläger) angestrengt und mit der Teilnahme der zuständigen, verurteilt. Im Aserbaidshanischnen Verfahrens-Rechtswesen wird mit dem Ausdruck Antragsteller (Kläger) die Person ausgedrückt, die bei undebattierten Urteils-Prozessen dem Gericht einen Antrag stellt, und es gibt tatsächlich Personen in diesem Status. Ausserdem, gibt es auch Personen, die in undebattierten Urteils-Prozessen zuständig sind, diese wurden im Aserbaidshanischnen Rechtswesen 'zuständige Personen'¹⁹ benannt.

Wir müssen auch darauf hinweisen, dass der Richter bei undebattierten Urteils-Prozessen die Regeln der unkomplizierten Urteils-Prozesse anwendet (Art. 306.1 des AGG). Anders ausgedrückt, wie die unkomplizierten Urteils-Prozesse werden auch die undebattierten Urteils-Prozesse in 4 Phasen verurteilt: Diese sind die Anfangsphase zur Erbschaftsklage; die Vorbereitungsphase zum Urteil hinsichtlich der Beschaffenheit der Klage, das Urteil hinsichtlich der Beschaffenheit der Klage, die Billigung des Urteils. Ausserdem, bei der Verurteilung des privaten Urteils-Prozesses kann es zu Konflikten in Hinsicht auf die Funktion und Berechtigung des Gerichtes kommen. In solchen Fällen gibt der Richter einen Zwischenentschluss über das verlassen des Klageantrags und informiert die zuständigen Personen darüber, dass sie Recht darauf haben, auf generellem Wege einen Prozess anzustrengen (Art. 306.4 des AGTG).

Resultat

Wie verständlich ist, wird im aserbaidshanischnen Rechtswesen zugestimmt, dass die Erbrechte gerichtlich und

aussergerichtlich geschützt werden können. Im aserbaidischen Rechtswesen wird angenommen, dass während die Erbrechte mit Hilfe des Gerichts geschützt werden, anders ausgedrückt, wenn eine Erbschaftsklage angestrengt wird, das Gericht diese Klage als unkomplizierten Urteils-Prozess, doch wenn die Voraussetzungen erfüllt sind, als undebattiertem Urteils-Prozess verhandelt.

[1] Die Rechtsbestimmung im Aserbaidischen Rechtswesen ordnet dieses Recht als 'Selbsthilfe' zu. Dem Art. 565.1 des Aserbaidischen Bürgerlichen Gesetzbuch für Grundbesitz (von nun an 'AGG') zufolge, ist Selbsthilfe; wenn die Hilfe des Staatswesens nicht rechtzeitig eintrifft und ohne die Beschaffung von Intervention es nicht möglich ist, dieses Recht in Anspruch zu nehmen oder äußerst schwieriger ist; nicht rechtswidrig, wenn der Zweck der Selbsthilfe, dem Verpflichteten, der einen Gegenstand übernommen, verloren oder auch dem Gegenstand schaden zugefügt hat oder die Gefahr besteht, dass dieser sich verbergt, zu verhindern oder die Handlungen des Verpflichteten zu hindern, der versucht die Ausführung vom Verfahren zu hindern ist.

[2] Für mehr Informationen über 'Gewalt anwenden, um sein Recht zu schützen' im Aserbaidischen Rechtswesen schlagen sie im Aserbaidischen Republic Grundbesitz Rechtskurs C.1, S.923-924 von ALLAHVERDIYEV S. nach.

[3] Wir müssen darauf hinweisen, dass das aserbaidische Staatsgrundgesetz die Grundregelung der Verteidigung des Erbschafts-Rechtswesens, regelt. Denn Art. 29.4 des Aserbaidischen Staatsgrundgesetzes zufolge, 'gewährleistet der Staat die Erbrechte; das heisst, das Erbrecht wird mit dem Gesetz geschützt.

[4] Ausserdem müssen wir auch darauf hinweisen, dass im Aserbaidischen Rechtswesen auch der rechtliche Schutz des Vorteils des Erben das Thema zum Rechtsstreit sein kann (AGTG Art. 4.1). Das heisst, es kommt manchmal vor, dass dem Erben sein subjektives Erbrecht weggenommen wird. Es sollte nicht vergessen werden, dass bei beendeten Erbrechten der Schutz kein Thema sein kann. Aus diesem Grund ist in registrierten Umständen das Thema nicht der Schutz des subjektiven Erbrechtes vom Erben, sondern der Schutz seiner Interessen.

[5] Es muss beachtet werden, dass das AGG vom 2000 einige Begriffe des Erbschafts-Rechtswesens, die das AGG vom 1964 geregelt hatte, in erheblichem Maß geändert, die Lücken in der Gesetzgebung behoben und der Regelung der Beziehungen des Erbschafts-Rechtswesens Bestimmtheit verschaffen hat. Auf der anderen Seite hat dieser dem Erbschafts-Rechtswesen auch neue Begriffe hinzugefügt. z.B. der AGG vom 2000, der sich vom AGG vom 1964 unterscheidet, brachte den Begriff Haustestament (Handgeschriebenes Testament). Grundsätzlich der AGG vom 1964, können Ehepaare zusammen ein Testament regeln (diese Art von Testament wird geschlossenes (geheimtes) Testament genannt). Ausserdem hat der AGG vom 2000, anders als die vom 1964, die Erben nicht in zwei Gruppen, sondern in fünf Gruppen geteilt und bedeutende Änderungen in dem Begriff bewahrtes Erbschafts-Anteil gemacht. Es ist unmöglich, dass diese Änderungen sich in die Anwendung nicht reflektieren. Wie folgt: 'Obwohl die Änderungen und Hinzufügungen in der Gesetzgebung des Erbschafts-Rechtswesens einerseits die Urteilsgeschwindigkeit und Qualität der Erbschafts-Klagen erhöhen, bringen sie andererseits, dessen Verfahren in eine komplizierte Lage.

[6] Auf der anderen Seite sollte auch nicht vergessen werden, dass die Beziehungen des Erbschafts-Rechtswesens eine gemischte Beschaffenheit haben. Daher bilden, in unserem sowie in anderen Ländern, die Erbschaftsklagen den grossen Anteil, der in Gerichten laufenden oder beendeten Klagen.

[7] Im Aserbaidischen Rechtswesen wurde der 'unkomplizierte Urteil-Prozess (Anklage Vollzugs-Prozess)' im 2. Teil 1. und 2. Unterteil Art. 149-304 des AGG, doch der 'undebattierte Urteils-Prozess (Privates Vollzugs-Prozess)' wurde im 2. Teil 3. Unterteil Art. 305-356 des AGG geregelt.

[8] Wie auch oben erwähnt wird, kann der Erbe in der Klage hinsichtlich des Erbrechtes vom Gericht die Beseitigung des Verstoßes gegen sein subjektives Erbrecht oder die Festlegung der unübereinstimmten Erbrechtes beantragen.

[9] In der Lehre wurde behauptet, dass das sachliche Rechtswesen Klage, sachliches Recht; das Verfahrens-Rechtswesen jedoch, das Verfahrensrecht charakterisiert. - BARIŞEV A.İ., Priobritenie Nasletstva i ego Yuridiceskie Posledstvo, Moskva 1960, S. 79; İOFFE.O.S., Sovetskoe Qrajdansoe Pravo, Kurs Leksiy, 3. Çast, Moskva 1965, S. 343.

[10] ALLAHVERDIYEV S. 923-924.

[11] BARIŞEV S. 79; İOFFE, S. 343; SEREBROVSKIY B.İ., Oçerki Sovetskogo Nasledstvennogo Prava, Moskva 1953, S. 233; NIKIYUK. P.S., Nasledstvennoe Prava i Nasledstvennoe Proses, Kişinev 1973, S. 215.

[12] Wir müssen darauf hinweisen, dass es selten vorkommt, dass bei Beschreibungen der Klagen in Hinsicht auf das Erbrecht, dessen Verfahrens-Rechtswesenaspekt nicht beachtet wird. Ausserdem ist es auch richtig, dass in der Lehre die Klage, hinsichtlich seinem sachlichen Rechtswesens- sowie Verfahrens-Rechtswesenaspekt, klassifiziert wird. - QURVIÇ. M.A., Vidi İskov po Sovetskomu Prosesulanomu Pravu, Moskva 1945, S. 5-10.

[13] ALLAHVERDIYEV S. 913.

[14] SOLAMTOVA. T.B., Nasledstvanie po Zaveşaniyu i po Zakonu, Moskva 2002, S. 61-62.

[15] İOFFE.O, S. 343;

[16] Im Aserbaidischen Rechtswesen wird anerkannt, dass die undebattierten Urteils-Prozesse folgende sind: Klagen zur Festlegung des Faktes, welcher juristische Bedeutung trägt; Festlegung der Anerkennung der Erbschaft und des Ortes, wo die Erbschaft geöffnet wird (AGTG Art. 307); Festlegung des Todes einer Person (AGTG Art. 312); Festlegung der registrierten Fehler beim Staatsangehörigkeitsverfahren (AGTG Art. 339); Klagen, die mit einer Beschwerde der notariellen Abfertigungen oder, dass der Notar keine Abfertigung gemacht hat, anfangen (AGTG Art. 342).

[17] Im Aserbaidischen Rechtswesen gibt der Richter darüber, ob der 'Antrag ungeprüft aufbewahrt wird' einen Zwischenentschluss (siehe AGTG Art. 259).

[18] Begriffe wie; Angeklagter, dritte Personen, Verzicht, Anerkenntnis, Friedensvertrag, Gegenklage, Vorsichtsmaßnahme sind Beispiele dafür.

[19] Wenn das Urteil der angestregten Klage gegen die Interessen von manchen Personen verstößt, wird angenommen, dass diese Personen im Zusammenhang mit der Klage sind.

■ Quellenregister

ALLAHVERDIYEV S., Aserbaidisches Respublik Grundbesitz Rechtskurs, C.1, Bakü 2004.

BARIŞEV A.İ., Priobritenie Nasletstva i ego Yuridiceskie Posledstvo, Moskva 1960.

İOFFE.O.S., Sovetskoe Qrajdansoe Pravo, Kurs Leksiy, 3. Çast, Moskva 1965.

SEREBROVSKIY B.İ., Oçerki Sovetskogo Nasledstvennogo Prava, Moskva 1953.

NIKIYUK. P.S., Nasledstvennoe Prava i Nasledstvennoe Proses, Kişinev 1973.

QURVIÇ. M.A., Vidi İskov po Sovetskomu Prosesulanomu Pravu, Moskva 1945.

SOLAMTOVA. T.B., Nasledstvanie po Zaveşaniyu i po Zakonu, Moskva 2002.

KURUMSAL YÖNETİM, VEKÂLET SORUNU VE REKABET AÇISINDAN TTK TASARISI MADDE 369 ÜZERİNE BİR İNCELEME

Anonim şirketlerde yönetim faaliyeti çoğunlukla profesyonel yöneticiler tarafından yerine getirilir. TTK, anonim şirket yönetim kurulu üyesi olarak görev yapabilmek için pay sahibi olma koşulunu getirmiş olmakla beraber, uygulamada sembolik pay sahipliğinin yeterli olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla yönetim kurulunun kurul olarak ve üyelerin bireysel olarak profesyonel yönetici niteliği, gerek sembolik pay sahipliği gerekse etkili pay sahipliği durumunda devam etmektedir. Anonim şirketlerde yönetim faaliyetleri yerine getirilirken, pay sahipleriyle yöneticiler arasında çeşitli çıkar çatışmalarının meydana gelmesi olasıdır. Bunlara "dikey çıkar çatışmaları" denmektedir. Bu çatışmanın temelinde, temsil ilişkisine dayanan yetki devrinin, çatışan çıkarlar doğrultusunda kötüye kullanılma olasılığı vardır. Buna vekâlet sorunu (agency problem)¹ denmektedir².

Anonim şirket yönetimi ile pay sahipleri arasındaki çıkar çatışmalarını azaltmanın yollarından birisi vekâlet sorununa ilişkin yaklaşımlar, diğeri son yıllarda özellikle halka açık anonim şirketlerde kurumsal yönetim ilkelerinin yerleştirilmesi ve buna bağlı dış denetim mekanizmalarının oluşturulması, bir diğeri ise rekabetçi piyasa ve rekabet hukuku kurallarının zorlamasıdır.

Kurumsal yönetim, hisse senetleri borsada işlem gören anonim şirketler için öngörülmuş, uyulması isteğe bağlı, iyi yönetim, gözetim ve denetim kurallarından ibarettir³. Kurumsal yönetim pay sahiplerine, şirket yöneticilerinin işletmenin çıkarları yerine kendi kişisel çıkarlarını takip etme eğilimini, etkin bir şekilde kontrol etme ve önleme olanağı vermektedir⁴.

Kurumsal yönetim sistemi özellikle anonim şirketlere yönelik bir yapılanmadır. Bunun nedeni ise, anonim şirketlerin insanların günlük hayatlarını dahi etkileyebilecek birçok iktisadi, sosyal, politik ve hukuksal fonksiyonlara sahip olmalarıdır. Bu fonksiyonları nedeniyle toplumun bütününe çok yakından ilgilendiren bir örgütlenmeye sahiptirler⁵. Dolayısıyla bu kadar önemli işlevleri üstlenen bir organizasyonun sadece geleneksel ortaklık hukuku düzenlemeleriyle

baş başa bırakılması düşünülemez..

Bu çalışma kapsamında yönetim kurulu üyeleri ile pay sahipleri arasındaki çıkar çatışmalarını önlemenin temel yöntemlerinden birinci grubu, anonim şirketlere ilişkin uyulması zorunlu yasal düzenlemeler -özellikle yönetim kurulu üyelerinin özen yükümlülüğü- oluşturmaktadır. İkinci grubu ise uyulması zorunlu olmayan kurumsal yönetim düzenlemeleri, vekâlet sorununu çözmeye ilişkin yaklaşımlar ve piyasa kavramı etrafında şekillenen rekabet ve rekabet düzenlemeleri oluşturmaktadır. Kısaca bu kavramların rolüne değindikten sonra, TTK'nın 320. maddesindeki yönetim kurulu üyelerinin "dikkat ve basiret" yükümlülüğüne ilişkin mevcut düzenlemesi ve TTK tasarısında anılan maddeye karşılık gelen 369. maddedeki düzenleme karşılaştırılacaktır.

Rekabetin Şirket Yönetimlerine Etkisi ve Vekalet Sorunu

Rekabet hukuku ve politikası kuralları anonim şirketlerin kurumsal yapısına etki etmekle beraber bu etki hak ettiği kadar az ilgi görmüş bir konudur. Rekabet hukuku politikasının⁶ temel yararlarından biri, şirket yönetiminin daha iyi ve etkin olmasını desteklemektir. Bu alanda AB ile ABD'deki rekabet politikaları karşılaştırıldığında görece maliyetleri ve faydalarının hesaplanmasında önemli farklılıklar görülebilir⁷. Ancak bu farkın içeriği tam olarak belli değildir. Bu belirsizlik, hem ürün piyasasındaki rekabet ile şirket yönetimi arasındaki kesin ilişki hakkındaki belirsizlikten, hem de şirket yönetimiyle ilgili durumlarda, farklı rekabet hukuku düzenlemelerinin ürün piyasasındaki rekabete etkileri hakkındaki bilinmezlikten kaynaklanır⁸.

Gerek yerel gerekse uluslararası şirketler, bazı ciddi vekalet sorunlarıyla (agency problem) karşılaşabilirler. Bu şirketlerin alt ve üst düzey yöneticilerine en önemli ortak kararları alma konusunda birçok yetki verilmiştir. İlgili ülke yasaları tarafından verilen bu geniş yetkilendirme, yöneticilerin yetkilerini pay sahiplerinden ziyade kendi çıkarları için kullanma eğilimi doğurabilir. Şirket yönetim sistemi, bu gibi vekalet sorunlarını

kontrol altına almak için bir çok değişik metotlar geliştirmiştir. Biri, dostça olmayan bir şekilde yönetimi ele geçirme ve gözdağıdır. Yöneticileri kontrol etmek için ikinci yol, adaleti sağlayacak tazminattır. Üçüncü önemli bir metot, yönetici işgücü piyasalarının⁹ oluşmasıdır.¹⁰

Şirketler değişik nedenlerle kâr maksimizasyonunun gereklerinden sapabilirler. Bu sapmanın bir nedeni vekâlet (agency problem) sorunudur. Başka bir anlatımla, ekonomik olarak bir kaynağın etkin kullanılıp kullanılmadığının birkaç göstergesi vardır. Bir tanesi X-etkinliğidir. X-etkinliği, kullanılan üretim faktörleri açısından bir malım üretiminin mümkün olan en düşük maliyetle sağlanmasıdır. Şayet kaynaklar israf edilirse veya malın üretiminde umursamaz biçimde israfçı davranılırsa X-etkinsizliği meydana gelir¹¹. X-etkinliği genel olarak bir vekâlet sorununun bulunduğu ortamlarda önem kazanır veya bir vekâlet sorununun varlığının ifadesidir.

Vekâlet sorununa verilebilecek en yaygın örneklerden biri, profesyonel yöneticiliğin geliştiği firmalarda, firma sahipleri ile yöneticiler arasındaki ilişkidir. Bu ilişkide vekâlet sorununun ortaya çıkmasının nedeni, firma sahipleri ile yöneticilerin hedeflerinin aynı olmamasıdır (örneğin firma sahiplerinin hedefi en fazla kâr elde etmek iken, yöneticilerin hedefi kendi nüfuzlarını pekiştirmek, atalet içinde rahat bir iş ortamı yaratmak veya saygınlık olabilir). Firma sahiplerinin yöneticiyi tam denetleyememeleri, bunun için gerekli olan ayrıntılı bilgiye sahip olmamaları buna karşın yöneticilerin bilgi avantajı içinde olmaları nedeniyle, firmalar, kâr maksimizasyonunun gerekleri yerine yöneticinin hedeflerine göre yönetilebilir. Örneğin pay sahipleri belki firmanın kârını gözlemleyebilirler, ama bu kârın (veya zararın) ardında şansın mı yoksa yöneticinin kararlarının veya performansının mı yattığını bilemezler. Bu durumda yöneticiler üstün performans içinde olmak yerine ataleti tercih edebilir, bu da etkinlik kaybına yol açabilir.¹²

Yönetimsel davranışı kontrol etmenin bağımsız bir diğer aracı, ürün piyasası rekabetidir. Eğer yöneticiler işi kötü yönetiyorlarsa ve bu durum, yüksek maliyetlere ve yüksek fiyatlara veya düşük kalite ürünlere neden oluyorsa, rekabete dayalı bir piyasada, onlar kısa bir zamanda piyasa paylarını kaybedeceklerdir. Piyasa payında dramatik bir düşüş, iflasa ve yöneticilerin işlerini kaybetmelerine neden olur. Buna karşılık, ürün piyasasında daha az rakibi bulunan bir şirket, yüksek fiyata düşük kalite ürünler veya servisler sunsa bile, uzun zaman için karlı olarak kalabilecektir. Şirketler arasındaki rekabet, hem hangisinin iyi iş yaptığı hakkında bilgi hem de yöneticilere işlerini daha iyi yapmak için teşvik sağlar. Bazan, ekonomistler ürün piyasası rekabetçiliğiyle, teknik etkinlik veya şirket içindeki gevşekliğin derecesi arasındaki ilişkiden söz ederler. Harvey Leibenstein, bu ilişkiyi X-etkinliği hakkındaki çalışmasında ortaya atmıştır. Leibenstein, rekabetin X-etkinliğine etkisinin, rekabet ile dağıtım etkinliği (allocative efficiency)

arasındaki geleneksel ilişkiden daha güçlü ve daha önemli olduğunu ileri sürmüştür. Şirket yönetiminde rekabetin etkisini ciddi bir şekilde analiz etme yönünde birkaç girişim olmuştur. Birkaç çalışmada da o etkiyi deneysel olarak ölçme çabası olmuştur. Ne teorik çalışmalar ne de deneysel çalışmalar belirsizliği giderme konusunda yeterlidir. Fakat genel olarak rekabetin, şirketleri, üretimlerini etkin şekilde organize etmek konusunda teşvik ettiği ileri sürülebilir.¹⁴

Ürün piyasası rekabetinin yöneticileri disiplin altına alma yöntemlerinden en etkili olduğu söylenebilir. Yönetici yavaş çalışabilir ve makul derecede bir gevşeklik alanı bırakabilir. Ancak yöneticilere, işlerini iyi yapmak hususunda, kesinlikle çok kuvvetli teşvik sağlar. Yukarıda bahsedilen mekanizmaların hepsi, ürün piyasası rekabeti kadar önemli bazı kısıtlamalara sahiptir. Bu kısıtlamalar, şirketin devralınmasına karşı geliştirilen savunmaları, dostça olmayan şekilde şirket ele geçirmeleri, 1980'lerde oldukları duruma göre çok etkisiz hale getirmiştir. Piyasa gözlemcileri yüksek miktarlardaki eşitlik amaçlı tazminatların, o aktörleri kontrol etme yolu olmaktan ziyade, kontrol edilememiş aktörlerin bir kötülük yapabileceklerinin işareti olarak görmektedir. İş gücü piyasaları, yöneticilerin bireysel etkinlikleri hakkında oldukça kusurlu bilgilere sahiptir ve kötü yönetim ancak uzun bir gecikmeden sonra ortaya çıkabilir.¹⁵

Ürün piyasası rekabeti yalnız disiplin altına alıcı mekanizma olduğu için değil, yukarıda bahsedilen metotları tamamladığı için de önemlidir. Ürün piyasasında güçlü bir rekabetle karşılaşan şirkette, kötü yönetim performansı çok çabuk belli olur. Monopoller kârlı bir şekilde üretimlerine devam edebilirler ve bu yüzden, bu şirketler oldukça kötü yönetilseler bile dışarıdan başarılı görünebilirler. Rekabete maruz olan şirketlerde, eğer dışarıdakiler kötü yönetimi ortaya çıkarırsa, kötü yönetimin bedeli kısa sürede daha düşük hisse senedi fiyatlarıyla ortaya çıkacaktır. Sonuçta, bu durum hem şirketi dostça olmayan şekilde devralmaya daha kolay hedef yapacak, hem de tazminatları şirketin hisse senetlerinin değeriyle ilişkili olan yöneticileri de zarara sokacaktır. Rekabetçi şirketlerin kötü yönetimlerinin daha çabuk görünür olması, iş gücü piyasasının ne kadar etkin şekilde yöneticilerin performansını değerlendirdiğini de göstermektedir. Bu yüzden, ürün piyasası rekabeti, hem direkt olarak hem de dolaylı olarak şirket yönetiminin hayatı bir parçasıdır.¹⁶

Örneğin şirket yönetiminde ürün piyasası rekabetinin rolü hakkındaki bu ilişkiler, daha güçlü şekilde ABD'ye uymaktadır. Kıta Avrupasının şirket yönetimi sistemi (İngiltere hariç), Amerikan sisteminden oldukça farklıdır. Avrupadaki halka açık en büyük anonim şirketler bile, şirketi etkin şekilde kontrol eden büyük hissedarlara (kişi, aile veya kurum, çoğunlukla bir banka) sahiptir. Amerikalı dağınık hissedarlara oranla büyük hissedarlar, şirket yönetiminin performansını denetlemek ve izlemek için daha çok istek sahibi ve daha şanslıdır.¹⁷

ABD'nin aksine, bu yüzden, denetim ve kaydı arttırırlar. Diğer yandan Avrupa'da yukarıda bahsedilen diğer mekanizmalar daha az güçlüdür. Bu durum, Avrupa şirket yönetimini zayıflatma eğilimindedir. İki şirket yönetimi sisteminden hangisinin daha iyi iş yaptığı tartışılmaktadır¹⁸.

Bu farkların sonucu olarak, ABD veya kıta Avrupa'sında ürün piyasası rekabetinin, vekalet maliyetlerinde ne derece kısıtlayıcı olduğu belirsizdir. Bir tarafta, Amerikan piyasa merkezli mekanizmalara oranla, yoğunlaşmış hissedarlık Avrupa'daki yönetimle ilgili temsilcilik problemlerini çözmede daha başarılıdır. ABD'ye oranla, Avrupada bir kısıtlayıcı olarak ürün piyasası rekabeti, yöneticiler üzerinde daha az etkiye sahiptir. Diğer tarafta, Avrupaya göre, ABD'de yönetim kurulu disiplin altına alıcı diğer mekanizmalar yöneticileri daha iyi sınırlandırabiliyorsa, Avrupa'daki ürün piyasası rekabeti, vekalet maliyetlerinde bir kısıtlama olarak önemli hale gelebilir. Eğer, Amerika'ya oranla, Avrupa'daki vekalet sorunu ciddi şekilde devam ederse, ürün piyasası rekabetinin tamamladığı diğer mekanizmalar (şirketi devralma, eşit tazminat ve iş gücü piyasası) üzerine yapılan zayıf vurgu, bu tür bir rekabeti Avrupadaki şirket yönetimleri için önemsiz hale getirebilir. Genel olarak, belirsizliğini korumakla birlikte, Avrupa sistemine oranla, ürün piyasasındaki şiddetli rekabetin Amerikan sisteminde daha merkezi konuma sahip olduğu ortaya çıkar. Bu görüş, ürün piyasası rekabetinin AB'de hiçbir öneme sahip olmadığı anlamına gelmemekte, sadece, daha az önemli olduğunu ifade etmektedir²⁰.

Rekabet politikasının amaçlarının belirlenmesinde, ürün piyasası rekabetinin şirket yönetimi konusunda ortaya çıkaracağı sonuçları irdelemek gerekir. Burada diğer bir belirsizlik kaynağı daha vardır. Gifford ve Kudrle tarafından şirket yönetimiyle ilgili olarak rekabeti teşvik etmek için tanımlanan dört politika hedefinin (rekabet, üreticinin korunması, tüketici rantının korunması ve refah maksimizasyonu) göreceli değerleri tam açık değildir²¹. Bunun rekabetle ilgili yönü şudur: Verimsizleşen şirketler, rakip firmaya geçen müşteriler tarafından hemen cezalandırılabilir, rekabet güçlüdür. Dolayısıyla rekabet politikasının bu çeşidi rekabeti en iyi şekilde teşvik eder. Üreticinin korunması amacı, bu açıdan açık şekilde en kötü politika hedefi olarak görünebilir. Üreticinin korunması, az etkin şirketlerin çok etkin rakipleriyle girdiği rekabetten az etkilenmelerini sağlar. Öyle bir politikanın şirket yönetimine etkisi potansiyel olarak büyüktür. Çünkü şirketler rakipleri kadar çalışmazlarsa, ürün piyasası rekabeti, şirketlerin ve yöneticilerin zenginliğini tehdit ederek, şirket yönetiminin iyileşmesine katkıda bulunabilir. Etkin rakiplerden şirketleri korumak, bu nedenle şirket yöneticilerini kontrol etme sistemini yaralar. Rekabet politikasının şirket yönetimine bu etkisi, rekabet kanunlarının analizinde vurgulanan dağıtım etkinliği sonucuyla en azından aynı öneme sahiptir.

Rekabetin amacı zaman zaman bir bilmeceye dönüşebilmek-

tedir. Bazı yorumlarda rekabet, şirketlerde ve onların yöneticilerinde rekabetçi baskıyı artırıcı bir işlev olarak görülmektedir. Bu nedenle, teknik etkinliği arttırmanın bir yolu olarak, "yarışma"ya geri dönülmesini savunmaktadırlar. Gifford ve Kudrle ise rekabet ve üreticinin korunmasını benzer fenomenler olarak görme eğilimindedirler. Ancak onlar, bazılarının rekabeti üretkenliğin bir uyarıcısı olarak yeniden canlandırmaya çalıştıklarına işaret etmişlerdir. Rekabet savunucularından bir kısmı, rekabete verilen zarar ile rakiplere verilen zararı birbirinden ayırır. Sadece, ikincisi üreticinin korunmasına eşittir. Fakat bu farkı mahkemelerin pratikte devam ettirebilmeleri zordur. Rekabet politikasının şirket yönetimine etkileri hakkında söylenenlere kulak verilirse, yarışı hızlandırmanın üreticinin korunmasını dejenere etmeyi mi yoksa etmemeyi mi gerektirdiği hususu, önemli bir sorun olmaktadır.

Özetlenecek olursa, ürün piyasası rekabeti, şirket yönetimi üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir ve bu yüzden, şirketlerin ne kadar etkin çalıştıkları üzerinde belirleyici olabilir. Bu etki, farklı şirket yönetimi sistemlerinden dolayı Avrupa Birliği'nde bir hayli farklıdır. Büyük olasılıkla, Avrupa Birliği'ndeki ürün piyasası rekabeti, yönetimle ilgili yanlış davranışlar üzerinde daha az önemli bir kısıtlayıcıdır²³.

Bunlara ek olarak şu iki nokta üzerine durulabilir: Birincisi, bu bölümde tartışılan etkiler dikkate değerdir ve rekabet hukuku analizcilerinin üzerinde yoğunlaştıkları direkt dağıtım etkinliği sonuçlarıyla aynı öneme sahiptir. İkincisi, rekabet politikalarının şirket yönetimine etkileri ABD'de ve Avrupada birbirinden farklıdır ve bu fark oldukça önemlidir. Bu yüzden, ABD ve Avrupada rekabet politikalarındaki farklı tercihlerin faydalarının ve maliyetlerinin ayrıntılı bir şekilde hesaplanmasında, şirket yönetimine etkileri açısından yapılan tahminler de farklı olacaktır. Bütün yönleri hesaba katılmış bir politikanın (örneğin, refah maksimizasyonu amacı) ABD için en iyi olacağını ve diğer bir politikanın (örneğin, üreticinin korunması amacı) da Avrupa için en iyi olacağını söylemek doğru olmayabilir²⁴.

Türk Hukukunda Durum

Anonim şirket yönetimi ile pay sahipleri arasındaki çıkar çatışmalarını azaltmanın yollarından birisi de direkt şirketler hukukuna ilişkin yasal düzenlemeler ve hukuk uygulamasıdır. Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili maddelerinde yönetim kurulu üyelerinin yönetim ve gözetim yükümü, şirketle işlem yapma yasağı, şirketle rekabet etme yasağı, özen borcu, sadakat borcu gibi önlemler düzenlenmiştir. Ancak bu düzenlemelerin gerçek anlamda çıkar çatışmalarını önleme yeteneği tartışmalı olduğu gibi, önlediğine ilişkin somut ekonomik sonuçlara ulaşmak da zor gözükmemektedir. Ayrıca yukarıda tartışılan konular paralelinde, çıkar çatışmalarında pay sahiplerini koruma ve toplumsal refahı artırma hedefine yönelmek üzere yönetim kurulu üyelerinin özen borcunun daha somut şekle

dönüştürülmesi gerekir.

6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun (TTK) 320 nci maddesi, "İdare meclisi azalarının şirket işlerinde gösterecekleri dikkat ve basiret hakkında Borçlar Kanununun 528 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmü tatbik olunur" prensibine yer vermektedir. Doktrinde dikkat ve basiretin somut anlamı belirgin değildir. Borçlar Kanununun 528 nci maddesinin ikinci fıkrası ise "şirket işlerini ücretle idare eden şerik tıpkı bir vekil gibi mesul olur" diyerek vekâlet sözleşmesinde vekilin özen yükümlülüğüne atıf yapmaktadır²⁵. Buna göre, yönetim kurulu üyeleri görevlerini yaparken, ortaklığın ve pay sahiplerinin menfaatine göre hareket etmek ve bu konuda gerekli dikkat ve özeni göstermek zorundadır²⁶. Bu özenin ölçüsünün objektif olarak takdiri tartışmalıdır. Yargıtay bir kararında yönetim kurulu üyelerinin "tedbirli bir şirket idarecisi gibi hareket etmelerini" belirtmiş²⁷, ancak yasadaki hükmün başka bir şekilde tekrarından kaçınamamıştır.

Türk Ticaret Kanunu Tasarısında, mevcut Kanunun 320 nci maddesine denk gelen 369 ncu madde düzenlemesi "özen ve bağlılık yükümlülüğü" başlığı ile yer bulmuştur. Anılan madde; "(1) Yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyararak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar", "(3) Üyelerin ve yöneticilerin, görevlerini yerine getirirken, bu madde anlamında özenle hareket ettikleri karinedir" hükmüyle yukarıda zikredilen Yargıtay kararına paralellik arz etmiştir. Tasarının 369 'ucu maddesinin birinci fıkrasına ilişkin gerekçe ise aynen şöyledir:

"Göndermelerden oluşan, bu sebeple "görsel" olmaması bir yana karmaşaya da yol açan ve öğretilde şiddetle eleştirilen 6762 sayılı Kanunun 320 nci maddesinden tamamen ayrılan 369 uncu madde, özeni, tedbirli bir yönetici ölçüsü ile tanımlamış ve aynı zamanda şirketin menfaatlerinin gözetilmesine vurgu yapmıştır. Hükmün bu ölçütü olarak dürüstlük kuralını kabul etmiş, ancak şirketler topluluğu ile ilgili 203 ve 205 inci maddelerin istisnaî durumlarını dikkate almıştır. Hükmün bir yeniliği de, çağdaş düzenlemelere uygun olarak, üyelerin ve yöneticilerin görevlerini yerine getirirken özenle hareket ettikleri karinesinin açıkça belirtilmiş olmasıdır. Böylece, ispat yükü aksini iddia edenlere aittir.

Özen yükümü yönetim kurulu üyeleriyle yöneticileri kapsayacak şekilde kaleme alınmıştır. Yöneticilerin ayrıca zikredilmeleri, yönetim hakkının 367 nci maddeye göre devri halinde özellikle önem taşımaktadır.

6762 sayılı Kanunun 320 nci maddesinde göndermeler sonunda varılan nesnel (objektif) ve öznel (sübjektif) özen ölçüleri açık değildir. 6762 sayılı Kanun sistemi çeşitli yorumlara ve tartışmalara yol açtığı için terk edilmiştir. Anılan ölçünün terk edilmesinin bir diğer sebebi de 6762 sayılı Kanunun kabul ettiği ölçünün işletme konusuna sıkı sıkıya bağlanmış olmasıdır. Ücret

alan yönetim kurulu üyesinde "iş"in gerektirdiği özen bunun kanıtıdır. Böyle bir ölçü, bir çelik üretim şirketinde yönetim kurulu üyelerinin yüksek teknik bilgiyi haiz olmalarının şart olduğu yorumlamasına hak kazandırabilir. İşletme konusuna bağlanan özen, sermayenin ve malvarlığının korunmasında, iştiraklerle ilişkilerde, sır saklamada, temettü ve finans politikasında özeni ya tamamen tartışma dışı bırakır ya da dolayısıyla ve güçlükle kapsar. Ücret almayan üyenin özen borcu ise içerikten ve sınırdan yoksundur. Oysa "tedbirli yönetici" ölçüsü bütün yukarıda anılanları ve yönetici sıfatıyla işin gerektirdiği özeni de içerir. Bu sebeple, hükümdeki özen 6762 sayılı Kanunun 320 nci maddesinde öngörülenden daha da geniş ve amaca daha uygundur. İşin gerektirdiği özen de nesnel olarak belirlenir, yoksa o konuya ilişkin uzman bilgisi aranmaz. "Nesnellik" ile, görevi yerine getirebilmek için yetkin olma, ilgili bilgileri değerlendirebilme, uygulamayı ve gelişmeleri izleyebilme ve denetleyebilme için gereken yetenek ve öğrenime sahip olma anlaşılır. "Tedbirli yönetici" terimi bir taraftan kusurda ölçü rolü oynar, diğer taraftan da karar ve eylemlerde nesnel davranışı ifade eder; ancak bir yöneticinin nesnel olarak kontrolü dışında kalan ve nesnel beklentilerin ötesindeki tedbiri kapsamaz. Nitekim, 553 üncü maddenin üçüncü fıkrası hükmü söz konusu sınırı çizmekte, 557 nci madde de özenin kişi temelinde değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Nesnellikte, *diligentia quam in suis* yeterli olamaz, bunun yerine benzer işletmelerde yönetim kurulu üyelerinden beklenebilen işin gerektirdiği özen esas alınır. Tasarı hükmünde 6762 sayılı Kanunun 320 nci maddesinde öngörülmüş bulunan basiret ölçüsüne yer verilmemiştir. Hatta basiretli işadamlı ölçüsünden uzak durulmuştur. Çünkü, Yargıtay kararları basiretli işadamlı ölçüsünü sert, hatta aşırı denilebilecek beklentilerle tanımlamıştır. Aynı ölçüyü yönetim kurulu üyelerine uygulamak adaletsiz sonuçlar doğurabilirdi.

Tedbirli yönetici ölçüsü basiretli işadamlı kavramından farklı olup, bu ölçüye, Alm. POK 93 üncü paragrafının kaynaklık ettiği de düşünülmemelidir. Klasik Alman öğretisinde savunulduğunun aksine, şirketin lehine olanı muhakkak yapmak ve zararına olandan muhakkak kaçınmak, özen borcunun ölçüsü olarak kabul edilemez. Çünkü, ekonomideki bütün krizlerden, pazar şartlarındaki değişikliklerden ve belirsizliklerden doğan riskleri yönetim kurulu üyesinin önceden teşhis etmesi ve gerekli önlemleri alması, aksi halde sorumlu tutulması gerekir. Hükme esin veren yeni öğreti daha gerçekçidir.

Tedbirli yönetici ölçüsü, yönetim kurulu üyesinin kurumsal yönetim ilkelerine uygun olarak "işadamlı kararı" (business judgement rule) verilebileceğini kabul eder ve riskin bundan doğduğu hallerde üyenin sorumlu tutulmaması esasına dayanır. Genel kabul gören kural uyarınca, duruma uygun araştırmalar yapıp, ilgililerden bilgiler alınıp yönetim kurulunda karar verilmişse, gelişmeler tamamen aksi yönde olup şirket zarar etmiş olsa bile özensizlikten söz edilemez. Bu kurallar 553 üncü mad-

denin üçüncü fıkrasında yer alan hukuk kuralı ile somuta bağlanmıştır. Özen borcunun sözleşme ile ağırlaştırılabileceği şüphesizdir.

Birinci fıkrada yer alan, şirket menfaatinin dürüstlük kuralına göre gözetilmesi gereğine ilişkin temel özen kuralı 6762 sayılı Kanunda açık olarak öngörülmemiştir. Bu yüküm ile yönetim kurulu üyesinin kişisel menfaatini, hâkim pay sahibinin veya pay sahiplerinin ve onların yakını olan gerçek ve tüzel kişiler ile üçüncü kişilerin menfaatini, şirketin menfaatinin önüne geçirmemesi kastedilmiştir. Hüküm, menfaatler çatışması bulunan hallerde yönetim kurulunun gerekli önlemleri almasını ve arm's length temelinde yani, hâkim ortağı ve onun yakınlarını kayırmadan şirket için, şirketin menfaati için rekabet şartlarına uygun olarak pazarlık yapmasını ifade eder. Hüküm yönetim kurulu üyesini ayrıca rekabet yasağına uymak dışında şirkete karşı kapsamlı bağlılık yükümü altına sokar; içerden öğrenenlerin ticareti yasağına ve kendi kendisiyle iş (sözleşme) yapmak kurallarına uymasını zorunlu tutar".

Moroğlu, haklı olarak Tasarının ilgili maddesinde geçen "... tedbirli bir yöneticinin..." ifadesinin yeterli olmadığını, bunun yerine "... tedbirli ve işbilir bir yöneticinin..." denilmesinin daha uygun olacağını vurgulamaktadır²⁸. Zira anonim şirketlerin ülke ekonomisi açısından yerine getirdikleri fonksiyon düşünüldüğünde, hiç risk almayan bir tedbirlilik yerine, işbilir ve dolayısıyla belli bir ölçüde risk alabilen bir tedbirlilik²⁹ ara- mak daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

■ DİPNOTLAR

- 1-Agency problem, Anglo-Sakson literatürde sıkça kullanılmakta ve Türkçe'ye "vekâlet sorunu" veya "temsil sorunu" olarak çevrilmektedir. Bu çalışmanın genel kontekstine daha uygun olması ve hukuksal nitelemeye elverişliliği nedeniyle "vekâlet sorunu" ibaresi tercih edilmektedir. Zira, Türk Ticaret Kanunu m.320'nin gönderme yaptığı Türk Borçlar Kanunu 528/II, "Şirket işlerini ücretle idare eden şerik tıpkı bir vekil gibi mesul olur" hükmünü getirmekle, pay sahipleri ile yöneticiler arasında -aksi kararlaştırılmadığı sürece- vekalet ilişkisinin varlığını ifade etmektedir.
- 2- F.H. ŞEHİRALİ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Çıkar Çatışmaları Ekseninde Şirket Ele Geçirmelerine Karşı Önlemler, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını, Ankara, 2008, s. 38.
- 3- H.PULAŞLI, Şirketler Hukuku-Temel Esaslar, 5. Baskı, Karahan Kitabevi, Adana, 2007, s. 278.
- 4- PULAŞLI, a.g.e., s. 278.
- 5- A. PASLI, Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, 2. Bası, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005, s. 41.
- 6- Avrupa Birliği ve Türkiye'de rekabet hukuku veya rekabet politikası yerleşmiş kavramlardır. Buna karşın ABD'de rekabet politikası için antitröst politika, rekabet hukuku için antitröst hukuku terimleri kullanılmaktadır.
- 7- B.H. McDONNELL ve D.A. FARBER, "Are Efficient Antitrust Rules Always Optimal?", The Antitrust Bulletin, Fall-2003, s. 815.
- 8- McDONNELL ve FARBER, a.g.m., s. 816.
- 9- Yönetici işgücü piyasası, kötü bir yöneticiye düşük ücret vererek onun bir nevi cezalandırılması, iyi yöneticinin de gösterdiği performans için özel bir ikramiye sağlanarak ödüllendirilmesi ile oluşan piyasadır (ŞEHİRALİ ÇELİK, a.g.e., s.42).
- 10- McDONNELL ve FARBER, a.g.m., s. 816.
- 11- M.U.TOSUN, "Türkiye'de Kamu Sektöründe Yeni Yönetim Felsefesi: Kaynak Kullanımında Etkinlik Açısından Bir Değerlendirme", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 19, Aralık-2007, s. 84.
- 12- İ. ATİYAS, "Rekabet Politikasının İktisadi Temelleri Üzerine Düşünceler", Rekabet Dergisi, C.:1, No:1, 2000., s. 32.
- 13- Dağıtım (tahsis) etkinliği, kaynaklarla ilgili yeni bir düzenleme yapmaksızın, bir bireyin fayda veya tatmin düzeyini düşürmeden diğerinin fayda veya refahını yükseltmeye imkan olmaması durumunu ifade eder (R.H. FFRANK, Microeconomics and Behavior, Third Edition, Irvin/McGraw-Hill, Boston, 1997, s. 350).
- 14- H. LIEBENSTEIN, "Allocative Efficiency vs. X-Efficiency", American Economic Review, No. 56, 1966, s. 392.
- 15- McDONNELL ve FARBER, a.g.m., s. 816-817.
- 16- McDONNELL ve FARBER, a.g.m., s. 818-820.
- 17- A. SHLEIFER ve R. VISHNY, "Large Shareholders and Corporate Control", Journal of Political Economy, Vol.: 94, 1986, s. 461.
- 18- McDONNELL ve FARBER, a.g.m., s. 821.
- 19- SHLEIFER ve VISHNY, a.g.m., s. 462.
- 20- McDONNELL ve FARBER, a.g.m., s. 820.
- 21- D.J. GIFFORD, ve R.T. KUDRLE, "EU Competition Law and Policy: How Much Latitude for Convergence With the U.S.?", The Antitrust Bulletin, Fall-2003, s. 18.
- 22- GIFFORD ve KUDRLE, a.g.m., s. 19.
- 23- McDONNELL ve FARBER, a.g.m., s. 822.
- 24- McDONNELL ve FARBER, a.g.m., s. 823.
- 25- Doktrinde bu atıflar dolayısıyla yönetim kurulu üyelerinin (ücret alan ve almayan ayrımı da yapılarak) özen borcunun işçinin özen borcu veya vekilin özen borcu ile benzeştirildiği çeşitli tartışmalar görülmektedir (ÇAMOĞLU (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar, Yedinci Bası, Beta, İstanbul, 1997, s. 309-310; M.HELVAÇI, Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, Beta, İstanbul, 1995, s. 34). Ancak çağdaş anonim şirketler hukukunda yönetim kurulu üyelerinin özen yükümlülüğünün, işçinin ve vekilin özen yükümlülüğünden çok öte bir şey ifade ettiği kanısındayız. Bunu anonim şirketlerin ekonomik fonksiyonlarını göz önünde bulundurarak objektif kriterlere bağlanma gereği vardır.
- 26- PULAŞLI, a.g.e., s. 323.
- 27- Yargıtay Ticaret Dairesi, 16.12.1962, E.4545/K.4384
- 28- E. MOROĞLU, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarısı Taslağı-Değerlendirme ve Öneriler, 4. Bası, Türkiye Barolar Birliği, Ankara, 2006, s. 168.
- 29- MOROĞLU, a.g.e., s. 168.

■ KAYNAKÇA

- ATİYAS, İ., "Rekabet Politikasının İktisadi Temelleri Üzerine Düşünceler", Rekabet Dergisi, C.:1, No:1, 2000.
- FRANK, R.H., Microeconomics and Behavior, Third Edition, Irvin/McGraw-Hill, Boston, 1997.
- GIFFORD, D.J. ve R.T. KUDRLE, "EU Competition Law and Policy: How Much Latitude for Convergence With the U.S.?", The Antitrust Bulletin, Fall-2003.
- HELVAÇI, M., Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, Beta, İstanbul, 1995.
- LIEBENSTEIN, H., "Allocative Efficiency vs. X-Efficiency", American Economic Review, No. 56, 1966.
- McDONNELL, B.H ve D.A. FARBER, "Are Efficient Antitrust Rules Always Optimal?", The Antitrust Bulletin, Fall-2003.
- MOROĞLU, E., Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarısı Taslağı-Değerlendirme ve Öneriler, 4. Bası, Türkiye Barolar Birliği, Ankara, 2006, s. 168.
- PASLI, A., Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, 2. Baskı, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005.
- POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Yedinci Bası, Beta, İstanbul, 1997.
- PULAŞLI, H., Şirketler Hukuku-Temel Esaslar, 5. Baskı, Karahan Kitabevi, Adana, 2007.
- SHLEIFER, A., ve R. VISHNY, "Large Shareholders and Corporate Control", Journal of Political Economy, Vol.: 94, 1986.
- ŞEHİRALİ ÇELİK, F.H., Anonim Şirketlerde Çıkar Çatışmaları Ekseninde Şirket Ele Geçirmelerine Karşı Önlemler, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını, Ankara, 2008.
- TOSUN, M.U., "Türkiye'de Kamu Sektöründe Yeni Yönetim Felsefesi: Kaynak Kullanımında Etkinlik Açısından Bir Değerlendirme", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 19, Aralık-2007.

AN ANALYSIS OVER ARTICLE 339 OF TURKISH COMMERCIAL CODE IN TERMS OF CORPORATE GOVERNANCE, AGENCY PROBLEM AND RIVAL BUSINESS

In incorporated business governance is generally carried out by professional governors. T.C.C (Turkish Commercial Code) made it compulsory to possess share in incorporated business to take part in governance, however in application, having a symbolic share is enough to perform this. As a result, governor attributes of business governance and professional governors as individuals go on both on the occasion of real share ownership and symbolic share ownership. It is possible that there would be some arguments between shareholders and governors in incorporated business. These are called "vertical advantage conflicts." Main reason of this conflicts is the possibility of misusing the authority related to representing. This is called agency problem.

One of the ways of reducing advantage conflicts between incorporated business and shareholders is the approach to the problem of agency, other one is placing principles of governance in especially publicly-held incorporated business recently and forming new systems related to this, another one is obligation of rival market and rival laws.

Corporate governance consists of rules of supervision, observation and good government which are foreseen for incorporated businesses whose share certificates are in market. Corporate governance gives share holders possibility to control their own advantages and benefits rather than advantages of corporation governors.

Corporate governance is a structure especially developed for incorporated business. The reason for this is that incorporated business possesses many economic, social, political and law functions which can also affect daily life of the people. Owing to this function, they have a system which is closely related to the whole society. For this reason, an organisation which bears such vital processes can not be thought just with traditional partnership law regulations.

On this point, basic method to prevent advantage conflicts between board of directors and shareholders is composed of

law regulations related to the incorporated business -especially the responsibility of board of directors. Secondary group is composed of corporate governance regulations which are not compulsory to obey, some approaches to resolve agency problem and rival business regulations which are formed in market term. After mentioning these terms shortly, regulation related to T.C.C article 320 "care and foresight" will be contrasted with T.C.C article 369 related the current regulations.

The Affect of Rival Business to Corporation Governance and Problem of Agency

Competitive law and policy affects the institutional structure of incorporated business however this affect has never got the attention it deserved. One of the basic advantages of policy of competitive law is that it supports corporation governance to be better and more effective. When EU and USA competitive policies are contrasted it is seen that there are remarkable differences between calculation of relative costs and advantages. However, the content of this difference is not certain. This uncertainty is the result of ambiguity related to the effects of the different competitive law regulations in product market and both is the result of uncertainty between competition in product market and corporation governance and issues related to the corporation governance.

Both local and international corporations may face with the problem of agency. Many authorizations have been given to the sub and upper governors to take mutual decisions. This wide range of authorizations which are permitted by related government laws may lead corporation directors to make use of their authority for their own advantage rather than advantages of shareholders. Corporation governance system has developed many various methods to control such problems of agency. One of them is to take the control of governance in an unfriendly manner and intimidation. Second way to control directors is indemnity to support justice. Thirdly another important method is forming director labor force market.

Corporations may diversify from the requirements of profit maximization due to several reasons. The reason for this diversion is the problem of agency. In other words, there are several indicators which show whether an economical source is used effectively or not. One of them is X efficiency. X efficiency is producing a product with the lowest cost possible in terms of production factors. If sources are misused and mispent during the production, X inefficiency occurs. X efficiency generally gains importance where a problem of agency exists and this indicates that there is a problem of agency.

The most common example that can be given for the problem of agency is the relation between corporation owners and directors in corporations where professional directorship is developed. The reason for the existence of the problem of agency is that the aims of corporation owners and the aims of the corporation directors are not same. (for example while corporation owners may want to gain maximum profit, directors may want to strengthen their individual power, create comfortable working conditions or respect.). As corporation owners are not able to control directors efficiently and they don't have required information to do this, and directors have these information, corporations may be governed according to the aims of directors instead of profit maximization. For example shareholders may observe the profit of corporation however they can not know whether this profit (loss) is the result of luck or decisions of directors. Under these circumstances, directors may prefer to work in an inactioned way instead of high performance, and this causes loss of efficiency.

Another tool to control governance manner is the competition of product market. If directors are directing their profession badly and if this condition is leading the production of low quality products with high costs, this company is prone to lose its share in competitive market. Dramatic decline in market share causes bankruptcy and directors to lose their job. However a corporation with less rival in business, may last longer though it produces products with low quality and high cost. Competition between corporations both gives information about which one is doing its work better and encourages them to their work better. Sometimes economists mention about the technique efficiency and inaction in corporations related to competition in production market. Harvey Leibenstein brought forward this relation with this study on X efficiency. Leibenstein claimed that the effect of competition of X efficiency is far more powerful and important than the traditional relation between competition and allocative efficiency. There have been several serious attempts to analyze the effect of competition of corporation governance. In other several studies, there is an attempt to measure that effect in experimental ways. Neither theoretic nor experimental studies are enough to overcome this uncertainty. But, it can be regarded that, competition encourages corporations to organize their production styles.

It can be regarded that the most effective way to discipline

directors is competition in product market. Director may work slowly and allow a reasonable inactivity. But director strongly encourages other directors to perform their tasks correctly. All mechanisms mentioned above have some restrictions as important as the competition in product market. These restrictions paralysed certain defensive tactics to prevent corporation takeovers and unfriendly takeovers according to the conditions in 1980's. Market observers regard high ratio indemnities, aimed for equality, as a sign of possibility of uncontrolled actors to perform bad things rather than a way to control those actors. Labor force market have very wrong information on individual efficiency of director and bad directing can only be revealed after a long process.

Competition of product market is not only important for disciplining but also important because it fulfills the methods mentioned above. When a corporation faces a powerful rival in product market, bad governance soon becomes clear. Monopolies can go on producing in a profitable way and no matter how badly directed they are, they may seem successful. If bad governance in a corporation which is exposed to competition is revealed, cost of bad governance is soon seen in low priced share certificates. As a result, this condition will lead corporation worse and worse and unfriendly takeovers and directors related to the low priced share certificates will also be effected from this condition. Bad governance is easier to be detected in competitive corporations and this also shows that how labor force market performance is efficient. For this reason, competition in product market effects both directly and indirectly the corporation governance vitally.

For example, these relations of competition in product market is strongly convenient to the one in USA. Corporation governance system in Europe is quite different from the one in USA (except from England). Even the greatest incorporated business in Europe have giant shareholders (person, family, foundation or generally banks) which control corporations. Big shareholders are more eager and lucky in contrast to sparse shareholders in USA. In contrast to USA, they increase record and control. On the other hand, the mechanisms mentioned above are far more powerful in Europe. This situation undermines the corporation governance in Europe. Which governance system is better is still argued.

As a result of these differences, it is uncertain that how competition in product market is limiting in agency cost. On the other hand, concentrated shareholding related to solving resetting governance in Europe is far more successful in contrast to mechanism in USA market. In contrast to USA, competition in product market in Europe has less impact on the directors. On the other hand, compared to USA, limiting product market competition in Europe may become more important if it is able to limit and discipline mechanisms and directors. If, compared to USA, agency problem continues seriously in Europe, the weak emphasis made on the competition of the

product market (corporation takeover, equal indemnity and labor force market) may make this kind of competition less important for corporation governance in Europe. Being unclear, compared to Europe system, fierce competition in product market in USA is more central. However this does not mean that competition in product market in EU mean nothing, but it shows it is less important.

When defining the aims of competition policy, possible results of competition of product market of corporation governance must be investigated. Here, there is another source of ambiguity. Relative values of the aims of four policy identified by Gifford and Kudrle are obscure. What it has to do with competition is this ; Competition is fierce, if an unproductive corporation is directly punished by customers go to rival corporation. For this reason, this type of competition is the one which encourages competition best. The aim of protecting the producers may seem the worst policy target in this perspective. Protection of the producers provides small corporations to get less effected at the competitions with rival corporations. Such a policy have great effect on corporation governance potentially. This is because if corporations do not work harder than their rivals, competition of the product market may contribute to the improvement of corporation governance. For this reason, protecting corporation from active rivals damages the system of controlling corporation directors. Effect of competition policy to corporation governance is as much important as sparse efficiency in competition law analyses.

Aim of competition is turning into a puzzle. In some comments, competition is a process which increases the competitive pressure on corporation directors. For this reason, going back to competition is regarded as a way to increase technique efficiency. However Gifford and Kudrle see the competition and protection of the producers as the same phenomena. But they pointed out that competition is a tool for reviving productivity. Some of the competition defenders separates the damage given to competition and the damage given to rivals. Only the second one provides the protection of the producers. However continuity of these different courts are difficult in practice. When the effect of competition policy is considered, it becomes an important problem that whether fastening the competition aims degenerating the protection of producer or aims defeating the producer.

To summarize, the competition in product market has a powerful impact of corporation governance and so, it can be indicator for how efficient the corporations work. This impact is far more different than the one in Europe Union due to the different corporation governance systems. Probably, competition of the product market in Europe Union is less limiting on wrong actions about governance.

In addition to these, these two points can be mentioned ; First, impacts mentioned in this section worth attention and have the same importance with the result of direct sparse effi-

ciency in competitive law. Second one is that competition policies in USA and Europe are very different from each other, so this is very important. For this reason calculation and selection of different advantages and costs will be different from each other in USA and Europe. A policy which is reckoned and evaluated well can be said that it will be the best for USA or it will be best for Europe.

Current Situation in Turkish Law

Another way to reduce the conflict between corporation governance and shareholders is legal regulations and law application related to corporate law. Turkish Commercial Code regulated some arrangements such as competition ban, governance and observation responsibility, duty of care and duty of loyalty. However, these regulations are doubtful that they will prevent advantage conflicts and even if it does, it seems difficult to reach valid economical results. Apart from this, parallel to arguments above, in advantage conflicts, duty of care must be realized to protect the shareholders and prosperity of society.

In the article 320 of Turkish Commercial Code (TCC) "About the care and foresight of governance members in corporations, the article number 528 of Code of Obligations is applied to the point 2." Real meaning of care and foresight is obscure in doctrine. Point 2 of the article 528 of Code of Obligations is ; the one who directs the corporation's financial issues is responsible like an administrator." According to this, members of the board of directors should pay necessary attention and care while doing their works to protect the rights of partnership and advantages of the shareholders. The measure of this care is quite subjective and open to argument. Supreme Court of Appeals stated in one of its decisions that " members of board of directors should behave as careful corporation administrator" however it failed refrained repeating the decision in law.

In Project of Turkish Commercial Code, rearrangement of article 369, currently 320, is titled as "care and loyalty". Mentioned article ; "(1) Those who are under the responsibility of behaving honestly while also doing their work with care and while protecting the advantage of corporation." , "(3) It is presumed that members and directors do their work with care mentioned in this article." In article 369 of project , first point is this;

"Article 369 which is separated from article 320 of law 6762 because it is not visual and complex, is identified with care and protection of corporations' advantages is underlined. Law considered honesty as a measure however for corporation unions some exceptional situations are considered in article 203 and 205. Another innovation of decision is that , according to contemporary regulations, members and directors are presumed to act with care while doing their work. So, confirmation burden is owned by deniers.

Care obligation is designed to cover members of board of directors and directors. Mentioning the directors also bears a special

importance in case of takeovers in article 367. Objective and subjective care measurements are not clear in article 320 of law number 6762. Law system has been abandoned because it led various comments and arguments. Another reason for abandoning the measurements is that it is firmly bounded to accepted measurement in law number 6762. Required care of a member of the board of directors who receives payments is the proof of this. Such a measurement may make it possible to comment as members of the board of directors should have high technical information. Care related to business enterprise completely disables the care in protecting the private property and wealth, keeping secrets or financial policy or strongly includes it. Duty of care of a member who is not paid is deprived of content and limitation. However careful director image includes all features mentioned above as well as required care at work. For this reason, care is wider and more suitable to the aims than proposed in the article 320 of the law number 6762. Required care is also determined subjectively, there is no need for an expert in this field. Authority to perform tasks, evaluating related information, observing application and improvements and control is understood with objectivity. The term "Careful director" plays a role of measurement in defects, on the other hand symbolises objective action in decisions and actions, however it does not cover the objective expectations that does not meet objective control of a director. Hence, third point of the article 553 limits mentioned law and article 557 makes it necessary that care should be evaluated individually.

Diligentia quam in suis is not sufficient in objectivity, and instead of this required care is regarded as basic theme for expected performance of the members of the board of directors. In project, foresight mentioned in article 320 of the law 6762 is not mentioned. Even prudential businessman measurement is refrained. This is because Supreme Court of Appeals stated prudential businessman as though or even exaggerated. It would be unfair to apply the same measurements on members of board of directors.

Careful director measurement is different from prudential businessman term and paragraph 93 of German POK should not be considered to be source of this. Contrary to classical German discipline, doing what is useful for corporation and refraining from what is harmful to corporation is not exact measurement for the duty of care. This is because, a member of board of directors should estimate and prevent the possible danger that may come true due to economical crisis, changes and ambiguity in market conditions, if not he will be responsible for this. New discipline which inspired the law is more realistic.

Measurement for a careful director is based on the responsibility of the member of board of directors according to corporational governance disciplines on the possible risk that may come true in accordance with business judgement rule. Carelessness can not be mentioned if all accepted rules are obeyed, required investigations are done, and necessary members of the board of

directors are warned about possible danger, even though corporation experiences a loss from this situation. These rules are determined with law in the third point of the article 533. It is out of doubt that duty of care will be tougher with a contract.

Basic duty of care rule related to the governance of a corporation according to the discipline of honesty and to the advantage of corporation, had not been mentioned in law number 6762. With this decision, it is meant that individual advantage of a member of the board of directors can not be prior than the advantages of corporation, real and corporate people or from the advantages of shareholders or their close relatives. Law states that in case of advantage conflicts, members of the board of directors should take possible precautions and arm's length and judge shouldn't decide in favor of their relatives and they should behave in favor of corporations advantage. Law also makes it compulsory for a member of the board of directors to be loyal to corporation and obey competition rules and makes them obey to the ban of commerce and makes them obey their own contract rules.

Moroglu stated that it will be more appropriate to use "careful and intellectual director" instead of "careful director". Looking for careful directors who can bear risks instead of the one who can not take risks will sound much more appropriate when its benefits to the whole country are considered.

■ BIBLIOGRAPHY

- ATİYAS, İ., "Ideas on economical bases of competition policy", Rekabet Magazine, C.:1, No:1, 2000.
- FRANK, R.H., *Microeconomics and Behavior*, Third Edition, Irvin/McGraw-Hill, Boston, 1997.
- GIFFORD, D.J. ve R.T. KUDRLE, "EU Competition Law and Policy: How Much Latitude for Convergence With the U.S.?", *The Antitrust Bulletin*, Fall-2003.
- HELVACI, M., *Law Responsibility of a Member of Board of Directors in an Incorporated Partnership* Beta, İstanbul, 1995.
- LIEBENSTEIN, H., "Allocative Efficiency vs. X-Efficiency", *American Economic Review*, No. 56, 1966.
- MCDONNELL, B.H ve D.A. FARBER, "Are Efficient Antitrust Rules Always Optimal?", *The Antitrust Bulletin*, Fall-2003.
- MOROĞLU, E., *Turkish Commercial Code with Operative Effect and Application Law- Evaluation and Suggestions*. 4th Press. Turkey Bar Association Ankara, 2006, s. 168.
- PASLI, A., *Governance of Incorporated Partnership* 2nd Press. Çağa Hukuk Vakfı Press, İstanbul, 2005.
- POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, *Law of Partnerships and Cooperative*, Yedinci Bası, Beta, İstanbul, 1997.
- PULAŞLI, H., *Law of Corporations -Fundamental Facts*, 5th Press, Karahan Bookstore, Adana, 2007.
- SHLEIFER, A., ve R. VISHNY, "Large Shareholders and Corporate Control", *Journal of Political Economy*, Vol.: 94, 1986.
- ŞEHİRALİ ÇELİK, F.H., *Precautions for Corporation takeovers in case of advantage conflicts in Incorporated Business, Bank and Commercial Law Investigation Institute Press*. Ankara, 2008.
- TOSUN, M.U., "New Governance Philosophy in Public Sector in Turkey; An evaluation of usage of sources.", *Dumlupınar University Social Sciences Magazine Issue* :19 Aralık-2007.

ABHANDLUNG ÜBER DEN TÜRKISCHEN HANDELSRECHT-ENTWURF, ARTIKEL 369, IN BEZUG AUF KORPORATIVE FÜHRUNG, AGENTURPROBLEME UND KONKURRENZ

In Aktien-Gesellschaften wird das Verwaltungswesen meist von professionellen Verwaltern ausgeführt. Um in der TTK-(Türk Ticaret Kuruluşu, Türkische Handelskammer) Aktien-Gesellschaft als Mitglied im Vorstand eine Arbeit übernehmen zu können, ist bekannt, daß es, obwohl die Bedingung besteht, Aktionär zu sein, in der Praxis ausreicht, ein symbolischer Aktienbesitzer zu sein. Deshalb setzt sich der Vorstand, sowohl als Ausschuß als auch in Form von Mitglied in Einzelperson, mit der Eigenschaft als professioneller Verwalter, sowohl im Falle des symbolischen als auch effektiven Aktienbesitzes fort. Ganz wahrscheinlich ist es, daß bei dem Effektivieren des Verwaltungswesens zwischen den Aktionären und den Verwaltern verschiedene Interessenkonflikte vorkommen. Diese werden als "vertikale Interessenkonflikte" bezeichnet. Auf der Basis dieser Konflikte ruht die Möglichkeit, die Beziehungen auf der Grundlage der Darstellung der Dezentralisierung in Richtung auf die widerstrittenen Interessen zu mißbrauchen. Dies wird als Agenturproblem (agency problem)¹ definiert².

Zur Verringerung der Interessenkonflikte zwischen der Verwaltung einer Aktiengesellschaft und der Aktionäre, ist einer der Wege die Ansätze für das Agenturproblem, ein anderer ist, besonders bei "dem Volk offenen" Aktien-Gesellschaften, die Festlegung von Gesetzen der Korporativ-Verwaltung und dementsprechende externe Audit-Mechanismen³. Ein noch anderer Weg ist das Anstrengen von Regeln für den wettbewerbsorientierten Markt und das Wettbewerbsrecht⁴.

Die korporative Verwaltung, die für die Aktiengesellschaften, die mit Aktien an der Börse handeln und optional eingehalten werden kann, vorgesehen ist, besteht aus guten Verwaltungs-, Überwachungs- und Überprüfungsregeln⁵. Die korporative Verwaltung gibt den Aktionären in effektiver Form die Möglichkeit zur Kontrolle und Verhinderung der Verfolgung der eigenen Interessen der Unternehmen-Verwalter anstelle

der Interessen des Unternehmens.

Das korporative Verwaltung-System ist insbesondere eine Einrichtung für die Aktien-Gesellschaften. Der Grund dafür ist, daß die Aktien-Gesellschaften in der Lage sind, sogar das alltägliche Leben der Menschen in wirtschaftlicher, sozialer, politischer und juristischer Hinsicht zu beeinflussen. Durch diese Funktionen besitzt das System eine Organisation, die das gesamte Volk von Nahem angeht. Deshalb kann nicht davon erwähnt werden, daß sich eine Organisation mit so wichtigen Funktionen nur mit einer traditionellen Partnerschaft in Bezug auf die Regelung von gesamtstaatlichen Rechtsgesetzten begnügt.

Im Umfang dieser Studie bildet die erste Gruppe die grundlegenden Methoden zur Vorbeugung der Interessenkonflikte zwischen den Mitgliedern des Vorstands und den Aktionären, wobei die Aktien-Gesellschaften die rechtliche Ebene, besonders auch die Mitglieder der Unternehmen-leitung, Haftung zu beachten haben. Die zweite Gruppe dagegen besteht aus optional eingehaltenden korporativen Verwaltungsregeln, wie die Ansätze für das Agenturproblem und sich um das Konzept des Marktes herum formende Konkurrenz und Konkurrenzregeln. Kurz gesagt, werden, nach der Berührung der Rolle der Konzepte der derzeitigen Verpflichtungen und Regelungen gemäß des TTK, Artikel 320, die Mitglieder des Verwaltungsausschusses, nach der Parole "Aufmerksamkeit und Verständnis", mit den im TTK-Entwurf entsprechenden, im 369. Artikel genannten Regeln konfrontiert.

DIE WIRKUNG DER KONKURRENZ AUF DIE UNTERNEHMUNGSVERWALTUNGEN UND DAS AGENTURPROBLEM

Zusammen damit, daß die Regeln des Wettbewerbsrechtes und der -Politik die korporative Struktur der Aktien-

Gesellschaften beeinflussen, ist dies ein Thema, das weniger Interesse erweckt, als es verdient hat. Einer der wichtigsten Vorteile der Konkurrenz-Politik⁶ ist die Unterstützung für eine noch bessere und effektivere Unternehmensverwaltung. Wenn man in diesem Gebiet die Konkurrenz-Politik von der EU und den USA vergleicht, können, in Bezug auf die relativen Kosten und Leistungen berechnet, wichtige Unterschiede gesehen werden⁷. Allerdings ist der Inhalt dieser Unterschiede nicht ganz deutlich. Diese Unbestimmtheit beruht sowohl auf der Unbestimmtheit der genauen Beziehungen zwischen dem Wettbewerb auf dem Produktmarkt und der Unternehmenverwaltung, als auch, in Angelegenheiten der Unternehmenverwaltung, auf Unwissenheit über die Wirkung von unterschiedlichen Wettbewerbsregeln und auf der Konkurrenz des Marktes⁸.

Sowohl lokale als auch internationale Unternehmen können manchen ernstesten Agenturproblemen (agency problem) begegnen. In diesen Firmen wurden die unteren und oberen Verwalter in Bezug auf Treffen von wichtigsten gemeinsamen Entscheidungen autorisiert. Diese weitumfassende Autorisierung, die durch das Gesetz des bestimmten Landes verliehen wird, kann dazu führen, daß die Verwalter dazu neigen, anstelle der Interessen der Aktionäre ihre eigenen Interessen zu vertreten. Das Unternehmen-Verwaltungs-System hat viele verschiedene Methoden entwickelt, um Agenturprobleme dieser Art unter Kontrolle zu bringen. Zum ersten, auf nicht-freundschaftliche Weise, die Beschlagnahme und Einschüchterung der Verwaltung. Der zweite Weg, die Verwalter zu kontrollieren, ist die "Gerechtigkeit sichernde" Entschädigung. Die dritte, eine wichtige Methode, ist die Schaffung⁹ eines administrativen Arbeitsmarktes¹⁰.

Die Unternehmen können aus verschiedenen Gründen von den Gewinnmaximierungs-Anforderungen abweichen. Ein Grund dieser Abweichung ist das Agenturproblem. Mit anderen Worten gibt es einige Indikatoren dafür, in wiefern eine Quelle, ekonomisch gesehen, effektiv benutzt wird. Eine davon ist die X-Effizienz. X-Effizienz bedeutet, in Punkt auf die verwendeten Produktionsfaktoren, die Kosten der Herstellung eines Produktes so niedrig zu halten wie möglich.

Wenn mit der Quelle verschwendet wird oder bei der Herstellung des Produktes verschwenderisch gehandelt wird, entsteht die X-Effizienz¹¹. Die X-Effizienz gewinnt im allgemeinen dann Wichtigkeit, wenn es sich um das Agentur-Problem handelt, oder sie erklärt, daß ein solches existiert.

Als eines der weit verbreitesten Beispiele für das Agentur-Problem kann die Beziehung, in Firmen mit professionell entwickelter Verwaltung, zwischen den Firmenbesitzern und der Verwaltung angeführt werden. Der Grund für das Hervortreten des Agentur-Problems besteht daraus, daß die Firmenbesitzer und die Verwalter nicht die gleichen Ziele haben. (z.B. während das Ziel der Firmenbesitzer, möglichst

viel Gewinn zu erlangen, ist, ist das Ziel der Verwalter, die Verstärkung ihres eigenen Einflusses und die Erstellung eines bequemen Arbeitsfeldes sowie auch Achtung. Da die Firmenbesitzer nicht voll im Stande sind, die Verwalter zu kontrollieren, sie dafür nicht genügende nötige Informationen haben, dem gegenüber aber die Verwalter den Vorteil haben, über alles informiert zu sein, können die Firmen, mehr als nach den Anforderungen des Einnahme-Maximums, der Ziele der Verwalter entsprechend geleitet werden. So können vielleicht z.B. die Aktionäre den Profit der Firma überprüfen, jedoch können sie nicht erfahren, ob hinter dem Profit (oder Verlust) Chancen liegen oder es von den Beschlüssen und der Performans der Leiters abhängt. In diesem Falle können die Verwalter, anstatt in höchster Performans zu sein, die Trägheit bevorzugen, was auch zu einem Aktivitätsverlust führen kann¹².

Ein anderes unabhängiges Werkzeug, das Führungsverhalten zu kontrollieren, ist der Markt. Wenn die Manager ihre Arbeit schlecht erfüllen, und dieser Zustand zu hohen Kosten und hohen Preisen oder zu schlechter Qualität der Produkte führt, werden sie, bei einem auf Konkurrenz ruhenden Markt, in kurzer Zeit ihre Marktanteile verlieren. Ein sehr erheblicher Fall des Marktanteils führt zum Bankrott und dazu, daß die Verwalter ihre Arbeit verlieren. Im Gegenteil dazu kann eine Firma, die auf dem Markt wenig Konkurrenz hat, falls sie auch zu teuren Preisen Produkte oder Bedienung mit schlechter Qualität anbietet, lange Zeit profitabel sein. Der Wettbewerb zwischen den Unternehmen gibt Antrieb dazu, zu verstehen, sowohl welche Firma als auch welche Verwalter besser arbeiten. Manchmal erwähnen Ökonomen von der Beziehung zwischen der Konkurrenz auf dem Markt und dem Grad der technischen Effizienz oder Nachlässigkeit innerhalb der Firma. Harvey Leibenstein hat in seiner Studie über X-Effizienz diese Beziehung angeschnitten. Leibenstein betonte, daß es zwischen der Wirkung der Konkurrenz auf die Effizienz und die der Konkurrenz auf die Verteilungseffekte (allocative efficiency)¹³ mehr als eine herkömmliche, eine stärkere und wichtigere Beziehung gibt. In Richtung einer ernsthaften Analyse über die "Wirkung der Konkurrenz in der Firmenverwaltung" wurden mehrere Versuche vorgenommen. In einigen Studien wurde diese Wirkung auch experimentell gemessen. Weder theoretische noch praktische Studien reichen aus, um die Unbestimmtheit dieses Themas aufzuheben. Aber im allgemeinen kann gesagt werden, daß die Konkurrenz die Firmen und ihre Produktionen, in Bezug auf effektive Organisation, unterstützt¹⁴.

Es kann gesagt werden, daß auf dem Markt die Konkurrenz die wirksamste Methode ist, um gegenüber den Verwaltern Disziplin zu ergreifen. Der Verwalter kann langsam arbeiten und auch in vernünftigem Grade Lockerheit lassen. Jedoch werden die Verwalter äußerst angeregt, ihre Aufgaben gut zu

vollbringen. In allen oben erwähnten Mechanismen ist der Markt genauso wie die Konkurrenz befugt, manche wichtige Einschränkungen zu unternehmen. Diese Einschränkungen haben die entwickelten Verteidigungen zur Übernahme eines Unternehmens, die Beschlagnahme einer Firma auf nicht freundschaftliche Weise, gegenüber ihrer Situation von 1980 in großem Maße entschärft. Marktbeobachter meinen, daß, anstelle Gleichberechtigung erzielende Entschädigungen in hoher Menge, als Weg zur Kontrolle der Darsteller zu sehen, mehr Schaden von den unkontrollierten Darstellern erwartet werden könnte. Die Arbeitsmärkte verfügen, in Bezug auf die individuelle Wirksamkeit der Verwalter, über ziemlich fehlerhaftes Wissen, und schlechtes Management zeigt sich erst nach langer Verspätung¹⁵.

Die Konkurrenz auf dem Markt ist nicht nur für Disziplin ergreifende Mechanismen, sondern auch für die Vervollständigung der oben erwähnten Methoden wichtig. Auf dem Arbeitsmarkt wird eine schlechte Verwaltungsperformans bei einem mit starker Konkurrenz konfrontiertem Unternehmen sehr schnell offensichtlich. Die Monopole können ihre Produkte weiterhin gewinnbringend herstellen; und diese Firmen, auch wenn sie ziemlich schlecht verwaltet sind, können von Außen erfolgreich aussehen. Bei Firmen, die der Konkurrenz ausgesetzt sind, wird, falls eine schlechte Verwaltung von außen bemerkt wird, der Preis für das schlechte Management in kurzer Zeit mit niedrigen Aktienkursen bezahlt. Als Ergebnis kann in dieser Situation eine Firma, sowohl eine Übernahme in unfreundschaftlicher Weise leichter erzielen, als auch den Entschädigungen, die im Zusammenhang mit dem Wert der Aktien des Unternehmens stehen, Schaden zufügen. Die Tatsache, daß bei den wettbewerbsfähigen Unternehmen schlechte Verwaltungen schneller sichtbar werden, zeigt auch, in welcher effektiven Form der Arbeitsmarkt die Performans der Manager bewertet. Aus diesem Grunde ist der Konkurrenzmarkt, sowohl direkt als auch indirekt, ein lebenswichtiger Teil der Unternehmen-Verwaltung¹⁶. Zum Beispiel entsprechen diese Beziehungen, in Bezug auf die Rolle der Marktkonkurrenz, in der Firmenleitung in verstärkter Form den USA. Das Verwaltungssystem der Unternehmen in Kontinental-Europa (außer England) im Vergleich zum amerikanischen System ist ziemlich unterschiedlich. Die größten öffentlichen Aktien-Gesellschaften in Europa sogar besitzen große Aktionäre (Person, Familie oder Institution), die das Unternehmen in effektiver Form kontrollieren. Die amerikanischen verteilten Aktionäre haben im Vergleich zu den großen Aktionären mehr Eigentümeranfragen und mehr Chancen¹⁷, um die Performans der Verwaltung zu überwachen und zu verfolgen. Aus diesem Grunde, im Gegensatz zu den USA, verbessern sie die Überwachung und vergrößern den Rekord. Auf der anderen Seite sind die o.a. anderen Mechanismen in Europa weniger stark. Diese Situation führt

zur Schwäche der Unternehmen-Verwaltungen. Es besteht die Frage, welches von den beiden Unternehmen-Verwaltungssystemen produktiver ist¹⁸.

Als Ergebnis dieses Unterschiedes ist es unbestimmt, in welchem Grad die Marktkonkurrenz auf die Mandatkosten in Amerika und Kontinental-Europa restriktiv sein kann. Einerseits, im Vergleich zu den Mechanismen mit amerikanischem Marktzentrum, ist Europa in Bezug auf die Lösung der Vertreterprobleme in Hinsicht auf Verwaltung mit ihrer konzentrierten Beteiligung erfolgreicher. Im Vergleich zu Amerika hat Europa, auf die Verwalter des einschränkenden Konkurrenzmarktes weniger Einfluß.

Andererseits, Europa zufolge, wenn auch in den USA die anderen Mechanismen, die den Verwaltungsausschuß unter Disziplin halten, die Verwalter besser begrenzen können, kann in Europa auf dem Konkurrenzmarkt die Einschränkung der Mandat-Kosten wichtig werden¹⁹. Falls im Vergleich zu Amerika in Europa das Agentur-Problem in ernsthafter Form ausdauert, können, mit schwacher Betonung, die anderen Mechanismen, die den Konkurrenzmarkt vervollständigen (Firma übernehmen, gleiche Entschädigung und Arbeitsmarkt), eine solche Konkurrenz für die Firmenverwaltungen in Europa eine unwichtige Rolle einnehmen. Im allgemeinen, jedoch die Unsicherheit aufrecht erhaltend, wird festgestellt, daß, im Vergleich zum europäischen System die harte Konkurrenz auf dem Markt im amerikanischen System eine bessere zentrale Lage besitzt. Diese Ansicht heißt nicht, daß der Konkurrenzmarkt in der EU überhaupt keine Bedeutung besitzt, sie erklärt nur, daß er weniger wichtig ist²⁰.

Bei der Bestimmung der Ziele der Konkurrenz-Politik muß man die sich zeigenden Ergebnisse des Konkurrenzmarktes in Bezug auf Unternehmenverwaltung prüfen. Hier gibt es noch eine andere Quelle der Unbestimmtheit. Die von Gifford und Kudrle festgelegten sogenannten "vier politische Ziele" (Konkurrenz, Das Stabilbleiben des Gehaltes, Schutz der Verbraucher und Wohlstandsmaximum), um die Konkurrenz in Bezug auf die Unternehmenverwaltung anzuregen, sind nicht ganz klar in Hinsicht auf die relativen Werte²¹. Folgende Aspekte dieses Wettbewerbs sind: wenn ineffiziente Unternehmen von Kunden, die zur Gegenfirma übergetreten sind, sofort bestraft werden können, ist die Konkurrenz stark. Somit regt diese Art von Wettbewerbspolitik den Wettbewerb in bester Form an. Das Ziel des Erzeugers, sich zu schützen, kann in dieser Hinsicht offen als das schlechteste politische Ziel gesehen werden. Das Schützen des Herstellers beschafft, daß wenig effektive Firmen, die mit sehr wirksamen Gegnern im Wettbewerb stehen, wenig beeinflusst werden. Bei einer solchen Politik ist die Wirksamkeit auf die Unternehmenverwaltung potenziell groß, denn wenn die Firmen nicht so viel wie ihre Gegner arbeiten, führt der Konkurrenzmarkt eine Bedrohung auf den Wohlstand der Unternehmen und auf die

Verwalter aus, wobei jedoch die Verwaltung dazu beitragen kann, die Situation zu bessern. Aus dem Grunde, die Firmen vor effektiven Gegnern zu schützen, verletzt das Unternehmen das System, die Verwalter zu kontrollieren. Diese Wirkung der Konkurrenz-Politik auf die Unternehmenverwaltung, wie in der Analyse des Wettbewerbsrecht als Ergebnis der Verteiltätigkeit betont wird, ist mindestens genauso wichtig.

Das Ziel der Konkurrenz konvertiert sich von Zeit zu Zeit zu einem Rätsel. In manchen Kommentaren wird Konkurrenz als eine Funktion gesehen, die die Erhöhung des Wettbewerbsdrucks bei Unternehmen und deren Verwaltern verursacht. Aus diesem Grunde verteidigt man, als einen Weg zur Steigerung der Effizienz-Techniken, wieder zum "Wettspiel" zurückzukehren. Gifford und Kudrle tendieren danach, den Schutz der Konkurrenz und des Herstellers als ähnliche Phänomene zu sehen²². Jedoch haben sie darauf hingewiesen, daß manche versuchen, die Konkurrenz, als Förderung der Produktivität, von Neuem zu erwecken. Ein Teil der Verteidiger der Konkurrenz teilen den Verlust, der dem Wettbewerb gegeben wird, von dem Verlust, der dem Gegner gegeben wird, voneinander. Nur, das zweite steht dem Schutz des Herstellers gleich. Jedoch ist es für die Gerichte in der Praxis schwierig, diesen Unterschied fortführen zu können. Hört man sich das an, was in Hinsicht der Wirkung der Konkurrenzpolitik auf die Unternehmenverwaltung gesagt wird, gibt es ein wichtiges Problem in der Frage, ob durch die Race-Beschleunigung der Schutz des Herstellers degeneriert werden sollte oder nicht.

Zusammenfassend; der Konkurrenzmarkt hat auf die Unternehmenverwaltung einen starken Einfluß, und aus diesem Grunde kann er ein Bestimmer darüber sein, wie effektiv die Firmen arbeiten. Diese Wirksamkeit ist durch unterschiedliche Systeme der Unternehmenverwaltung in der Europäischen Gemeinschaft erheblich verschieden. Mit großer Wahrscheinlichkeit ist der Konkurrenzmarkt in der EU durch falsches Verhalten in Bezug auf die Verwaltung ein weniger wichtiger Einschränker²³.

Darüber hinaus kann noch auf folgende zwei Punkte eingegangen werden: Der erste: die in diesem Abschnitt diskutierten Auswirkungen sind bemerkenswert, und das Wettbewerbsrecht ist mit den direkten Vertriebsaktivitäten, worauf sich die Analysten konzentrieren, gleichwichtig. Der zweite Punkt: die Auswirkungen der Konkurrenz-Politik auf die Unternehmenverwaltung ist in den U.S.A. und in der EU voneinander unterschiedlich, wobei dieser Unterschied erheblich wichtig ist. Aus diesem Grunde werden, wenn man im Einzelnen die Vorteile und Kosten verschiedener Präferenzen in der Wettbewerbspolitik berechnet, die Schätzungen in Bezug der Auswirkungen auf die Unternehmenverwaltung auch unterschiedlich sein. Es möge nicht richtig sein, zu sagen, daß für Amerika eine Politik mit Berücksichtigung aller

Aspekte (z.B. Ziel von Wohlstandsmaximum) am besten wäre, und die andere Politik (z.B. Ziel von Schutz des Herstellers) für Europa das Beste wäre²⁴.

DER TÜRKISCHE RECHTS-STATUS

Einer der Wege, um die Interessenkonflikte zwischen der Aktien-Gesellschaft und den Aktionären zu verringern, ist, direkt in Bezug auf das Gesellschaftsrecht, Rechtsordnung und rechtliches Modell. In den betreffenden Artikeln des Türkischen Handelsgesetzes wurden Maßnahmen, wie die Verwaltungs- und Kontrollenverpflichtung der Mitglieder des Vorstands, das Verbot von Handel mit dem Unternehmen, das Verbot von Wettbewerb mit dem Unternehmen, Schulden-Pflege und das Schuldigsein zur Loyalität, getroffen. Nur ist es fraglich, ob diese Anordnungen in wirklicher Bedeutung einerseits in der Lage sind, die Interessenkonflikte vorzubeugen, und andererseits sieht es schwierig aus, in Bezug auf die Vorbeugung konkrete wirtschaftliche Ergebnisse zu erreichen. Außerdem, parallel zu den o.a. diskutierten Themen, muß die Schuldenpflege der Mitglieder des Vorstands in eine konkretere Form konvertiert werden, um den Schutz der Aktionäre im Interessenkonflikt und die Erhöhung der sozialen Wohlfahrt zu erzielen.

Im Nr. 6762 des türkischen HGB, Artikel 320 ist das Prinzip "die Glieder der Verwaltung des Rates, die in Firmenangelegenheiten, in Bezug auf Vorsicht und Voraussicht, Rücksicht nehmen werden, nach dem Schuldengesetz, Artikel 520, 2. Absatz, in Bestimmung übergetreten." In der Doktrin ist die konkrete Bedeutung von "Vorsicht und Voraussicht" nicht offensichtlich. Nach dem Schuldengesetz, 528. Artikel, 2. Absatz dagegen, "der Teilhaber, der Firmenarbeiten mit Lohn verwaltet, ist genauso verantwortlich wie der Vertreter", wird im Mandatsvertrag auf die Aufmerksamkeit auf die Verpflichtungen bezogen²⁵. In dieser Hinsicht müssen die Mitglieder des Verwaltungsausschusses, indem sie ihre Pflicht ausführen, zum Nutzen der Teilhaber und Aktionäre handeln, und in diesem Thema die nötige Vorsicht und Präzision zeigen²⁶. Der Umfang dieser Präzision sollte objektiv diskret diskutiert werden. Der Oberste Gerichtshof hat in einer Entscheidung angegeben, daß die Vorstandsmitglieder "wie ein umsichtiger Unternehmenverwalter handeln sollen²⁶, nur die Bestimmung im Gesetz hat es nicht vermieden, in anderer Form wiederholt zu werden.

Im Türkischen Handelsrecht-Entwurfes, ist die Regelung des Artikels 369, der dem vorhandenen Artikel 320 entspricht, mit dem Titel "Pflege- und Treue-Verpflichtungen" festgelegt. Der genannte Artikel: "(1) Die Mitglieder des Verwaltungsausschusses und dritte Personen, die mit der Verwaltung beauftragt sind, sind gezwungen, ihre Aufgaben mit der Sorgfalt eines diskreten Verwalters und den Nutzen der Firma, die Regeln der Ehrlichkeit berücksichtigend, zu

vollbringen". Mit der Bestimmung "(3) Während die Mitglieder und Verwalter ihre Pflicht erfüllen, ist es vermutlich, daß sie dem Artikel entsprechend sorgfältig handeln", entsteht eine Parallele zu der o. a. Entscheidung des Berufungsgerichts. Entsprechend dem Artikel 369, Absatz 1 des Entwurfes ist der gleiche Grundgedanke wie folgt:

Von dem als "Aus Verweisungen bestehendes, und aus diesem Grunde nicht "visuell" seiendes, auch Chaos veranlassendes, und in der Doktrin heftig kritisiertes Gesetz Nr. 6762, Artikel 320 total abweichenden Artikel 369, wird als präzises, diskretes Verwaltungs-Format definiert und betont mit Nachdruck die Überwachung des Nutzens des Unternehmens. Die Bestimmung dieser Maßnahmen werden als Integritäts-Regeln akzeptiert, nur werden die Ausnahmefälle, gemäß der Artikel 203 und 205, im Zusammenhang mit der Gemeinschaft der Unternehmen, berücksichtigt.

Eine Neuigkeit der Bestimmung ist auch, den modernen Regeln entsprechend, daß während die Mitglieder und die Verwalter ihre Pflichten ausrichten, sie auch mit besonderer Vorsicht ihren Indizbeweis öffentlich hervorheben. So gehört anderenfalls die Beweislast denjenigen, die Widerspruch erheben.

Die Betreuungspflicht ist zur Deckung der Mitglieder des Verwaltungsausschusses und der Verwalter konzipiert worden. Die besondere Erwähnung der Verwalter trägt in der "Verwaltung von Rechten", gemäß Artikel 367, im Fall der Übergabe, eine besondere Bedeutung.

Im Gesetz Nr. 6762, Artikel 320, ist, am Ende der Referenzen, das objektive und subjektive Ausmaß der Präzision nicht eindeutig. Das Nr. 6762 Gesetzssystem wurde

aufgrund verschiedener Kommentare und Diskussionen, wofür es Anlaß gab, aufgehoben. Ein anderer Grund für die Aufhebung der genannten Bestimmung ist auch, daß das Gesetz Nr. 6762, in Bezug auf die akzeptierten Maßnahmen, in enger Verbindung mit der Geschäftswelt steht. Ein Beweis dafür ist die nötige Präzision der "Arbeit" bei dem Lohn erhaltenden, Vorstandsmitglied. So eine Moderation kann sich in einem Stahlwerk, in dem von den Vorstandsmitgliedern ein hohes technisches Wissen beansprucht wird, Kommentaren berechtigen. Das an die Geschäftswelt gebundene Maß, in Bezug auf den Schutz von Kapital und Vermögen, auf die Teilnahme, Geheimnis hüten, Dividenden- und Finanz-Politik, wird entweder ganz außerhalb der Diskussion gelassen oder mit Schwierigkeiten eingeschlossen. Die Schuldenpflege desjenigen, der keinen Lohn bekommt, dagegen ist beraubt vom Inhalt und den Grenzen. Das Maß eines "diskreten Managers" schließt alles o. a. und die Moderationen, die als Eigenschaft eines Managers nötig sind, ein. Aus diesem Grunde ist der gültige Beschluß umfangreicher und besser geeignet für den vorgesehenen Zweck als der in Nr. 6762, Artikel 320. Die Präzision, die die Arbeit benötigt, wird objek-

tiv festgelegt und im Zusammenhang mit diesem Thema wird kein Expertenwissen beantragt. Mit Objektivität die Pflicht erfüllen zu können, bedeutet den Besitz von Perfektheit, richtige Bewertung von Auskünften, nötige Fähigkeit und Lernen zur Verfolgung und Kontrolle der Anwendungen und Entwicklungen. Der Begriff "diskreter Verwalter" bringt einerseits das Maß der Fehlergröße, andererseits auch objektives Verhalten bei Entscheidungen und Handlungen zum Ausdruck, allerdings werden die Maßnahmen, die sich außerhalb der objektiven Kontrolle und Erwartungen des Verwalters befinden, nicht eingeschlossen. So zieht der Beschluß des 553. Artikels, 3. Absatz die genannte Grenze, der Artikel 557 auch macht es erforderlich, das Wesen der Person auf der Grundlage zu bewerten.

Bei der Objektivität ist "diligentia quam in suis" nicht ausreichend, anstatt dessen wird, in ähnlichen Firmen bei den von den Vorstandsmitgliedern erwarteten Arbeit, als Grundlage eine erforderliche Sorgfalt genommen. In der Entwurfsbestimmung des Nr. 6762 Gesetzes, Artikel 320 wurde der vorgesehenen Verständnis-Maßnahme keinen Raum gegeben, sogar wurde von dem Maß des verständnisvollen Geschäftsmannes abgewichen, denn das Oberste Gericht hat das Wesen eines verständnisvollen Geschäftsmannes als "hart", sogar auch als "mit überzogenen Erwartungen" identifiziert. Die Anwendung auf die Mitglieder im gleichen Maßstab könnte zu ungerechten Ergebnissen führen.

Es ist nicht zu denken, daß der Begriff "diskreter Verwaltungs-Maßstab" von dem Begriff "verständnisvoller Geschäftsmann" unterschiedlich ist und als Quelle für dieses Maß Alm. POK 93 Paragraph gezeigt werden kann. Im Gegensatz zu dem, wie in der deutschen klassischen Lehre verteidigt wird, kann die Theorie "alles, was zu Gunsten des Unternehmens ist, unbedingt verwirklichen, und was zum Verlust führt, unbedingt vermeiden" nicht als Maßstab der Schuldenpflege akzeptiert werden. Der Grund dafür ist, daß das Vorstandsmitglied die Risiken, die auf ökonomischen Krisen, auf der Veränderung und Unbestimmtheit der Marktbedingungen ruhen, vorher diagnostizieren und die erforderlichen Maßnahmen treffen, andernfalls jedoch zur Verantwortung gezogen werden muß. Die der Bestimmung Inspiration gebende neue Lehre ist noch realistischer.

Der Maßstab des diskreten Verwalters, ist, daß er das akzeptiert, was vom Vorstandsmitglied, passend zu den Korporativ-Verwaltungsregeln, "Geschäftsmann-Entscheidung" (business judgement rule) genannt, gegeben werden kann, und stützt sich im Wesentlichen darauf, daß das Mitglied für hieraus entstehende Risiken nicht zur Verantwortung gezogen werden kann. In Übereinstimmung mit den allgemein anerkannten Regeln kann von Fahrlässigkeit, falls entsprechend der Situation Untersuchungen gemacht worden sind, relevante Informationen genommen und im Vorstand entschieden sind,

die Entwicklung komplett in die entgegengesetzte Richtung führt und die Firma sogar Verlust hat, nicht die Rede sein. Diese Regeln sind, im Artikel 553, 3. Absatz stehend, mit der Rechtsstaatlichkeit konkret verbunden. Die Schuldenpflege kann ohne Zweifel durch Vereinbarung erschwert werden.

Der im ersten Absatz stehende Teil, in Hinsicht auf die Überwachung der Firma gemäß der Integritätsregeln in Bezug auf die Grundversorgungsregeln im Gesetz Nr. 6762 ist nicht offen vorgesehen. Mit dieser Verpflichtung wird beabsichtigt, daß der eigene Nutzen des Vorstandsmitgliedes, der Nutzen des Hauptaktionärs oder der Hauptaktionäre und ihnen nahestehende natürliche oder juristische Personen mit dritten Personen dem Nutzen des Unternehmens nicht vorangestellt wird. Der Beschluß definiert, daß der Vorstand befugt ist, in Fällen von Nutzenkonflikten nötige Vorbeugungen zu treffen, und auf der Basis "arm's length", d.h., daß der Haupt-Teilnehmer, ohne sich und seine Verwandten zu begünstigen, befugt ist, für das Unternehmen und dessen Nutzen, im Einklang mit den Wettbewerbsbedingungen zu handeln.

Die Bestimmung verpflichtet das Vorstandsmitglied auch noch, außer sich nach dem Verbot der Wettbewerbsregeln zu richten, sich auch umfassend für das Unternehmen zu engagieren. Es wird erforderlich gehalten, den Regeln des Insiderhandels-Verbotes und dem Verbot, "mit sich selbst Verträge zu machen", zu folgen."

Moroğlu hat mit recht erklärt, daß der, im bezüglichen Artikel des Entwurfes stehende, Ausdruck "diskreter Verwalter" nicht ausreichend sei, sondern, daß es passender wäre, anstatt dessen "ein diskreter und arbeitsbewußter Verwalter" zu sagen.²⁸ Wenn man die Funktion, die die Aktien-Gesellschaften in Bezug auf die Ökonomie des Landes haben, bedenkt, ist es ein genauerer Ansatz, anstelle einer ohne jegliches Risiko einzugehenden Vorsicht, arbeitsbewußt zu sein, und damit nach Schutzmaßnahmen mit angemessenem Risiko zu forschen.²⁹

■ QUELLEN

- 1- ATİYAS, İ., "Rekabet Politikasının İktisadi Temelleri Üzerine Düşünceler", *Rekabet Dergisi*, C.:1, No:1, 2000.
 - FRANK, R.H., *Microeconomics and Behavior*, Third Edition, Irvin/McGraw-Hill, Boston, 1997.
 - GIFFORD, D.J. ve R.T. KUDRLE, "EU Competition Law and Policy: How Much Latitude for Convergence With the U.S.?", *The Antitrust Bulletin*, Fall-2003.
 - HELVACI, M., *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu*, Beta, İstanbul, 1995.
 - LIEBENSTEIN, H., "Allocative Efficiency vs. X-Efficiency", *American Economic Review*, No. 56, 1966.
 - McDONNELL, B.H. ve D.A. FARBER, "Are Efficient Antitrust Rules Always Optimal?", *The Antitrust Bulletin*, Fall-2003.
 - MOROĞLU, E., *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarısı Taslağı-Değerlendirme ve Öneriler*, 4. Baskı, Türkiye Barolar Birliği, Ankara, 2006, s. 168.
 - PASLI, A., *Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi*, 2. Baskı, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005.
 - POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, Yedinci Baskı, Beta, İstanbul, 1997.
 - PULAŞLI, H., *Şirketler Hukuku-Temel Esaslar*, 5. Baskı, Karahan Kitabevi, Adana, 2007.
 - SHELEIFER, A., ve R. VISHNY, "Large Shareholders and Corporate Control", *Journal of Political Economy*, Vol.: 94, 1986.
 - ŞEHİRALİ ÇELİK, F.H., *Anonim Şirketlerde Çıkar Çatışmaları Ekseninde Şirket Ele Geçirmelerine Karşı Önlemler*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını, Ankara, 2008.
 - TOSUN, M.U., "Türkiye'de Kamu Sektöründe Yeni Yönetim Felsefesi: Kaynak Kullanımında Etkinlik Açısından Bir Değerlendirme", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 19, Aralık-2007.
- ****
- 1- Agency problem, wird in der anglosachonischen Literatur häufig benutzt und wird ins Türkische als "Agenturproblem" oder "Darstellungsproblem" übersetzt. Aufgrund der besseren Angemessenheit zum allgemeinen Kontext und der Qualifizierung der rechtlichen Entsorgungsaufklärung wird der Ausdruck "Agenturproblem" bevorzugt. Nämlich mit der gebrachten Bestimmung des Türkischen Handelsgesetzes, Artikel 320, Türkischen Schuldengesetzes 528/II "Der Teilhaber, der Arbeiten der Firma mit Lohn verwaltet, ist genauso verantwortlich wie ein Vertreter", wird das Bestehen der Vollmachts-Beziehungen zwischen den Aktionären und Verwaltern - so lange nichts anderes vereinbart ist - zum Ausdruck gebracht.
 - 2- F.H. ŞEHİRALİ ÇELİK, *Vorbeugung von Beschlagnahme von Unternehmen für den Interessenkonflikt in Aktien-Gesellschaften*, Veröffentlichung des Bank- und Handelsrecht-Institutes, Ankara, 2008, s. 38
 - 3- H.PULAŞLI, *Unternehmen-Recht- Grundsätze*, 5. Auflage, Karahan Kitabevi, Adana, 2007, s. 278
 - 4- PULAŞLI, a.g.e., s. 278
 - 5- A. PASLI, *Aktien-Gesellschaft - Korporativ- Verwaltung*, 2. Auflage, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005, s.41
 - 6- In der EU und in der Türkei sind die Begriffe Wettbewerbsrecht und -politik bewährte Konzepte. Dem gegenüber werden in USA für Wettbewerbs-Politik den Ausdruck "Antiröst-Politik" und für Wettbewerbs-Recht den Ausdruck "Antiröst-Recht" benutzt.
 - 7- B.H. McDONNELL UND D.A. FABER, "Are Efficient Antitrust Rules Always Optimal?", *The Antitrust Bulletin*, Fall-2003, s.815
 - 8- McDONNELL UND FABER, a.g.m., s.816
 - 9- McDONNELL UND FABER, a.g.m., s. 816
 - 10- Der executive Arbeitsmarkt ist ein Markt, der daraus besteht, einem schlechten Verwalter niedriges Gehalt zu geben und ihn sozusagen damit zu bestrafen, einem guten Verwalter dagegen für seine gute Performans zusätzlich eine Prämie als Lohn zu geben. (ŞEHİRALİ ÇELİK, a.g.m., s. 42)
 - 11- M.U.TOSUN, "neue Verwaltungsphilosophie im öffentlichen Sektor in der Türkei: in der Quellenbenutzung eine Bewertung in Bezug auf Effizienz" *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 19, Aralık 2007, s.84
 - 12- [xiii] İ. ATİYAS, "Gedanken über die wirtschaftlichen Grundlagen in der Konkurrenzpolitik", *Rekabet Dergisi*, C.:1, No:1, 2000, s.32

13- Verteilungs (Zuweisungs)-Wirksamkeit erklärt die Situation der Unmöglichkeit, in Bezug auf Quellen ohne eine neue Organisation, ohne die Ebene des Nutzen und der Zufriedenheit einer Einzelperson zu verringern, einer anderen Person Nutzen und Wohlstand zu erhöhen. (R.H.FRANK, Microeconomics and Behavior, Third Edition, Irvin/McGraw-Hill, Boston, 1997, s.350)

14- H. LIEBENSTEIN, "Allocative Efficiency vs. X-Efficiency", American Economic Review, No. 56, 1966, s. 392

15- McDonnell vs. FARBER, a.g.m., s. 816-817

16- McDONNELL und FARBER, a.g.m., s. 818-820

17- A. SHLEIFER und R. VISHNY, "Large Shareholders and Corporate Control", Journal of Political Economy, Vol: 94, 1986, s.461

18- McDONNELL und FARBER, a.g.m., s.821

19- SCHLEIFER und VISHNY, a.g.m., s.462

20- McDONNELL und FARBER, a.g.m. s.820

21- D.J.GIFFORD, und R.T. KUDRLE, "EU Competition Law and Policy; How Much Latitude for Convergence With the U.S.?", The Antitrust Bulletin, Fall-2003, s. 18

22- GIFFORD und KUDRLE, a.g.m., s. 19

23- McDONNELL und FARBER, a.g.m., s. 822

24- McDONNELL und FARBER, a.g.m., s. 823

25- Aufgrund der Verweisungen in dieser Doktrin kommt es dadurch, daß die Schuldenpflege der Mitglieder des Verwaltungsausschusses (mit Trennung der Lohn erhaltenden und nicht erhaltenden) mit derjenigen der Arbeiter oder Vertreter verglichen wird, zu verschiedenen Diskussionen.

(ÇAMOĞLU (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar, siebte Auflage, Beta. Istanbul. 1997. s.309-310; M.HELVAÇI,

Die Rechts-Verantwortung der Mitglieder des Verwaltungsausschusses in einer Aktien-Gesellschaft, Beta, Istanbul, 1995, s. 34). Allerdings sind wir der Meinung, daß in modernen Aktien-Gesellschaften die Schuldenpflege der Mitglieder des Verwaltungsausschusses im Vergleich zu der des Arbeiters oder Vertreters erheblich weit mehr bedeutet. Es ist nötig, dieses, die ökonomischen Funktionen der Aktien-Gesellschaften ins Auge fassend, an objektive Kriterien zu binden.

26- PULAŞLI, a.g.e. s. 323

27- Yargıtay Ticaret Dairesi, 16.12.1962, E.4545/K.4384

28- E. MOROĞLU, Türkischer Handelsgesetz-Entwurf mit Inkrafttreten und Anwendung des Gesetzentwurfes - Bewertungen und Empfehlungen, 4. Auflage, Türkiye Barolar Birliği, Ankara, 2006, s. 168

29- MOROĞLU, a.g.e., s. 168

NOTLAR.....